

Regeringens årsberättelse 2020

STATSRÅDETS PUBLIKATIONER 2021:36

vn.fi/sv

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Regeringens årsberättelse 2020

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Statsrådet

ISBN pdf: 978-952-383-931-1

ISSN pdf: 2490-0966

ISBN tryckt: 978-952-383-915-1

ISBN tryckt: 2490-0613

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsingfors 2021

Tryckort: PunaMusta Oy, 2021

Painotuotteet
4041-0619

Regeringens årsberättelse 2020

Statsrådets publikationer 2021:36

Utgivare Statsrådet

Språk svenska **Sidantal** 167

Referat

Enligt i 46 § i grundlagen ska statsrådet lämna en berättelse till riksdagen om regeringens verksamhet, skötseln av statsfinanserna och om hur budgeten har följts samt om regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut. Närmare bestämmelser om regeringens årsberättelse finns i 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och i 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten (423/1988).

I 18 § i lagen om statsbudgeten förutsätts det att de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse ska ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild). På författningsnivå fastställs årsberättelsens innehåll i synnerhet i förordningen om statsbudgeten (1243/1992). Regeringens årsberättelse för 2020 består av fem delar:

- Regeringens årsberättelse
- [Bilaga 1 Ministeriernas resultatöversikter](#)
- [Bilaga 2 Bokslutskalkyler](#)
- [Bilaga 3 Åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden](#)
- [Bilaga 4 Statens bolagsinnehav](#)

Nyckelord statsrådet, regeringens berättelser, bokslut, ägarstyrning

ISBN PDF 978-952-383-931-1

ISBN tryckt 978-952-383-915-1

Ärendenummer VN/24475/2020

ISSN PDF 2490-0966

ISSN tryckt 2490-0613

URN-adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-931-1>

Hallituksen vuosikertomus 2020

Valtioneuvoston julkaisuja 2021:36

Julkaisija Valtioneuvosto

Kieli ruotsi **Sivumäärä** 167

Tiivistelmä

Valtioneuvosto antaa eduskunnalle hallituksen vuosikertomuksen perustuslain 46 §:ssä säädettyä kertomuksena hallituksen toiminnasta, valtiontalouden hoidosta ja talousarvion noudattamisesta sekä niistä toimista, joihin hallitus on eduskunnan päätösten johdosta ryhtynyt. Hallituksen vuosikertomuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvostosta annetun lain (175/2003) 9 a §:ssä sekä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 17 ja 18 §:ssä.

Talousarviolain 18 §:ssä edellytetään, että hallituksen vuosikertomukseen otettavien valtiontalouden ja valtion taloudenhoidon sekä toiminnan tuloksellisuuden kuvausten tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta (oikea ja riittävä kuva). Säädösten kertomuksen sisältöä määrittävät erityisesti myös valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) vaatimukset. Hallituksen vuosikertomus vuodelta 2020 muodostuu viidestä osasta:

- [Hallituksen vuosikertomus](#)
- [liite 1 Ministeriöiden tuloksellisuuden kuvaukset](#)
- [liite 2 Tilinpäätöslaskelmat](#)
- [liite 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta](#)
- [liite 4 Valtion yhtiöomistus](#)

Asiasanat valtioneuvosto, hallituksen kertomukset, tilinpäätös, omistajaohjaus

ISBN PDF 978-952-383-931-1

ISBN painettu 978-952-383-915-1

Asianumero VN/24475/2020

ISSN PDF 2490-0966

ISSN painettu 2490-0613

Julkaisun osoite <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-931-1>

Innehåll

Förord	7
1 Översikt över regeringens år	9
1.1 Regeringens sammansättning och ministrarnas arbetsfördelning	10
1.2 Regeringsprogrammet och sätten att styra regeringsprogrammet	12
1.3 Coronavirusepidemin 2020	15
1.3.1 Coronavirusläget i Finland 2020	15
1.3.2 Krisledningen i statsrådet	17
1.3.3 Hybridstrategin för hantering av coronakrisen och Finlands covid-19-vaccinationsstrategi.....	18
1.3.4 Regeringens åtgärder 2020 i anslutning till coronavirussjukdomen	19
1.3.5 Coronavirusepidemins konsekvenser och effekterna av restriktionerna	30
1.4 Lagberedning	33
1.4.1 Utveckling av lagberedningen	33
1.4.2 Lagberedningen 2020	35
2 Genomförandet av regeringsprogrammet	39
2.1 Ett ekonomiskt hållbart Finland	40
2.1.1 Hållbarheten i den offentliga ekonomin	40
2.1.2 Beskattningen i en föränderlig värld	41
2.2 Hållbar utveckling	42
2.2.1 Läget inom hållbar utveckling i Finland i ljuset av internationella bedömningar.....	43
2.2.2 Läget inom hållbar utveckling i Finland.....	43
2.2.3 Medborgarrådets syn på läget inom hållbar utveckling i Finland	46
2.3 Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden.....	47
2.3.1 Med sikte på ett klimatneutralt samhälle.....	47
2.3.2 Naturens mångfald	49
2.3.3 Cirkulär ekonomi	50
2.3.4 Klimatvänlig livsmedelspolitik	50
2.3.5 Bostadspolitik	51
2.4 Finland – större än sin storlek i världen.....	52
2.4.1 Utrikes- och säkerhetspolitiken	52
2.4.2 Europapolitiken.....	54
2.5 Den trygga rättsstaten Finland.....	56
2.5.1 Säkerheten	56
2.5.2 Utvecklingen av rättsstaten.....	57
2.5.3 Försvarspolitik	58
2.6 Ett livskraftigt Finland.....	59
2.6.1 Förutsättningar för hållbar tillväxt	59
2.6.2 Utvecklingen av transportnätet	61
2.6.3 Jordbruket.....	62

2.7	Ett Finland där förtroende och en jämlik arbetsmarknad råder	63
2.7.1	Sysselsättningsutvecklingen	63
2.7.2	Förutsättningar för sysselsättning	64
2.7.3	Främjande av likabehandling	67
2.8	Ett rättvist, jämlikt och inkluderande Finland	68
2.8.1	Välfärden och utvecklingen av servicen	68
2.8.2	Reformen av organiseringen av social- och hälsovården och räddningsväsendet	69
2.8.3	Reformen av den sociala tryggheten	70
2.9	Kunnandets, bildningens och innovationernas Finland	70
2.9.1	Utbildning och kunnande	70
2.9.2	Kultur, unga och motion	73
3	Den offentliga ekonomin	74
3.1	Läget i den offentliga ekonomin	75
3.1.1	Ekonomiska utgångspunkter	75
3.1.2	Bestämmelser på EU-nivå och nationell nivå som styr skötseln av de offentliga finanserna ..	76
3.1.3	Läget i den offentliga ekonomin 2020	77
3.2	Statsfinanserna	79
3.2.1	Statens ekonomiska totalkalkyler	79
3.2.2	Statens budgetekonomi, budget och bokslut	86
3.2.3	De statsanställda, lokalerna och IKT	99
3.2.4	Skatteinkomster, skatteutgifter och skattefel	104
3.2.5	Penningflödena mellan EU och Finland	116
3.2.6	Statens affärsverk och de statliga fonderna utanför budgeten	120
3.2.7	Statsskulden	125
3.2.8	Statsfinansiella åtaganden och risker	127
3.3	Statens bolagsinnehav	152
3.3.1	Samhälleliga effekter	153
3.3.2	Händelser 2020	154
3.3.3	Coronavirusepidemins konsekvenser	156
3.3.4	Statens ägarstyrning	156
3.4	Den kommunala ekonomin	157
3.4.1	Styrning av den kommunala ekonomin	157
3.4.2	Den kommunala ekonomin: inkomster, utgifter och balans	158
3.4.3	Statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin	160
3.5	Arbetspensionsanstalterna och övriga socialskyddsfonder	163
4	Utlåtande av kontrollern vid statsrådet om huruvida uppgifterna i regeringens årsberättelse är riktiga och tillräckliga	164
4.1	Utlåtandets syfte och rättsliga grund	164
4.2	Metoder som ligger till grund för utlåtandet	164
4.3	Uppgifter om statsbokslutet och statsfinanserna samt om hur statsfinanserna har skötts	164
4.4	Uppgifterna om utvecklingen av den statliga verksamhetens samhälleliga effekter	165
4.5	Beredningen och utvecklingen av regeringens årsberättelse	166

FÖRORD

Statsrådet lämnar riksdagen regeringens årsberättelse som den berättelse enligt 46 § i grundlagen som ska innehålla en redogörelse för regeringens verksamhet, skötseln av statsfinanserna och hur budgeten har följts samt för regeringens åtgärder med anledning av riksdagens beslut.

Närmare bestämmelser om regeringens årsberättelse finns i 9 a § i lagen om statsrådet (175/2003) och i 17 och 18 § i lagen om statsbudgeten (423/1988). I 18 § i lagen om statsbudgeten förutsätts det att de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse ska ge riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (rättvisande bild). Närmare bestämmelser om innehållet i årsberättelsen finns i 8 a kap. i förordningen om statsbudgeten (1243/1992). Årsberättelsen lämnas för varje kalenderår.

Årsberättelsen består av den egentliga årsberättelsen och fyra bilagor som hör nära samman med den, nämligen ministeriernas resultatöversikter (bilaga 1), bokslutskalkyler (bilaga 2), åtgärder med anledning av riksdagens uttalanden och ställningstaganden (bilaga 3) och uppgifter om statens bolagsinnehav (bilaga 4).

I årsberättelsens berättelsedel redogörs för regeringens sammansättning och verksamhet under berättelseåret. I berättelsedelen ingår även en allmän översikt över coronavirusepidemin, regeringens åtgärder och de allmänna konsekvenserna av epidemin 2020. Det första kapitlet innehåller dessutom ett avsnitt om lagberedningen.

I berättelsedelens andra kapitel redogörs för regeringens centrala politikhelheter i enlighet med dispositionen i regeringsprogrammet "Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle" för statsminister Sanna Marins regering. Berättelsedelen beskriver läget inom hållbar utveckling i Finland i ljuset av nationella och internationella utvärderingar. Berättelsedelen innehåller även översikter över den offentliga ekonomin, statsfinanserna och den kommunala ekonomin samt en kort sammanfattning av statens bolagsinnehav.

I bilaga 1 presenteras förvaltningsområdenas struktur och de viktigaste nyckeltalen. Anslagsuppgifterna i samband med nyckeltalen presenteras enligt den huvudgruppering som följer utgifternas art (konsumtions-, överförings-, investerings- och övriga utgifter) enligt moment. Anslagen under de utgiftsmoment som avviker från standardinnehållet (så kallade blandmoment) ingår i den huvudgrupp enligt utgifternas art under vilken sifferkod momentet i fråga har antecknats i budgeten. Någon heltäckande beskrivning har inte eftersträövats.

Bilaga 1 innehåller också översikter över förändringarna i omvärlden och på verksamhetsområdet samt bedömningar av de största riskerna i omvärlden och på verksamhetsområdet. Resultatöversikterna innehåller ministeriernas bedömningar av hur effektmålen har uppfyllts och korta beskrivningar av resultatutvecklingen samt hur målen för hållbar utveckling har uppfyllts under berättelseåret. De uppgifter som presenteras i årsberättelsen kompletteras med länkar till det material som finns på nätet. I justitieministeriets kapitel ingår också sametingets berättelse för 2020. I bilagan ingår också centrala uppgifter om statens affärsverk och fonderna utanför statsbudgeten.

Det centrala i årsberättelsens bokslutsdel (bilaga 2) är statsbokslutet med bilagor. I bokslutsdelen ingår också bokslutskalkylerna för de statliga affärsverken och för de statliga fonderna utanför statsbudgeten. I bilagan ingår också totalkalkylerna för statens budgetekonomi, de statliga affärsverken och fonderna.

I bilaga 3 redogörs för de åtgärder som regeringen vidtagit med anledning av de anhängiga uttalandena och ställningstagandena. Uttalandena och ställningstagandena med svar har grupperats utskottsvis.

I bilaga 4 finns en översikt över utvecklingen av statens bolagsinnehav och ägarpolitik. Översikten innehåller en redogörelse för statens ägarstyrning (företagsansvar, premiering och styrelseval) och för hur det statliga ägandet utvecklats ekonomiskt samt beskrivningar av enskilda bolag.

Enligt grundlagen ska justitiekanslern i statsrådet årligen lämna en berättelse till riksdagen och statsrådet om sina ämbetsåtgärder och sina iakttagelser om hur lagstiftningen följs.

I ett ställningstagande från 2015 förutsatte riksdagen att regeringen fortsätter att utveckla årsberättelsen. Statsrådet har förbundit sig att gå vidare med arbetet för att utveckla årsberättelsen. I denna årsberättelse har det lagts särskild vikt vid att berättelsen ska vara innehållsmässigt konsekvent. Länkar till annat material har lagts till och dessa har förenhetligats för att det ska vara lättare än tidigare att hitta tilläggsinformation.

Helsingfors den 29 april 2021

Statsminister Sanna Marin

Understatssekreterare Timo Lankinen

1 Översikt över regeringens år

Beredning

Ministerierna bereder och föredrar ärenden för statsrådets allmänna sammanträde, republikens president eller båda

- Statsrådets kansli
- Utrikesministeriet
- Justitieministeriet
- Försvarsministeriet
- Inrikesministeriet
- Finansministeriet
- Undervisnings- och kulturministeriet
- Jord- och skogsbruksministeriet
- Kommunikationsministeriet
- Arbets- och näringsministeriet
- Social- och hälsovårdsministeriet
- Miljöministeriet

EU-ministerutskottet

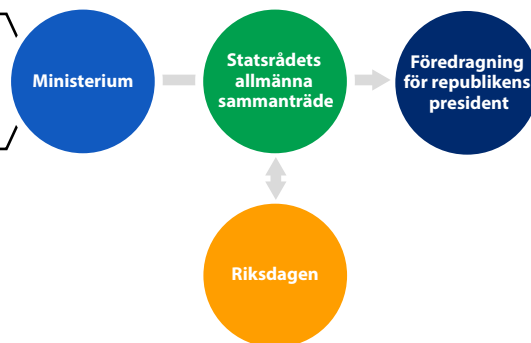
Finanspolitiska ministerutskottet

Utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskottet
Kan sammanträda tillsammans med republikens president

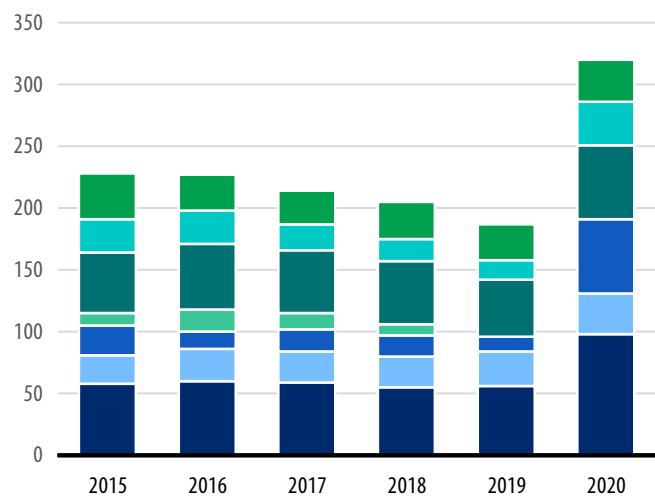
Finansutskottet

Ministerarbetsgrupper enligt regeringens beslut

Beslutsfattande Statsrådet

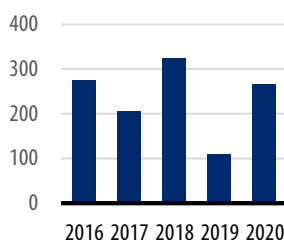

Regeringens sammanträden åren 2015–2020

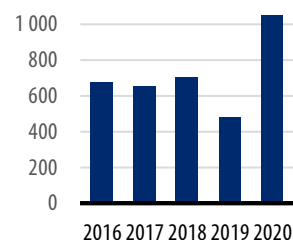

- Statsrådets allmänna sammanträden
- Sammanträden eller efterskolor
- Finansutskottet
- EU-ministerutskottet
- Föredragningar för republikens president
- Strategisessioner
- Finanspolitiska ministerutskottet

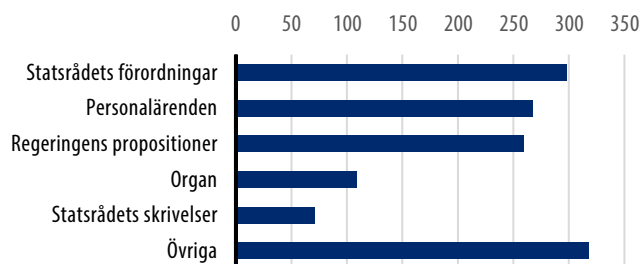
Regeringens propositioner
2016–2020 rd

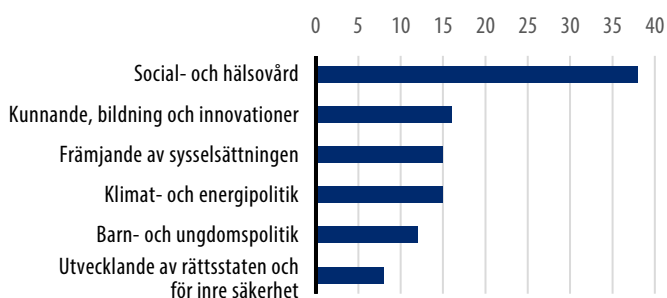
Svar på skriftliga frågor
2016–2020 rd

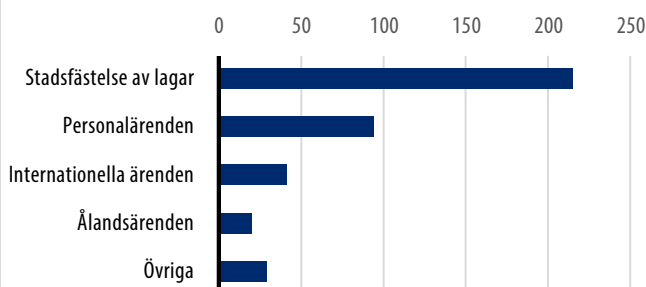
Statsrådets allmänna sammanträde, avgöranden 2020

Ministerarbetsgruppernas sammanträden 2020

Föredragning för republikens president, avgöranden 2020

1.1 Regeringens sammansättning och ministrarnas arbetsfördelning

Republikens president tillsatte statsminister Sanna Marins regering, det självständiga Finlands 76:e regering, den 10 december 2019. Regeringen Marin består av 19 ministrar.

Ministrarnas arbetsfördelning den 31 december 2020

Sanna Marin var statsminister den 31 december 2020. Statsministern sköter samordnandet av beredningen och behandlingen av de ärenden som med stöd av grundlagen hör till statsrådet.

Vid utgången av berättelseåret fanns det fem ministerier med endast en minister. **Maria Ohisalo** var inrikesminister, **Antti Kaikkonen** var försvarsminister, **Jari Leppä** var jord- och skogsbruksminister, **Timo Harakka** var kommunikationsminister och **Krista Mikkonen** var miljö- och klimatminister. I tabell 1 presenteras ministrarnas arbetsfördelning vid de övriga ministerierna.

Tabell 1. Ministrarnas arbetsfördelning den 31 december 2020.

Statsrådets kansli
Europa- och ägarstyrningsminister Tytti Tuppurainen behandlar de till statsrådets EU-sekretariat hörande ärenden som inte hör till statsministern samt statens ägarstyrningsärenden.
Av de ärenden som hör till statsrådets EU-sekretariat behandlar statsminister Sanna Marin de ärenden som hör till Europeiska rådet, ärenden som gäller ändring av EU-fördragen och utnämningsärenden som hänför sig till Europeiska unionen. Till statsministern hör även övriga ärenden som hör till statsrådets kansli, med undantag för de ärenden som hör till Europa- och ägarstyrningsministern.
Utrikesministeriet
Minister för nordiskt samarbete och jämställdhet Thomas Blomqvist behandlar ärenden som gäller nordiskt samarbete.
Utvecklings- och utrikeshandelsminister Ville Skinnari behandlar ärenden som gäller utvecklings-samarbete och utrikeshandel.
Utrikesminister Pekka Haavisto behandlar övriga ärenden som hör till utrikesministeriets ansvarsområde.
Justitieministeriet
Minister för nordiskt samarbete och jämställdhet Thomas Blomqvist behandlar ärenden som gäller jämställdhet och likabehandling.
Justitieminister Anna-Maja Henriksson behandlar övriga ärenden som hör till justitieministeriets ansvarsområde samt Ålandsärenden.

Finansministeriet

Kommunminister Sirpa Paatero behandlar ärenden som gäller kommun- och regionförvaltningen, arbetsgivar-, personal- och förvaltningspolitiken, den offentliga förvaltningens IKT-funktioner samt ärenden som sköts av finanscontrollerfunktionen och ärenden som gäller statistikföring.

Finansminister Matti Vanhanen behandlar övriga ärenden som hör till finansministeriets ansvarsområde. Finansminister Vanhanen är av statsrådet tillförordnad ställföreträdare för statsministern. Under berättelseåret var **Katri Kulmuni** finansminister och ställföreträdare för statsministern fram till den 9 juni 2020.

Undervisnings- och kulturministeriet

Forsknings- och kulturminister Annika Saarikko behandlar ärenden som hör till kultur- och konstpolitiska avdelningen och ungdoms- och idrottspolitiska avdelningen, inklusive studiestödsärenden. Ministern behandlar också ärenden som gäller forskningspolitik och högskolepolitik samt kyrkliga ärenden. Under berättelseåret var **Hanna Kosonen** forsknings- och kulturminister fram till den 6 augusti 2020.

Undervisningsminister Jussi Saramo behandlar övriga ärenden som hör till undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde. Under berättelseåret var **Li Andersson** undervisnings- och kulturminister fram till den 17 december 2020.

Arbets- och näringsministeriet

Näringsminister Mika Lintilä behandlar de till arbets- och näringsministeriets ansvarsområde hörande ärenden som inte hör till arbetsministern.

Arbetsminister Tuula Haatainen behandlar ärenden som gäller avdelningen för sysselsättning och fungerande marknader samt de ärenden vid avdelningen för regioner och tillväxttjänster som gäller arbetskraftsservice. Dessutom behandlar ministern ärenden som gäller arbetskraftsinvandring och integration samt ministeriets allmänna administrativa ärenden.

Social- och hälsovårdsministeriet

Minister för nordiskt samarbete och jämställdhet Thomas Blomqvist behandlar ärenden som gäller jämställdhet.

Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru behandlar ärenden som hör till avdelningen för styrning av social- och hälsovården och avdelningen för välfärd och tjänster, med undantag för ärenden som gäller samordning av beredskapsärenden, fördelning av avkastningen av penningpelsverksamhet och läkemedelsförsörjning, dock så att ärenden som gäller det nationella centret för läkemedelsutveckling hör till ministern. Dessutom behandlar ministern ärenden som gäller företagshälsovård, avbytar-service, tjänster för krigsinvalider, rehabilitering av veteraner och delegationen för frontveteranfrågor.

Social- och hälsovårdsminister Aino-Kaisa Pekonen behandlar övriga ärenden som hör till social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområde.

1.2 Regeringsprogrammet och sätten att styra regeringsprogrammet

Regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering, "Ett inkluderande och kunnigt Finland – ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart samhälle", lämnades till riksdagen i form av ett meddelande (SRM 2/2019 rd) den 10 december 2019.

Målet i [regeringsprogrammet](#) är ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart Finland. Social hållbarhet innebär att vi bär ansvar för varandra och för vår gemensamma framtid. En hållbar ekonomi stöder sig på en höjning av sysselsättningsgraden och på förbättrad arbetsproduktivitet. Ett ekologiskt hållbart Finland visar vägen när det gäller att stävja klimatförändringen och trygga den biologiska mångfalden. Med regeringsprogrammet och regeringens [handlingsplan](#) genomförs FN:s handlingsprogram för hållbar utveckling Agenda 2030.

Regeringen ställde upp fyra huvudmål för att styra regeringspolitiken och genomförandet av de metoder som ingår i regeringsprogrammets åtta strategiska helheter.

- Sysselsättningsgraden höjs till 75 procent och antalet sysselsatta ökar med minst 60 000 före utgången av 2023
- I en normalsituation för den globala ekonomin ska samhällsekonomin vara i balans 2023
- Ojämligheten och inkomstskillnaderna minskar
- Finland kommer att vara klimatneutralt senast 2035

Skrivningarna i 4 kap. i regeringsprogrammet och åtgärderna för att genomföra dem stöder regeringens strategiska beslutsfattande och ledningsförutsättningar. Merparten av verksamhetssätten hade antingen redan införts eller skulle införas i slutet av berättelseåret. Bland de centrala åtgärderna finns också långsiktiga förvaltningsövergripande åtgärder med vilka större förändringar eftersträvas.

Ledning av det strategiska regeringsprogrammet

Genomförandet av projekten och förverkligandet av målen i regeringsprogrammet följs upp systematiskt med hjälp av regeringens handlingsplan. Till handlingsplanen har valts cirka 200 åtgärder som främjar målen i regeringsprogrammet. Handlingsplanen innehåller centrala förvaltningsövergripande mål och åtgärder för de strategiska helheterna i regeringsprogrammet. Förutom i regeringens handlingsplan finns det också i regeringsprogrammet en avsevärd mängd andra åtgärder som genomförs och följs upp på ministerienivå.

Statsrådets kansli publicerade en offentlig uppföljning av regeringsprogrammet på statsrådets webbplats den 10 december 2020. I tjänsten som är öppen för alla finns under hela

regeringsperioden en lägesrapport om hur åtgärderna i regeringens handlingsplan framskrider. Lägesrapporten publiceras varje månad och den beskriver de åtgärder som har slutförts under perioden eller vars tidtabeller har uppdaterats. Genomförandet av regeringsprogrammet och regeringsprogrammets genomslagskraft följs också upp med hjälp av indikatorer. Indikatorerna utarbetades hösten 2019. Det finns cirka 70 indikatorer som är knutna till regeringens strategiska mål.

Regeringens strategiska beslutsfattande har i allt större utsträckning stött sig på forskning och prognostiseringsdata. Om de informationsbehov som identifierats i statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet under regeringsperioden har det genom öppen ansökan inletts 79 utrednings- och forskningsprojekt som genomförts med hjälp av cirka 580 forskare.

Genomförandet av det strategiska regeringsprogrammet leds främst i regeringens överläggningar och aftonskolor, parlamentariska kommittéer och ministerarbetsgrupper. Nyckeltalen för regeringens verksamhet presenteras ovan i figurerna i början av kapitlet.

Kommunikationsstrategin

Regeringen antog sin första kommunikationsstrategi i aftonskolan i september 2019. Kommunikationsdirektörerna kartlade genomförandet av kommunikationsstrategin i slutet av 2020. Ministerierna har främjat målen i kommunikationsstrategin på olika sätt. Allmänt taget är värderingarna den aspekt av kommunikationsstrategin som uppnåtts bäst, även om det finns skillnader också mellan olika värderingar. Värderingarna i regeringens kommunikation, tillförlitlighet, öppenhet, tydlighet, frimodighet och interaktion, skapar en stark grund för ministeriernas kommunikation. Av dessa anses ministerierna ha lyckats bäst med att följa värderingarna tillförlitlighet och öppenhet. Värderingen tillförlitlighet har kunnat följas även om det tidvis är utmanande på grund av snabbhetskravet. Med tanke på kommunikationsvolymerna har det skett få misstag och dessa har korrigerats snabbt och öppet, vilket ökar kommunikationens tillförlitlighet i allmänhetens ögon. Det har gjorts mätningar av hur kommunikationens mål har uppfyllts både i enskilda projekt och i kampanjer. Det finns emellertid skäl att ytterligare utveckla och systematisera kommunikationens räckvidd och effekt.

Parlamentariska kommittéer

För beredningen av samhällsligt betydelsefulla frågor tillsatte regeringen våren 2020 parlamentariska kommittéer med avsikten att säkerställa att projektberedningen är förvaltningsövergripande och att arbetet sträcker sig över flera valperioder:

- En parlamentarisk kommitté som bereder sådana övergripande riktlinjer för målen för krishanteringen som sträcker sig över regeringsperioderna (6.3.2020–28.2.2021)
- En parlamentarisk kommitté som utreder utvecklandet av den allmänna värnplikten och fullgörandet av skyldigheten att försvara landet (5.3.2020–31.10.2021)

- En kommitté för landskapsskatt (9.3.2020–31.12.2020, förlängd till den 28 februari 2021)
- En parlamentarisk kommitté för beredningen av en barnstrategi (1.3.2020–31.12.2020).
- En kommitté för social trygghet (23.3.2020–31.3.2027)

Efter avslutad mandatperiod framlägger kommittéerna sina betänkanden i regeringens aftonskola innan resultaten av respektive kommittés arbete offentliggörs. Först ut den 3 februari 2021 var barnstrategikommittén som redan slutfört sitt arbete. Barnstrategin ökas fokuseringen på barnets rättigheter i förvaltningen och beslutsfattandet och arbetet i genomförandefasen har redan inletts. Alla kommittéer bedöms hålla sina tidtabeller.

Strategiska ministerarbetsgrupper

Utöver de fyra lagstadgade ministerutskotten (utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskottet, EU-ministerutskottet, finansutskottet och finanspolitiska ministerutskottet) tillsatte regeringen för beredning av ärenden vid statsrådets allmänna sammanträde den 10 december 2019 sex ministerarbetsgrupper: ministerarbetsgruppen för främjande av sysselsättningen, ministerarbetsgruppen för klimat- och energipolitik, ministerarbetsgruppen för social- och hälsovård, ministerarbetsgruppen för kunnsande, bildning och innovationer, ministerarbetsgruppen för barn- och ungdomspolitik samt ministerarbetsgruppen för utvecklande av rättsstaten och för inre säkerhet. Den 14 januari 2021 tillsattes dessutom en ministerarbetsgrupp för hållbar tillväxt i Finland som inledde sitt arbete i januari 2021.

Ministerarbetsgrupperna har gjort upp arbets- och kommunikationsplaner som också beaktar regeringens kommunikationsstrategi. Inför regeringens halvtidsöversyn gör ministerarbetsgrupperna upp lägesbedömningar av hur de egna uppgiftsområdena har framskridit och ger förslag på nya skrivningar i arbetsplanen för den återstående regeringsperioden.

Ägarpolitiken

Statens ägarpolitik behandlas närmare i kapitel 3.3 och i bilaga 4.

Världens bästa offentliga förvaltning

I regeringsprogrammet för statsminister Marins regering framhävs att en stark offentlig förvaltning är fundamentet för en fungerande rättsstat. Reformen av den offentliga förvaltningen behandlas närmare som en del av beskrivningen av finansministeriets resultat i bilaga 1.

1.3 Coronavirusepidemin 2020

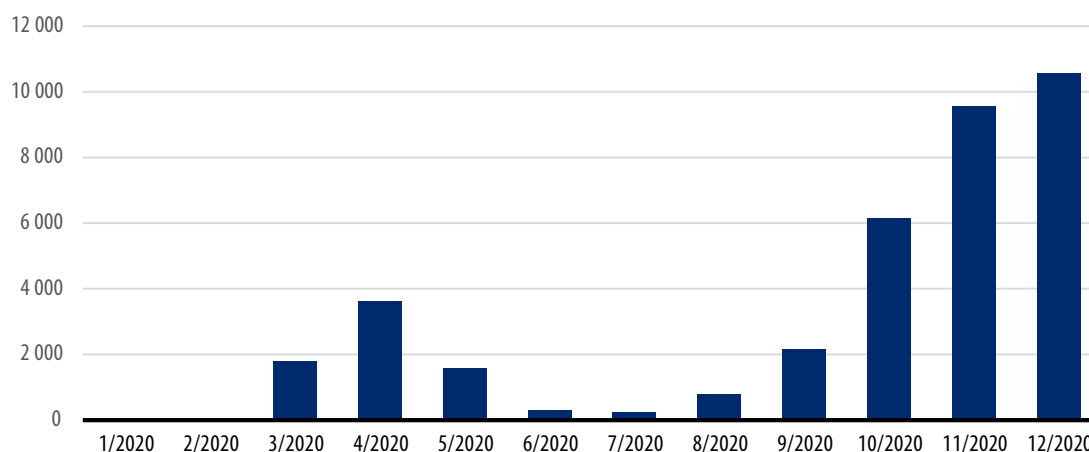
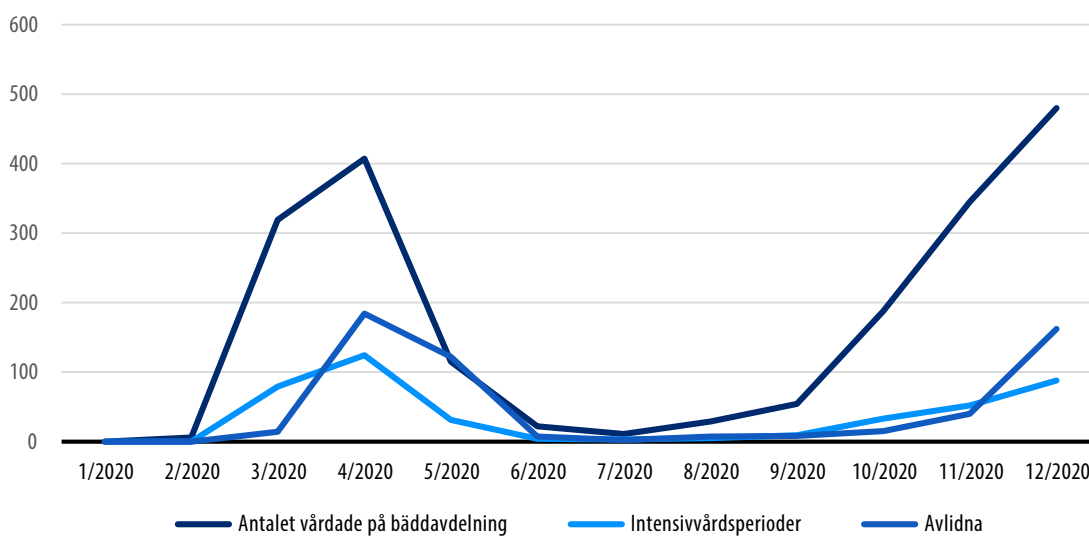
I Kina konstaterades i december 2019 fall av lunginflammation som orsakades av ett nytt hittills okänt coronavirus, SARS-CoV-2. Det nya coronaviruset fick namn efter det besläktade coronaviruset SARS. Sjukdomen som det nya coronaviruset orsakar kallas covid-19 från orden corona, virus och disease. Siffran hänvisar till året när viruset upptäcktes. I den här berättelsen används huvudsakligen benämningen *coronavirus* om viruset.

Coronaviruset spred sig snabbt i början av 2020 från Asien till de andra världsdelen. Världshälsoorganisationen WHO betecknade coronavirusepidemin som en pandemi den 11 mars 2020. Hela världen präglades av pandemin 2020: globalt sett hade 84,5 miljoner smittfall och över 1,8 miljoner dödsfall bekräftats fram till den 31 december 2020.

1.3.1 Coronavirusläget i Finland 2020

Tabell 2. Coronavirusläget i Finland 2020. Källa: THL

Månad 2020	Bekräftade smittfall	Utförda test	Andelen positiva (%)	Laboratoriebekräftade fall som vårdats på bäddavdelning	Laboratoriebekräftade fall som fått intensivvård	Avlidna
Januari	1	-	-	-	-	-
Februari	8	382	2,1	6	-	-
Mars	1 788	23 142	7,7	319	79	14
April	3 625	81 681	4,4	407	124	184
Maj	1 564	89 667	1,7	115	31	122
Juni	283	62 191	0,5	22	4	7
Juli	216	126 006	0,2	11	3	2
Augusti	764	350 177	0,2	29	5	7
September	2 145	396 795	0,5	54	9	8
Oktober	6 152	431 001	1,4	188	33	15
November	9 544	438 404	2,2	345	52	40
December	10 551	506 144	2,1	480	88	162
Totalt	36 641	2 505 590	1,5	1 976	428	561

Figur 1. Bekräftade smittfall. Källa: THL**Figur 2.** Antalet vårdade på bäddavdelning, intensivvårdsperioder och avlidna. Källa: THL

Den första fallet av coronavirussmitta bekräftades i Finland den 29 januari 2020. Epidemin ansågs ha börjat i Finland i början av mars. På våren vidtog Finland snabbt åtgärder som grundade sig på rekommendationer, lagstiftningen under normala förhållanden och beredskapslagstiftningen.

I maj hade epidemin avmattats betydligt jämfört med läget i början av april. Det genomsnittliga antalet fall som varje vecka anmäldes till registret över smittsamma sjukdomar hade sjunkit under en månads tid. Under högsommaren var den veckovisa incidensen endast några tiotal fall och av dessa hade en del smittats utomlands. Behovet av sjukhusvård upphörde i praktiken helt. Globalt sett fortsatte den svåra coronaviruspandemin.

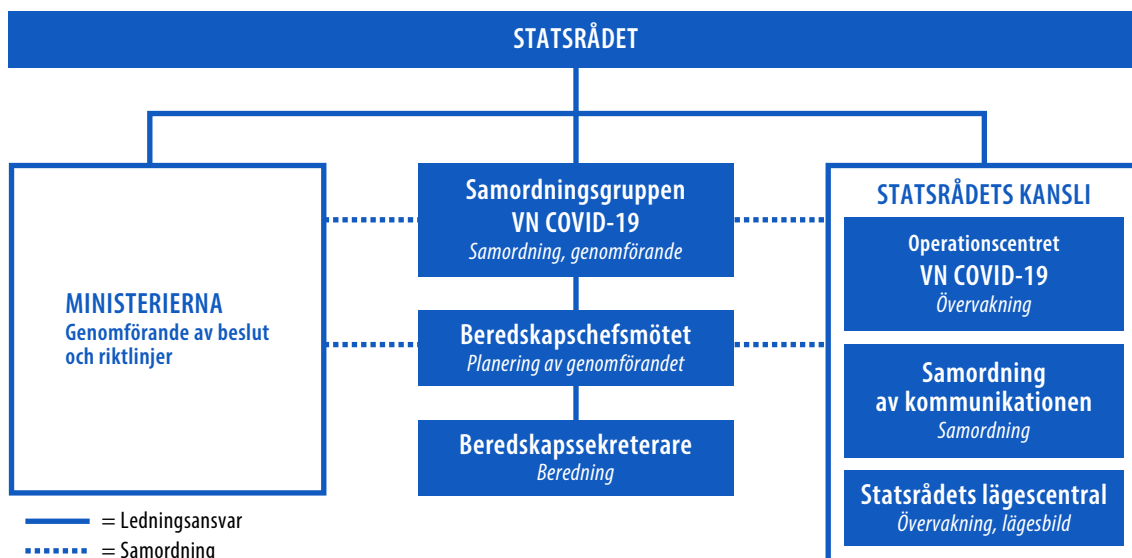
I augusti började antalet smittade åter stiga i Finland. I slutet av september 2020 ökade antalet nya smittfall per vecka nästan tiofald jämfört med den lugna perioden under högsommaren. I motsats till på våren, konstaterades över hälften av fallen hos under 30 år gamla personer. Epidemin började accelerera och behovet av sjukhusvård ökade kraftigt under slutet av hösten, medan dödligheten var betydligt lägre än på våren. Orsaken till detta var sannolikt att smittan spreds främst bland de yngre åldersgrupperna och att riskgrupperna i allt högre grad kunde skyddas från den allvarliga formen av coronavirussjukdomen. Det bör också noteras att antalet smittfall som rapporterades på våren sannolikt var betydligt lägre än i verkligheten på grund av den begränsade testningskapaciteten.

I månadsskiftet november–december vidtogs strängare begränsningsåtgärder på bred front och i slutet av året slutade fallen nästan helt att öka. Den 28 december 2020 konstaterades också i Finland [mer smittsamma varianter av det nya coronaviruset](#) som redan tidigare spritt sig i världen.

I Finland hade det fram till den 31 december 2020 gjorts över 2,4 miljoner coronavirustest och 36 107 sjukdomsfall hade bekräftats. Sammanlagt 561 corona-relaterade dödsfall hade rapporterats. Till skillnad från de flesta andra jämförelseländer hade epidemin inte inverkat på den totala dödligheten i Finland.

1.3.2 Krisledningen i statsrådet

Figur 3. Statsrådets ledningsarbete under undantagsförhållanden.

Statsrådet beslutade i mars 2020 om organiseringen av den krisledning i statsförvaltningen som krävdes på grund av epidemin. Covid-19-samordningsgruppen bestående av de ansvariga ministeriernas kanslichefer och beredskapschefer som hade tillsatts i februari utvidgades till att omfatta alla ministeriers kanslichefer. Dessutom fastställdes organiseringen av statsrådets kansli i fråga om ledningen av undantagsförhållanden. Statsrådets covid-19-samordningsgrupp har som uppgift att verkställa statsrådets beslut för att bromsa coronavirusepidemin och samordna samarbetet mellan ministerierna. Gruppen träffas minst två gånger i veckan och gruppens ordförande är statsministerns statssekreterare.

Den lägescentral som permanent verkar i statsrådets kansli har som sin huvudsakliga uppgift att följa coronavirusläget och konsekvenserna av det. Lägescentralen upprätthåller en lägesbild och delar den med republikens president, statsrådet och övriga myndigheter.

Under statsrådets kansli har det också inrättats ett [operativt center](#) med uppgiften att förbättra lägesbilden samt uppföljningen av konsekvenserna av regeringens riktlinjer och beslut i ett coronavirussläge. Kommunikationen leds och samordnas från statsrådets kansli.

1.3.3 Hybridstrategin för hantering av coronakrisen och Finlands covid-19-vaccinationsstrategi

Statsrådet fattade den 6 maj 2020 ett [principbeslut om en plan för en hybridstrategi för hanteringen av coronakrisen](#). Hybridstrategin innebär en kontrollerad övergång från omfattande restriktioner till allt mer riktade åtgärder och en effektiviserad hantering av epidemin i enlighet med lagen om smittsamma sjukdomar, beredskapslagen och eventuella andra författningar. Med hjälp av hybridstrategin strävar man efter att effektivt bromsa epidemin på ett sätt som medför så få negativa konsekvenser som möjligt för människor, företag, samhället och tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Syftet med strategin är att övergå från omfattande samhällsliga restriktioner till modellen *testa, spåra, isolera och behandla*. De befintliga begränsningsåtgärderna och hur avvecklingen av dem påverkar epidemins utveckling följs noggrant upp med hjälp av epidemiologiska, medicinska och funktionella parametrar. Syftet är att förhindra att viruset sprids i samhället, att trygga hälso- och sjukvårdens bärkraft och att skydda särskilt dem som tillhör riskgrupper.

Hybridstrategin för hantering av epidemin behöver följas tills epidemin är under kontroll på global nivå. Strategin uppdateras i takt med att nya forskningsrön publiceras. Statsrådet fattade den 22 december 2020 ett [principbeslut](#) om att utarbeta en uppdaterad handlingsplan för genomförande av rekommendationerna och restriktionerna i enlighet med hybridstrategin för hantering av coronavirusepidemin under våren 2021.

Social- och hälsovårdsministeriet har tillsatt en [arbetsgrupp som upprätthåller en lägesbild och arbetar med modeller](#). Arbetsgruppen följer upp hur effektiv hybridstrategin för coronavirusepidemin är med hjälp av epidemiologiska, medicinska och funktionella parametrar och rapporterar om dessa varje vecka.

Statsrådet fattade den 10 december 2020 ett principbeslut om [Finlands covid-19-vaccinationsstrategi](#). Finland har som mål att skydda hela befolkningen när ett vaccin med försäljningstillstånd finns till hands. Vaccin kommer att erbjudas avgiftsfritt åt alla som vill ha det. Barn vaccineras inte förrän målgruppsstudierna har slutförts.

Vaccinationsstrategin har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet på medicinska grunder och evidensbaserat i samråd med nationella sakkunniga. I strategin fastställs huvudprinciperna för beslut om vaccinationsordningen. I Finland inleddes vaccinationerna den 27 december 2020.

1.3.4 Regeringens åtgärder 2020 i anslutning till coronavirussjukdomen

Februari 2020

Den 26 februari 2020 fick regeringen av ministerierna en omfattande lägesrapport om coronaviruset och beredskapen för att viruset sprids. Inom statsrådet tillsattes en [covid-19-samordningsgrupp](#). Statsminister Marin lämnade till riksdagen den 27 februari 2020 [statsministerns upplysning om Finlands beredskap för den eventualitet att coronaviruset sprids](#).

Mars 2020

Regeringen fattade den 12 mars 2020 beslut [om rekommendationer och beredskapsåtgärder](#) för offentliga tillställningar, tidpunkten för återgång till arbete, distansarbete samt att andra resor än nödvändiga arbetsresor samt semesterresor skulle undvikas. Den digitala tjänsten [Omaolo.fi](#) som innehåller information om coronaviruset öppnades för allmänheten.

Inom finansministeriet tillsattes den 13 mars 2020 [en grupp som behandlar effekterna av coronaviruset](#) och arbets- och näringsministeriet tillsatte [en arbetsgrupp för företagsfinansieringssektorn](#).

Konstaterande av att undantagsförhållanden råder den 16 mars 2020. Regeringen konstaterade i samverkan med republikens president att undantagsförhållanden enligt beredskapslagen rådde i Finland på grund av coronavirusutbrottet. Regeringen beslutade om [ytterligare åtgärder för att bekämpa coronaviruset](#) i Finland. Social- och hälsovårdsministeriet [uppmådde regionförvaltningsverken att vidta åtgärder](#) för att stänga läroanstalterna och förbjuda allmänna sammankomster och offentliga tillställningar för över 10 personer.

Förordningar om ibruktagnings av beredskapslagen utfärdades den 17 mars 2020. Regeringen överlämnade [förordningarna om ibruktagnings av beredskapslagen](#) samt de första

tillämpningsförförordningarna till riksdagen. Statsrådet utfärdade förförordningen om begränsningar av skyldigheten att ordna småbarnspedagogik samt undervisning och utbildning, förförordningen om rätten att för personal i kritiska branscher avvika från bestämmelserna i arbetstidslagen och semesterlagen samt förförordningen om kommunens rätt att avvika från tidsfristerna för icke brådskande hälso- och sjukvård och från bedömningarna av servicebehovet inom socialvården. I förförordningarna om ibruktagning ingick också befogenheten att begränsa försäljningen av läkemedel, varor och tjänster som används i hälso- och sjukvården. Statsrådet fattade beslut om begränsningar i Finlands gränstrafik från och med den 19 mars 2020.

Finland meddelade den 20 mars 2020 till Världshälsoorganisationen (WHO) enligt artikel 43 i det internationella hälsoreglementet om sina åtgärder, vilka innebar en betydande begränsning av den internationella rörelsefriheten. Finland agerade på motsvarande sätt efter de senare besluten om begränsningar. Utrikesministeriet meddelade via diplomatiska kanaler Rysslands utrikesministerium med sammanlagt 13 noter under 2020 om att det med stöd av överenskommelsen om övergångsställen vid riksgränsen mellan Finland och Ryssland (1994) utfärdats begränsningar i gränstrafiken den 17 mars 2020 och att begränsningarna därefter förlängts.

Den första tilläggsbudgetpropositionen för 2020 lämnades den 20 mars 2020 till riksdagen. I samband med tilläggsbudgetpropositionen beslutade regeringen att utgiftsramen för statsfinanserna inte begränsar 2020, då flera tidsbegränsade och riktade åtgärder införts för att bekämpa hälsomässiga och ekonomiska konsekvenser av coronaviruset. Dessutom beaktades att de automatiska stabilisatorerna såsom arbetslöshetsersättningar, permitteringsmöjligheter och de tilläggsåtgärder om vilka beslut fattats begränsade de ekonomiska förlusterna.

Statsrådet utfärdade den 20 mars 2020 en förförordning där anordnandet av småbarnspedagogik och grundläggande utbildning preciserades.

Principbeslut om att stödja evakueringsflyg och principbeslut om säkerställande av tillräcklig tillgång till medicinsk utrustning den 24 mars 2020. Statsrådet fattade ett principbeslut om ordnandet av evakueringsflyg till skäligt pris från länder där resande inte längre har möjlighet att återvända till Finland med kommersiella förbindelser. Statsrådet fattade ett principbeslut om användningen av säkerhetsupplagrade sjukvårdsmaterial, Försörjningsberedskapscentralens åtgärder samt om Finlands anslutning till avtalet mellan Europeiska unionens medlemsstater och Europeiska kommissionen om gemensam upphandling av medicinska motåtgärder.

Regeringen lämnade den 24 mars 2020 en proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet. Regeringen beslutade att begränsa trafiken mellan landskapet Nyland och de övriga landskapen och överlämnade den 27 mars 2020 till riksdagen en förförordning om ibruktagning av befogenheter i enlighet med beredskapslagen för att begränsa rörelsefriheten.

Regeringen beslutade den 30 mars 2020 att förlänga giltighetstiden för restriktionerna i anslutning till undantagsförhållandena. Regeringen utfärdade förordningar om fortsatt utövande av befogenheter enligt beredskapslagen. Genom förordningarna fortsatte utövandet av befogenheterna fram till den 13 maj 2020. Regeringen utfärdade en förordning som [begränsade förplägnadsrörelsers verksamhet i hela landet](#). Sammansättningen av covid-19-samordningsgruppen utvidgades och statsrådets kanslis organisering [i fråga om ledningen av undantagsförhållandena](#) stärktes. Arbets- och näringsministeriet tillsatte en [gemensam tjänstemannaarbetsgrupp för ministerierna](#) för att utreda möjligheterna till inresa för arbetstagare inom kritiska branscher i det exceptionella coronavirusläget.

I mars föreslog regeringen dessutom ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa för att förbättra permitterades rättigheter samt ändringar i arbetsavtalslagen, lagen om sjöarbetsavtal och lagen om samarbete för att temporärt förkorta [tiden för meddelande om permittering och samarbetsförhandlingarnas längd](#). Regeringen föreslog att verkställigheten av förvandlingsstraff för böter och av ovillkorliga fängelsestraff skulle senareläggas. Social- och hälsovårdsministeriet fattade beslut om [åtgärder](#) för att säkerställa att läkemedlen räcker till och att läkemedelsdistributionen fungerar väl.

Statsrådet utfärdade dessutom en [förordning om förlängda körtider och förkortade vilotider för busstransporter och tunga godstransporter på väg](#) samt [en förordning](#) enligt vilken skyldigheten för personal inom hälso- och sjukvården att utföra arbete kan tillämpas i hela landet med stöd av beredskapslagen.

April 2020

Vid statsrådets kansli inrättades den 1 april 2020 [ett operativt center](#) för att förbättra lägesbilden samt uppföljningen av konsekvenserna av regeringens riktlinjer och beslut under coronavirusepidemin. Arbets- och näringsministeriet samt finansministeriet tillsatte en [utredningsarbetsgrupp](#) för att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av coronaviruskrisen och vägen tillbaka till en hållbar tillväxt.

Statsrådet utfärdade den 6 april 2020 en [förordning](#) om temporära undantag vid tillämpningen av vissa bestämmelser i semesterlagen, arbetstidslagen och arbetsavtalslagen. Statsrådets kansli tillsatte den 8 april 2020 [en beredningsgrupp](#) med uppgift att med snabb tidtabell bereda en plan för Finlands väg ut ur coronakrisen och åtgärder för eftervård av krisen.

Regeringen fattade i april 2020 beslut om planen för de offentliga finanserna 2021–2024. Med beaktande av coronavirusepidemin beslutade regeringen att planen inte ges som stabilitetsprogram till EU på våren, utan att överlämnandet av stabilitetsprogrammet skjuts upp till en senare tidpunkt.

Den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2020 överlämnades till riksdagen den 9 april 2020. De ordinarie inkomsterna uppskattades minska med cirka 5,8 miljarder euro och det föreslogs ett anslagstillägg på cirka 3,6 miljarder euro, varav 2,2 miljarder euro till social- och hälsovårdsministeriets och 0,75 miljarder euro till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Regeringen föreslog att de beräknade kapitalinkomsterna sänks med 1,1 miljarder euro och ansåg det inte vara ändamålsenligt att sälja statens egendom under det rådande marknadsläget. För att trygga den godstrafik som är kritisk för försörjningsberedskapen beviljades borgen för rederibolag till ett belopp av högst 600 miljoner euro.

Statsrådet utfärdade den 15 april 2020 en förordning genom vilken begränsningarna i rörelsefriheten i Nyland upphävdes och förordningen trädde i kraft omedelbart.

Principbeslut om Finlands finansiering till Världshälsoorganisationen den 16 april 2020. Statsrådet fattade [ett principbeslut om Finlands finansiering till Världshälsoorganisationen](#) och om att återställa den obundna frivilliga finansieringen till nivån 5,5 miljoner euro.

Statsrådets kansli tillsatte den 22 april 2020 [en vetenskapspanel](#) som företräder olika vetenskapsområden. Panelen har till uppgift att stödja arbetet i den grupp som bereder åtgärder för eftervården av coronaviruskrisen. Regeringen uppdaterade [Finlands coronavirusstrategi](#) för förhindrande av smittspridning efter att ha tagit del av experters bedömningar av epidemisituationen.

Principbeslut om en avveckling av begränsningarna inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen den 30 april 2020. Statsrådet fattade [ett principbeslut om en kontrollerad och successiv avveckling av begränsningarna under coronaviruspandemin](#) inom småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen.

I april föreslog regeringen dessutom att det görs temporära ändringar i lagstiftningen om vägtrafik och sjöfart inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde, att kommunerna 2020 skulle ersättas till fullt belopp för den fördröjning av skatteinkomsterna som beror på epidemisituationen samt att arbetsgivarnas arbetspensionsförsäkringsavgifter skulle sänkas temporärt med 2,6 procentenheter 2020. Regeringen föreslog en temporär ändring av kommunallagen för att tillåta elektroniska sammanträden och elektroniskt beslutsförfarande. Regeringen föreslog tillfälligt stöd till dem som på grund av coronavirusepidemin [var borta från arbetet utan lön](#).

Regeringen lämnade också en proposition om att begränsa borgenärens rätt att söka företag i konkurs. Regeringen föreslog temporär lagstiftning för att bolag, andelslag och föreningar skulle kunna ordna sina möten oberoende av coronavirusepidemin. Regeringen lämnade en proposition med förslag till [lagändringar](#) inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. Regeringen föreslog ett temporärt räntetak för konsumentkrediter och möjlighet att bevilja räntefri betalningstid för betalning av en oförfallen offentlig rättslig prestationsavgift på över hundra euro. Regeringen föreslog även en temporär lag för att underlätta situationen för dem som är föremål för utsökning

under coronavirusepidemin. Regeringen föreslog att företagare tillfälligt ska ges möjlighet att beviljas arbetsmarknadsstöd samt att förlänga den maximala tiden för startpeng. Regeringen gav riktlinjer om inresa för arbetstagare som kommer för att utföra nödvändiga arbetsuppgifter.

Statsrådet utfärdade en förordning om att sänka förlustgränserna för Veikkaus Ab:s penningspel med snabbt tempo som spelas online. Statsrådet utfärdade en förordning om temporär ändring av statsrådets förordning om statsunderstöd för utvecklande av företagsverksamhet. Regeringen beslutade att stödja utvecklingen av ett vaccin mot det nya coronaviruset med fem miljoner euro. Finland blev samtidigt medlem i koalitionen för epidemiberedskap och innovationer och i Internationella vaccininstitutet. Statsrådet utfärdade en temporär ändring av statsrådets förordning som innebär att startpengen för företagare kan betalas ut också för de dagar när företagaren inte kan arbeta på grund av coronavirusepidemin. Statsrådet utfärdade sju förordningar om sättande i kraft av separata avtal om transport av farligt gods på väg och järnväg.

Maj 2020

Principbeslut om en hybridstrategi för hantering av coronakrisen den 6 maj 2020. Statsrådet fattade ett principbeslut om en plan för en hybridstrategi för hanteringen av coronakrisen. Regeringen fattade sitt beslut på basis av den rapport om fas 1 som exit- och återuppbyggnadsarbetsgruppen utarbetat under kanslichef Martti Hetemäkis ledning.

Statsrådet utfärdade den 6 maj 2020 ett meddelande om fortsatt utövning av befogenheter i enlighet med 87 § i beredskapslagen. Kommunikationsministeriet tillsatte den 6 maj 2020 en arbetsgrupp med uppgift att bedöma effekterna av digitaliseringsutvecklingen under undantagsförhållandena och att utarbeta en plan för att påskynda återhämtningen från undantagsförhållandena och permanent öka Finlands digitala funktionsförmåga.

Social- och hälsovårdsministeriet och arbets- och näringsministeriet tillsatte en grupp för att stärka välfärden och jämlikheten i eftervården av coronavirusepidemin. Social- och hälsovårdsministeriet gav regionförvaltningsverken nya anvisningar för att verkställa statsrådets principbeslut om öppnande av skolors lokaler och förlängning av begränsningarna som gäller offentliga tillställningar.

Den tredje tilläggsbudgetpropositionen för 2020, i vilken det föreslogs en höjning av anslagen till sammanlagt 832 miljoner euro, lämnades den 8 maj 2020 till riksdagen.

Regeringen beslutade den 13 maj 2020 att Finland på ett kontrollerat sätt i enlighet med hybridstrategin skulle börja avveckla begränsningsåtgärderna. Begränsningarna och rekommendationerna som gällde för gränstrafiken avvecklades stegvis från och med den 14 maj 2020 tills vidare.

Regeringen lämnade den 19 maj 2020 en proposition till riksdagen [med förslag till lag om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar](#) med stöd av vilken restauranger och kaféer öppnades för kunder med vissa begränsningar den 1 juni 2020.

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 26 maj [en arbetsgrupp](#) med uppgift att stärka barnets rättigheter samt barns och familjers välfärd i samband med åtgärderna för återhämtning efter coronavirusepidemin.

I maj föreslog regeringen också en möjlighet till återbetalning av företags mervärdesskatt till företagen, en temporär ändring av lagen om tillsynsavgift för flygtrafiken och en ändring av förmånerna som berättigar till avträdelsestöd inom jordbruket. Regeringen föreslog [ändringar i läkemedelslagen, lagen om obligatorisk lagring av läkemedel och lagen om smittsamma sjukdomar](#) med syftet att trygga tillgången på läkemedel. Regeringens föreslog [stöd för återanställning och gottgörelse för verksamhetsbegränsningar till förplägnadsföretag](#). Regeringen föreslog en temporär höjning av det skyddade beloppet vid arbetslöshetsförmåner och en temporärt snabbare behandling av ansökningarna om arbetslöshetsförmåner. I maj föreslog regeringen också en temporär ändring av utlänningslagen i fråga om asylsökandenas rätt att arbeta.

Regeringen drog upp riktlinjer för [tryggande av tillgången på säsongsarbetskraft på jordbruk och trädgårdsodlingar, när det gällde såväl inresa för utländsk säsongsarbetskraft som incitament för inhemsk arbetskraft](#). Social- och hälsovårdsministeriet ingick [avtal](#) med Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt HNS, enligt vilket HNS kan genomföra de nationella upphandlingar som behövs i coronavirusläget. Regeringen fastställde [säkerhetsanvisningar](#) för resor inom landet och för turism. Regeringen slog fast det [kostnadsstöd](#) som ska beviljas företag oberoende av bransch.

Juni 2020

[Andra delen av rapporten från exit- och återuppbyggnadsarbetsgruppen](#) under ledning av finansministeriets kanslichef Martti Hetemäki lämnades den 1 juni 2020. [Covid-19 vetenskapspanelen samlade forskningsrön](#) som stöd för beslutsberedningen.

[Det fattades beslut om att avveckla epidemirestriktionerna stegvis och på ett kontrollerat sätt från och med den 1 juni 2020](#). Det innebar lättnader bland annat i begränsningarna av sammankomster, ordnandet av olika tillställningar och evenemang samt öppethållningen av offentliga lokaler och restauranger. Vid sina förhandlingar den 3 juni 2020 fattade regeringen beslut om [användningen av ansiktsskydd](#).

[Den fjärde tilläggsbudgetpropositionen](#) för 2020 lämnades till riksdagen den 5 juni 2020. Genom tilläggsbudgetpropositionen inleddes en åtgärdshelhet på sammanlagt cirka 5,5 miljarder euro med syftet att stödja den ekonomiska återhämtningen efter det akuta skedet av coronaviruskrisen.

Regeringen behandlade den 9 juni 2020 hur de åtgärder som epidemiläget närmast krävde skulle kunna genomföras genom att [utveckla den lagstiftning som tillämpas under normala förhållanden](#). Behandlingen utgick från utredningarna av [samarbetsgruppen för utveckling av lagberedningen](#) och [statsrådets kansli](#).

Den 11 juni 2020 [preciserade regeringen sina riktlinjer](#) i fråga om ordnandet av stora offentliga tillställningar utomhus från och med den 1 juli 2020.

Statsrådet beslutade den 12 juni 2020 att [delvis fortsätta gränskontrollen vid de inre gränserna och att fortsättningsvis begränsa trafiken över de yttre gränserna](#) fram till den 14 juli 2020. Begränsningarna förlängdes till den del de ansågs vara nödvändiga med anledning av det allvarliga hot som smittläget medförde.

Undantagsförhållandena upphörde den 15 juni 2020. Regeringen bedömde på basis av översikten över coronaläget att coronavirusepidemin kunde hanteras med myndigheternas normala befogenheter. Statsrådet utfärdade den 15 juni 2020 [förordningar om upphävande av utövningen av befogenheter enligt beredskapslagen](#) och konstaterade att det i landet inte längre rådde sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § i beredskapslagen. Förordningarna om upphävande trädde i kraft och undantagsförhållandena upphörde den 16 juni 2020.

Vid sina förhandlingar den 17 juni 2020 fick regeringen en samlad översikt över samtliga riktlinjer som regeringen slagit fast för att förhindra spridning av coronaviruset och för att skydda riskgrupper. Regeringen beslutade att [lätta på restriktionerna](#).

Statsrådet beslutade den 18 juni 2020 att [begränsningarna av förplägnadsrörelsernas öppettider, utskänkningstider och antalet kundplatser helt skulle upphöra](#) från och med den 13 juli 2020. Det innebar att öppettiderna och antalet kundplatser inte längre begränsades med stöd av lagen om smittsamma sjukdomar och att utskänkningstiden för alkoholdrycker efter det bestämdes enligt alkohollagen.

Regeringen utfärdade den 23 juni 2020 [rekommendationer för gränsfrågor, distansarbete och rekommendationerna för personer över 70 år](#).

I juni lämnade regeringen en proposition till riksdagen med förslag till [lagar om temporär ändring av lagen om grundläggande utbildning och lagen om Europeiska skolan i Helsingfors](#) och föreslog ändringar i genomförandet av de yrkesprov som hör till yrkesutbildningen och i universitets- respektive yrkeshögskolelagen. Regeringen föreslog en [förlängning av de temporära ändringarna](#) i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner och lagen om arbetslöshetskassor till årets slut. Regering lämnade en proposition om [det nya kostnadsstödet](#) för att minska antalet företag som går i konkurs.

Regeringen föreslog en [temporär epidemiersättning till klienter som får grundläggande utkomststöd](#) och att staten temporärt skulle delta i finansieringen av den inkomstrelaterade dagpenningen. Regeringen föreslog en temporär ändring av utlänningslagen för att utvidga asylsökandenas rätt att arbeta. Regeringen föreslog ändringar i lagen om smittsamma sjukdomar i syfte att göra det möjligt att utveckla en mobilapplikation för att effektivare bryta coronavirusets smittkedjor. Det föreslogs ändringar i läkemedelslagen, lagen om obligatorisk lagring av läkemedel och i lagen om smittsamma sjukdomar för att trygga tillgången på och tillräckligheten av läkemedel i alla situationer.

Juli 2020

Statsrådet beslutade den 10 juli 2020 att delvis [avskaffa inrese restriktionerna från och med den 13 juli 2020](#). Regeringen fattade den 13 juli 2020 beslut om ministeriernas gemensamma [arbetsgrupp som samordnar arbetet för hälsosäkerheten vid gränsövergångsställena](#).

Genom statsrådets förordning den 23 juli 2020 sattes avtalet om upprättande av Internationella vaccininstitutet i kraft. Genom avtalet [anslöt sig Finland till Internationella vaccininstitutet](#). Förordningen och med den Finlands medlemskap i institutet trädde i kraft den 1 augusti 2020.

[Statsrådet beslutade vid sitt sammanträde](#) den 23 juli 2020 att återinföra gränskontrollen vid de inre gränserna mellan Finland och Österrike, Slovenien och Schweiz från och med den 27 juli 2020.

I juli utfärdade statsrådet dessutom en förordning om ändringar i [förordningen om finansiering av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet](#) samt en förordning om ändring av [statsrådets förordning om verksamhetsområden som omfattas av kostnadsstöd](#). Statsrådet utfärdade en [förordning](#) om åläggande av trafikplikt för att stödja sjöfarten.

Augusti 2020

Vissa av de [restriktioner](#) som införts på grund av coronaviruset avvecklades från och med den 1 augusti 2020. Statsrådet beslutade den 6 augusti 2020 att [återinföra gränskontrollen vid de inre gränserna mellan Finland och Nederländerna samt mellan Finland och Belgien](#) från och med den 10 augusti 2020. Social- och hälsovårdsministeriet meddelade den 11 augusti 2020 att resenärer som kom till Finland från så kallade riskländer i fortsättningen skulle omfattas av fler [åtgärder för att förhindra spridning av coronaviruset](#).

Principbeslut om rekommendationer om munskydd och distansarbete den 13 augusti 2020.

Statsrådet fattade ett [principbeslut om att utfärda rekommendationer om allmänhetens användning av munskydd](#) och ett [principbeslut om att utfärda rekommendationer om distansarbete](#).

Social- och hälsovårdsministeriet uppdaterade [sin testningsstrategi för covid-19](#) den 19 augusti 2020. Testningen effektiviserades och påskyndades under hösten på flera olika sätt för att förhindra spridningen av coronaviruset i Finland så effektivt som möjligt.

Statsrådet beslutade den 20 augusti 2020 att [återinföra inreserestriktionerna vid de inre och yttre gränserna utifrån en epidemiologisk bedömning](#).

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 25 augusti 2020 [en nationell samordningsgrupp för testningsberedskap för coronavirus](#) med uppgiften att skapa en riksomfattande lägesbild och producera en proaktiv bedömning av det behövliga laboratoriematerialet för aktörer inom social- och hälsovården och dess tillräcklighet i coronavirussituationen. [Mobilapplikationen Coronablinkern](#) som ska göra det lättare att bryta smittkedjor lanserades den 31 augusti 2020.

I augusti föreslog regeringen dessutom en ändring av spårtrafiklagen för att komplettera Transport- och kommunikationsverkets befogenheter att avbryta eller begränsa spårtrafiken. Arbets- och näringsministeriet inledde en oberoende konsekvensbedömning av [företagsstöden](#).

September 2020

Principbeslut den 3 september 2020 om en handlingsplan för genomförande av rekommendationer och begränsningar enligt hybridstrategin efter covid-19-epidemins första fas. Statsrådet fattade ett principbeslut [om en handlingsplan som fungerar som en anvisning för hur rekommendationerna och begränsningarna enligt hybridstrategin ska genomföras efter coronavirusepidemins första fas](#).

Statsrådet tillsatte den 3 september 2020 i anslutning till Olycksutredningscentralen [en oberoende utredningsgrupp](#) för att undersöka de åtgärder som vidtagits till följd av coronavirusepidemin i Finland.

Den femte [tilläggsbudgetpropositionen](#) för 2020 lämnades till riksdagen den 3 september 2020. Regeringens proposition innehöll endast akuta anslag och samtidigt uppdaterades inkomstposterna.

Genom regeringens principbeslut bemyndigades social- och hälsovårdsministeriet att den 7 september 2020 utfärda en [handlingsplan](#) som fungerar som en anvisning för hur rekommendationerna och begränsningarna enligt hybridstrategin ska genomföras efter coronavirusepidemins första fas.

Principbeslut den 11 september 2020 om ett nytt koncept för att genomföra hybridstrategin i gränstrafiken och vid resor. Regeringen fattade [ett principbeslut om ett nytt koncept](#) för att avveckla inreserestriktioner och samtidigt bekämpa coronaviruspandemin vid gränserna. [Inresebegränsningarna ändrades på basis av epidemisituationen](#).

Den sjätte [tilläggsbudgetpropositionen](#) för 2020 lämnades till riksdagen den 24 september 2020. Det beviljades 200 miljoner euro i anslag för att höja kapaciteten för coronavirustestning (regeringens principbeslut av den 11 september 2020).

Statsrådet fattade den 24 september 2020 beslut om [inreserestriktioner](#) som trädde i kraft den 28 september 2020.

Statsrådet utfärdade den 30 september 2020 en förordning [där det föreskrivs om temporära begränsningar av förplägnadsrörelsernas öppettider och utskänkningstider på grund av epidemin](#). Samordningsgruppen för testningsberedskap för covid-19 färdigställde sin [halvtidsrapport](#) med samlade iakttagelser om ökningen av Finlands testningskapacitet i enlighet med målen i den nationella testningsstrategin.

I september lämnade regeringen dessutom en proposition om att resenärer när resepaket ställs in ska kunna få ersättning av staten för de [avgifter som han eller hon betalat till researrangören](#) och en proposition om att förlänga den temporära lagstiftningen som gäller bolags, andelslags och förenings mötesarrangemang under epidemiförhållanden.

Oktober 2020

Statsrådet fattade den 8 oktober 2020 beslut om nya [inreserestriktioner](#) som trädde i kraft den 12 oktober 2020. Statsrådet fattade den 11 oktober 2020 beslut om begränsning av förplägnadsrörelsernas verksamhet [i sex regioner](#). Regeringen fastställde den 15 oktober 2020 såväl [riksomfattande som regionala rekommendationer för att förhindra spridningen av coronaviruset](#) och utfärdade en [förordning](#) om temporära ändringar i utvecklingsbidraget till företag.

Principbeslut om rekommendationerna för att förhindra spridningen av coronaviruset den 23 oktober 2020. Statsrådet fattade ett [principbeslut](#) som innehåller nationella och regionala rekommendationer som stöder de regionala åtgärderna för att förhindra spridning av epidemin och som bidrar till att begränsa epidemin så snabbt som möjligt.

Den sjunde [tilläggsbudgetpropositionen](#) för 2020 lämnades till riksdagen den 29 oktober 2020. Det föreslogs anslag på cirka 1,5 miljarder euro och de ordinarie inkomsterna uppskattades minska med 341 miljoner euro.

[Giltighetstiden](#) för den temporära paragrafen 58 a i lagen om smittsamma sjukdomar och restriktionerna om förplägnadsverksamheten med stöd av den förlängdes till den 28 februari 2021. Statsrådet beslutade den 29 oktober 2020 om [en temporär begränsning](#) av förplägnadsverksamheten från och med den 1 november 2020.

I oktober föreslog regeringen dessutom ändringar för att [trygga arbetslöshetskassornas verksamhet och lindra de ekonomiska konsekvenserna av de ökade förmånsutgifterna för kassorna](#). Regeringen lämnade den 1 oktober 2020 en proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar och lagen om transportservice, men [återtog propositionen den 22 oktober 2020](#). Regeringen föreslog att [giltighetstiden för de temporära undantagen i lagen om utkomstskydd för arbetslösa](#) förlängs till utgången av året. Regeringen föreslog en [temporär ändring av kommunallagen och ändring av kommunstrukturlagen](#) med stöd av vilken kommunerna och samkommunerna på ansökan skulle kunna få förlängning av perioden för täckning av underskott och att de kommuner som frivilligt går samman skulle kunna få sammanslagningsunderstöd enligt prövning. [Statsrådet utfärdade en förordning om statsunderstöd för främjande av journalistiskt innehåll 2020](#).

I lagen om indrivning av fordringar föreslogs [temporära ändringar genom vilka indrivningskostnaderna för andra fordringar än konsumentfordringar begränsas mer detaljerat än för närvarande](#). Regeringen föreslog [temporära ändringar i lagen om transportservice med avseende på beredskapskyldigheten för aktörer som bedriver trafik på landsvägar, sjöfartsbehörigheter samt meddelande om rutt- och tidtabellsinformation](#). Regeringen föreslog en [temporär skrotningspremie för personbilar](#) för åren 2020 och 2021 samt en temporär lag om att fortsätta halvera farledsavgiften under 2021.

November 2020

Statsrådet fattade beslut om [inreserestriktioner](#) som trädde i kraft måndagen den 9 november 2020.

Statsrådet utfärdade den 19 november 2020 en förordning med stöd av vilken [förplägnadsverksamheten begränsas enligt det rådande epidemiläget i landskapet för att förhindra spridningen av coronaviruset](#).

Regeringen behandlade den 25 november 2020 [de rättsliga förutsättningarna för ibruktagandet av beredskapslagen](#).

I november lämnade regeringen dessutom en proposition till riksdagen om [ändring av lagen om studiestöd](#) så att förhindrad inledning av studier och fördröjda studier på grund av epidemin skulle beaktas i villkoren för studielånskompensationen och studielånsavdraget. Regeringen föreslog en temporär ändring av sjukförsäkringslagen och [en höjning av FPA-ersättningen för coronavirustest](#). Regeringen lämnade [en proposition](#) för att möjliggöra interoperabilitet mellan mobilapplikationen Coronablinkern och applikationer som tagits fram i andra EU- och EES-länder eller i Schweiz. Regeringen föreslog [en förlängning av den temporära lag genom vilken maximiräntan på vissa konsumentkrediter har begränsats till 10 procent och direktmarknadsföring av konsumentkrediter och kreditförmedlingstjänster i huvudsak är förbjuden](#). Regeringen föreslog en [temporär ändring av lagen om stöd för skolresor](#).

I november utfärdade statsrådet dessutom en [förordning](#) om sättande i kraft av ett separat avtal om transport av farligt gods på väg.

December 2020

Principbeslut om vaccinationsstrategin den 10 december 2020. Regeringen fattade ett principbeslut om [Finlands covid-19-vaccinationsstrategi](#). Statsrådet beslutade att förlänga [inreserestriktionerna fram till den 12 januari 2021](#). Statsrådet utfärdade [en ny förordning som begränsar förplägnadsrörelsers verksamhet på grund av coronavirusepidemin](#). Regeringen lämnade en proposition om ändring av lagen om smittsamma sjukdomar.

Social- och hälsovårdsministeriet meddelade den 18 december 2020 den [uppskattade tidpunkten för när coronavirusvaccinationerna inleds](#).

Statsrådet utfärdade en [vaccinationsförordning](#) med stöd av vilken vaccinationerna mot covid-19 kunde inledas i Finland. I december fogades tillfälliga bestämmelser om coronavirustest till bestämmelserna i sjukförsäkringslagen om ersättning för undersökning och vård. Arbetsminister Tuula Haatainen och näringsminister Mika Lintilä har tillsatt [en utredare](#) som ska bedöma vilka åtgärder som behövs för att luftfartsbranschen ska ta sig igenom epidemisituationen. En arbetsgrupp tillsatt av undervisnings- och kulturministeriet publicerade [principerna för säkra evenemangsarrangemang](#) också under epidemin.

1.3.5 Coronavirusepidemins konsekvenser och effekterna av restriktionerna

De direkta konsekvenserna av epidemin syns i sjukfrekvensen, dödligheten och i belastningen av hälso- och sjukvården på grund av både behandlingen av sjukdomen och uppgifterna i anslutning till diagnostiseringen av sjukdomen. Målet är att medborgarnas frivilliga åtgärder och de restriktioner som statsmakten inför i samhället ska minska de direkta konsekvenserna av epidemin. En del av konsekvenserna av epidemin är därför direkta, medan andra uppstår till följd av de vidtagna åtgärderna, bland annat de hälsomässiga, ekonomiska och sociala konsekvenserna och konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna.

Coronaviruspandemin har samtidigt varit en hälsokris och en ekonomisk kris av aldrig tidigare skådad omfattning. Begränsningsåtgärderna och samtidigt människornas frivilligt minskade mobilitet har haft en avsevärd inverkan på efterfrågan av tjänster och på turismen. Även inom kultur-, konst- och motionsbranscherna har de negativa ekonomiska konsekvenserna varit betydande. Företagens verksamhetsbetingelser har försämrats till följd av epidemin.

Under epidemin har såväl polariseringen i fråga om lärande som ojämlikheten mellan barn och unga eskalerat. Distansarrangemangen och de fortsatta konsekvenserna innebär en ojäm

belastning. Sysselsättningen har försämrats och arbetslösheten ökat. Forskningen visar att konsekvenserna slår hårdast mot dem som redan har en sämre ställning på arbetsmarknaden (kvinnor, unga, lågutbildade, visstidsanställda och personer med atypiska anställningsförhållanden) och därigenom förvärrar pandemin den redan befintliga ojämlikheten på arbetsmarknaden.

Begränsningsåtgärderna till följd av coronavirusepidemin har fördröjt många socialtjänster och utbudet av icke-brådskande vårdtjänster. De värst utsatta är de bostadslösa, för vilka bristen på tjänster till och med äventyrar livets grundförutsättningar. Risker med den ökade och utdragna bristen på tjänster är att människors livssituation blir betydligt svårare, vilket inom en nära framtid kan synas som ett ökat behov av sektorsövergripande service.

Under epidemin ökade antalet fall som anmälts till polisen, i synnerhet sådana fall som gällde drog användning (cirka 20 procent narkotikabrott), trafikbrott (cirka 40 procent grovt äventyrande av trafiksäkerheten) samt datanätsbrott. Antalet hemutryckningar ökade med över 26 procent. Det är värt att notera att bland annat antalet brott mot liv och försök till dem ökade med nästan 15 procent.

Det finns gott om information, forskning och bedömningar av konsekvenserna av epidemin. Institutet för hälsa och välfärd har regelbundet publicerat [uppföljningsrapporter](#) om coronavirusepidemins konsekvenser för välfärden, servicen och ekonomin sedan den 20 maj 2020. [Statsrådets helhetsbedömning av covid-19-åtgärdernas konsekvenser](#) gjordes första gången i september 2020. Åtta forskningsöversikter om coronaviruset publicerades 2020 (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 och 8). De ekonomiska konsekvenserna har bedömts bland annat i utredningen [Covid-19-pandemian taloudelliset vaikutukset](#). Coronaviruset har också dominerat bland annat [innehållet i de ekonomiska översikterna](#) för 2020. Arbets- och näringsministeriet har sammanställt [informationspaketet](#) som innehåller uppföljningsinformation om företag, arbetsmarknaden och förändringarna i omvärlden.

Konsekvenserna av epidemin inom de olika förvaltningsområdena behandlas närmare särskilt i bilaga 1, ministeriernas resultatöversikter.

Ekonomiska konsekvenser

Nedgången i Finlands ekonomi hade börjat redan före coronavirusepidemin. Osäkerheten kring epidemins utveckling och begränsningsåtgärderna för att dämpa spridningen slog till mot utrikeshandeln, företagens verksamhet, sysselsättningen och hushållens konsumtion. De ekonomiska konsekvenserna av epidemin såsom konsekvenserna för sysselsättningen och till följd av inkomstbortfall varierar beroende på sektor och region.

I Finland var den ekonomiska tillbakagången på grund av epidemin lindrigare än i största delen av Europas ekonomier 2020. Begränsningsåtgärderna var tillräckliga för att hålla antalet sjukdomsfall på en måttlig nivå och de möjliggjorde ekonomisk verksamhet, om än i begränsad form. Genast i

början av epidemin var en av prioriteringarna att trygga utrikeshandeln och godstrafiken och detta möjliggjordes trots restriktionerna vid gränsen.

Bruttonationalprodukten minskade med 2,8 procent 2020 vilket var avsevärt mindre än förväntat i början av epidemin. Underskottet i de offentliga finanserna ökade till 5,4 procent. Den kraftiga ekonomiska nedgången 2020 försvagade statsfinanserna i och med de ökade utgifterna till följd av konjunkturautomatiken och de minskade inkomsterna. Varuexporten i Finlands utrikeshandel sjönk med 13,7 procent under perioden januari–november 2020. Handeln med tjänster har lidit ännu mer: exporten av tjänster sjönk med 21 procent under de tre första kvartalen av 2020.

Regeringens stimulerande finanspolitik har ökat de diskretionära utgifterna. Under 2020 har statsminister Marins regering lämnat sju tilläggsbudgetpropositioner i syfte att temporärt öka den sociala tryggheten, stödja företag och stimulera ekonomin.

Konsekvenserna av coronavirusepidemin för Finlands ekonomi behandlas närmare särskilt i berättelsedelens kapitel 2.1 och 3.

Konsekvenserna för världsläget generellt

Enligt de officiella uppgifterna smittades cirka 90 miljoner människor av coronaviruset år 2020. Nästan två miljoner människor dog i sjukdomen, vilket är över tre procent av den årliga totala dödligheten i världen.

De samhälleliga konsekvenserna av coronaviruspandemin hade en aldrig tidigare skådad omfattning. I alla länder bekämpades epidemin genom att i olika utsträckning begränsa medborgarnas normala liv och friheter, ofta med stöd av lagstiftning för undantagsförhållanden och lagar som stiftats i snabbare takt. Begränsningarna hade en stark inverkan på människors vardag, tidsanvändning och rörlighetsmöjligheter. Till exempel kan förändringen av arbetslivet delvis vara bestående.

Pandemin orsakade en global ekonomisk recession som det dock i slutet av året verkade gå snabbare än förväntat att återhämta sig ifrån, till stor del tack vare regeringarnas och centralbankernas samarbete kring skuldstimulansen. Pandemin delade in ekonomin i vinnare, såsom informations-tekniksektorn, och förlorare, såsom turismen. Tack vare den ökade penningmängden nådde börskurserna och vissa egendomsvärden på hösten åter igen nästan rekordnivå trots osäkerhetsmomenten i realekonomin.

Världsekonomin hade inte nått samma nivå som före krisen före utgången av 2020. Det faktum att epidemin eskalerar igen bromsar upp återhämtningen till den senare hälften av 2021. Världsekonomin krympte 3,4 procent under 2020.

Europas ekonomi krympte åter under det sista kvartalet 2020. De kraftiga begränsningsåtgärderna i olika länder minskade aktiviteten och efterfrågan på tjänster. I euroområdet stannade tillväxten på 6,8 procent.

Det internationella samarbetet lamslogs tillfälligt under pandemins första skede. Europeiska unionen organiserade sig relativt snabbt och kunde också fatta viktiga beslut om exempelvis stimulanspaketet för ekonomisk återhämtning efter pandemin. FN-systemet och generellt det internationella regelbaserade systemet och det diplomatiska umgänget på digital väg började återhämta sig och anpassa sig till pandemiförhållandena. Utvecklandet av vaccin i ett tätt internationellt samarbete visade ett viktigt prov på den internationella gemenskapens förmåga att reagera på coronaviruskrisen.

Stormaktskonkurrensen var ett exempel på hur pandemin snarare förstärkte de redan pågående utvecklingstrenderna i de internationella relationerna än ledde till stora förändringar. Pandemin har framhävt betydelsen av yttrandefrihet, öppet informationsflöde, vetenskap och internationellt samarbete för att svara på alla de globala utmaningarna.

De grupper av människor som redan tidigare var i en utsatt ställning har lidit mest av pandemisituationen och dess långsiktiga konsekvenser. I de utvecklade länderna påverkade de ekonomiska svårigheterna, stängningen av skolorna och avbrottet i många tjänster i störst utsträckning livet för dem som hade det sämst ställt och redan tidigare behövde stöd. I utvecklingsländerna blev sjukfrekvensen mindre än förväntat, men turismens kollaps, det försvårade utvecklingssamarbetet, begränsningsåtgärderna och många andra faktorer drabbade särskilt den fattigaste befolkningen. Bland annat den globala undernärningen började åter öka.

Pandemin har haft konsekvenser också för utrikes- och säkerhetspolitiken och den har ökat prioriteringen av hälsosäkerheten till exempel vid krishanteringsinsatser. Krishanteringsinsatserna måste begränsas och avbrytas på grund av pandemin men verksamheten har senare kunnat återupptas.

Hoppet om att få kontroll över pandemin stärktes när vaccinationsprogrammen inleddes i slutet av året. Samtidigt fanns det fortfarande osäkerhetsmoment i fråga om hur länge vaccinen skyddar mot viruset, hur de inverkar på smittsamheten, mutationer av coronaviruset och vaccinationsprogrammets globala genomförande.

1.4 Lagberedning

1.4.1 Utveckling av lagberedningen

Under de senaste åren har en förstärkt planering och ledning av lagstiftningen identifierats som de centrala elementen för att utveckla lagberedningen. Under berättelseåret publicerades [regeringens](#)

[första lagstiftningsprogram](#). I programmet ingår uppgifter om de lagberedningsprojekt som på ett centralt sätt genomför regeringsprogrammet och andra viktiga lagberedningsprojekt under valperioden 2019–2023. Programmet godkändes den 13 februari 2020 och det uppdaterades i februari 2021. Under berättelseåret upprättades också en lagstiftningsplan som täcker två riksdagssessioner. Syftet med planen är att effektivisera planeringen av lagstiftningsarbetet och förbättra samarbetet mellan riksdagen och statsrådet. Lagstiftningsplanen innehåller korta beskrivningar av de regeringspropositioner som ska lämnas under sessionerna och en uppskattad tidpunkt för när propositionen lämnas till riksdagen. En lagstiftningsplan på statsrådsnivå togs första gången i bruk 2019.

I statsminister Marins regeringsprogram ingår flera åtgärder för att utveckla lagberedningen, varav en är utarbetande av ett omfattande handlingsprogram för bättre lagstiftning. Handlingsprogrammet godkändes i augusti 2020 och syftet med det är att förbättra lagberedningens kvalitet, planmässighet och öppenhet. Genom handlingsprogrammet utvecklas lagberedningens planmässighet och lagberedningskunnandet, interaktionen och kommunikationen vid lagberedningen, konsekvensbedömningen vid lagberedningen och utnyttjandet av teknik och digitalisering vid lagberedningen. Samtidigt utvecklas ett system på statsrådsnivå för efterhandsutvärdering av lagstiftningen. Utredningen [Lainsäädännön jälkiarviointi ja sen merkitys: nykytilan analyysistä kehittämishdotuksiin](#) blev klar i början av 2021. Som en del av handlingsprogrammet för bättre lagstiftning inleddes också förnyandet av anvisningarna för konsekvensbedömningen av lagförslag. Konsekvensbedömningen stöds också av det kompetensnätverk för konsekvensbedömning som justitieministeriet inrättade i december 2020. Nätverket är en bestående struktur med syftet att öka stödet för konsekvensbedömningar över ministeriegränserna.

Det oberoende och självständiga rådet för bedömning av lagstiftningen i anslutning till statsrådets kansli lämnade 2020 tio utlåtanden, varav nio gällde regeringspropositioner och ett utlåtande en U-skrivelse och kompletterande U-skrivelser. Till riksdagens revisionsutskott lämnades även ett utlåtande. Våren 2020 fattade rådet för bedömning, i likhet med många andra europeiska råd för bedömning, beslutet att avstå från bedömningen vid brådskande propositioner som gällde bekämpningen av epidemin. Rådet för bedömning av lagstiftningen fortsatte 2020 sitt arbete för att utveckla lagberedningen genom att lyfta upp vikten av konsekvensbedömningar och problem-punkter i lagberedningen på agendan. Det gemensamma nätverket av regelråd RegWatchEurope hade ett livligt samarbete. Bland annat arbetsgruppen för utveckling av lagberedningen som tillsattes av justitieministeriet har involverats i arbetet med att utveckla lagberedningen. Rådets utlåtanden och årsöversikter har publicerats på [bedömningsrådets webbplats](#).

Grundlagsutskottet gav den 2 oktober 2020 ett [utlåtande](#) (GrUU 30/2020 rd), där det behandlade hur riksdagens grundlagsfästa rätt att få information tillgodoses. Utredningen gällde särskilt tillgodeendet av rätten att få uppgifter i lagstiftningsärenden, men också om tillgången till information var tillräckligt smidig under undantagsförhållandena våren 2020 och när riksdagen behandlade sådana befogenheter enligt beredskapslagen som inkräktar på de grundläggande fri- och rättigheterna samt informationen till riksdagen i EU-ärenden.

I sitt utlåtande påpekade grundlagsutskottet att riksdagens rätt att få information inte alltid har tillgodosetts i enlighet med grundlagen och att justitiekanslern har varit tvungen att ta ställning i frågan i samband med sin laglighetskontroll av statsrådet. Utskottet uttryckte sin oro över säkerställandet av riksdagens ställning som högsta statsorgan under undantagsförhållanden.

Grundlagsutskottet gav den 15 oktober 2020 sitt [utlåtande](#) (GrUU 32/2020 rd) om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar och lagen om transportservice (RP 137/2020 rd) som behandlas av utskottet. Regeringen återtog sin proposition den 22 oktober 2020. Grundlagsutskottet tog i sitt utlåtande särskilt ställning till det förfarande där ett ministerium hade ändrat sin proposition genom att lämna en promemoria till utskottet där en betydande del av bestämmelserna i propositionen hade skrivits om. De korta motiveringar till ändringsförslagen som ingick i promemorian uppfyllde emellertid inte de allmänna kvalitetskraven för en motivering till ett lagförslag.

I sitt utlåtande konstaterade grundlagsutskottet bland annat att den praxis att regeringen, eller överlag ett föredragande ministerium, lägger fram ändringsförslag direkt till det utskott som behandlar ärendet i allmänhet har avvisats. När grundlagen stiftades var det en tydlig utgångspunkt att betydande ändringar i propositioner som initieras av regeringen ska genomföras i enlighet med 71 § i grundlagen antingen genom att propositionen återkallas och en helt ny proposition lämnas eller genom att den ursprungliga propositionen kompletteras genom en ny kompletterande proposition.

Grundlagsutskottet påpekade ytterligare att de ändringsförslag till propositionen som ministeriet har lagt fram på eget initiativ är problematiska också med avseende på grundlagsutskottets konstitutionella uppdrag. Behandlingen i utskottet grundar sig på den proposition inklusive lagförslag som riksdagen har remitterat till utskottet som avslutning på remissdebatten, inte på ett dokument som ministeriet har sänt direkt till utskottet och därmed åsidosatt statsrådets allmänna sammanträde och som innehåller ett lagförslag som avviker från propositionen.

De synpunkter som grundlagsutskottet lyfte fram har vid statsrådet behandlats av olika samsamarbetsorgan, till exempel i samsamarbetsgruppen för utveckling av lagberedningen och i sektionen för juridiska frågor som är underställd kommittén för EU-ärenden. Ministerierna har också internt gått igenom de frågor som grundlagsutskottet lyft fram. Statsrådet har förbundit sig att tillgodose riksdagens rätt att få information.

1.4.2 Lagberedningen 2020

[Beredskapslagen och de ibruktagnings- och tillämpningsförfordningar som utfärdats med stöd av den](#)

I Finland togs 2020 för första gången i bruk en författningsrättsligt betydande och exceptionell helhet med avseende på undantagsförhållanden enligt den nuvarande beredskapslagen.

Efter krigen har det bara en gång tidigare utlysts undantagsförhållanden, under oljekrisen 20.12.1973–31.5.1974.

Statsrådet konstaterade den 16 mars 2020 i samverkan med republikens president att sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 3 och 5 punkten i beredskapslagen rådde i landet. Med stöd av beredskapslagen gavs myndigheter sådana befogenheter som avvek från deras normala befogenheter och samtidigt begränsades medborgarnas fri- och rättigheter.

Beredskapslagen förutsätter att befogenheterna enligt den får utövas endast om situationen inte kan fås under kontroll med myndigheternas normala befogenheter. Tröskeln för att ta i bruk befogenheterna enligt beredskapslagen är hög. Befogenheterna ska inte utövas på svaga grunder eller för säkerhets skull. Myndigheterna får därutöver under undantagsförhållanden bemyndigas att utöva endast sådana befogenheter som är nödvändiga för att syftet i 1 § i beredskapslagen ska kunna nås och som står i rätt proportion till syftet. Dessa befogenheter får utövas endast på sådana sätt som är proportionerliga och nödvändiga. Det bör också framföras hållbara argument för att ett godtagbart mål kan uppnås genom att utöva befogenheterna.

På våren togs paragraferna 86, 87, 88, 93, 94, 95–103, 109 och 118 i beredskapslagen i bruk. Befogenheterna i beredskapslagen gällde småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen, gymnasier, yrkesläroanstalter, högskolor och det fria bildningsarbetet, social- och hälsovårdens förvaltningsområde, arbetslivet och begränsningen av rörelsefriheten i Nyland. Alla förordningar som utfärdats med stöd av beredskapslagen grundade sig på 3 § 5 punkten i beredskapslagen enligt vilken ibruktagningen förutsätter en pandemi som till sina verkningar kan jämföras med en synnerligen allvarlig storolycka.

Användningen av befogenheter för att ordna och avbryta utbildning samt i fråga om arbetsskyldigheter förlängdes till mitten av maj. Stängningen av Nyland genomfördes genom att ta i bruk befogenheten att begränsa rörelsefriheten för att skydda befolkningen. Beslutet om stängningen fattades genom en förordning om upphävande i mitten av april. Utövandet av befogenheter som gäller social- och hälsovårdsenheternas verksamhet, social- och hälsotjänsten och hälsoskyddet, annan styrning av hälsovården, undantag från tjänsteförhållandets villkor samt utövandet av befogenheter för att begränsa uppsägningsrätten förlängdes med förordningar fram till det att statsrådet konstaterade att undantagsförhållandena enligt 3 § 5 punkten i beredskapslagen hade upphört. Undantagsförhållandena upphörde och förordningarna om upphävande som gällde utövningen av befogenheter enligt beredskapslagen trädde i kraft den 16 juni 2020. Under undantagsförhållandena utfärdades sammanlagt 12 förordningar om ibruktagning och förlängning av befogenheter enligt beredskapslagen, 11 tillämpningsförordningar och deras förlängningsförordningar samt tre förordningar om upphävande. Tillämpningsförordningarna gällde temporära begränsningar av skyldigheten att ordna småbarnspedagogik och utbildning, undantag från bestämmelserna i semesterlagen, arbetstidslagen och arbetsavtalslagen samt undantag från tidsfristerna för icke brådskande vård.

Övrig lagberedning

Också i övrigt präglades 2020 av lagstiftningsbehoven för att bekämpa coronaviruspandemin. Under riksmötet 2020 lämnade regeringen totalt 264 propositioner, varav 86 gällde åtgärder för att bekämpa coronavirusepidemin. Beredningen av regeringspropositionerna drog ut på tiden på grund av epidemin och de överlämnades därför senare än planerat.

Efter medlet av mars lämnades 86 regeringspropositioner om bekämpningen av coronavirusepidemin till riksdagen. Av dessa överlämnades 50 under vårsessionen och 36 under höstsessionen. Dessa föreslag omfattade 136 propositioner, varav 101 gällde temporär lagstiftning (förslag till temporära lagändringar, temporära lagar eller ändringar av temporära lagar). Det lämnades sju tilläggsbudgetpropositioner.

Regeringen behandlade den 9 juni 2020 hur de åtgärder som en epidemisituation kräver kan genomföras genom att utveckla den lagstiftning som tillämpas under normala förhållanden. Behandlingen utgick från [utredningarna av samarbetsgruppen för utveckling av lagberedningen](#) och [statsrådets kansli](#). I sin utredning beredde sig regeringen på de åtgärder som krävs under coronavirusläget genom att utveckla den lagstiftning som tillämpas under normala förhållanden. Det utreddes också om beredskapslagen kunde tas i bruk på nytt.

Genom att utveckla den normala lagstiftningen och genom temporära undantag har problemen som orsakats av den akuta krisen till följd av coronavirusepidemin kunnat bemötas och det har skapats förutsättningar för att samhället ska fungera också under pandemiförhållanden. Ändringarna i lagstiftningen har gällt följande helheter:

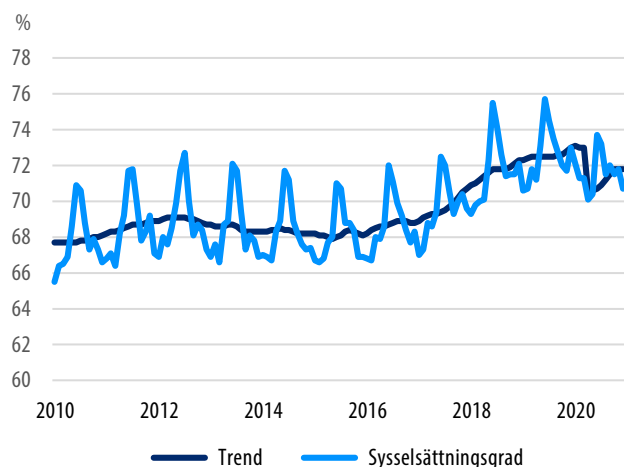
- arbetsmarknaden och social trygghet
- företagens verksamhetsbetingelser (stöd, finansiering)
- den offentliga ekonomin (staten och kommunerna)
- begränsning av näringsfriheten (förplägnadsrörelser, möjligheten att stänga privata lokaler)
- hanteringen av epidemin (mobilapplikationen Coronablinkern, möjligheten till FPA-ersättning för testning)
- läkemedelsförsörjning
- den grundläggande utbildningen, undervisning inom yrkes- och högskoleutbildningen
- tryggnad av tillgången på säsongsarbetskraft
- trafik och transport

Det har också föreskrivits om temporära ändringar i olika administrativa behandlingsfrister och andra tidsfrister inom justitieministeriets, jord- och skogsbruksministeriet och kommunikationsministeriets förvaltningsområden.

Lagarna har i regel stiftats så att de är i kraft en viss tid. Lagarna har normalt varit i kraft till slutet av juni eller december. Eftersom epidemin har dragit ut på tiden har giltighetstiden för temporära författningar förlängts eller också har de utfärdats på nytt. I början av 2021 inleddes beredningen för att förlänga giltighetstiden för flera temporära bestämmelser.

2 Genomförandet av regeringsprogrammet

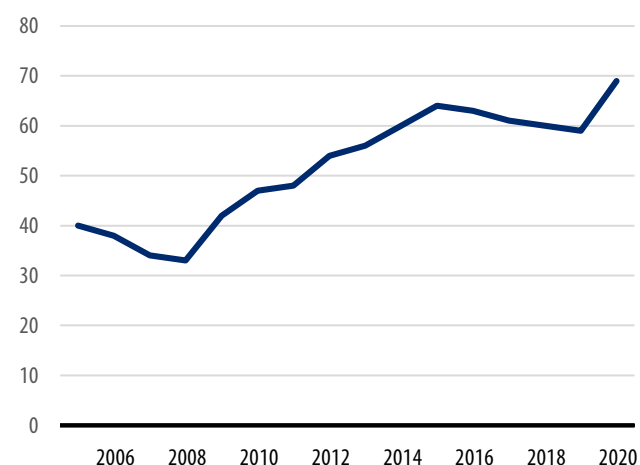
Sysselsättningsgrad och trend för sysselsättningsgraden, 15–64-åringar

Mål: Sysselsättningsgraden höjs till 75 procent och antalet sysselsatta ökar med minst 60 000 personer före utgången av 2023.

Den offentliga sektorns skuld

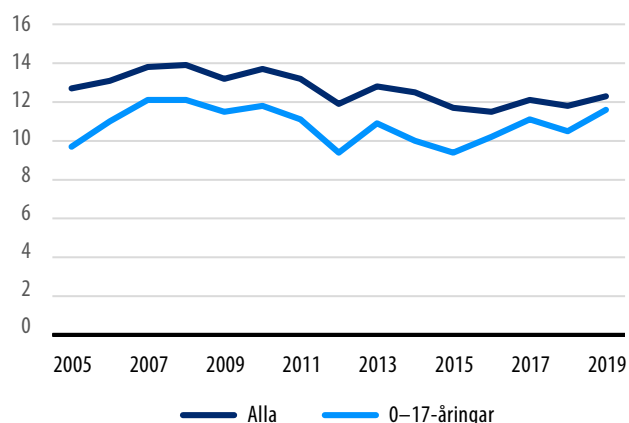
%, i relation till bruttonationalprodukten

Mål: Med en normal situation i den globala ekonomin är samhällsekonomin i balans 2023 och den offentliga ekonomin är hållbar på lång sikt.

Fattigdom bland barnfamiljer

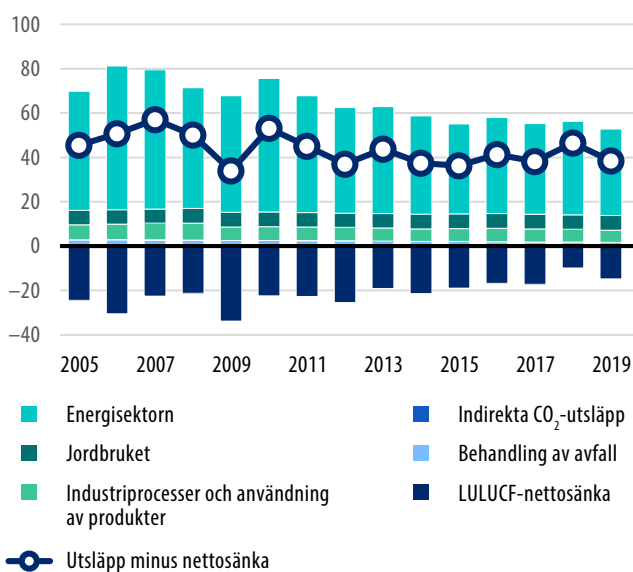
%, låginkomsttagare av motsvarande befolkning

Mål: Ojämligheten och inkomstskillnaderna minskar.

Växthusgasutsläpp och effekten av sänkor

Miljoner ton CO₂-ekvivalenter

Mål: Finland blir klimatneutralt senast 2035.

2.1 Ett ekonomiskt hållbart Finland

2.1.1 Hållbarheten i den offentliga ekonomin

Målet för den ekonomiska politiken i statsminister Marins regeringsprogram är att öka välfärden. Med detta avses en ekologiskt och socialt hållbar ekonomisk tillväxt, hög sysselsättning och hållbar offentlig ekonomi. Det innebär att samhällsekonomin i ett internationellt normalt ekonomiskt läge är i balans 2023. Krisen till följd av coronaviruset ökade statens skuldsättning och skapade ett behov av att precisera regeringsprogrammets mål för balanseringen av den offentliga ekonomin på längre sikt. Under berättelseåret bereddes en färdplan för hållbarhet i de offentliga finanserna där olika åtgärders potential att minska hållbarhetsunderskottet angavs. I juni 2020 beslutade regeringen att målet är att balansera den offentliga ekonomins skuld i förhållande till bruttonationalprodukten senast i slutet av årtiondet. I september 2020 preciserade regeringen vidare att den under regeringsperioden vidtar sysselsättningsåtgärder som stärker ekonomin och som syftar till sysselsättningseffekter som motsvarar 80 000 nya sysselsatta.

I början av 2020 försämrades de ekonomiska utsikterna såväl internationellt som i Finland snabbt. Coronavirusepidemiens utbrott ledde till en nedgång i den internationella ekonomin, störningar i produktionen och minskad efterfrågan. Med hjälp av den ekonomiska politiken lindrades de ogynnsamma effekterna på produktionen och efterfrågan 2020. Regeringen beslutade om omfattande åtgärder för att trygga arbetstillfällena och människornas försörjning samt för att underlätta företagets ekonomiska situation i de svårigheter som coronaviruset medförde.

Vid sidan av stimulansåtgärderna har det även behövts beslut om strukturella åtgärder för att få Finland tillbaka in på vägen mot hållbar tillväxt, hög sysselsättning och hållbara offentliga finanser efter krisen. För att nå detta mål bereder regeringen åtgärder som stärker sysselsättningen, förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och konkurrenskraften och som dämpar ökningen i de offentliga utgifterna. Regeringsprogrammet har många samlade åtgärder som stärker hållbarheten, och beredningen av dem fortgår. Beslut om de grundläggande riktlinjerna i finanspolitiken under de kommande åren fattas samtidigt som färdplanen för hållbarhet i de offentliga finanserna färdigställs.

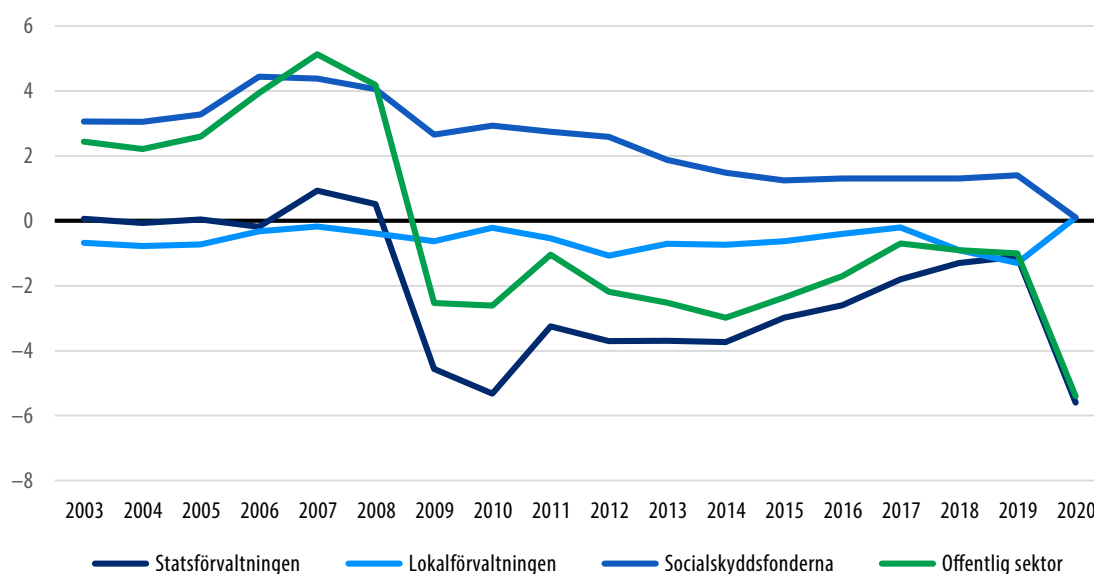
Underskottet i den offentliga ekonomin minskade uppbackat av de goda konjunkturer som rådde före coronaepidemin och de vidtagna anpassningsåtgärderna, men underskottet kunde inte elimineras ens under högkonjunkturen. Epidemin har märkbart ökat underskottet i den offentliga ekonomin och skuldsättningen. Det strukturella underskottet i den offentliga ekonomin begränsar finanspolitikens rörelseutrymme.

Det demografiska åldrandet fortgick och ökade de offentliga utgifterna. Det ökade antalet pensionärer har ökat pensionsutgifterna och minskat arbetspensionsanstaltarnas överskott redan under flera år. De ökade utgifterna inom hälsovård, sjukvård och omsorg försvagar i synnerhet lokalförvaltningens strukturella saldo under de kommande åren. Också minskningen av befolkning i arbetsför ålder försämrar möjligheterna till ekonomisk tillväxt och finansiering av offentliga tjänster och

förmåner. Det bedöms att utgifterna på lång sikt ökar snabbare än utgifterna, vilket gör att det finns ett hållbarhetsunderskott i den offentliga ekonomin.

Till följd av coronavirusepidemin vände sysselsättningen klart nedåt. Sysselsättningsgraden 2020 sjönk till 71,6 procent. Arbetslösheten ökade och antalet permitterade personer steg kraftigt under årets andra kvartal. Mot slutet av året förbättrades sysselsättningen, men är fortfarande lägre än före krisen.

Figur 4. Finansiellt sparande i den offentliga sektorn, procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

Regeringen beredde en färdplan som leder Finland mot klimatneutralitetsmålet på ett socialt och regionalt rättvist sätt. Samtidigt skapar föregångarrollen inom klimatåtgärder möjligheter för finländsk industri och arbetstagare i hela Finland.

2.1.2 Beskattningen i en föränderlig värld

I regeringsprogrammet har regeringen dragit upp riktlinjer för vilka mål som kommer att genomföras inom beskattningen under regeringsperioden. Målet är att säkerställa finansieringsunderlaget för välfärdssamhället i den digitala världsekonomin som utvecklas snabbt. Samtidigt är det viktigt att eftersträva ett starkt skatteunderlag som möjliggör låga skattesatser och en rättvis beskattning. En färdplan för hållbar beskattning bereds för att främja regeringens klimatmål. Färdplanen omfattar en energiskattereform, en reform av beskattningen av fordonstrafiken, åtgärder som främjar

cirkulär ekonomi och en utredning av möjligheten att införa utsläppsbaserade konsumtionsskatter. Uppnåendet av klimatmålen främjas också i de skattereformer som görs på EU-nivå.

Enligt regeringen ska beskattningen främja sysselsättning och företagande. Även folkhälsan ska främjas genom skattestyrning. Målet med fastighetsskatteformen är att beskattningsvärdet för både marken och byggnaderna ska återspegla de faktiska värdena bättre än hittills. Landskapsskatten har utretts i en parlamentarisk landskapsskattekommitté.

År 2020 stärktes den offentliga sektorns finansieringsbas med ett flertal skatteåtgärder som ökade skatteintäkterna med totalt 550 miljoner euro. Den så kallade solidaritetsskatten förlängdes fram till 2023, rätten till ränteavdrag på bolån minskades och hushållsavdraget skars ner. Dessutom infördes 2020 höjningar på tobaksskatten, läskedrycksskatten och trafikbränsleskatterna.

För att kompensera de skärpta indirekta skatterna gjordes lättnader i inkomstbeskattningen av små- och medelinkomsttagare. För att göra det attraktivare för personer med specialexpertis att komma till Finland gjordes den så kallade nyckelpersonslagen permanent och skattesatsen i den sänktes. Dessa åtgärder minskade den offentliga sektorns skatteintäkter 2020 med cirka 205 miljoner euro.

Som en del av färdplanen för hållbar beskattning färdigställdes 2020 en slutrapport av arbetsgruppen för energibeskattning och en mellanrapport av arbetsgruppen för förnyandet av trafikbeskattningen.

2.2 Hållbar utveckling

Hållbar utveckling handlar om att trygga människornas välfärd inom gränserna för jordens bärkraft. Finland har åtagit sig att uppfylla målen i handlingsprogrammet för global hållbar utveckling, Agenda2030, senast 2030. Statsminister Marins regeringsprogram bygger på hållbar utveckling. De strategiska helheterna i regeringsprogrammet styr regeringens arbete för att uppnå målen i Agenda2030.

Statsrådet lämnade [en redogörelse om genomförande av Agenda2030](#) till riksdagen (SRR 3/2020 rd) i oktober 2020. Redogörelsen beskriver regeringens åtgärder för att främja målen för hållbar utveckling, de politiska principer som styr genomförandet samt organiseringen, uppföljningen och utvärderingen av genomförandet.

På FN:s högnivåforums uppföljningsmöte om hållbar utveckling i juli 2020 lämnade statsminister Marin [en rapport om genomförandet av Agenda2030 i Finland](#). Rapportens fokus ligger på myndigheters och över 50 organisationers gemensamma utvärdering av hur de 17 målen för hållbar utveckling har uppnåtts.

I slutet av 2020 inledde statsrådet arbetet med att göra upp färdplanen Agenda2030. Syftet med färdplanen är att klargöra hurdan politik Finland bör bedriva för att nå målen för hållbar utveckling på nationell nivå. Färdplanen Agenda2030 bereds under 2021 tillsammans med intressentgrupper. Finlands arbete för att genomföra Agenda2030 och Finlands rapport till FN om genomförandet av agendan fick under året beröm av FN och dess medlemsländer.

I ministeriernas resultatöversikter i bilaga 1 rapporteras närmare i samband med budgetutformningen hur målen för hållbar utveckling som uppställts för förvaltningsområdena har uppfyllts.

2.2.1 Läget inom hållbar utveckling i Finland i ljuset av internationella bedömningar

Globalt sett ligger Finland tillsammans med de andra nordiska länderna Sverige och Danmark i täten i fråga om genomförandet av målen i handlingsprogrammet för hållbar utveckling, Agenda2030. ([Sustainable Development Solutions Network \(SDSN\)](#), [Bertelsmann-stiftelsen](#)). Enligt internationella rapporter har Finland redan nått eller är nära att nå de mål i Agenda2030 som gäller minskad fattigdom, hälsa, utbildning, vatten och energi, minskad ojämlikhet samt fred och rättsstatens principer. De största utmaningarna i Finland har att göra med klimatförändringen, konsumtions- och produktionsmönstren, den biologiska mångfalden och utvecklingsfinansieringen. Eurostats årliga [indikatorrapport](#) och OECD:s [jämförelserapport](#) stöder dessa iakttagelser.

I en nordisk jämförelse klarar sig Finland sämre än Sverige och Danmark i synnerhet när det handlar om jämställda löner mellan könen, koldioxidutsläppen i relation till folkmängden, antalet unga som står utanför utbildning eller arbete samt finansieringen av utvecklingssamarbetet. Gemensamma utvecklingsmål för alla nordiska länder är globalt ansvarstagande och behoven av att ändra konsumtions- och produktionsmönstren.

2.2.2 Läget inom hållbar utveckling i Finland

Den övergripande utvärderingen av den nationella politiken för hållbar utveckling Stigen 2030 fastställde 2019 att Finlands styrkor med tanke på hållbar utveckling är kompetens och samhälllig stabilitet. Som innehållsfrågor som kräver starkare åtgärder fastställdes hållbarheten i energisystemet, hållbar skogsdrift, ett hållbart vattenekosystem, ett hållbart livsmedelssystem, stärkt delaktighet och jämlikhet i samhället och det globala klimatavtrycket från finländarnas konsumtion. Finlands expertpanel för hållbar utveckling har också identifierat [sex vägar](#) till snabbare hållbar utveckling. Dessa vägar omfattar naturresurser och naturliga system, livsmedelssystem, stadsregioner, energifrågor, välbefinnande och ekonomi.

Som underlag för arbetet med färdplanen Agenda2030 gjordes en [preliminär utredning](#) där möjligheterna att uppfylla delmålen i Agenda2030 bedömdes.

På ett nationellt plan följs den hållbara utvecklingen upp med hjälp av följande tio uppföljningskorrigeringar och drygt fyrtio indikatorer:

1 Naturens och miljöns tillstånd

Utarmningen av den biologiska mångfalden fortsätter. Enligt en omfattande [nationell bedömning](#) som publicerades våren 2019 är 11,9 procent av våra arter hotade. Enligt en biodiversitetspolitisk bedömning som publicerades 2020 är det bland annat skogsbruket, jordbruket, byggande, föroreningar och klimatförändringen som skapar det största trycket på den biologiska mångfalden. Övergödningen av vattnen har minskat i de värst belastade områdena eftersom utsläppen från enskilda belastningskällor har minskat med hjälp av effektivare vattenrening. Näringstillförseln till Östersjön via åarna och älvarna har dock förblivit på ungefär samma nivå från 1970-talet till i dag. I internationell jämförelse är luftkvaliteten i Finland bra.

2 En resurssmart ekonomi och ett kolneutralt samhälle

Under 2019 minskade växthusgasutsläppen i Finland med sex procent jämfört med 2018. Utsläppsnedgången 2019 berodde huvudsakligen på den minskade användningen av naturgas och torv som året innan hade ökat. Jämfört med nivån 1990 har Finland minskat sina utsläpp med cirka 26 procent.

I fråga om användningen av förnybar energi ligger Finland med sin andel på 41 procent på andra plats bland EU-länderna.

3 Offentlig upphandling och konsumtion

År 2016 var finländarnas konsumtionsbaserade klimatavtryck i snitt cirka 10,3 ton per år. Tre fjärdedelar av klimatutsläppen från finländarnas konsumtion orsakas av boende, resor och mat. Till offentlig upphandling används årligen 30–35 miljarder euro. Klimatavtrycket från den offentliga upphandlingen uppgick 2015 till 8,3 miljoner ton.

4 Samhällen och boende

Boendet och samhällena förändras på grund av den åldrande befolkningen, urbaniseringen och klimatförändringen. Av den äldre befolkningen bor allt fler i sitt eget hem, över 90 procent av dem som är över 75 år bor hemma. Särskilt de som bor i hyreslägenheter, låginkomsttagare, ensamboende, ensamförsörjare och invånare i huvudstadsregionen belastas av höga boendekostnader. För

femtedelen med lägst inkomster har boendeutgifternas andel av konsumtionsutgifterna på trettio år (1985–2016) ökat med 14 procent.

5 Förutsättningar för hälsa

Finländarna upplever att deras livskvalitet ligger på en hög nivå. Den upplevda livskvaliteten korrelerar med den sociala och ekonomiska ställningen: de som har det bättre ställt upplever att de har en högre livskvalitet. Skillnaderna i hälsa och välfärd är stora mellan olika områden och befolkningsgrupper. De som bor i södra och västra Finland är friskare än de som bor i östra och norra Finland. Övervikt blir vanligare i alla befolkningsgrupper, i störst utsträckning bland unga män. Fetma är en riskfaktor för de flesta sjukdomar och försämrar livskvaliteten och funktionsförmågan. Våld i nära relationer är ett hot i synnerhet för kvinnor.

6 Ojämlighet i samhället

Ökningen av inkomstskillnader och antalet låginkomsttagare verkar ha stannat av i Finland, men skillnaderna är fortfarande större än på 1990-talet. Det oaktat är inkomstskillnaderna i Finland bland de minsta i EU-länderna. Skillnaderna i förmögenhet har ökat under det här årtusendet och även efter den ekonomiska krisen 2008. Antalet personer som får långvarigt utkomststöd minskade 2019 i alla åldersgrupper utom bland dem över 65 år. Coronavirusepidemin har dock ändrat situationen och under vårmånaderna 2020 fick fler personer stödet än under sommarmånaderna 2019.

7 Utslagning och delaktighet i samhället

Risken för utslagning bland unga har kunnat minskas under de senaste åren. Antalet unga som står utanför arbetsliv och utbildning har minskat något under de senaste åren. Den ensamhet som unga upplever har minskat på lång sikt, men under de senaste åren verkar den positiva utvecklingen ha stannat av. Finland lyckas bra i jämförelser som gäller korruption och pressfrihet. Valdeltagandet i riksdagsvalet 2019 ökade med två procent jämfört med föregående riksdagsval.

8 Arbetslivet, kvalitet och förändring

År 2019 hade sysselsättningen ökat till 74,1 procent, undersysselsättningen hade börjat minska och lärande i arbete blivit allt vanligare. Den sedan länge svaga produktivitetsutvecklingen försämrar dock hållbarheten i det finländska arbetslivet på lång sikt och arbetstagarnas psykiska belastning har ökat. Även om många saker internationellt sett står på en hållbar grund i finländarnas arbetsliv, är löneskillnaderna mellan kvinnor och män större än i EU-länderna i snitt och minskar inte i önskad takt. Coronavirusepidemin hotar i stor utsträckning kvaliteten och hållbarheten i arbetslivet.

9 Utbildning och kompetensutveckling

Den finländska utbildningsnivån stiger en aning, men i långsammare takt än i de centrala jämförelseländerna. OECD:s mätningar av unga finländares kunskapsnivå visar en oroväckande utveckling, liksom även vuxnas deltagande i kompetensutveckling. Biblioteken utgör en för finländarna viktig kulturtjänst och antalet digitala besök ökar hela tiden. FUI-satsningarna har efter en lång nedgångsperiod åter börjat öka. Oroväckande utvecklingsförlopp har observerats bland annat i vuxnas deltagande i utbildning och i ungas PISA-resultat.

10 Globalt ansvar och koherens

År 2019 använde Finland 1 007 miljoner euro till utvecklingssamarbete. Den årliga ändringen i BNI-andelen vände uppåt efter de föregående årens nedgång. Finland exporterar global miljöteknik och tjänster och gör betydande satsningar på innovationer bland annat inom den cirkulära ekonomin. Exporten av dessa produkter och tjänster ger fördelar för den hållbara utvecklingen på global nivå. Finlands deltagarantal i civila krishanteringsoperationer är i förhållande till invånarantalet högst av EU-länderna. Cirka 40 procent av deltagarna är kvinnor. De globala effekterna av finländarnas konsumtion är dåligt kända.

2.2.3 Medborgarrådets syn på läget inom hållbar utveckling i Finland

Medborgarrådet för För tiden, som ordnades för tredje gången i januari 2021, samlade cirka 500 finländare för att bedöma den hållbara utvecklingen i Finland i nuläget och under de senaste cirka fem åren. Inom flera teman som beskriver den sociala hållbarheten ansåg deltagarna i rådet att utvecklingen i nuläget och under den senaste tiden är positiv. Bland annat lärande i arbete, deltagande i vuxenutbildning och påverkansmöjligheter i arbetet var teman som bedömdes positivt, liksom även finländarnas utbildningsnivå, upplevda livskvalitet och unga vuxnas tillfredsställelse med livet. Däremot uttryckte deltagarna i rådet oro över den ökade arbetsbelastningen, löneklyftan mellan kvinnor och män, den psykiska belastningen, ungas upplevelse av diskriminering och ensamhet samt låginkomsttagarnas stora boendekostnader. I dessa frågor bedömdes Finlands nuläge vara dåligt och den senaste utvecklingen negativ. De ungas läskunnighet bedömdes vara bra i Finlands nuläge, men den senaste utvecklingen är oroväckande. I fråga om den miljömässiga hållbarheten såg medlemmarna i rådet positivt på Finlands nuläge och den senaste utvecklingen i fråga om bland annat trädbeståndet, andelen förnybar energi och luftkvaliteten. Däremot såg de negativt på nuläget och den senaste utvecklingen av bland annat statusen för den biologiska mångfalden, mängden stöd som är skadliga för miljön, näringsbelastningen via åarna och älvarna, konsumtionen av naturresurser, klimatavtrycket från den privata konsumtionen och klimatutsläppen från persontrafiken. I fråga om Finlands växthusgasutsläpp bedömdes nuläget som rätt dåligt, men utvecklingen under den senaste tiden ansågs vara klart positiv.

2.3 Ett klimatneutralt Finland som tryggar den biologiska mångfalden

2.3.1 Med sikte på ett klimatneutralt samhälle

Revideringen av klimatlagen pågick under 2020. Klimatlagen uppdateras med regeringsprogramets mål om klimatneutralitet före 2035. Även utsläppsminskningmålet för 2050 skärps och till lagen fogas sådana utsläppsminskningmål för 2030 och 2040 som motsvarar utvecklingen mot klimatneutralitet. Riktlinjer för åtgärderna enligt dessa mål tas in i [den nya nationella klimat- och energistrategin](#), [den klimatpolitiska planen på medellång sikt](#) (KAISU) och [markanvändningssektorns klimatprogram](#), som alla är under beredning samtidigt. De olika sektorernas åtgärder sammanställs i en redogörelse i samband med den nationella klimat- och energistrategin som lämnas till riksdagen.

En [reform av energibeskattningen](#) enligt regeringsprogrammet bereddes i en arbetsgrupp 2020. De lagstiftningsändringar som gjorts utifrån detta arbete införs stegvis från ingången av 2021. Även beredningen av [reformen av beskattningen av fordonstrafiken](#) fortsatte. Målet med projekten är att stödja uppnåendet av regeringens klimatpolitiska mål.

Från början av 2021 infördes också [skattemässiga ändringar](#). Beskattningsvärdet för renodlade elbilar som används som tjänstebilar sänktes med 170 euro i månaden. Den tidsbundna skatteutgiften gäller i beskattningen 2021–2025. Dessutom kan arbetsgivaren erbjuda skattefri laddningsförmån för elbilar 2021–2025. Enligt bestämmelser som utfärdades under året är personalbiljetter skattefri inkomst upp till 3 400 euro per år. Kollektivtrafikens andel av paketet med mobilitetstjänster betraktas som personalbiljett på motsvarande sätt som erbjudande av en kollektivtrafikbiljett separat. Tjänstecykelförmån är en skattefri förmån upp till 1 200 euro per år.

Slopandet av fossila bränslen främjas och stöds på många sätt och en stor del av åtgärderna har redan vidtagits. Våren 2020 utfärdade statsrådet en förordning om [investeringsstöd för projekt som ersätter energiutvinning ur kol](#). De första besluten om investeringsstöd för projekt som ersätter kol fattades i december 2020. Stöd beviljades för projekt för fjärrvärmeproduktionsanläggningar som grundar sig på andra metoder än förbränning. Under regeringsperioden har man också ökat satsningarna på energistöd för bland annat ren teknik, energieffektivitet, utsläppsfria former för energiproduktion och lagring av energi.

Hösten 2020 infördes [understödssystem för slopande av oljevärme](#) för både småhus och kommunala fastigheter. Vid utgången av året hade det kommit in 8 945 ansökningar om understöd, och av dem hann 2 792 godkännas och 133 få avslag. Understödssystemet för småhus förväntas med nuvarande anslag stödja cirka 10 000 småhus i övergången från oljevärme till andra uppvärmningsformer, vilket motsvarar en koldioxidutsläppsminskning för ansvarsfördelningssektorn på cirka 56 kt. I

början av 2020 trädde också [statsrådets förordning om energiunderstöd för bostadshus 2020–2022](#) i kraft, och med stöd av den beviljades år 2020 totalt 26,2 miljoner euro i understöd.

De branschspecifika [färdplanerna för koldioxidsnålhet](#) för industrin och andra aktörer som färdigställdes sommaren 2020 erbjuder statsförvaltningen uppskattningar av branschernas förväntade utveckling. Färdplanerna visar att regeringens mål om ett klimatneutralt Finland 2035 för industrins och de andra branschernas del kan nås med befintlig eller ny teknik och att investeringsmiljön är gynnsam. Genomförandet av [miljöministeriets färdplan för koldioxidsnålt byggande](#) fortsatte som ett led i [totalreformen av markanvändnings- och bygglagen](#) i syfte att före 2025 koppla byggnaders klimatavtryck till författningsstyrningen av byggandet.

[Rundabordsforumet för klimatpolitik](#) skapar för sin del samförstånd mellan olika aktörer i samhället om hur Finland kan bli klimatneutralt på ett rättvist sätt och i snabbare takt än för närvarande. Rundabordsforumet har sammanträtt med täta mellanrum under statsministerns ledning sedan februari 2020.

Inom markanvändningssektorn är det förutom att minska utsläppen också viktigt att upprätthålla och stärka kolsänkorna och kollagren. I syfte att nå dessa mål [lanserade jord- och skogsbruksministeriet ett övergripande koncept för klimatåtgärder inom markanvändningssektorn](#). Klimatplanen för markanvändningssektorn bereds i enlighet med regeringsprogrammet under 2021. De åtgärder som vidtagits inom ramen för konceptet fogas till planen. Dessutom uppdaterades [Forststyrelsens ägarpolitiska riktlinjer](#) så att Forststyrelsens skogsbruk satsar mer på aktiv naturvård, klimathållbarhet och hänsyn till rekreatjonsbruk. Forststyrelsens intäktsföringskrav sänks med 8–15 miljoner euro per år så att de olika målen kan samordnas ännu bättre och det blir möjligt att öka mångfalden. Statens marker vårdas så att de fungerar som växande kolsänkor och kollager på både kort och lång sikt.

[Nationella mål för träbyggande](#) fastställdes tillsammans med intressentgrupperna och offentliggjordes i september 2020. Målen har ställts för träets andel i all offentlig nybyggnation och de till byggvolymen mest betydande byggnadstyperna. Målet för träbyggande är 31 procent av all offentligt nybyggnation 2022 och 45 procent 2025.

[Finlands långsiktiga renoveringsstrategi](#) är klar. Strategin gäller bostads- och servicebyggnader som uppförts före ingången av 2020, totalt 1,4 miljoner byggnader. En färdplan för genomförandet av strategin upprättas under 2021.

Nya bestämmelser enligt [direktivet om byggnaders energiprestanda](#) har tagits in i den nationella lagstiftningen om byggande 2020. Till bestämmelserna hör bland annat en nationell skyldighet att det i samband med stora renoveringar i bostadsaktiebolag och affärslokaler ska byggas infrastruktur för laddning av elbilar. År 2020 fortsatte Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ARA [understöda sådan ombyggnad av bostadsfastigheter som behövs för infrastrukturen för](#)

[laddning av elbilar](#). Understöd betalades till den grad att anslaget för understödet tog slut i slutet av året. Med de understöd som beviljades 2020 stöddes byggandet av laddningsberedskap på cirka 4 000 ställen.

Under 2020 har byggbranschen fått en [färdplan för koldioxidsnålt byggande](#). Färdplanen utreder på riksnivå det årliga klimatavtrycket av byggande och byggda miljöer samt metoderna för utsläppsminskning och förutsättningarna för dem. Scenarion har upprättats fram till 2050. Färdplanen har utsläppsmål för 2025, 2030, 2035, 2040, 2045 och 2050 – med koppling till målet om att Finland är klimatneutralt 2035 och därefter siktar mot att bli koldioxidnegativt.

2.3.2 Naturens mångfald

Naturvårdslagen är ett av de viktigaste medlen för att trygga mångfalden i Finlands natur. Målet med [lagreformen](#) är att allt effektivare trygga arterna, naturtyperna och de viktiga tjänster som naturen erbjuder. Reformen inleddes i början av 2020 och den ska vara klar vid utgången av 2021. Som en del av reformen färdigställs redan i början av 2021 en lag om ersättning av skador orsakade av fridlysta arter. Målet med lagen är att förtydliga rutinerna för beviljande, utbetalning och övervakning av ersättningar och att utveckla förebyggandet av skador. Naturskyddsområden som skyddats med stöd av naturvårdslagen befriades från fastighetsskatt med början från 2021.

Livsmiljöprogrammet [Helmi 2030](#), som syftar till att trygga naturens mångfald och de livsviktiga ekosystemtjänster som naturen erbjuder, färdigställs våren 2021. Programmet sträcker sig till 2030. Regeringen har redan anvisat betydande tilläggsresurser för naturskyddet, bland annat för Helmi-programmets konkreta skydds-, återställnings- och naturvårdsarbeten som inleddes 2020. Exempelvis har redan nästan 5 600 hektar myrmark skyddats och cirka 1 800 hektar återställts. År 2020 ordnades den första utlysningen om specialunderstöd för kommuner, Kommun-Helmi, och via den har kommunernas åtgärder för mångfalden i Helmi-programmets livsmiljöer understötts med cirka tre miljoner euro.

Ekonomiskogarnas mångfald har främjats genom att stärka genomförandet av [METSO-programmet](#) och kunskapen om mångfaldsförbättrande åtgärder via projektet Monimetsä, utveckla metoderna för uppföljning av naturens tillstånd och beakta mångfalden i planeringen av det nya incitamentsystemet för skogsbruket. Naturvårdsåtgärderna och kontinuitetsskogsbruket i Forststyrelsens mångbruksskogar ökades i enlighet med de ägarpolitiska riktlinjerna som fastställdes våren 2020.

Programmet [Nousu](#) för att återställa vandringsfiskbestånd främjar bättre levnadsförhållanden för vandringsfisk. Programmet fokuserar i synnerhet på att förbättra vandringsmöjligheterna för vandringsfiskar och att undanröja vandringshinder eller bygga om dem så att de inte hindrar fiskarnas vandring. Inom ramen för programmet inleddes 2020 ett flertal projekt för undanröjande av vandringshinder eller byggande av nya fiskvägar runt om i Finland.

2.3.3 Cirkulär ekonomi

I slutet av 2020 färdigställdes [programmet för främjande av cirkulär ekonomi](#), som ställer upp mål och indikatorer, fastställer behövliga åtgärder och reserverar resurser för främjande av cirkulär ekonomi och en systematisk förändring. En annan central åtgärd är att ge fart åt genomförandet av [färdplanen för plast](#), som färdigställdes 2018. Verkningsfullheten ökade genom att staten i sin fjärde tilläggsbudget för 2020 anvisade en miljon euro för försöks- och pilotprojekt kring färdplanen för plast.

Höjning av skatten för avfall som lämnas på avstjälningsplatser och utvidgning av skattebasen, liksom även ekonomiska styrmedel för avfallsförbränning i syfte att främja cirkulär ekonomi, utredde.

I december 2020 färdigställdes en utredning om inkludering av klimat- och miljöavtryck i upphandlingslagens upphandlingskriterier. Forskningsprojektet genererade en uppskattning av behovet av att utveckla lagstiftningen samt eventuella lagändringars konsekvenser och verkningsfullhet. Projektets [rapport](#) offentliggjordes i januari 2021.

Inom den cirkulära ekonomin i byggbranschen ingicks ett [green deal-avtal för hållbar rivning](#) med RAKLI ry i syfte att öka återanvändningen och återvinningen av rivningsmaterial genom att uppmuntra fastighetsägare och byggherrar att genomföra en rivningsinventering åtminstone vid rivning av hela byggnader och i omfattande reparationsprojekt. Kartläggningen infördes också som villkor för ARAs rivningsunderstöd. [Green deal-avtalet om plast inom byggsektorn](#) (2020–2027) undertecknades i december 2020. Genom avtalet eftersträvas en betydligt effektivare separat insamling av plastemballage i byggnadsprojekt och utnyttjande av plast som materialåtervunnen råvara för produktionen av plastemballage.

2.3.4 Klimatvänlig livsmedelspolitik

I januari 2021 färdigställdes en [färdplan för minskning av matsvinn](#), som anger vilka åtgärder som ska vidtas för att nå målen för minskning av matsvinn och livsmedelsavfall. Målet är att minska svinnet i huvudsak genom frivilliga åtgärder, till exempel med hjälp av informationsstyrning och materialeffektivitet.

I början av 2020 inleddes ett [program för klimatvänlig mat](#) på en miljon euro som involverar flera pågående projekt. Med hjälp av programmet startas ett nationellt växtproteinkluster, och inkluderande av matsvinn och näringsrekommendationer i livsmedelstillsynen utreds. De nationella näringsrekommendationerna har kompletterats med bland annat en rekommendation om vegetarisk mat och metoder för att minska matsvinnet. [Den nationella strategin för offentlig upphandling](#) anger som mål för upphandling av livsmedel och måltidstjänster att främja ekologisk hållbarhet och ett hållbart livsmedelssystem. Målet eftersträvas till exempel genom en höjning av den ekologiska matens andel till 25 procent i den offentliga upphandlingen före 2030.

2.3.5 Bostadspolitik

Regeringens [bostadspolitiska utvecklingsprogram](#), som utarbetades av en arbetsgrupp, blev klart i slutet av 2020. Målet med programmet är att öka långsiktigheten och målinriktningen i statens bostadspolitik genom ett åttaårigt program. Teman för programmet är bland annat boendekostnader, bostadsproduktionens volymer och stöd samt fördelningen av bostadsmarknaden. Det bostadspolitiska programmet lämnas till riksdagen i form av en redogörelse.

Ett förhandlingsresultat nåddes om [avtalen om markanvändning, boende och trafik](#) i Helsingfors, Tammerfors, Åbo och Uleåborg i maj–juni 2020, varefter avtalen godkändes i städernas och kommunernas organ. Avtalsförhandlingar med Lahtis, Jyväskylä och Kuopio stadsregioner pågår. Staten strävar efter att nå förhandlingsresultat i början av 2021. Avtalen har i utvärderingen av avtalsperioden 2016–2019 konstaterats vara ett fungerande sätt att stödja en hållbar stadsutveckling.

År 2020 inleddes [projektet Ryhti](#) som en fortsättning på de tidigare Markanvändningsbeslut- och KIRA-digi-projekten för att främja digitaliseringen av den byggda miljön. Under det första projektåret uppnåddes konsensus med de centrala intressentgrupperna om vikten av informationens interoperabilitet som grund för den eftersträlvade förändringen. Finlands miljöcentral utsågs till ansvarig myndighet i genomförandet av datasystem för den byggda miljön. Förutsättningarna för datasystemet för den byggda miljön beaktades i beredningen av [reformen av markanvändnings- och bygglagarna](#) som skapar en grund för förslag om regleringen av digitalisering.

Byggandets kvalitet förbättras genom åtgärdsprogrammet [Sunda lokaler 2028](#), som syftar till sundare offentliga byggnader och effektiv vård och rehabilitering för personer som lider av innelufts-symtom. Hösten 2020 infördes en ny Sunda lokaler-verksamhetsmodell som stöd för kommunernas inneluftsarbete. Verksamhetsmodellen samlar information, anvisningar och god praxis för föregripande fastighetshållning i offentliga byggnader.

I början av 2020 inleddes ett [samarbetsprogram för halvering av bostadslösheten](#) före 2023. Målet med programmet är att öka utbudet av bostäder med skäliga boendekostnader och statligt subventionerade bostäder för bostadslösa, stärka arbetet mot bostadslöshet inom kommunernas bas-service, förbättra tillgången till boenderådgivning och etablera samarbete mellan de aktörer som arbetar med bostadslöshetsfrågor, i synnerhet på kommun- och regionnivå. I programmet medverkar de 11 städer som haft det högsta antalet bostadslösa. Programmets tyngdpunkt ligger på att stärka kommunernas arbete mot bostadslöshet och utveckla stödtjänsterna för boende. Bostadslösheten minskade åter i jämförelse med året innan. År 2020 var antalet ensamlevande bostadslösa 4 341, vilket var 259 färre än 2019.

2.4 Finland – större än sin storlek i världen

2.4.1 Utrikes- och säkerhetspolitiken

Under berättelseåret lämnade statsrådet en [utrikes- och säkerhetspolitisk redogörelse](#) till riksdagen i enlighet med regeringsprogrammet. I redogörelsen bedöms Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska omvärld och anges de utrikes- och säkerhetspolitiska prioriteringarna och målen. Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska linje är stabil och förutsägbar. Den präglas av kontinuitet, förutsägbarhet och långsiktighet. Utrikes- och säkerhetspolitiken är människorättsbaserad och Finland har en bred syn på säkerhet som beaktar säkerhetseffekterna av såväl militära hot, stormaktskonkurrens, hybridpåverkan och terrorism som globala utmaningar. Nya framstående element är bland annat förändringarna i stormaktspolitiken, Kinas växande roll, klimatförändringen, folkhälsosäkerheten, digitaliseringen och hybridpåverkan.

Finland satsade på att försvara det multilaterala, regelbaserade internationella systemet och internationell rätt. Finland fortsatte sitt konsekventa stöd för att minska strafflösheten och stärka genomförandet av internationell humanitär rätt. Finland lyfte fram de mänskliga rättigheterna i såväl det multilaterala samarbetet som den bilaterala dialogen. Finlands utgångspunkt är en värdebase-rad utrikespolitik som tar hänsyn till miljö-, människorätts- och jämlikhetsfrågor. Finland främjade aktivt Europeiska unionens anslutning till Europeiska människorättskonventionen.

Under berättelseåret utarbetade en parlamentarisk kommitté sådana [riktlinjer för krishanteringsmålen som sträcker sig över flera regeringsperioder](#) och beaktar förändringarna i den internationella säkerhetsmiljön och krishanteringen samt vilka krav detta ställer på Finlands deltagande i krishanteringsuppdrag.

För närvarande deltar Finland i tio militära krishanteringsinsatser med sammanlagt cirka 360 soldater inom FN, EU och Nato samt den internationella koalitionen mot ISIS. Finlands största enskilda satsning för ögonblicket är deltagandet i FN:s UNIFIL-insats. I den civila krishanteringen deltar cirka 120 finländska experter i FN:s, EU:s, Natos och OSSE:s insatser och sekretariat.

Finlands roll i fredsmedlingen stärktes med hjälp av det [center för fredsmedling](#) som under berättelseåret inrättades vid utrikesministeriet. Till centrets uppgifter hör att samordna samarbete och främja finländarnas deltagande i internationella fredsmedlings- och dialogprocesser.

Finland stärkte sitt beskickningsnät och [öppnade en ambassad i Manila](#). Även [ambassaden i Bagdad öppnades på nytt](#), vilket förbättrade möjligheterna att följa läget i landet och påverka det.

Under berättelseåret bereddes [Afrikastrategin](#) i samarbete med den övriga statsförvaltningen och intressentgrupperna. Strategin publicerades i mars 2021. Afrikastrategin syftar till att stärka det politiska och kommersiella partnerskapet med länderna i Afrika.

Det globala ansvaret

Finland arrangerade tillsammans med FN en [givarkonferens för Afghanistan](#), vilket gav positiv internationell synlighet. Konferensen var lyckad trots den svåra politiska situationen och coronavirusepidemin.

Finland repatrierade sex barn och två mödrar från lägren i nordöstra Syrien enligt regeringens linje och principbeslut från december 2019. Finland repatrierade också via Turkiet fyra familjer som flytt från ett läger.

Under berättelseåret bereddes med stöd av en parlamentarisk uppföljningsgrupp en [utvecklingspolitisk redogörelse som sträcker sig över flera valperioder](#). I redogörelsen ingår utarbetandet av en färdplan för att Finland ska uppnå FN-åtagandet att använda 0,7 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) till utvecklingssamarbete och 0,2 procent av bruttonationalinkomsten som stöd till de minst utvecklade länderna.

Finland kandiderar för FN:s råd för mänskliga rättigheter för perioden 2022–2024. Kampanjen fortsätter fram till valet i New York i oktober 2021. Finland valdes till ordförande för organisationen Freedom Online Coalition för 2021.

Arbetet för öppen och rättvis handel

Finland arbetade för att stärka den regelbaserade internationella handeln i synnerhet genom att påverka partnerländerna i WTO enligt EU:s ståndpunkter för att stödja Europeiska kommissionens arbete. Finland sökte också lösningar tillsammans med EU och likasinnade länder samt påverkade förhandlingarna mellan EU och Storbritannien om den nya relationen efter Brexit.

Rekryteringen av 20 nya experter till [exportnätverket Team Finland](#) inleddes för att främja de finländska företagens export. De yttre förbindelserna och statens exportnätverk Team Finland främjar i synnerhet de små och medelstora företagens internationalisering.

Det arktiska samarbetet

Under berättelseåret bereddes en ny [strategi för den arktiska politiken](#), som anger målen för Finlands arktiska politik under de två kommande valperioderna fram till 2030. Strategins prioriterade områden är klimatförändringen, regionens invånare, kunnande såsom näringar och spetsforskning samt infrastruktur och logistik.

Den nordiska samhörigheten och Östersjösamarbetet

Kontakterna med de nordiska och baltiska länderna intensifierades ytterligare under epidemin såväl på politisk nivå som på tjänstemannanivå. Ordandet av repatrieringsflygen fungerade bra.

Samarbetet var värdefullt för de nordiska länderna, och i närområdet i synnerhet för de baltiska länderna. Under berättelseåret förberedde sig Finland för ordförandeskapen i Nordiska ministerrådet, det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet och samarbetsarrangemanget mellan de nordiska och baltiska länderna, som alla började vid ingången av 2021.

Det nordiska avtalet om militär försörjningsberedskap förnyades och trädde i kraft i juni 2020. Avtalet stärker försörjningsberedskapen och det industriella samarbetet som stöder det nordiska försvaret.

Uppdateringen av handlingsplanen för EU:s Östersjöstrategi slutfördes under Finlands ledning i juni 2020. Strategin förtydligar ansvarsfördelningen mellan olika aktörer och minskar överlappningarna i samarbetet. Strategin beaktar också de nya utmaningarna i Östersjöområdet, exempelvis klimatförändringen, pandemin och demografiska förändringar. Finland drev också uppdateringen av Baltic Sea Action Plan och förbättringen av Östersjöns tillstånd under HELCOM-ordförandeperioden 2018–2020.

2.4.2 Europapolitiken

Strategiarbetet på EU-nivå gick framåt inom de områden som Finland prioriterar för att skapa ett socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbart Europa. Europeiska kommissionen gav i januari ett meddelande om ett socialt Europa. I mars offentliggjorde kommissionen EU:s jämställdhetsstrategi, som hade efterlysts i rådets slutsatser under Finlands EU-ordförandeskap 2019. Finland betonade vikten av en konkret handlingsplan för att verkställa pelaren för sociala rättigheter. I rådet drev Finland också aktivt och systematiskt tillämpningen av etablerad jämställdhetsterminologi.

I början av året, före coronaviruskrisen, hann Europeiska kommissionen också lägga fram strategier som styr de kommande årens tillväxt- och konkurrenskraftspolitik för den inre marknaden, industripolitiken och digitaliseringen. Strategierna stämmer överens med regeringens linje, men Finland ansåg också att de delvis behöver uppdateras för att svara på de behov som pandemin förorsakat.

Under senvåren 2020 var Europeiska kommissionen tvungen att anpassa sitt arbetsprogram från början av året med hänsyn till coronavirusläget. Krisresponsen och återhämtningsåtgärderna prioriterades medan andra initiativ sköts fram. Finland ansåg att detta var motiverat, men att det också var viktigt att fortsätta genomföra tidigare antagna eller kungjorda strategier för att skapa ett konkurrenskraftigt, socialt inkluderande och klimatneutralt Europa.

Även kommissionen ansåg att det var viktigt att fortsätta genomföra den gröna given och gav flera viktiga meddelanden: på våren en handlingsplan för den cirkulära ekonomin och en industripolitisk strategi, och i slutet av maj strategierna för biologisk mångfald och Från jord till bord. Flera strategier offentliggjordes också bland annat inom sektorerna energi, byggande och trafik. Strategierna

styr genomförandet av EU:s gröna giv under de kommande åren. Under de närmaste åren är påverkansarbetet kring genomförandet av dessa strategier centralt i Finlands EU-politik. EU slog fast sina mål för bekämpningen av klimatförändringen, som ingår i den gröna given.

På EU-nivå och i Finlands EU-politik låg fokus under berättelseåret ändå främst på åtgärderna med anledning av pandemin. Medlemsstaternas och organens gemensamma mål var att skydda befolkningen, begränsa pandemins samhälleliga och ekonomiska konsekvenser och stödja återhämtningen och återuppbyggnaden. Medlemsstaternas åtgärder för att hantera och ta sig ut ur krisen samordnades med stöd av kommissionen. Kommissionens samordning gällde bland annat repatriering av EU-medborgare, upphandling av utrustning, reserestriktioner, interoperabilitet mellan applikationer som varnar för coronavirusexponering, testnings- och karantänförfaranden, gradvis avveckling av restriktioner, upphandling av vaccin, vaccinsolidaritet, vaccinationsintyg samt agerande vid de yttre gränserna. Finland ansåg att samordningen på EU-nivå var viktig, men att medlemsstaterna också bör få handlingsutrymme för nationella lösningar om folkhälsosäkerheten kräver det. Som reaktioner på krisen infördes undantag i EU-lagstiftningen och ny EU-lagstiftning, och olika ekonomiska stödåtgärder antogs. Dessutom aktiverades olika samarbetsarrangemang på EU-nivå för hantering av störningar och kriser, och informationsutbytet intensifierades. Finland meddelade den 31 mars 2020 rådets och kommissionens generalsekretariat om de viktigaste extraordinära åtgärderna för bekämpning av coronaviruspandemin, inklusive ibruktagandet av beredskapslagen. EU lyckades säkerställa beslutsfattandet även under de exceptionella förhållandena bland annat genom att i större utsträckning än vanligt tillämpa skriftliga förfaranden. En fungerande beredning av EU-ärenden på nationell nivå och samordningen säkerställdes också.

För ett starkt, homogent och funktionsdugligt EU var det viktigt att en uppgörelse om den fleråriga budgetramen (2021–2027) uppnåddes i juli 2020 och ett instrument för återhämtning efter coronaviruskrisen kunde inrättas. Förhandlingsresultatet var en ändamålsenlig helhet som tog hänsyn till Finlands mål, inklusive en rimlig betalningsandel. När det gäller återhämtningsinstrumentet var det särskilt viktigt att förhandlingsresultatet inkluderade noggrant avgränsade maximala åtaganden för medlemsländerna, en relativt mindre andel finansiering i form av stöd och starkare allokering av finansieringen till coronavirusepidemins direkta ekonomiska konsekvenser. Finland deltog också aktivt i förhandlingarna för att inrätta ett nytt instrument för att minska risken för arbetslöshet (SURE-instrumentet), Europeiska stabilitetsmekanismens nya pandemistöd samt Europeiska investeringsbankens nya garantifond.

Överenskommelsen mellan statscheferna i juli omfattade också ett villkorssystem för att skydda budgeten och återhämtningsinstrumentet mot brott mot rättsstatsprincipen (den så kallade förordningen om rättsstatsprincipen). Europeiska rådet enades om förordningen i december 2020. Ett av Finlands centrala mål har varit att koppla mottagandet av EU-medel till iakttagandet av rättsstatsprincipen. I september 2020 publicerades kommissionens första årliga rapport om rättsstatssituationen i EU. Finland deltog i arbetet med kapitlet om Finland. Utifrån rapporten förde rådet sin

årliga rättsstatsdialog och inledde landsspecifika granskningar hösten 2020. De rättsstatsförfaranden som gäller Polen och Ungern fördes vidare i rådet genom lägesrapporter.

Finland har ansett att det är viktigt med en övergripande migrationspolitik för EU och i synnerhet samförstånd om reformen av det gemensamma asylsystemet. Frågan avancerade när kommissionen i september 2020 äntligen lade fram sina förslag om en reform av migrations- och asylnpolitiken, i synnerhet det gemensamma asylsystemet, som utgjorde underlag för rådets diskussioner i slutet av året. Förhandlingarna fortsätter i år.

I sin EU-politik har Finland arbetat långsiktigt för att bekämpa hybridhot. Till följd av coronaviruskrisen handlade det under berättelseåret särskilt om att motverka desinformation. I slutet av året antogs rådets slutsatser om att stärka motståndskraften och bemöta hybridhot. Under berättelseåret kom också EU:s handlingsplan för demokrati och ett förslag till rättsakt om digitala tjänster. De syftar bland annat till att stärka de europeiska demokratierna samt bemöta olagligt nättinnehåll och systemiska risker på nätplattformar. Ett annat viktigt steg var cybersäkerhetspaketet från december som innehåller kommissionens och den höga representantens gemensamma cyberstrategi och ett förslag till uppdatering av direktivet om nät- och informationssäkerhet. Cybersäkerheten är en viktig del av den inre marknadens störningsfria funktion och samhällsstabiliteten och skyddar medborgarnas integritet.

I utvidgningspolitiken fattades beslut om att inleda utvidgningsförhandlingar med Nordmakedonien och Albanien utifrån arbetet under Finlands EU-ordförandeskap samt beslut om att utveckla utvidgningspolitiken utifrån kommissionens förslag.

Avtalet om Förenade kungarikets EU-utträde trädde i kraft i februari, och under berättelseåret uppnåddes ett handels- och samarbetsavtal mellan EU och Förenade kungariket.

[Statsrådets redogörelse om EU-politiken](#) färdigställdes i början av 2021 för att lämnas till riksdagen. Finlands mål är en socialt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar Europeisk union. Finland är en initiativrik och samarbetsvillig medlemsstat som eftersträvar lösningar som ger europeiskt mervärde samt enighet och öppenhet i EU.

2.5 Den trygga rättsstaten Finland

2.5.1 Säkerheten

Statsrådet har för avsikt att godkänna [redogörelsen för den inre säkerheten](#) våren 2021. Viktiga aspekter i redogörelsen är bland annat en stark trygghetskänsla, tillgodoseende av grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter, prioritering av förebyggande verksamhet för att stärka säkerheten samt en framtida minskning av ojämlikheten i säkerhetsfrågor. Målet är att

upprätthålla och utveckla tjänsterna som rör den inre säkerheten i hela Finland. De utmaningar som coronaviruskrisen synliggjort behandlas i beredningen.

[En reform av räddningslagen](#) bereds som ett led i tryggheten av säkerhetsmyndigheternas funktionsförmåga. Avsikten är att utreda och bedöma de behov av att ändra lagstiftningen om räddningsväsendet som beror på bland annat inrättandet av ett räddningsväsende på landskapsnivå. En ny modell för granskning av aktionsberedskapstiden utarbetades för att trygga den regionala tillgången till polisens larmtjänster. I modellen anges de [maximala aktionsberedskapstiderna](#). Aktionsberedskapstiden ska granskas enligt en modell i fem steg där kommunerna delas in i riskområden och där det fastställs maximala aktionsberedskapstider för riskområdena. Målet är likställdhet för hela befolkningen inom larmtjänsterna.

För säkerhetsmyndigheterna och andra aktörer som är centrala för samhällets säkerhet och försörjningsberedskapen införs en nationell mobil bredbandstjänst ([Virve 2.0](#)), som planerats enligt deras behov. Suomen Erillisverkot Oy har ingått avtal med producenterna av nättjänster. Målet är att myndigheterna ska övergå till den nya tjänsten före utgången av 2025.

2.5.2 Utvecklingen av rättsstaten

[En fungerande demokrati och en högklassig lagstiftning](#)

Den tredje [nationella handlingsplanen för grundläggande och mänskliga rättigheter](#) blir klar våren 2021 som ett principbeslut av statsrådet. Målet är att utveckla uppföljningen av hur rättigheterna tillgodoses bland annat genom att ta fram indikatorer för de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Ett annat mål är att utveckla konsekvensbedömningen i lagberedningen och planeringen av politiska åtgärder.

[Handlingsprogrammet för bättre lagstiftning](#) blev klart i augusti 2020. Målet är att förbättra kvaliteten, planmässigheten och öppenheten i statsrådets lagberedning. I programmet utvecklas bland annat planmässigheten och kompetensen inom lagberedningen samt tillämpningen av teknik och digitalisering i lagberedningen.

[Det nationella demokratiprogrammet 2025](#) främjar delaktighet och en ny typ av växelverkan mellan förvaltningen och det civila samhället. Parlamentariska arbetsgrupper utreder som bäst hur parti-, valfinansierings- och vallagarna samt systemet med medborgarinitiativ kan utvecklas. Dessutom bereds ett öppenhetsregister och en ny nationalspråksstrategi.

[Starkare enhetlighet och delaktighet i samhället](#)

[Handlingsprogrammet mot rasism och för goda relationer](#) har som mål att bekämpa rasism och diskriminering och främja goda relationer mellan olika befolkningsgrupper. Handlingsprogrammet

antas som statsrådets principbeslut våren 2021. I programmet beaktas också undantagstidens konsekvenser för känslan av delaktighet, samhörighet och tillit.

[En sannings- och försoningskommission för samer](#) tillsätts i början av 2021. Kommissionens arbete syftar till att sammanställa och synliggöra samernas erfarenheter av olika myndigheters agerande.

Justitieministeriet samordnar regeringsprogrammets projekt för att bekämpa överskuldsättning. Justitieministeriet tillsatte i mars 2020 en styrgrupp och två arbetsgrupper under den för att bereda ett [positivt kreditregister](#) och den lagstiftning det kräver. [Bestämmelserna om konsumentkrediter](#) ändrades temporärt två gånger under 2020 för att minska konsumenternas skuldproblem till följd av coronavirusepidemin. I ett [projekt för förebyggande ekonomisk rådgivning](#) har nätverk av intressentgrupper skapats och stärkts tillsammans med olika myndigheter och den tredje sektorn både regionalt och på riksnivå.

Förutsättningarna för en trygg rättsstat

Justitieministeriet och inrikesministeriet samordnar tillsammans åtgärder för att starkare ingripa i systematiska trakasserier, hot och riktade trakasserier som äventyrar yttrandefriheten, myndigheternas verksamhet, forskningen och informationsförmedlingen. De samlade åtgärderna mot riktade trakasserier mot specifika individer gäller bekämpning, utredning och åtal samt relaterade resurser och kompetens. Avsikten är bland annat att det straffrättsliga skyddet ska effektiviseras genom en bestämmelse om att olaga hot mot en person på grund av hans eller hennes arbetsuppgift eller offentliga förtroendeuppdrag ska höra under allmänt åtal. Propositionen har lämnats till riksdagen. En arbetsgrupp vid inrikesministeriet beredde [förslag för att effektivisera åtgärderna mot riktade trakasserier](#) och de offentliggjordes den 11 februari 2021.

[Programmet för bekämpning av våld mot kvinnor](#) godkändes i oktober 2020. Statsrådets samordnare för [arbetet mot människohandel](#) tillträdde i början av 2020 vid justitieministeriet.

2.5.3 Försvarspolitiken

Finlands militära omvärld har förblivit spänd och svårförutsägbar, vilket ställer allt högre krav på Finlands försvarsförmåga. Utvecklingen av försvarssamarbetet fortsatte i synnerhet med de partnerländer och grupper av länder som spelar en betydande roll för säkerheten i Östersjöregionen eller försvarsmaktens materiella kapacitet.

Finland fortsatte försvarssamarbetet i egenskap av EU-medlem och Natopartner. Det bilaterala och multilaterala försvarssamarbetet intensifierades i synnerhet med Sverige, Förenta staterna, Norge, Frankrike och Storbritannien. Inom ramen för det nordiska samarbetet förberedde sig Finland för Nordefco-ordförandeskapet 2021. I den militära krishanteringen låg vikten på deltagandet i

anti-ISIS-koalitionens aktiviteter i Irak, Natos insats Resolute Support i Afghanistan samt UNIFIL-insatsen i Libanon.

I enlighet med regeringsprogrammet fortsatte beredningen av den [försvarspolitiska redogörelsen](#) under berättelseåret. Statsrådet tillsatte i mars 2020 en [parlamentarisk kommitté som utreder utvecklandet av den allmänna värnplikten och fullgörandet av skyldigheten att försvara landet. Arbetet med en övergripande redogörelse om underrättelselagstiftningen](#) inleddes.

Projektet [Flottilj 2020](#) för att ersätta marinens fartygsmateriel avancerade mot byggfasen som inleddes 2022. Fartygen planeras tas i bruk 2026–2027. Ersättandet av flygvapnets multirollsjaktplan ([HX-projektet](#)) framskred så gott som enligt planerna trots pandemin. Försvarsmakten tog emot preciserade anbud i januari 2020. Därefter genomfördes den andra förhandlingsfasen och projektets slutliga anbudsförfrågan utarbetades. Riksdagen godkände projektfinansieringen i samband med budgeten för 2021.

Arbetet med ett [utvecklingsprogram för cybersäkerheten](#) har inletts utifrån statsrådets principbeslut.

2.6 Ett livskraftigt Finland

2.6.1 Förutsättningar för hållbar tillväxt

Regeringen har arbetat aktivt för att säkerställa de ekonomiska verksamhetsförutsättningarna under coronaviruskrisen. Planerings- och beredningsarbetet för krishanteringen samt för eftervården och återuppbyggnaden har format innehållet i åtgärderna och i någon mån försenat tidsplanerna i en del projekt.

Den nationella färdplanen för forskning, utveckling och innovationer (FUI), programmet för export och internationell tillväxt och strategin för företagande är centrala åtgärder för att främja företagens tillväxt, internationalisering och innovationsverksamhet i enlighet med regeringsprogrammet. [Programmet för export och internationell tillväxt](#) är redan färdigt att genomföras. Pandemin har haft en stark inverkan på i synnerhet företagandet och därför har det utarbetats olika alternativa scenarier för den ekonomiska utvecklingen i syfte att inrikta valen och prioriteringarna av åtgärderna i färdplanen för [strategin för företagande](#). Genomförandet av [den nationella FUI-färdplanen](#) har fått en bra start genom pilotförsök med den nya partnerskapsmodellen mellan forskningssamfunden och företagen. Kärnan i partnerskapsmodellen utgörs av Finlands Akademis finansiering för flaggskeppsprojekt och Business Finlands finansiering för lokomotivföretag. För pilotförsöken har i år anvisats över 200 miljoner euro.

Redogörelsen för [Finlands program för hållbar tillväxt](#) lämnades till riksdagen i slutet av november 2020. [Enligt redogörelsen](#) främjar programmet en snabb återhämtning samt en förnyelse av näringslivets strukturer och de offentliga tjänsterna. De reformer och investeringar som föreslås i programmet påskyndar bekämpningen av klimatförändringen, stärker produktiviteten och ekonomins tillväxtförmåga samt säkerställer enhetligheten i samhället. Regeringen beredde en preliminär version av det EU-finansierade programmet för hållbar tillväxt i Finland och lämnade det till kommissionen i mars 2021. Finlands preliminära plan för återhämtning och resiliens (programmet för hållbar tillväxt) färdigställdes den 15 mars 2021. Regeringen har för avsikt att godkänna den slutliga planen i maj 2021.

Regeringen har inlett partnerskapsprojekt och olika program för att främja hållbar utveckling och stärka livskraften i kommuner och olika regioner i Finland. [Den nationella stadsstrategin](#) 2020–2030 färdigställdes i september och genomförandeprogrammet i slutet av 2020. Den nationella stadsstrategin är statsrådets och städernas gemensamma syn på betydelsen av socialt sett hållbara, klimatsmarta och livskraftiga städer. Den skapar en gemensam syn på vad som bör ske och visar riktningen för det praktiska utförandet i partnerskapet och för hur man stärker städernas förutsättningar att erbjuda invånarna och gemenskaperna bästa möjliga livsmiljö och omvärld.

Staten har i februari 2021 ingått avtal som stärker innovationsverksamheten med 16 stadsregioner. [Genom avtalen](#) utvecklas ekosystemen för innovationsverksamheten, dvs. täta samarbetsnätverk, spetskompetensen stärks och FUI-verksamhetens verkningsfullhet ökas. Avtalens innehåll baserar sig på stadsregionernas lokala styrkor, men alla dessa anknyter till omfattande aktuella teman, det vill säga koldioxidsnålhet, digital teknik samt välfärd och hälsa.

Regeringens mål är att höja teknik- och digitaliseringsberedskapen inom den offentliga sektorn och utveckla samarbetet mellan den offentliga sektorn och den privata sektorn. [Programmet för främjande av digitaliseringen](#) omfattar hela valperioden och inleddes i februari 2020. Programmets mål är att de offentliga tjänsterna ska stå till medborgarnas och företagens förfogande digitalt före 2023. Programmet kompletterar [nationella programmet för artificiell intelligens, AuroraAI](#), där offentliga organisationer sammanförs med serviceproducenter inom andra sektorer med hjälp av det Aurora-nätverk som ska inrättas. Med hjälp av nätverket kan serviceutbudet bättre än tidigare riktas till de medborgare eller företag som behöver en viss tjänst och skapa tekniska förutsättningar för inbördes informationsutbyte och interoperabilitet mellan tjänster och plattformar.

Under 2020 har det dessutom beretts en [klimat- och miljöstrategi för IKT-branschen](#). Målet är att skapa en gemensam syn på branschens klimat- och miljökonsekvenser i Finland och att rekommendera metoder för att hantera konsekvenserna. En arbetsgrupp bedömer hurdan roll IKT-branschen har när det gäller att uppnå Finlands klimatmål och hur satsningar inom detta område kan bidra till att målen uppnås inom andra områden. Slutrapporten och rekommendationerna av arbetsgruppen som berett strategin är ute på remiss.

Åtgärds- och lagstiftningsplanen för trafikens automatisering har också beretts under 2020. De delområden som ska granskas är bland annat utnyttjande av information, den digitala och fysiska trafikinfrastruktur som automatiseringen kräver, den tekniska utvecklingen av automatiserade trafikmedel samt den ökade betydelsen av trafikstyrnings- och trafikledningstjänster.

Finlands första gemensamma nationella strategi för offentlig upphandling (åtgärdsprogrammet för verkningsfull offentlig upphandling) inleddes i september 2020. Väsentliga utvecklingsområden inom strategin är strategisk ledning och främjande av upphandlingskompetens. Strategin innehåller också mätare som synliggör den systemiska förändring som eftersträvas. Med hjälp av mätarna kan man följa strategins effekter och uppnådda resultat samt styra framtida åtgärder och resurser. Åtgärdsprogrammet stöder städernas möjligheter att uppnå strategimålen.

2.6.2 Utvecklingen av transportnätet

Den första riksomfattande planen för transportsystemet (Trafik 12) har beretts under ledning av en parlamentarisk styrgrupp. Planen kommer att styra hela förvaltningsområdet för transport på ett transparent sätt samtidigt som den visar statens genomgående strävan efter att utveckla det riksomfattande transportsystemet. Utkastet till planen Trafik 12 och resultaten av konsekvensbedömningen färdigställdes i slutet av 2020. Den riksomfattande trafiksystemplanen för åren 2021–2032 överlämnas i form av statsrådets redogörelse till riksdagen våren 2021. Syftet med planen är att öka långsiktigheten i fråga om utvecklingen av trafiksystemet i hela Finland. Den centrala riktlinjen i planutkastet är att förbättra skicket på transportnätet och minska det eftersatta underhållet. Utkastet innehåller betydande åtgärder bland annat för att utveckla resekedjor och kollektivtrafiken. Dessutom ska trafiksystemet utvecklas genom stora satsningar på utnyttjande av information och digitalisering.

I regeringsprogrammet konstaterades att den direkta budgetfinansieringen ska kompletteras med projektspecifik särskild finansiering. I projekten Finlandsbanan och Entimmeståget till Åbo har staten och kommunerna kommit överens om genomförandet av planeringen och finansieringen. Beslutet om grundandet av projektbolagen fattades i slutet av berättelseåret. Finanspolitiska ministerutskottet förordade den 20 januari 2021 att spårtrafikinvesteringen i fråga om den östliga sträckningen ska främjas. Förhandlingarna med kommunerna gällande spårtrafiken från Helsingfors i östlig riktning inleds i februari–mars 2021. Till projektbolagens uppgifter hör planering i anslutning till projektet och finansieringen av det fram till byggberedskapen.

För att minska utsläppen från trafiken är både en färdplan för fossilfria transporter och en skattereform för hållbara transporter under beredning. Arbetsgruppen som gjort underlaget till arbetet med regeringens färdplan färdigställde sin slutrapport i oktober 2020. Färdplanen för fossilfria transporter med fokus på vägtrafiken bereddes utgående från slutrapporten och de beställda konsekvensbedömningarna. Syftet med färdplanen för fossilfria transporter är att utsläppen från

trafiken och transportererna ska halveras före 2030. Åtgärderna i färdplanen är indelade i tre steg och handlar främst om vägtrafiken. Det första steget gäller stöd och incitament, det andra distansarbete, nya transporttjänster och höjd distributionsskyldighet och i det tredje steget fattas vid behov också tilläggsbeslut om ytterligare åtgärder. Avsikten är att färdplanen ska ges i form av statsrådets principbeslut i början av 2021. Utgående från samma arbetsgrupps arbete har det också utarbetats separata utkast till statsrådets principbeslut om åtgärderna för att minska utsläppen från luft- och sjöfarten. Utkasten sändes på remiss i slutet av 2020. Avsikten är att statsrådet ska fatta beslut om dessa i början av 2021. Mandatperioden för arbetsgruppen som utreder skattereformen för hållbara transporter tar slut i maj 2021.

Under berättelseåret anvisades 32,9 miljoner euro i understöd till kommuner för [främjande av gång och cykling](#). Under 2018 och 2019 användes årligen 3,5 miljoner euro för att främja gång och cykling i kommunerna.

I regeringsprogrammet konstateras att investeringsskulden för bredbandet avvecklas genom en förlängning av bredbandsprogrammet. Lagen som möjliggör en förlängning av stödprogrammet trädde i kraft den 1 januari 2021. Till stödprogrammet har i statsbudgeten anvisats fem miljoner euro för 2021. Stödprogrammet ska riktas till områden där kommersiellt bredband inte planeras förän 2025. Målet är att 10 000 nya hushåll ska få tillgång till snabba bredbandsförbindelser. De som bygger bredbandsförbindelser kan ansöka om stöd för byggande av anslutningar till permanenta bostäder och fritidsbostäder samt till driftsställen för företag och den offentliga förvaltningen.

2.6.3 Jordbruket

Regeringens mål är att säkerställa jordbrukets lönsamhet, den nationella livsmedelstryggheten och ett konkurrenskraftigt inhemskt livsmedelssystem som en del av den helhet som består av cirkulär ekonomi och bioekonomi. Finland behöver ett långsiktigt nationellt program för biogasproduktion för att produktion och användning av biogas ska kunna främjas. Arbetsgruppen som beredde [det nationella biogasprogrammet](#) publicerade sitt förslag i januari 2020. Vid beredningen drogs ramar upp för det fortsatta arbetet för att främja ökad biogasproduktion. I arbetsgruppen förslag ingick bland annat att underlätta jordbrukens försäljning av biogas, bygga ut distributionsnätet för biogas samt att öka forskningen.

Under berättelseåret har diskussionsforumet [Det gemensamma matbordet](#) tillsatts. Forumets uppgift är att bygga upp förtroendet för vår livsmedelskedja, höja statusen för den finländska maten och matkulturen och ge den finländska maten en tydligare profil både i Finland och utomlands samt att bevaka hela kedjans gemensamma intresse. Till diskussionsforumet har valts medlemmar som utöver ett praktiskt perspektiv på livsmedelskedjan har en stark ekonomisk kompetens, ett framåtblickande angreppssätt samt erfarenhet av att bygga upp varumärken. Diskussionsforumet har redan utformat en framtidsutsikt, en vision samt fastställt prioriteringarna i verksamheten.

Genom ändringen kompletterades livsmedelsmarknadslagen med bestämmelser om de förbud mot otillbörliga handelsmetoder som EU-direktivet om otillbörliga handelsmetoder förutsätter och om tillsynen av efterlevnaden av dessa. Ändringen ger tydliga spelregler för livsmedelshandeln och balanserar livsmedelssystemets förhandlingspositioner. Lagen ger livsmedelsmarknadsombudsmannen i egenskap av tillsynsmyndighet möjlighet att mer effektivt än tidigare ingripa i osunda handelsmetoder inom livsmedelssystemet. Ändringen i livsmedelsmarknadslagen träder i kraft i början av november 2021.

Den nya livsmedelslagen gör bestämmelserna och tillsynen mer flexibla och förbättrar lagens användbarhet. Lagen ska kompletteras med bestämmelser om en administrativ påföljdsavgift och en årlig tillsynsavgift. Enligt planerna ska livsmedelslagen träda i kraft våren 2021.

Det fattades beslut om EU-finansieringen och den nationella finansieringen till jordbruket och för utvecklingen av landsbygden för finansieringsperioden 2021–2027, vilket tryggar verksamhetsförutsättningarna. Arbetet med att färdigställa Finlands strategiska CAP-plan för åren 2023–2027 fortsätter. Under övergångsperioden 2021–2022 fortsätter åtgärderna för finansieringsperioden 2014–2020 med medel för finansieringsperioden 2021–2027. I samband med EU:s långtidsbudget nåddes även en överenskommelse om återhämtningsfinansiering till landsbygdsfonden under övergångsperioden.

I samband med beredningen av [programmet för främjande av inhemsk fisk](#) initierade jord- och skogsbruksministeriet omfattande diskussioner om hur fiskenäringens möjligheter kunde utnyttjas bättre. Målet är att fördubbla användningen av inhemsk fisk och öka exporten av den.

2.7 Ett Finland där förtroende och en jämlik arbetsmarknad råder

2.7.1 Sysselsättningsutvecklingen

Enligt Statistikcentralens [arbetskraftsundersökning](#) fanns det i december 2020 74 000 färre sysselsatta personer än året innan. Antalet arbetslösa var 48 000 fler än i december 2019. Sysselsättningsgraden var 70,7 procent, vilket är 2,3 procentenheter lägre än året innan. Trendtalet för sysselsättningsgraden var 71,8 procent och för arbetslöshetsgraden 8,2 procent. Enligt de säsongsvariationsrensade uppgifterna för december har trenden för såväl sysselsättningsgraden som arbetslöshetsgraden varit nästan densamma sedan oktober.

Antalet sysselsatta i december 2020 var 2 496 000. Antalet sysselsatta män var 26 000 färre och antalet sysselsatta kvinnor 48 000 färre än året innan. Sysselsättningsgraden, det vill säga de sysselsattas andel av alla i åldern 15–64 år, var 70,7 procent i december när den var 73,0 procent ett år tidigare.

Sysselsättningsgraden bland män i åldern 15–64 år sjönk med 1,9 procentenheter till 71,5 procent och sysselsättningsgraden bland kvinnor sjönk med 2,7 procentenheter till 70,0 procent.

Enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökning uppgick antalet arbetslösa i december 2020 till 212 000. Av de arbetslösa var 119 000 män och 93 000 kvinnor. Arbetslöshetsgraden i december var 7,8 procent och ett år tidigare 6,0 procent. Männens arbetslöshetsgrad ökade sedan förra december med 2,3 procentenheter till 8,4 procent. Bland kvinnorna ökade den med 1,4 procentenheter till 7,2 procent. Arbetslöshetsgraden bland unga i åldersgruppen 15–24 var 20,0 procent i december, vilket var 5,2 procentenheter mer än ett år tidigare.

Antalet personer som står utanför arbetskraften var 1 421 000 i december 2020, det vill säga 23 000 fler än ett år tidigare. Av dem som står utanför arbetskraften var 129 000 [dolda arbetslösa](#), vilket var 14 000 fler än i december 2019. Typiskt för ett allt svagare sysselsättningsläge är att antalet människor som hamnar helt utanför arbetsmarknaden ökar.

Enligt Statistikcentralens arbetskraftsundersökning fanns det 2020 i genomsnitt 2 528 000 sysselsatta personer, vilket var 37 000 färre än 2019. År 2020 var sysselsättningsgraden i genomsnitt 71,6 procent när den 2019 var 72,6 procent. Arbetslöshetsgraden var 2020 i genomsnitt 7,8 procent när den 2019 var 6,7 procent. Antalet arbetslösa var 2020 i genomsnitt 213 000 personer, vilket var 29 000 fler än året innan.

2.7.2 Förutsättningar för sysselsättning

Regeringens sysselsättningsmål förutsätter att partiellt arbetsföra, svårsysselsatta, unga, äldre och personer med invandrarbakgrund kan fås att delta på arbetsmarknaden i större utsträckning. Målet är att i likhet med de övriga nordiska länderna rikta om arbetskraftspolitiken till att bli mer aktiv och att inrikta tjänsterna mer individuellt och effektivt än för närvarande. [Arbets- och näringsministeriets utredningar](#) visar att Finland i jämförelse med de flesta andra nordiska länderna ligger efter i fråga om mängden och kvaliteten på sysselsättningstjänsterna, sysselsättningen av partiellt arbetsföra och utnyttjandet av lönestött arbete. Regeringen strävar efter att svara mot behovet med hjälp av reformer i anslutning till nämnda teman: de första besluten och riktlinjerna fattas i samband med regeringens halvtidsöversyn i april. Efter att reformerna har genomförts utgör de tillsammans en nordisk modell för främjande av sysselsättningen.

En del av de arbetskraftspolitiska åtgärderna blir klara, och de börjar genomföras på arbetsmarknaden under andra hälften av valperioden. En del av åtgärderna som ingår i den omfattande helheten av sysselsättningstjänster färdigställs under nästa valperiod. De sysselsättande effekterna av dessa åtgärder förväntas huvudsakligen ses på medellång och lång sikt. Statens revisionsverk publicerade den 7 december 2020 sin [rapport](#) om tillsynen över finanspolitiken 2020. Beredningen av regeringens sysselsättningsåtgärder har också bedömts som en del av den. Statens revisionsverk anser

det vara motiverat att trots coronaviruskrisen ytterligare försöka öka sysselsättningen. Av den här anledningen är det motiverat att regeringen har höjt det tidigare målet 60 000 fler sysselsatta till 80 000, även om tidtabellen samtidigt drar ut på tiden från regeringsperioden till årtiondets slut. I regeringens färdplan för hållbarheten har det fastställts att det nya sysselsättningsmålet skulle stärka de offentliga finanserna med två miljarder euro. Statens revisionsverk anser att det finns en risk för att inte ens den ökning i sysselsättningen som nedtecknats i färdplanen för hållbarhet resulterar i de eftersträlvade effekterna på de offentliga finanserna.

I januari 2021 presenterade rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken [en bedömning](#) av regeringens sysselsättningsfrämjande politik. I sin rapport tackar rådet regeringen för att den vidtagit sysselsättningsfrämjande åtgärder, men konstaterar också att det för att uppnå regeringens sysselsättningsmål behövs fler betydande åtgärder. Enligt rådet har en del av regeringens åtgärder hittills sannolikt försvagat sysselsättningsutsikterna. En del av åtgärderna ökar också de offentliga utgifterna även om de skulle ge upphov till nya arbetsplatser och stärker således inte ekonomin i enlighet med målen. Å andra sidan kan sysselsättningsåtgärderna bidra till att minska fattigdomsriskerna och ojämlikheten. Rådet anser att utvärderingen av sysselsättningsåtgärderna måste vara omfattande eftersom de har så stor inverkan på den offentliga ekonomin.

Under budgetförhandlingarna hösten 2020 fattade regeringen beslut som tillsammans med de sysselsättningshöjande åtgärder som regeringen redan tidigare vidtagit har som mål att höja sysselsättningen med 31 000–36 000 nya sysselsatta fram till 2029. Regeringen har tillsammans med finansministeriet gått igenom åtgärdernas sysselsättningspotential. Med besluten svarade man på de mål om 30 000 beslutsbaserade nya sysselsatta som ursprungligen fanns i Rinnes och Marins regeringsprogram. I samband med förhandlingarna hösten 2020 beslutade regeringen att det under innevarande regeringsperiod dessutom skulle fattas beslut som skulle ge 80 000 nya sysselsatta fram till 2029. För att regeringens mål ska nås förutsätts att man denna regeringsperiod ännu fattar beslut om cirka 50 000 nya sysselsatta.

Vid regeringens halvtidsöversyn fattas beslut om behövliga tilläggsåtgärder. [Kommunförsöken](#) och [överföringen av ansvaret för sysselsättningstjänsterna till den lokala nivån](#) utgör en del av helheten för reformen av regeringens sysselsättningspolitik. Den andra delen är [en nordisk modell för arbetskraftsservice](#), där det skapas intensiva och individuellt anpassade sysselsättningstjänster för de arbetssökande samtidigt som uppföljningssystemet görs mer rimligt. En tredje del vore den [aktör på övergångsarbetsmarknaden](#) som utredare Mäkinen föreslagit. Utredaren har utarbetat ett förslag för att komma till rätta med den sämre sysselsättningen bland partiellt arbetsföra. Den lösning som Mäkinen föreslår är ett bolag som liknar det svenska bolaget Samhall men som lämpar sig för Finlands behov. En aktör på övergångsarbetsmarknaden skulle stärka de partiellt arbetsföres övergång till den öppna arbetsmarknaden. Detta ska enligt förslaget ske genom att tillräckliga tjänster och utförande av arbete kombineras. Avsikten är att ett beslut om en aktör på övergångsarbetsmarknaden ska fattas vid ramförhandlingarna våren 2021. Målet är att verksamheten ska inledas senast under 2022. Regeringspartierna presenterade den 17 december 2020 riktlinjer för [åtgärder som](#)

[förbättrar sysselsättningen bland personer över 55 år](#), främjar orken i arbetet och arbetsförmågan samt stärker kompetensen och omställningsskyddet. Enligt finansministeriet bedöms den sammanlagda effekten av åtgärderna vara att sysselsättningen ökar med cirka 10 300 personer fram till slutet av 2029.

Den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken har anpassats för att reagera på epidemin. Temporära ändringar har gjorts i arbetslagstiftningen, beskattningen och den sociala tryggheten. Exempelvis har utkomstskyddet för arbetslösa stärkts genom [tillfälliga förmånsförbättringar](#), såsom de slopade självriskdagarna och förkortningen av utkomstskyddets arbetsvillkor. Dessutom har permitterades och arbetslösas rätt att studera underlättats och [utkomstskyddets skyddade belopp](#) har höjts. Även [företagarnas möjlighet att få utkomstskydd för arbetslösa](#) har förbättrats. Dessa och annan tilläggsberedning som sjukdomsläget förutsatt har bidragit till att beredningen av regeringsprogrammets sysselsättningsåtgärder har dragit ut på tiden med några månader i en del av de centrala projekten.

Regeringen har som mål att stödja det finländska avtalssamhället och stärka förtroendet mellan parterna på arbetsmarknaden. Förslag för att [främja lokala avtal](#) håller på att färdigställas för att kunna fastläs i samband med halvtidsöversynen. Regeringen har som mål att öka de lokala avtalen baserade på ömsesidigt förtroende mellan parterna och i synnerhet via arbets- och kollektivavtalssystemet. Även [lagstiftningen om samarbete](#) förnyas. En trepartsarbetsgrupp har utarbetat ett betänkande som är på remiss.

I fråga om arbetskraftsinvandringen har regeringsprogrammets prioritering legat på att få arbetskraft till branscher där det råder brist på sådan samt att få experter, studerande och forskare till spets- och tillväxtbranscher inom forskning, utveckling och innovationer. Förvaltningen som gäller arbetskraftsinvandring överfördes till arbets- och näringsministeriet den 1 januari 2020. [Programmet Talent Boost](#) som syftar till att främja arbetskraftsinvandringen färdigställdes i juni och genomförs nu. Programmet består av tre åtgärdsdelar: 1) locka experter, 2) utveckla utlänningslagstiftningen och tillståndsförfarandet samt 3) stärka förutsättningarna för hållkraft och tillväxt. Planen är att en redogörelse om behoven av att reformera integrationsfrämjandet ska lämnas till riksdagen våren 2021.

Som svar på omvälvningen i arbetslivet har en parlamentarisk arbetsgrupp berett en arbetslivsorienterad modell för kontinuerligt lärande. Regeringens proposition i ärendet väntas bli klar i mars 2021. [Riktlinjerna](#) för den parlamentariska reformen av kontinuerligt lärande publicerades den 17 december 2020. Inrättandet av servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning bereds så att centret kan inleda sin verksamhet 2021. Centret verkar nära arbetslivet och främjar sådana former av lärande som sker i arbetslivet.

Regeringen har också som mål att öka användningen av läroavtalsutbildning som en kanal för om- och utskolning och vuxenutbildning. [Arbetsgruppen för utveckling av läroavtalsutbildningen](#) avslutade

sitt arbete vid årsskiftet och riktlinjerna för det fortsatta arbetet presenteras vid regeringens halvtidsöversyn.

Tillit, välbefinnande i arbete och produktivitet i arbetslivet främjas med hjälp av programmet [ARBETE2030](#). Pilotprojekt vid tre NTM-centraler har hösten 2020 beviljats understöd från programmet för den regionala utvecklingen av arbetslivet och 12 branschprojekt har beviljats finansiering. Programmet har gett upphov till förslag i fråga om lärande och kompetens i arbetslivet för den parlamentariska reformen av kontinuerligt lärande. I programmet genomförs bland annat ett projekt för att få ut unga i arbetslivet samt en helhet inriktad på att stödja arbetsplatser under epidemisituationen. Psykisk ohälsa leder allt oftare till invalidpension eller sjukfrånvaro. I samband med budgetförhandlingarna hösten 2020 avtalades om ett nytt initiativ för att råda bot på detta i form av ett [Ågärdsprogram för arbetet och välbefinnandet i arbetet](#). Programmet utvecklar en verksamhetsmodell som bygger på samarbete mellan arbetsplatserna och företagshälsovården i syfte att ge arbetsplatserna ett företagshälsovårdssamarbete som stöder mental hälsa.

Sysselsättningen av de partiellt arbetsföra och personer i behov av särskilt stöd har underlättats genom stöd till partiellt arbetsföra så att dessa finner vägar in i och kan stanna kvar i arbetslivet samt genom att garantera tillgången till och kvaliteten på tjänsterna till stöd för arbetsförmågan med hjälp av [Programmet för arbetsförmåga](#). Inom regeringens program för arbetsförmågan har redan initierats reformer genom vilka sysselsättningen av partiellt arbetsföra förbättras. Sådana är, bland andra, utvecklingen av arbets- och näringstjänster, sysselsättningsvillkor vid offentlig upphandling och utvecklingen av verksamhetsförutsättningar för samhällsrelaterade företag.

I [forsknings- och utvecklingsprogrammet för arbete, hälsa och arbetsförmåga](#) har man samlat ett nätverk av sakkunniga och gjort en verksamhetsplan. Avsikten är att på ett samordnat sätt kunna förse beslutsfattare och dem som utvecklar verksamheten med vetenskapligt underbyggd kunskap om servicehelheterna för människor i arbetsför ålder och om åtgärdernas genomslagskraft med tanke på bland annat arbetsförmågan och därigenom på sysselsättningen och produktiviteten.

2.7.3 Främjande av likabehandling

Regeringens mål är att jämlikhet och jämställdhet bättre än nu ska förverkligas på den finländska arbetsmarknaden. [Jämställdhetsprogrammet](#) har godkänts som statsrådets principbeslut i juni 2020, och dess genomförande räcker hela regeringsperioden ut. [Familjeledighetsreformen](#) väntas bli klar 2022. Regeringen främjar lönejämställdheten genom en omfattande åtgärdsplan som innefattar ett lagstiftningsprojekt som främjar öppenhet i fråga om löner, forsknings- och utvecklingsprojekt samt [åtgärder som grundar sig på trepartsavtal](#).

2.8 Ett rättvist, jämlikt och inkluderande Finland

2.8.1 Velfärden och utvecklingen av servicen

Statsrådet godkände [principbeslutet om främjande av välfärd, hälsa och säkerhet](#) sommaren 2020. Principbeslutet har fyra prioriterade områden: Möjlighet för alla att delta, bra vardagsmiljöer, verksamhet och tjänster som stöder hälsa, välfärd och säkerhet samt genomslag via beslutsfattandet. För genomförandet av principbeslutet bereds en genomförandeplan.

[Den nationella barnstrategin](#) som bereddes av en parlamentarisk kommitté offentliggjordes i februari 2021. Nästa steg är att bereda en genomförandeplan för strategin. Strategins mål är att främja tillgodoseendet av barnens rättigheter och stärka barns och ungas delaktighet och deltagande i samhället.

Regeringen fortsätter också genomföra [programmet för utvecklingen av barn- och familjetjänster 2020–2022](#). I programmet utvecklas familjecentren och det tidiga stödet till barn, unga och familjer i vardagen, lågtröskeltjänsterna inom missbrukar- och mentalvården för barn och unga samt det sektorsövergripande barnskyddsarbetet. Den externa utvärderingen av det första utvecklingsprogrammet, som lyfte fram familjecentren som en lyckad utvecklingsinsats, har beaktats i det fortsatta programmet. Familjecentren förenklar servicestrukturen och flyttar tonvikten från barnskyddet och de korrigerande åtgärderna till basservicen och det tidiga stödet.

I enlighet med regeringsprogrammet utarbetas ett förvaltningsövergripande åldersprogram i samarbete med de olika ministerierna, kommunerna, tredje sektorn och andra parter i syfte att skapa beredskap inför den förändring i samhället som beror på befolkningens åldrande. [Åldersprogrammets handlingsplan](#) publicerades hösten 2020. Programmet ställer upp långsiktiga mätbara effektmål för att bemöta utmaningarna i anslutning till den åldrande befolkningen 2030. Målen gäller förlängning av tiden i arbetslivet och äldres funktionsförmåga, en etablerad ställning för frivilligarbete, välbefinnande genom digitalisering, åldersvänliga boendemiljöer samt socialt och ekonomiskt hållbar service.

[Äldreomsorgslagen](#) har reviderats. I enlighet med regeringsprogrammet har en minimidimensionering (0,7 vårdare per klient) föreskrivits för personalen i enheter med heldygnsomsorg. Lagen trädde i kraft i oktober 2020. Den föreskriver också om ett verktyg för standardiserad datainsamling för att enhetligt utreda klienternas servicebehov. Kommunerna ska ta i bruk bedömningsverktyget senast i april 2023. Detta stöder regeringsprogrammets mål att återupprätta förtroendet för kvaliteten och tillgången till äldreomsorg i rätt tid.

2.8.2 Reformen av organiseringen av social- och hälsovården och räddningsväsendet

Social- och hälsovårdsreformen har avancerat stegvis. [En utredning om en samlösning för social- och hälsovården i Nyland](#), [en utredning om kommunernas roll i serviceproduktionen](#) och [en utredning om organiseringen av miljö- och hälsoskyddet](#) färdigställdes under berättelseåret.

[En parlamentarisk utredning om regionförvaltningen och de sektorsövergripande landskapen](#) blev klar i januari 2021. I utredningen föreslås att de uppgifter inom miljö- och hälsoskyddet som kommunerna för närvarande sköter från och med den 1 januari 2026 ska överföras till de välfärdsområden som enligt regeringens proposition om social- och hälsovårdsreformen ska inrättas. Dessutom föreslås det i utredningen att man överväger en fortsatt granskning av utvidgningen av de sektorsövergripande landskapens uppgifter. Om en fortsatt granskning genomförs borde den enligt utredningen inriktas på de uppgifter som landskapsförbunden för närvarande sköter, men eventuellt också på andra uppgifter som är viktiga med tanke på regionutvecklingen. Den parlamentariska kommitté som utreder införandet av en landskapsskatt slutförde sitt arbete i mars 2021. Kommittén föreslog ingen landskapsskatt utan ansåg att behovet av en sådan skatt bör bedömas på nytt när det finns tillräcklig erfarenhet av hur väl modellen med statlig finansiering fungerar och om landskapen eventuellt får väsentligt fler uppgifter.

Lagstiftningspaketet för den första reformfasen, det vill säga regeringens proposition ([RP 241/2020 rd](#)) till riksdagen med förslag till lagstiftning om inrättande av välfärdsområden och om en reform av ordnandet av social- och hälsovården och räddningsväsendet, lämnades till riksdagen den 8 december 2020. Syftet med reformen av räddningsväsendet är att trygga likvärdiga och högklassiga tjänster inom räddningsväsendet, förbättra säkerheten och tillgången till tjänster samt tjänsternas tillgänglighet och svara på de utmaningar som förändringar i samhället för med sig. Den mer detaljerade lagstiftningen – det så kallade [lagpaketet Sote-100](#) – kommer att lämnas till riksdagen våren 2021.

Programmet [Framtidens social- och hälsocentral](#) har inletts för att utveckla tjänsterna och genomförs som regionala utvecklingsprojekt. Social- och hälsovårdsministeriet beviljar statsunderstöd för projekten fram till 2023. Vid social- och hälsovårdscentralen ska klienten enkelt kunna anlita många olika tjänster och få hjälp med individuella behov. Programmet anknyter till beredningen av strukturreformen inom social- och hälsovården.

Vid sidan av vårdreformen bereds [regeringens proposition om en ändring av hälso- och sjukvårdslagen](#) (den så kallade vårdgarantin). Avsikten är att regeringen ska lämna propositionen till riksdagen under vårsessionen 2021. Syftet är att trygga en snabbare tillgång till icke-brådskande primärvård.

2.8.3 Reformen av den sociala tryggheten

Regeringen har inlett en [reform av den sociala tryggheten](#) som sträcker sig över två riksdagsperioder. Målet är ett tydligare system som fungerar bättre än i dag, tryggar försörjningen i sociala risksituationer och gör det möjligt att samordna arbete och social trygghet i föränderliga livssituationer. Beredningen görs förvaltningsövergripande och forskningsbaserat i en [parlamentarisk kommitté](#).

Kommitténs sektioner utarbetar lägesrapporter över olika problemkomplex under 2021. Före utgången av regeringsperioden bereds en färdplan för reformen av den sociala tryggheten så att kommittéarbetet på ett naturligt sätt kan fortsätta under följande riksdagsperiod.

Den sociala tryggheten utvecklas dessutom fortlöpande med fokus på tre mål. Det första är tryggad försörjning och minskad fattigdom för äldre. I samband med detta har minimipensionerna höjts. Det andra målet är att förbättra barnfamiljernas ställning, vilket inbegriper att stödja ett jämlikt delat föräldraskap och främja åtgärdsförslagen i utredningen om växelvist boende. Det tredje målet är minskad ojämlikhet. Grundskyddet har höjts för att uppnå det målet. Andra metoder som specificeras i regeringens handlingsplan är samordning av lönearbete, företagande och andra inkomstformer inom den sociala tryggheten, särskilt vad gäller arbetslöshetsförmånerna, och ett försök med negativ inkomstskatt. En arbetsgrupp har tillsatts för att [utveckla utkomstskyddet för arbetslösa](#), och den utreder bland annat möjligheterna att utveckla arbetsvillkoret.

2.9 Kunnandets, bildningens och innovationernas Finland

2.9.1 Utbildning och kunnande

En höjning av utbildnings- och kunskapsnivån, minskade skillnader i lärandet och utbildningsmässiga jämlikhet eftersträvas på alla utbildningsstadier. Åtgärderna inom helheten kunnande, bildning och innovationer hänför sig till hela utbildningssystemet och utvecklingen av det samt till forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhetens (FUI) verksamhetsmiljö. Den [utbildningspolitiska redogörelse](#) som lämnas till riksdagen våren 2021 utgår från en analys av nuläget och innehåller riktlinjer för utbildningens och forskningens målsatta läge ända fram till 2040-talet samt de åtgärder som krävs för att uppnå detta.

Ett centralt projekt under berättelseåret var [förlängningen av läroplikten](#) till 18 års ålder. Efter den grundläggande utbildningen fullgörs läroplikten, beroende på examensinriktning, i gymnasieutbildning, yrkesutbildning eller i olika former av utbildning i övergångsskedet. Samtidigt blir utbildningen på andra stadiet avgiftsfri för de studerande som omfattas av den utvidgade läroplikten.Handledningen stärks och utbildningen i övergångsskedet utvecklas. Genom den utvidgade läroplikten höjs även sysselsättningsgraden. Lagändringarna stadfästes i slutet av 2020 och reformen träder i kraft från och med den 1 augusti 2021. Utvidgningen av läroplikten träder i kraft för en årskurs åt gången: den första grupp som omfattas är de unga som går i årskurs 9 i den grundläggande

utbildningen våren 2021. Reformen av utbildningen i övergångsskedet träder i kraft den 1 augusti 2022.

Programmen för utveckling av kvaliteten och jämlikheten inom den grundläggande utbildningen och småbarnspedagogiken har inletts. I utvecklingsprogrammen [Utbildning för alla](#) ingår också åtgärder för att stärka inlärningsförutsättningarna för barn och unga med invandrarbakgrund, för att främja den utbildningsmässiga jämlikheten samt för att stärka inläringen och stödet till barnen. För programmet för utveckling av kvaliteten och jämlikheten inom den grundläggande utbildningen har under tre års tid reserverats 180 miljoner euro och för programmet för utveckling av kvaliteten och jämlikheten inom småbarnspedagogiken 125 miljoner euro. Den utbildningspolitiska redogörelsen innehåller mer omfattande riktlinjer för hur kunskapsnivån ska höjas och även hur studievägarna för barn och unga med invandrarbakgrund kan förbättras

I fråga om höjningen av kunskapsnivån riktas betydande satsningar till de viktigaste inledande åtgärderna för [reformen av det kontinuerliga lärandet](#), genomförandet av flexibel utbildning i arbetslivet samt ökningen av intagningsplatserna vid högskolorna. [Riktlinjerna för den parlamentariska reformen av kontinuerligt lärande](#) färdigställdes i december 2020. I enlighet med det beslut som fattades under regeringens budgetförhandlingar 2020 ska undervisnings- och kulturministeriet och arbets- och näringsministeriet i samarbete med arbetslivsorganisationerna och regionalförvaltningen bereda bland annat inrättandet av ett servicecenter för kontinuerligt lärande och sysselsättning så att centret kan inleda sin verksamhet 2021.

Beslut har fattats om inriktningen av högskolornas [extra intagningsplatser](#) för de närmaste åren. Yrkehögskolorna får totalt 1 723 och universiteten totalt 4 231 extra intagningsplatser inom utbildningar som inleds 2021 och 2022. De extra intagningsplatserna riktas i synnerhet till branscher som lider brist på arbetskraft. Under högskolornas finansieringsperiod 2021–2024 riktas en del av den grundläggande finansieringen till [högskolornas gemensamma digitaliseringsvision](#). Målet med visionen, som sträcker sig fram till 2030, är att genom samarbete mellan högskolorna och ibruktagningen av nya tekniker förbättra utbildningens genomslagskraft och kvalitet.

Barnens och de ungas välbefinnande främjas i enlighet med regeringsprogrammet genom en tväradministrativ nationell [barnstrategi](#) och dess genomförandeplan från och med 2021. Inom helheten kunnande, bildning och innovationer uppnås målet genom ett stärkande av elev- och studerandevården som en del av den utvidgade läroplikten, genom förbättrat utbud av stödtjänster för barn unga och familjer med låg tröskel samt genom utarbetandet av [Finlandsmodellen för hobbyverksamhet](#). Syftet med Finlandsmodellen är att garantera alla barn och unga möjligheten att delta i en givande och avgiftsfri hobby i samband med skoldagen. Inom ramen för modellen har det genomförts en pilotansökan där man sökt kommuner som är redo att inleda hobbyverksamhet enligt modellen med start från och med början av 2021.

Målet stöds också genom beredningen av en ny riksomfattande verksamhetsmodell för engagerande arbete i skolgemenskapen som syftar till att förbygga hemmasittande och skolfrånvaro i den grundläggande utbildningen. I den utbildningspolitiska redogörelsen läggs också stark betoning på barns och ungas välbefinnande som en förutsättning för lärande. Barnens och de ungas välbefinnande främjas också inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde, inom programmet för utveckling av barn- och familjetjänster (LAFE) åren 2020–2022 genom att stärka det tidiga stödet och det sektorsövergripande samarbetet.

I enlighet med regeringsprogrammet ska utbildningen skapa jämställdhet och jämlikhet i samhället. I fråga om yrkesutbildningen pågår kvalitets- och jämlikhetsprogrammet ”[Rätt att kunna](#)”: Programmet ska förbättra förutsättningarna för de studerandes lärande och inlärningsresultat, stärka välbefinnandet och samhörigheten, stödja en reform av utbildningsanordnarnas verksamhetskultur och stärka deras förmåga att svara på förändringar i verksamhetsmiljön med sammanlagt över 270 miljoner euro åren 2020–2022. I fråga om småbarnspedagogiken lämnades [regeringens proposition om barns subjektiva rätt till småbarnspedagogik som heldagsvård](#) till riksdagen i oktober 2019 och lagstiftningen träder i kraft i augusti 2020. Efter lagändringarna har alla barn lika rätt till småbarnspedagogik, och familjens socioekonomiska ställning eller bostadsort påverkar inte längre omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik. Enligt utkastet till den utbildningspolitiska redogörelsen finns det många faktorer, såsom befolkningsförändringen, som i framtiden försvårar anordnandet av en jämställd och likvärdig utbildning. Redogörelsen innehåller riktlinjer för vilka förändringar som behövs i fråga om styrning, strukturer och tillvägagångssätt.

Enligt regeringsprogrammet ska Finland vara en internationellt attraktiv plats för studier, forskning och investeringar. För att främja detta mål har det uppgjorts en [färdplan för forskning, utveckling och innovationer \(FUI\)](#), som samlar de viktigaste åtgärderna inom FUI-politiken. Med hjälp av färdplanen skapas en hållbar tillväxt samt en verksamhetsmiljö som uppmuntrar både finländska och utländska företag att investera i FUI-verksamhet i Finland. Målet är att Finland fortsättningsvis ska ligga i framkant när det gäller att ta fram ny information samt utveckla och tillämpa ny teknik. FUI-färdplanen publicerades våren 2020 och den uppdateras årligen. Färdplanen är kopplad till Finlands program för hållbar tillväxt, vars åtgärder främjar den systemiska förändring den gröna och digitala omställningen kräver genom att kunskapsnivån höjs, FUI-investeringarna görs mer ändamålsenliga i hela landet och mer ambitiös forskning möjliggörs och företag sporras till att öka sin FUI-verksamhet. Målet är att investeringar av engångsnatur ska ge bestående effekter. Den utbildningspolitiska redogörelsen stöder genomförandet av färdplanen för FUI och drar upp riktlinjer för bland annat hur utländska studerande och forskare ska rekryteras till de finländska högskolorna.

En del av högskolornas grundfinansiering riktas åren 2021–2024 till ett [internationaliseringsprogram](#) och relaterat till detta har högskolorna förbundit sig att främja integrationen av de studerande, forskare och lärare som kommer till Finland i det finländska samhället och att vidta pilotåtgärder med hjälp av vilka man bygger strategiska partnerskap i länder utanför EU.

För att Finland ska ta sig ur de undantagsförhållanden som pandemin orsakat och klara sig i den globala konkurrensen krävs produktion av ny information, innovationer som medför nytta och mervärde för samhället samt kompetens på hög nivå. För att stärka forskar- och vetenskapssamhällets konkurrenskraft och dragningskraft utarbetades även en [vägvisare för Finlands forskningsinfrastrukturer](#), som färdigställdes i slutet av 2020.

2.9.2 Kultur, unga och motion

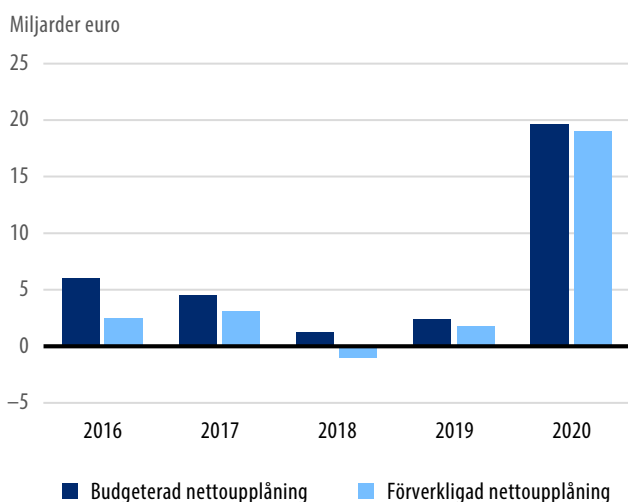
Regeringen har lämnat en [proposition](#) till riksdagen om [en reform av statsandelssystemet för performativ konst](#) samt börjat vidta åtgärder för en [idrottspolitisk redogörelse](#). Målet med redogörelsen är att stärka kompetensen inom motion och idrott. Syftet är att resurser ska riktas till att göra verksamheten i de lokala föreningarna, idrottens evenemangsverksamhet samt tränarverksamheten mer professionell genom att utöka utbildningen och anställa yrkespersoner på heltid i de olika sektorerna av branschen. Dessutom har genomförandet av riksomfattande program för främjande av motion och idrott initierats och programmet Skolan i rörelse har utvidgats till att gälla flera åldersgrupper.

[Statsrådets principbeslut](#) om det riksomfattande programmet för ungdomsarbetet och ungdomspolitikerna för åren 2020–2023 godkändes i december 2019. Navigatorverksamheten är den viktigaste verksamheten som inletts inom ramen för den finländska ungdomsgarantin och till vilken statsmakten beslutade att inrikta Europeiska socialfondens (ESF) finansiering för att främja sysselsättning 2014–2020. De samhälleliga och ekonomiska konsekvenserna av Navigatorverksamheten har bedömts i ett forskningsprojekt som finansieras av statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet och vars [slutrapport](#) färdigställdes 2020.

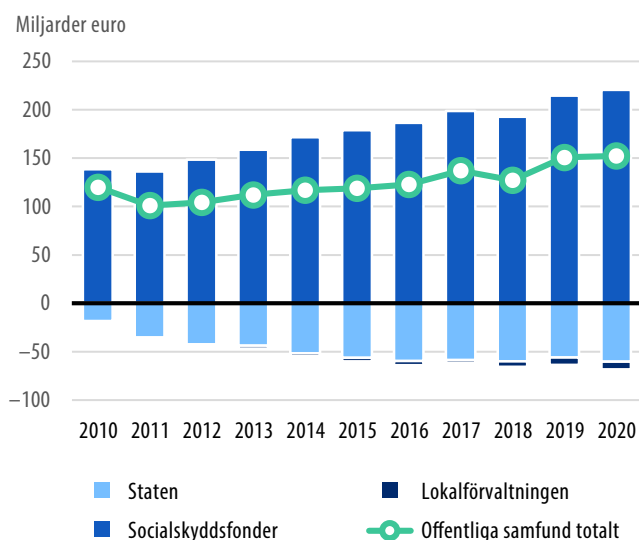
För främjandet av de kreativa branscherna har en [Färdplan för kreativ ekonomi](#) färdigställts, vilket innefattar grundandet av Creative Business Finland. Målet är att tillsammans med intressentgrupperna genomföra åtgärderna i färdplanen, bland annat för att främja tillväxt för företag inom de kreativa branscherna. Coronavirusepidemin har kraftigt försämrat verksamhetsförutsättningarna för aktörer inom kultur och det kreativa fältet. Man har försökt dämpa skadeverkningarna med hjälp av anslag i tilläggsbudgeten. Dessa anslag som riktats till olika kulturella branscher uppgår till sammanlagt cirka 100 miljoner euro.

3 Den offentliga ekonomin

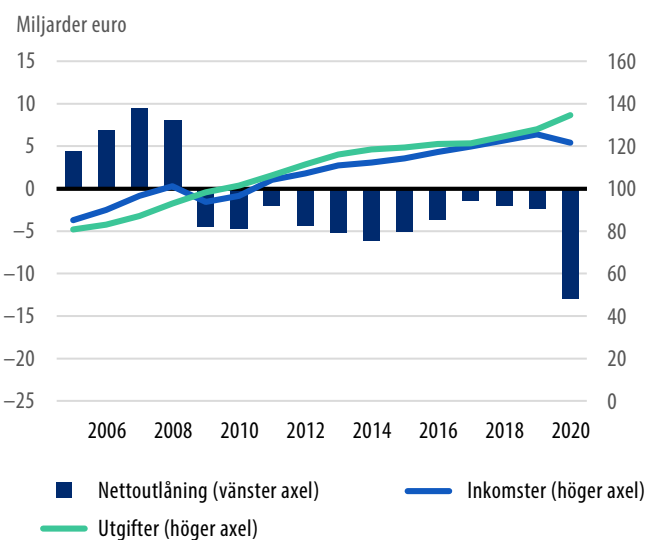
Statens nettouplåning i budgetekonomin

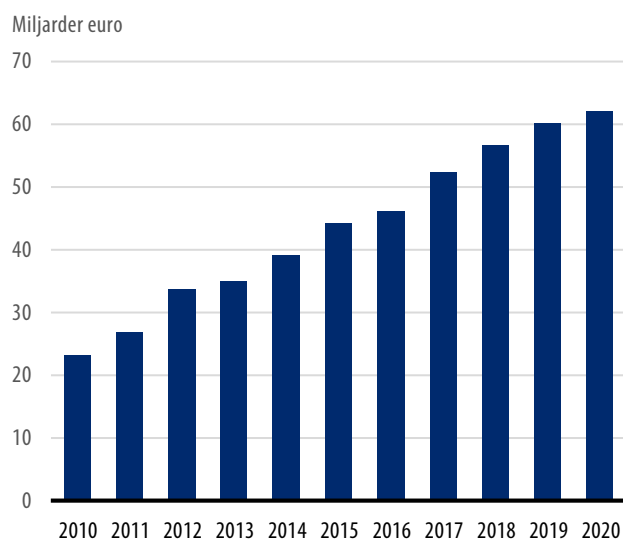
De offentliga samfundens finansiella nettotillgångar

Den offentliga sektorns inkomster, utgifter och nettoutlåning

Statens borgensförbindelser och garantier, utveckling

3.1 Läget i den offentliga ekonomin

3.1.1 Ekonomiska utgångspunkter

År 2020 minskade Finlands bruttonationalprodukt med 2,8 procent. På grund av coronavirusepidemin rasade bruttonationalprodukten framför allt under årets andra kvartal. I slutet av året ökade bruttonationalprodukten i jämförelse med de föregående kvartalen, men nådde inte samma nivå som före epidemin. Enligt de preliminära nationalräkenskaperna var det endast de offentliga konsumtionsutgifterna och de offentliga investeringarna som inte minskade 2020.

Sysselsättningskurvan vände nedåt under 2020. Sysselsättningen minskade i synnerhet i servicebranscherna till följd av epidemin och de restriktioner som infördes för att bekämpa den. Sysselsättningsgraden 2020 stannade på 71,6 procent. Arbetslöshetskurvan vände uppåt och arbetslöshetsgraden steg till 7,8 procent. Arbetslösheten ökade mest bland unga och kvinnor, vilket har sin förklaring i den minskade sysselsättningen i servicebranscherna. Permitteringarna ökade kraftigt i början av året, vilket också påverkade statistiken över arbetslöshetsutvecklingen.

Den privata konsumtionen minskade kraftigt under epidemin, medan sparkvoten ökade trots nedgången i sysselsättningen och lönesumman. I synnerhet konsumtionen av halvvaraktiga varor och tjänster minskade. De privata investeringarna började minska och endast mark- och vattenbyggnaderna ökade under 2020. Posterna i utrikeshandeln minskade kraftigt 2020. I synnerhet tjänsteexportposterna inom turismen och transporten minskade markant.

Årsförändringen i konsumentprisindexet för 2020 var 0,4 procent. Den ekonomiska recessionen och den minskade efterfrågan bromsade prisuppgången. Nedgången i oljepriset sänkte energipriserna och bromsade inflationen betydligt.

Våren 2020 prognostiserade finansministeriet en ekonomisk tillväxt på –5,5 procent 2020. Coronavirusepidemin förväntades försvaga ekonomin mycket kraftigt men försvinna fram till sommaren. Före epidemin, i december 2019, prognostiserade finansministeriet en ekonomisk tillväxt på 1 procent 2020.

Den kraftiga nedgången i Finlands ekonomi bedömdes vara en följd av minskningen i den internationella efterfrågan och exporten och av Finlands egna restriktioner i samband med coronaviruset. Restriktionerna förutspåddes minska den privata konsumtionen, i synnerhet tjänstekonsumtionen. Förändringen förväntades vara minst synlig i konsumtionen av dagligvaror. De osäkra utsikterna antogs skjuta fram eller helt stoppa investeringarna, och till följd av detta prognostiserades en markant minskning i de privata investeringarna.

Antalet sysselsatta förutspåddes minska i och med att den globala pandemin stängde affärsverksamheter och gränser mellan länder. Sysselsättningsgraden förutspåddes minska till 71 procent.

Samtidigt förutspåddes antalet arbetslösa öka klart och arbetslöshetsgraden stiga till 8 procent 2020.

Enligt prognoserna bedömdes ekonomin återgå till de tillväxtutsikter som föregick pandemin 2021–2022. Även om krisen bedömdes vara kortvarig och inte försvaga ekonomins produktionspotential i någon betydande mån tar det tid att komma ifatt i den produktion som gått förlorad på grund av den försvagade ekonomin.

3.1.2 Bestämmelser på EU-nivå och nationell nivå som styr skötseln av de offentliga finanserna

EU-bestämmelserna, särskilt fördraget och stabilitets- och tillväxtpakten, anger ramarna för skötseln av de offentliga finanserna i medlemsstaterna. Nationellt styrs skötseln av de offentliga finanserna av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen och om tillämpning av fördraget samt om kraven på de fleråriga ramarna för de offentliga finanserna (finanspolitiska lagen, 869/2012) och av statsrådets förordning om en plan för de offentliga finanserna (120/2014).

EU:s fördrag fastställer referensvärden på 3 procent för underskott i de offentliga finanserna och 60 procent för skuld i förhållande till bruttonationalprodukten. Om underskotts- och/eller skuldkriteriet överskrids, inleds för medlemslandets del förfarandet vid alltför stora underskott. Den korrigerande delen av stabilitets- och tillväxtpakten fastställer den ram inom vilken länderna ska vidta korrigerande åtgärder i en situation med alltför stora underskott. Målsättningen för de offentliga finanserna styrs av det medelfristiga målet för den offentliga sektorns saldo (MTO). Detta mål ska säkerställa säkerhetsmarginalen med avseende på referensvärdena för underskottet och skulden i fördraget samt hållbarheten i de offentliga finanserna. Uppnåendet av MTO styrs och utvärderas i stabilitets- och tillväxtpaktens förebyggande del, vars uppgift är att säkerställa att finanspolitiken är hållbar under normala konjunkturväxlingar.

Planen för de offentliga finanserna ställer upp nominella fleråriga mål för saldot för hela den offentliga sektorns finanser samt mål för varje enskild delsektor. De här målen ska ställas upp så att de åtminstone leder till att MTO uppnås.

Den allmänna undantagsklausulen i stabilitets- och tillväxtpakten tillämpades för första gången våren 2020, då Europeiska kommissionen den 20 mars 2020 utfärdade ett meddelande om aktivering av klausulen. Därefter gav EU:s finansministrar den 23 mars 2020 en gemensam deklaration där de omfattade kommissionens bedömning om att förutsättningarna för aktivering av den allmänna undantagsklausulen i stabilitets- och tillväxtpakten uppfylls. Hösten 2020 konstaterade kommissionen att den allmänna undantagsklausulen är i kraft 2021.

På grund av den exceptionella osäkerheten gjordes stabilitets- och konvergensprogrammen våren 2020 genom gemensamt avtal mellan kommissionen och medlemsländerna i mindre omfattning än vanligt. Då exceptionella omständigheter enligt finanspolitiska lagen samtidigt ansågs råda utarbetades Finlands stabilitetsprogram som tjänsteuppdrag separat från planen för de offentliga finanserna och i mindre omfattning endast baserat på siffrorna i prognosen.

Underskottet i de offentliga finanserna översteg klart 3 procents gränsen 2020 och skuldkvoten steg till 69,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. I maj 2020 bedömde kommissionen i sin rapport i enlighet med artikel 126.3 att både underskotts- och skuldkriteriet överskrids. På grund av den exceptionella osäkerheten föreslog kommissionen dock inte att förfarandet vid alltför stora underskott skulle inledas i Finland eller något annat medlemsland. I det rådande läget är det inte meningsfullt att för 2020 års del utvärdera den förebyggande delen av stabilitets- och tillväxtpakten, det vill säga den landsspecifika rekommendationen om de offentliga finanserna som rådet godkände sommaren 2019.

3.1.3 Läget i den offentliga ekonomin 2020

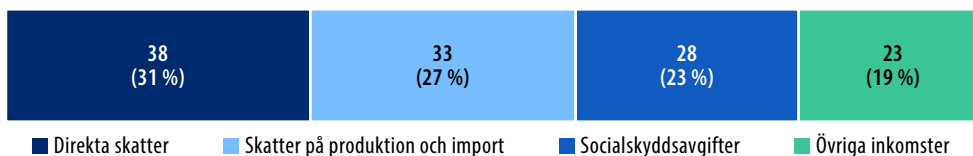
Figur 5. Den offentliga sektorns utgifter per slag 2020. Källa: Statistikcentralen

Miljarder euro och procent av totalutgifterna

Figur 6. Den offentliga sektorns inkomster per slag 2020. Källa: Statistikcentralen

Miljarder euro och procent av totalinkomsterna

Finlands offentliga finanser har uppvisat underskott i många år. De har försvagats till följd av att de åldersrelaterade utgifterna ökat i och med förändringen i befolkningens åldersstruktur och av att den ekonomiska tillväxten var svag i början av 2010-talet. Anpassningsåtgärderna och återhämtningen inom den ekonomiska tillväxten minskade dock underskottet mot slutet av decenniet.

År 2020 uppvisade de offentliga finanserna ett avsevärt underskott på grund av det svaga konjunkturläget och stödåtgärderna i samband med coronavirusepidemin. Underskottet uppgick till 12,9 miljarder euro, det vill säga 5,4 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Underskottet ökade från året innan med över 10 miljarder euro. Den offentliga skuldkvoten ökade snabbt under 2020. Skuldkvoten steg år 2020 med nästan 10 procentenheter till 69,2 procent. Ökningen i skuldkvoten kommer att avmattas under de kommande åren men ändå fortsätta.

Utgifterna i den offentliga sektorn ökade i synnerhet till följd av de offentliga utgifterna i samband med coronavirusepidemin. Totalinkomsterna minskade i föl. De influtna skatteinkomsterna och socialskyddsavgifterna minskade. De främsta enskilda faktorerna var minskade samfundsskatter och socialskyddsavgifter. Krisen drabbade statsfinanserna hårdast. Konjunkturväxlingarna avspeglas tydligast i statsfinanserna på grund av att skatteinkomsterna är så konjunktürkänsliga. Regeringen fattade beslut om direkta åtgärder för att bekämpa epidemin och stödja finländarna och företagen. Staten kompenserade de andra delsektorerna i de offentliga finanserna för åtgärderna och andra förluster som orsakats av coronaviruset. Statsförvaltningen uppvisade ett underskott på 13,4 miljarder euro, det vill säga 5,6 procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

Av delsektorerna i de offentliga finanserna förbättrades det strukturella saldot för lokalförvaltningen betydligt 2020, med 3,2 miljarder euro. Inkomsterna ökade i synnerhet genom inkomstöverföringar från staten. Arbetspensionsanstaltens överskott minskade till 0,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten i synnerhet till följd av den temporära sänkningen av arbetspensionsavgiften och den svaga premieinkomstutvecklingen. De andra socialskyddsfondernas saldo uppvisade ett litet underskott. Deras saldo försämrades i och med att arbetslösheten ökade.

Den offentliga sektorns finansiella nettotillgångar ökade något 2020 och utgjorde 64,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Även om värdet på tillgångarna minskade i början av året, steg det i slutet av året och blev högre än i slutet av 2019. Den offentliga sektorns finansiella nettotillgångar har ökat de senaste åren främst tack vare att socialskyddsfondernas tillgångar har ökat. Statens nettotillgångar minskade något.

Den offentliga sektorns sammanlagda finansiella nettotillgångar, det vill säga skillnaden mellan finansieringstillgångarna och skulderna, uppgick till 152,3 miljarder euro vid utgången av 2020. Det var 1,9 miljarder euro mer än 2019.

Av den offentliga sektorns finansiella nettotillgångar är socialskyddsfondernas positiva, medan statsförvaltningens och lokalförvaltningens är negativa. Uppgifterna baserar sig på Statistikcentralens statistik över den offentliga sektorns finansiella tillgångar. Under året minskade statsförvaltningens finansiella nettotillgångar med sammanlagt 4,3 miljarder euro. I slutet av året överskred statskulden de finansiella tillgångarna med 60,1 miljarder euro. Lokalförvaltningens finansiella nettotillgångar minskade med 0,1 miljarder euro. Arbetspensionsanstaltens och de övriga socialskyddsfondernas finansiella nettotillgångar ökade under 2020 med 6,0 miljarder euro. I slutet av året var

skillnaden mellan socialskyddsfondernas tillgångar och skulder 220,4 miljarder euro. Arbetspensionsanstaltens finansiella tillgångar uppgick till 224,7 miljarder euro.

3.2 Statsfinanserna

3.2.1 Statens ekonomiska totalkalkyler

Syftet med statens totalkalkyler (intäkts- och kostnadskalkyl samt balansräkning) är att ge en bättre helhetsbild av den del av statsfinanserna som styrs av statsrådet (staten som juridisk person). Totalkalkylerna ger en klarare bild av resultatet och balansräkningens struktur enligt affärsbokföringen av statsfinanserna än separata bokslutskalkyler. Totalkalkylerna har upprättats genom att bokslutsuppgifterna för budgetekonomin, statens affärsverkskoncerner och fonderna utanför budgetekonomin har kombinerats.

Koncernkalkylerna som utarbetas enligt bokföringsreglerna grundar sig på kriterierna för bestämmande inflytande. Kalkylerna innehåller utöver budgetekonomin, fondekonomin och affärsverkens ekonomi, som ingår i de nuvarande totalkalkylerna, också de statsägda bolagen och eventuellt också statens intressebolag samt affärsverkskoncernernas intressebolag.

De bolag och intressebolag som staten har bestämmande inflytande över (över 50 procent av rösträtten, en förteckning över bolagen finns i bilaga 7 till statens bokslut, bilaga 2 till regeringens årsberättelse) ingår i kalkylerna i värdepappren som hör till anläggningstillgångarna. Statens ekonomiska totalkalkyler, som inte undergår revision, har beräknats utifrån de ovannämnda enheternas officiella bokslut. Kalkylerna presenteras mer ingående i bilaga 2 (kapitel 6) till regeringens årsberättelse.

De statsfinansiella interna posternas effekt, det vill säga de inbördes transaktionerna mellan statens ämbetsverk, fonderna och affärsverkskoncernerna, har eliminerats i intäkts- och kostnadskalkylen och balansräkningen i totalkalkylerna. Interna hyror, affärsverkskoncernernas kapital och intäktsföring av vinster, fondernas likvida medel, statens interna pensionsavgifter och överföringarna till budgetekonomin är betydande elimineringsposter. År 2020 ändrades praxis för eliminering av interna och ömsesidiga poster i budget- och fondekonomin. Siffrorna för 2019 presenteras som de rapporteras för året i fråga.

År 2020 var exceptionellt till följd av coronavirusepidemin, vilket syns som en ökning av underskottet i intäkts- och kostnadskalkylen och i den totala balansräkningen som en ökning av kassamedel samt främmande kapital i synnerhet för budgetekonomins del. En översikt över intäkter och kostnader i budgetekonomin samt över balansräkningen finns i avsnitt 3.2.2 i regeringens årsberättelse.

Intäkts- och kostnadskalkyl

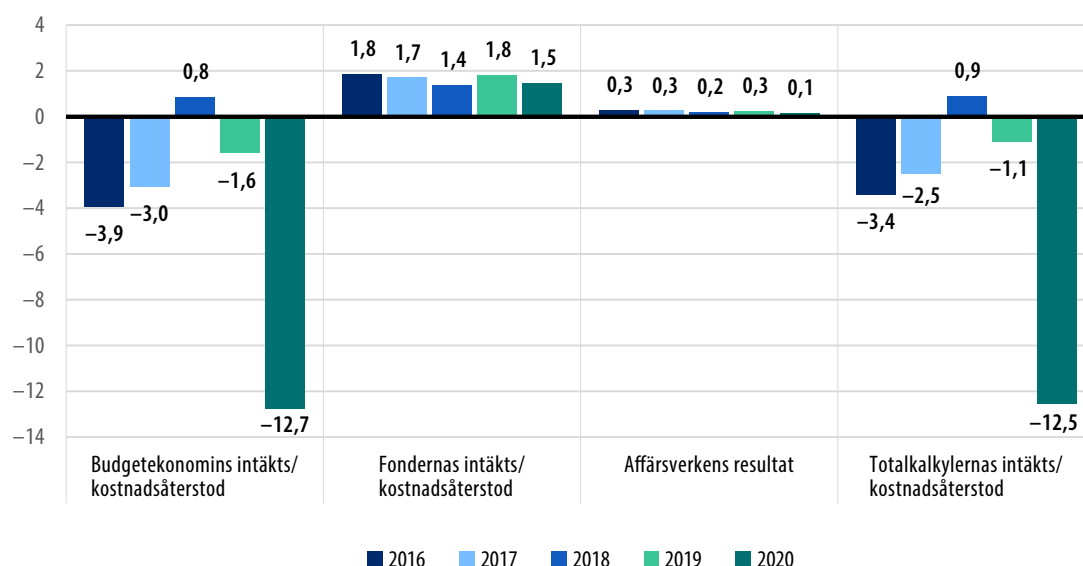
Tabell 3. Statens totala intäkts- och kostnadskalkyl, miljoner euro.

	1.1–31.12.2019	1.1–31.12.2020
Intäkter av verksamheten	3 441	3 403
Kostnader av verksamheten	9 813	11 005
Återstod I	–6 372	–7 602
Finansiella intäkter	2 284	1 886
Finansiella kostnader	1 533	1 109
Andel av intresseföretagens resultat	11	11
Extraordinära intäkter	250	197
Extraordinära kostnader	6	26
Återstod II	–5 366	–6 643
Överföringsekonomin intäkter	1 313	1 448
Överföringsekonomin kostnader	42 497	49 470
Återstod III	–46 550	–54 665
Intäkter av skatter och obligatoriska avgifter	45 454	42 140
Minoritetsandel*	0,1	0,1
Räkenskapsperiodens överskott/underskott	–1 097	–12 525

* Minoritetsandel i affärsverkskoncerner

Intäkts- och kostnadskalkylen visar om de intäkter som kommit in räcker till för att täcka kostnaderna under räkenskapsperioden. År 2020 var underskottet i den totala intäkts- och kostnadskalkylen 12,5 miljarder euro. Det har ökat med 11,4 miljarder euro sedan 2019. Orsaken är huvudsakligen minskade verksamhetsintäkter, ökade verksamhetsutgifter, ökade kostnader i överföringsekonomin och minskade skatteinkomster.

I följande figur presenteras överskottet/underskottet i den totala intäkts- och kostnadskalkylen samt överskottet/underskottet i budgetekonomin, överskottet i fondekonomin och affärsverkskoncernernas vinst separat åren 2016–2020.

Figur 7. Överskott och underskott 2016–2020, miljarder euro.

Underskottet på 12,5 miljarder euro i statens totala intäkts- och kostnadskalkyl var 1,4 miljarder euro större än det direkt sammanräknade underskottet i budgetekonomin (12,7 miljarder euro), de statliga affärsverkens vinst (0,1 miljarder euro) och överskottet i fonderna utanför budgeten (1,5 miljarder euro). Differensen beror på elimineringen av de interna transaktionerna, av vilka fond-överföringarna och intäktsföringen av affärsverkens vinster i budgetekonomin är de största:

- Elimineringen av Statens pensionsfonds överföringar till budgeten minskar överföringsekonomin intäkter och budgetöverföringarna med 1 931 miljoner euro.
- Pensionsavgifterna som redovisas till Statens pensionsfond minskar de övriga intäkterna och personalkostnaderna med 676 miljoner euro.
- Senatfastigheters hyror från ämbetsverken i statens budgetekonomi och Forststyrelsen minskar hyresintäkterna och hyreskostnaderna med 585 miljoner euro.
- Elimineringen av överföringen från statens budgetekonomi till statens televisions- och radiofond minskar överföringsekonomin kostnader och budgetöverföringarna med 532 miljoner euro.
- Elimineringen av intäktsföringen av affärsverkens vinster minskar de finansiella intäkterna och ökar det egna kapitalet i den totala balansräkningen med 174 miljoner euro.

Balansräkning

Balansräkningen visar den ekonomiska situationen vid tidpunkten för bokslutet, det vill säga tillgångsposter och skulder. Tillgångsposterna består av nationalförmögenheten (egendom i form av kultur- och naturarv, till exempel historiska byggnader, nationalparker), anläggningstillgångar och

övriga utgifter med lång verkningstid (till exempel markområden, byggnader och informationssystem) samt omsättningstillgångar och finansiella tillgångar.

Skulderna består av reserver (endast hos fonderna) samt främmande kapital indelat i lång- och kortfristiga skulder. En skuld eller den del av en skuld som förfaller till betalning efter ett år eller senare anses långfristig. Eget kapital visar nettotillgångarna när tillgångsposterna minskats med reserver och främmande kapital. Det främmande kapitalet enligt den totala balansräkningen ökade år 2020 med 19,2 miljarder euro.

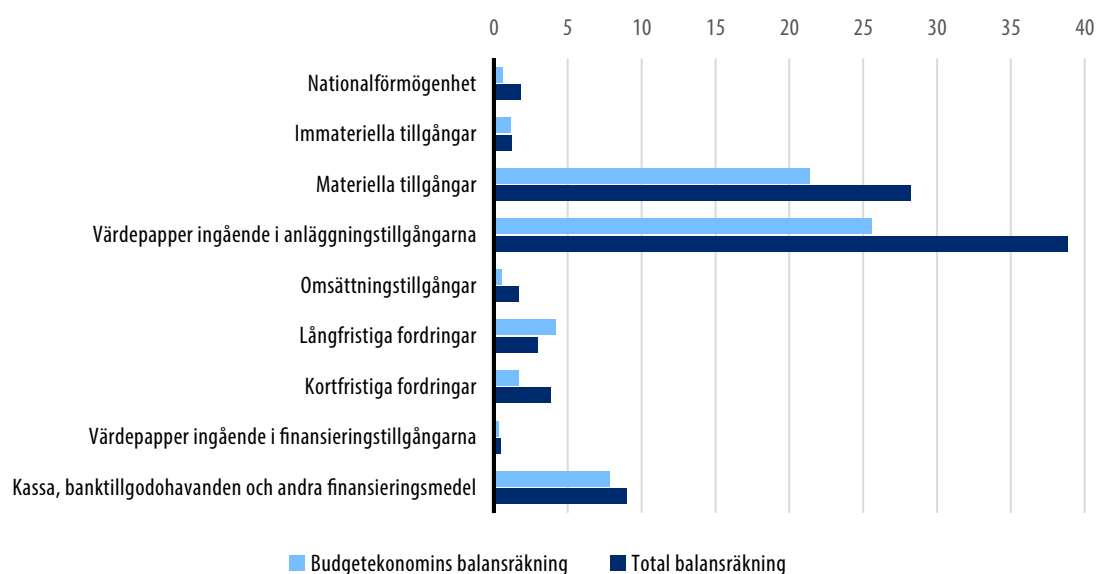
Tabell 4. Statens totala balansräkning, miljoner euro.

Aktiva	31.12.2019	31.12.2020
Nationalförmögenhet	1 790	1 790
Immateriella tillgångar	1 084	1 178
Materiella tillgångar	27 832	28 185
Värdepapper som hör till anläggningstillgångarna och övriga långfristiga placeringar	38 919	38 873
Anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar totalt	67 835	68 236
Omsättningstillgångar	1 816	1 700
Långfristiga fordringar	2 730	2 962
Kortfristiga fordringar	3 739	3 836
Värdepapper som hör till de finansiella tillgångarna och övriga kortfristiga placeringar	752	457
Kassa, banktillgodohavanden och övriga finansiella tillgångar	2 696	8 963
Omsättningstillgångar och finansiella tillgångar totalt	11 733	17 918
Aktiva totalt	81 358	87 945
Passiva	31.12.2019	31.12.2020
Eget kapital		
Eget kapital	–33 861	–46 505
Minoritetsandel*	5	5
Fondkapital (övriga statliga fonder och donerade medel)	9	9
Reserver	27	21
Främmande kapital		
Långfristigt	86 966	102 744
Kortfristigt	28 212	31 671
Främmande kapital totalt	115 178	134 415
Passiva totalt	81 358	87 945

* Minoritetsandel i affärsverkskoncernen

I följande figur visas tillgångsposternas fördelning i budgetekonomins balansräkning och i den totala balansräkningen för 2020. Av statens tillgångsposter i den totala balansräkningen framhävs värdepapper som hör till anläggningstillgångarna samt de materiella tillgångarna som budgetekonomin äger direkt eller via fonderna och affärsverken.

Figur 8. Fördelningen av tillgångsposterna i balansräkningen 2020, miljarder euro.

Balansomslutningen för statens totala balansräkning 87,9 miljarder euro var 12,2 miljarder euro mindre än den sammanlagda, icke eliminerade balansomslutningen för budgetekonomin (63,2 miljarder euro), statens affärsverkskoncerner (8,7 miljarder euro) och de statliga fonderna utanför budgeten (28,2 miljarder euro). Detta beror på sammanslagningar och elimineringar, av vilka följande är bland de största:

- Affärsverkskoncernernas egendom, såsom byggnader och markområden, syns som placeringar i koncernernas egna kapital i budgetekonomins balansräkning, medan de i den totala balansräkningen rapporteras i enlighet med tillgångspostens karaktär. Elimineringen av ägandet av affärsverken minskar placeringarna i anläggningstillgångar samt det egna kapitalet med 6 058 miljoner euro.
- Fondernas likvida medel är en del av statskassan. Därför minskar elimineringen av fondernas fordringar på samlingskonton banktillgodohavandena och de kortfristiga skulderna i den totala balansräkningen med 4 618 miljoner euro.
- Elimineringen av de överföringar som Statens pensionsfond gjort till budgeten minskar det egna kapitalet i den totala balansräkningen och överföringsekonomins intäkter från statsförvaltningen med 1 931 miljoner euro.
- Elimineringen av intäktsföringen av affärsverkskoncernernas vinster ökar det egna kapitalet och minskar de finansiella intäkterna med 174 miljoner euro.

Främmande kapital

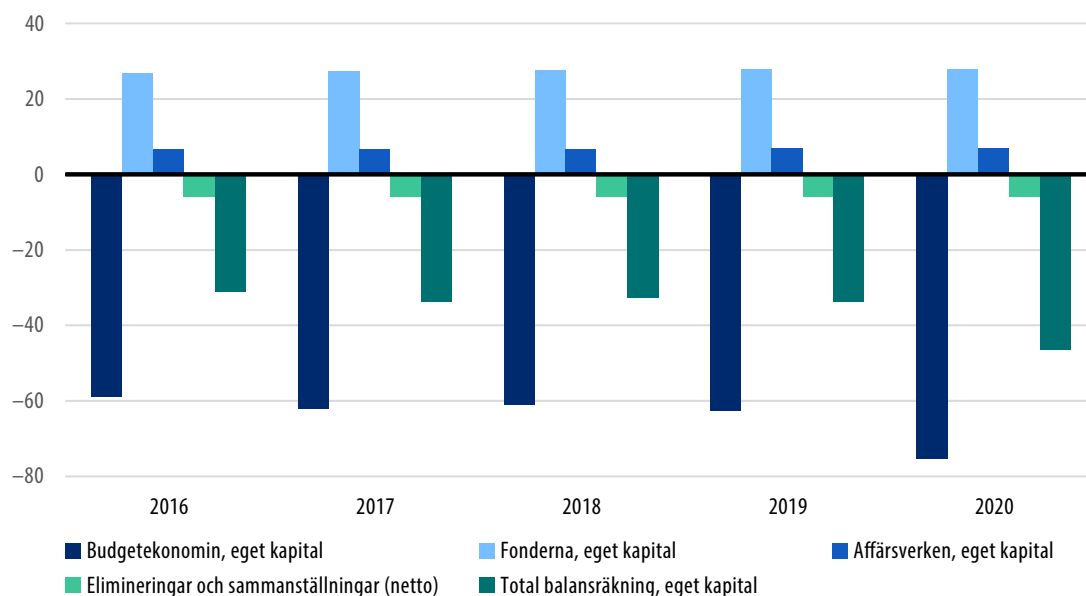
Till främmande kapital räknas de lån som upptagits i euro och i utländsk valuta, resultatregleringar, leverantörsskulder samt övriga lång- och kortfristiga skulder. År 2020 var det främmande kapitalet i budgetekonomin sammanlagt 138,7 miljarder euro. Enligt den totala balansräkningen var det främmande kapitalet totalt 134,4 miljarder euro den 31 december 2020, en ökning med sammanlagt 19,2 miljarder euro jämfört med 2019.

År 2020 hade budgetekonomin lån för sammanlagt 126,3 miljarder euro och affärsverken för 1,6 miljarder euro. I den totala balansräkningen fanns lån till ett värde av 126,5 miljarder euro, vilket är cirka 19 miljarder euro mer än 2019. Lån eliminerades för 1,3 miljoner euro.

Eget kapital

Det egna kapitalet i statens totala balansräkning utgörs av budgetekonomins, fondernas och affärsverkens egna kapital. I statens totala balansräkning 2020 var det egna kapitalet 46,5 miljarder euro negativt. Jämfört med 2019 minskade det egna kapitalet med cirka 12,6 miljarder euro.

Figur 9. Eget kapital, utveckling 2016–2020, miljarder euro.

Det egna kapitalet i statens totala balansräkning är klart mindre negativt än det egna kapitalet i statens budgetekonomi. Det beror på att både fondernas och affärsverkskoncernernas egna kapital är positiva.

Offentligt noterade värdepapper

I följande tabell visas bokföringsvärdet och marknadsvärdet för de offentligt noterade värdepapper som ägs av statens budgetekonomi, Statens pensionsfond, Solidium Oy och Klimatfonden Ab (tidigare Statens utvecklingsbolag Vake Oy). För statens budgetekonomi presenteras endast de placeringar som räknas till anläggningstillgångarna och de övriga långfristiga placeringarna.

Tabell 5. Offentligt noterade värdepapper och andelar, miljarder euro.

		Totalt 2019	Totalt 2020	Förändring 2019–2020	Förändring 2019–2020 %
Budgetekonomin	Bokföringsvärde	5,2	5,5	0,4	7,4 %
	Marknadsvärde	19,0	26,0	7,0	37,2 %
Statens pensionsfond	Bokföringsvärde	12,9	12,4	–0,5	–3,9 %
	Marknadsvärde	17,8	17,4	–0,4	–2,6 %
Solidium Oy*	Bokföringsvärde	7,7	7,8	0,1	1,3 %
	Marknadsvärde	7,7	7,8	0,1	1,3 %
Valtion kehitysyhtiö Vake Oy**	Bokföringsvärde	1,6	0	–1,6	
	Marknadsvärde	2,1	0	–2,1	
Klimatfonden Ab**	Bokföringsvärde	0,0	3,8	3,8	
	Marknadsvärde	0,0	3,8	3,8	
Totalt	Bokföringsvärde	27,4	29,5	2,1	0,1 %
	Marknadsvärde	46,6	55,0	8,4	18,0 %

* Solidium Oy upprättar inget bokslut över läget den 31 december. Solidium Oy värderar offentligt noterade aktier till marknadspriset, varför de bokföringsvärden som anges för aktieinnehavet är dess marknadsvärde 31.12.2020 och 31.12.2019. På motsvarande sätt är det bokföringsvärde som anges för penningmarknadsplaceringar deras marknadsvärde 31.12.2020 och 31.12.2019.

** Statens utvecklingsbolag Vake Oy grundades 2016 och inledde sin verksamhet 2018. Från budgetekonomin placerades 1,5 miljarder euro som apportegendom i Vake Oy. I december 2020 ändrades Vake Oy till Klimatfonden Ab genom en ändring av bolagsordningen. Klimatfonden Abs balansräkning består närmast av innehav i Neste Abp. Vake Oys aktier, SVOP-fonden och ägarstyrningen överfördes till arbets- och näringsministeriet. Samtidigt beslutades att aktierna i Nordic Morning Group Abp, Posti Group Abp, Vapo Ab och Altia Abp överläts direkt till staten som kapitalåterbäring. Överlåtelseobjektets balansvärde är totalt 381,3 miljoner euro och marknadsvärdet 458,8 miljoner euro.

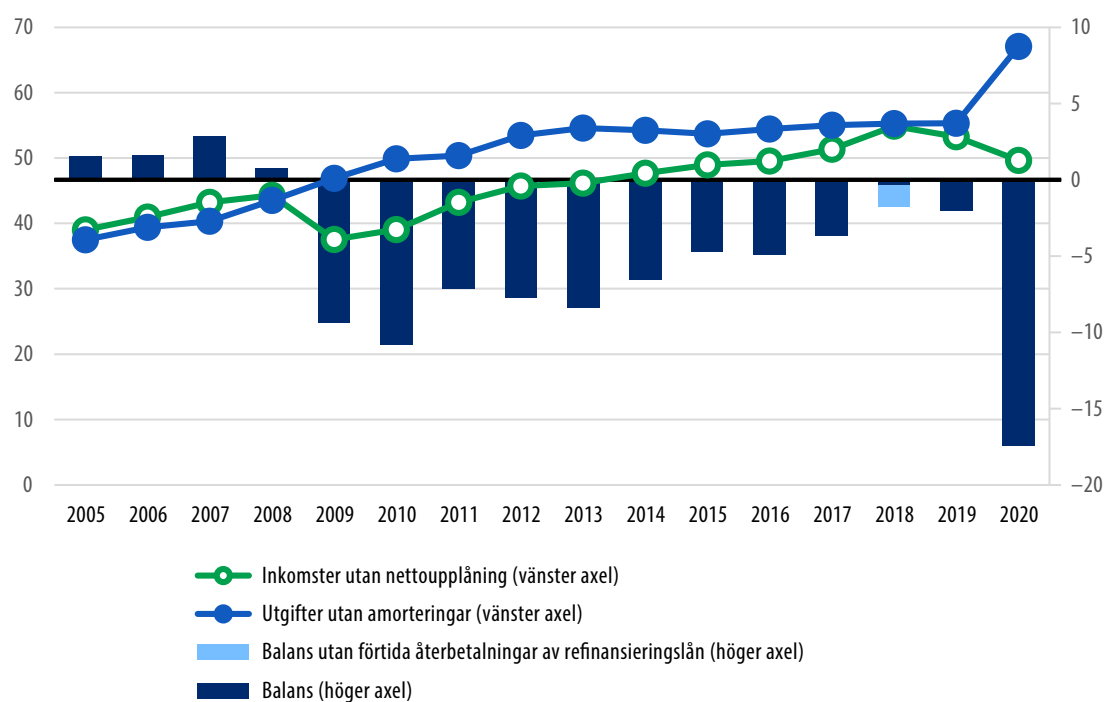
En översikt över budgetekonomin, de statliga fonderna utanför budgeten och de statliga affärsverkskoncernernas investeringar 2015–2020 finns i bilaga 2 (kapitel 6) till regeringens årsberättelse.

3.2.2 Statens budgetekonomi, budget och bokslut

Statens budgetekonomi har uppvisat underskott sedan 2009. Underskottet hade dock minskat under ett antal år före 2019, då det åter började öka. År 2020 ökade underskottet avsevärt till följd av coronavirussituationen.

Enligt bokslutet för 2020 var underskottet i budgetekonomin (budgetekonomins inkomster exklusive differensen mellan nettoupplåning och utgifter) cirka 17,4 miljarder euro, det vill säga cirka 15,4 miljarder euro större än året innan.

Figur 10. Budgetekonomins inkomster, utgifter och balans, miljarder euro.

Budgeten och tilläggsbudgetar

Den ordinarie budgeten kompletterades med sju tilläggsbudgetar.

I statens ordinarie budget för 2020 uppgick anslagen till totalt cirka 57,7 miljarder euro, vilket var cirka 2,2 miljarder euro mer än i den ordinarie budgeten för 2019. Underskottet i budgetekonomin uppskattades i budgeten till 2,2 miljarder euro.

Utöver budgeten för 2020 godkände riksdagen sju tilläggsbudgetar. I dem höjdes nettobeloppet för förvaltningsområdenas anslagsnivå med sammanlagt 11,0 miljarder euro. Tilläggsanslagen riktades till stora delar till utgifter i anslutning till coronavirussituationen, bland annat för att bekämpa

de hälsomässiga och ekonomiska konsekvenserna av coronaviruset. De automatiska stabilisatorerna ökade dessutom utgifterna kopplade till arbetslöshet när det allmänna ekonomiska läget försvagades.

I det läge när undantagstillstånd hade utlysts i Finland på grund av coronavirussituationen och beredskapslagen hade tagits i bruk frångick regeringen utgiftsramen för 2020 i samband med den första tilläggsbudgeteten. I årets första tilläggsbudgetproposition gjordes ett tillägg i anslagen på 398 miljoner euro. Tilläggsanslaget riktades i synnerhet till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde samt för att underlätta företagets finansiella situation med anledning av coronavirussituationen. I fullmakten för Business Finlands forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet gjordes ett tillägg på 150 miljoner euro och i förslagsanslaget ett tillägg på 127,5 miljoner euro. För stödjande av företagets utvecklingsprojekt gjordes ett tillägg på 50 miljoner euro i fullmakten och ett tillägg på 15 miljoner euro i förslagsanslaget. Efter att situationen förändrats under den tid som tilläggsbudgetpropositionen behandlades ökade riksdagen de ovan nämnda fullmakterna till sammanlagt 1,0 miljarder euro och anslagseffekterna för 2020 till totalt 795 miljoner euro. Under momentet övervakning av smittsamma sjukdomar föreslogs ett tilläggsanslag på 26 miljoner euro för bland annat Försörjningsberedskapscentralens anskaffningar. Riksdagen höjde tillägget under momentet till sammanlagt 60 miljoner euro. För till sitt belopp på förhand ospecificerade utgifter i anslutning till undantagsförhållandena anvisades också 200 miljoner euro. Efter riksdagens behandling ökade den första tilläggsbudgeteten anslagen med cirka 1,1 miljarder euro och höjde inkomstposterna med 0,9 miljoner euro.

Den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2020 var exceptionellt stor. Uppskattningen av de ordinarie inkomsterna sänktes med drygt 5,8 miljarder euro och anslagen utökades med cirka 3,6 miljarder euro. De beräknade skatteinkomsterna sjönk till följd av regeringens beslut om betalningsarrangemang i fråga om bland annat samfundsskatten, förskottsskatten på inkomster och mervärdesskatten. Betalningsarrangemangen minskade skatteinkomsterna med totalt 0,7 miljarder euro år 2020 i och med att skatteinkomsterna sköts upp till en senare tidpunkt. Tilläggsbudgetpropositionen innehöll även regeringens förslag om att sänka de beräknade kapitalinkomsterna med 1,1 miljarder euro, eftersom försäljning av egendom i enlighet med tidigare riktlinjer i det dåvarande marknadsläget inte ansågs ändamålsenligt på grund av nedgången i börskurserna och det i det rådande marknadsläget inte förutspåddes inflyta några inkomster av försäljning av aktier.

I den andra tilläggsbudgetpropositionen föreslog regeringen på grund av coronavirussituationen betydande tillägg för bland annat hälsa, förmånsutgifter, stöd till företag samt för kultur och motion. Ett flertal ämbetsverk föreslogs också få tilläggsanslag med anledning av coronavirussituationen. De största anslagen riktades till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde (cirka 2,2 miljarder euro) närmast för förmånsutgifter, samt till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde (748 miljoner euro) till stöd för sysselsättning och företagsverksamhet. Kommunerna ersattes för de temporära förlusterna av skatteinkomster som föranleddes av ändringarna i betalningsarrangemangen för beskattningen (547 miljoner euro, summan sänktes senare i den femte

tilläggsbudgeten när kalkylen hade klarnat). För bedrivande och upprätthållande av den godstrafik som är kritisk för försörjningsberedskapen i den situation coronaviruspandemin orsakat möjliggjordes beviljande av borgen för rederibolag från statens garantiprogram till ett belopp av högst 600 miljoner euro.

Årets tredje tilläggsbudgetproposition fokuserade särskilt på underlättande av företagens finansiella situation och de kostnader som hanteringen och bekämpningen av coronaviruset medför. I tilläggsbudgetpropositionen föreslogs en sammanlagd anslagsökning på 832 euro, varav det för statens aktieförvärv föreslogs ett tillägg på 700 miljoner euro för en kapitaliseringslösning som gällde Finnair Abp för att stärka bolagets eget kapital och finansiella ställning. Ett stöd på 123 miljoner euro föreslogs för gottgörelse för begränsningarna i restaurangverksamheten och för av återanställning. Riksdagen höjde med stöd av en behovskalkyl summan med ytterligare 48 miljoner euro. I regeringens proposition ingick även flera betydande förslag om borgen, som riksdagen godkände. För Sysselsättningsfonden föreslogs det en statsborgen till ett belopp på högst 880 miljoner euro för säkerställandet av fondens tillgång till finansiering i alla marknadssituationer. Dessutom föreslogs en statsborgen på 432 miljoner euro som garanti för lån som beviljas inom ramen för det europeiska instrumentet för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation (SURE). En statsborgen på högst 372 miljoner euro föreslogs för förluster som eventuellt förändrades av EU:s Covid-19-garantifond som ska inrättas i anslutning till Europeiska investeringsbanken.

I och med årets fjärde tilläggsbudgetproposition inleddes en omfattande åtgärdsplan på sammanlagt 5,5 miljarder euro som stöd för den ekonomiska återhämtningen efter coronaviruskrisens akuta fas. Återhämtningspaketet ökade anslagen för 2020 med cirka 3,6 miljarder euro, eftersom en del av utgifterna i och med fullmakterna hänförs till de följande åren. I samband med stimulansåtgärderna gjordes också ändringar i beskattningen, vilket minskade statens inkomster med nästan 1,3 miljarder euro 2020. I detta sammanhang justerades även villkoren för det lindrande betalningsarrangemanget i fråga om skatter som det tidigare beslutats om. Dessutom stärktes kommunernas ekonomiska ställning genom en höjning av deras andel av samfundsskatteintäkterna. Med återhämtningssyftet strävade regeringen efter att öka efterfrågan, förbättra Finlands långsiktiga tillväxtutsikter, bekämpa klimatförändringen och främja biologisk mångfald samt stärka hela Finlands resurser, krishanteringsförmåga, självförsörjningsgrad och kunskapsbas. I samma tilläggsbudgetproposition föreslogs också ett stort antal andra justeringar av anslagen för 2020. Storleken på den fjärde tilläggsbudgeten uppgick efter riksdagens ändringar till totalt 4,0 miljarder euro.

Den femte tilläggsbudgetpropositionen innehöll brådskande anslagsändringar, varav största delen förändrades av lagstadgade utgifter. Tilläggsbudgetpropositionen innehöll även finansiering av en temporär epidemiersättning i anslutning till coronavirussituationen som betalades till personer som får utkomststöd. Samtidigt uppdaterades inkomstposterna, vars mest betydande ändringar gällde tilläggen till intäkterna från mervärdesskatten (992 miljoner euro), samfundsskatten (139 miljoner euro) och skatten på försäkringspremier (53 miljoner euro).

I den sjätte tilläggsbudgetpropositionen budgeterades anslag på 200 miljoner euro för att höja testkapaciteten.

I den sjunde tilläggsbudgetpropositionen 2020 föreslogs en ökning av anslagen med cirka 1,5 miljarder euro och kalkylen över ordinarie inkomster minskades med 341 miljoner euro. I propositionen ingick ändringsbehov som föranleddes av coronavirussituationen, men eftersom det rörde sig om höstens så kallade normala tilläggsbudgetproposition gjordes även andra justeringar av inkomst- och behovskalkylerna. De största tilläggsanslagen gällde statsandelarna för kommunal basservice (750 miljoner euro), företagets temporära kostnadsstöd (410 miljoner euro), trygghandlet av servicenivån inom den offentliga persontrafiken i det fall att coronavirusepidemin blir långvarig (111 miljoner euro), anskaffningen av vaccin mot coronaviruset (90 miljoner euro), det egentliga utvecklingssamarbetet (50 miljoner euro, varav 24,5 miljoner euro anvisas till humanitär hjälp och 5 miljoner euro till Världshälsoorganisationen WHO:s arbete för att bekämpa coronaviruspandemin i utvecklingsländerna).

Utgiftsramen frångicks undantagsvis under 2020

I valperiodens första rambeslut den 7 oktober 2019 fastställdes 47,8 miljarder euro som utgiftsram för 2020. År 2020 var valperiodens första budgetår, varför budgetpropositionen för 2020 bereddes samtidigt som rambeslutet.

De totala ramutgifterna i regeringens budgetproposition för 2020 (inklusive den kompletterande propositionen) lämnade utöver tilläggsbudgetreserven på 300 miljoner euro en så kallad ofördelad reserv på 64 miljoner euro. Efter riksdagens budgetbehandling kvarstod en ofördelad reserv på 25 miljoner euro.

Regeringen konstaterade i samverkan med republikens president i mars 2020 att det på grund av coronavirusutbrottet råder undantagsförhållanden i Finland. Också beredskapslagen togs i bruk. I denna exceptionella situation konstaterade regeringen i samband med den första tilläggsbudgetpropositionen 2020 att utgiftsramen för statsfinanserna inte ska begränsa år 2020, då flera tillfälliga och riktade åtgärder infördes bland annat i syfte att bekämpa de hälsomässiga och ekonomiska följderna av coronaviruset.

Tabell 6. Budgetutgifter år 2020, miljoner euro.

	Regeringens proposition inkl. de kompletterande propositionerna	Alla utgifter	Utgifter inom ramen totalt	Pris- och struktur- korrigerad ramnivå	Tilläggs- budget- reserv	Ofördelad reserv
Rambeslut 2020–2023		57 552	47 378	47 778*	300	100**
Regeringens proposition	Budgetproposition inklusive kompletterande budgetproposition	57 652	47 458	47 822*	300	64**
Efter riksdagens ändringar	Budget 2020	57 691	47 498	47 822*	300	25**
Regeringen konstaterade i samband med den första tilläggsbudgetpropositionen 2020 att utgiftsramen för statsfinanserna inte ska begränsa år 2020.						
Regeringens proposition	Tilläggsbudgetproposition I	398				
Efter riksdagens ändringar	Tilläggsbudget I	1 084				
Regeringens proposition (inga ändringar i riksdagen)	Tilläggsbudgetproposition II	3 630				
Regeringens proposition	Tilläggsbudgetproposition III	832				
Efter riksdagens ändringar	Tilläggsbudget III	880				
Regeringens proposition	Tilläggsbudgetproposition IV	4 072				
Efter riksdagens ändringar	Tilläggsbudget IV	4 006				
Regeringens proposition	Tilläggsbudgetproposition V	–234				
Efter riksdagens ändringar	Tilläggsbudget V	–238				
Regeringens proposition (riksdagen ändrade inte beloppen)	Tilläggsbudgetproposition VI	200				
Regeringens proposition (riksdagen ändrade inte beloppen)	Tilläggsbudgetproposition VII	1 495				
Totalt		68 750				

* De pris- och strukturjusteringar som gjorts i ramnivån beskrivs separat i respektive regeringsproposition.

** Avser ramen för valperioden, differensen mellan de utgifter och reserver som hänförs till förvaltningsområdena.

Statsbudgetens utfall

År 2020 fick staten in sammanlagt 42,4 miljarder euro i skatteinkomster, det vill säga 2 829 miljoner euro (–6,2 procent) mindre än 2019. På grund av coronavirussituationen försvagades den allmänna ekonomiska aktiviteten kännbart, vilket också påverkade skatteutfallet.

Skatteinkomsterna översteg dock det budgeterade med 490 miljoner euro. Den mest betydande enskilda faktorn här var att utvecklingen i fråga om influtna mervärdesskatter visade att det inflöt 408 miljoner euro mer i mervärdesskatter än vad som prognostiserades i den sista tilläggsbudgeten. Skatteinkomsterna behandlas närmare i avsnitt 3.2.4 i årsberättelsen.

Det inflöt sammanlagt 7,2 miljarder euro i andra inkomster än skatteinkomster i budgetekonomin, vilket var 0,8 miljarder euro (10,1 procent) mindre än året innan. Av den summan inflöt 5,7 miljarder euro i form av inkomster av blandad natur, 1,3 miljarder euro som ränteinkomster och intäktsföring av vinst och 0,1 miljarder euro som inkomster av lån som beviljats av staten.

Den mest betydande enskilda orsaken till att inkomsterna av blandad natur minskade hänförde sig till att intäktsföringen av penningspelverksamheten minskade med 352 miljoner euro. Intäkterna från penningspelverksamheten minskade till följd av coronavirussituationen, åtgärder för att minska spelproblem samt en nedgång i marknadsandelen för Veikkaus Ab. Det allmänt försämrade ekonomiska läget återspeglades också i form av minskade kapitalinkomster för staten. Statens utdelningsinkomster, kapitalåterbäringar och inkomster från aktieförsäljning minskade med sammanlagt 579 miljoner euro (–38 procent) 2020 jämfört med föregående år. I relation till det budgeterade uppgick inkomsterna av blandad natur till 148 miljoner euro (3 procent) mer än vad som uppskattats i budgeten, medan ränteinkomsterna och intäktsföringarna av vinster uppgick till 111 miljoner euro (–8 procent) mindre än uppskattat.

Utgifterna uppgick enligt bokslutet till 67 miljarder euro. De ökade avsevärt, med drygt 11,8 miljarder euro, jämfört med året innan och underskred budgetens anslag med 1,68 miljarder euro.

De av riksdagen godkända statsbudgetarna hade möjliggjort nya lån till ett värde av cirka 19,65 miljarder euro, men värdet på nya lån var 18,96 miljarder euro.

Tabell 7. Statsbudgetens utfall 2020, miljoner euro.

	Budgetar 2020	Bokslut 2020
Skatt på förvärvs- och kapitalinkomster	9 427	9 317
Samfundsskatt	2 716	2 788
Mervärdesskatt	17 797	18 205
Övriga skatter	12 013	12 133
Övriga inkomster	7 146	7 186
Totalt	49 099	49 628
Nettoupplåning och skuldhantering*	19 651	18 962
Inkomstposter totalt	68 750	68 591
Konsumtionsutgifter	17 180	17 096
Överföringsutgifter	47 459	46 205
Investeringsutgifter	2 912	2 747
Övriga utgifter	1 200	1 026
Anslag totalt	68 750	67 074
Finansårets överskott/underskott		1 517
Bokslutsunderskott (inkl. tidigare år)		–10 044

* Inkluderar skuldhanteringsutgifter redovisade som netto.

I följande tabell presenteras inkomster och användningen av anslag åren 2019 och 2020.

Användningen av anslagen ökade med 21,3 procent från nivån året innan och underskred det budgeterade med cirka 2,4 procent. Det fanns dock skillnader mellan huvudtitlarna när det gäller utfallsgrad.

Tabell 8. Inkomster och användning av anslag 2019–2020, miljoner euro.

Inkomster	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Förändring 2019–2020	Budgetar 2020	Utfalls- grad
11. Skatter och inkomster av skattenatur	45 272	42 443	–2 829	41 953	101 %
12. Inkomster av blandad natur	6 044	5 740	–304	5 592	103 %
13. Ränteinkomster, inkomster av försäljning av aktier och intäktsförling av vinst	1 843	1 345	–498	1 456	92 %
15. Lån	1 900	19 063	17 163	19 749	97 %
Användning av anslag	Bokslut 2019	Bokslut 2020	Förändring 2019–2020	Budgetar 2020	Utfalls- grad
21. Riksdagen	123	121	–2	127	94,89 %
22. Republikens president	17	11	–6	16	65,79 %
23. Statsrådets kansli	268	917	649	923	99,36 %
24. Utrikesministeriets förvaltningsområde	1 130	1 333	204	1 364	97,74 %
25. Justitieministeriets förvaltningsområde	956	979	22	984	99,41 %
26. Inrikesministeriets förvaltningsområde	1 518	1 690	172	1 709	98,93 %
27. Försvarsministeriets förvaltningsområde	3 105	3 167	62	3 214	98,55 %
28. Finansministeriets förvaltningsområde	17 762	20 513	2 751	20 721	99,00 %
29. Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde	6 375	7 393	1 018	7 475	98,90 %
30. Jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde	2 614	2 801	187	2 875	97,43 %
31. Kommunikationsministeriets förvaltningsområde	3 130	3 941	811	3 901	101,03 %
32. Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde	2 365	5 844	3 479	6 305	92,68 %
33. Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde	14 545	17 054	2 209	17 815	95,73 %
35. Miljöministeriets förvaltningsområde	206	407	201	408	99,73 %
36. Räkter på statsskuden	1 193	903	–290	911	99,05 %
Totalt	55 306	67 074	11 768	68 750	97,56 %

Intäkter och kostnader

Den statliga budgetekonomins intäkts- och kostnadskalkyl ingår i bilaga 2 till regeringens årsberättelse. Statens intäkts- och kostnadskalkyl uppvisade ett underskott på 12,7 miljarder euro 2020. År 2019 var kostnadsåterstoden 1,6 miljarder euro.

Tabell 9. Intäkter inom budgetekonomin 2016–2020, miljoner euro.

	2016	2017	2018	2019***	2020
Intäkter av verksamheten	1 620	1 218	3 589*	1 424	1 384
Finansiella intäkter	1 473	1 765	1 934	1 820	1 364
Extraordinära intäkter	156	26	603**	250	197
Överföringsekonomins intäkter	3 300	3 209	3 226	3 325	3 387
Intäkter av skatter och obligatoriska avgifter	41 859	43 259	44 478	45 360	42 058
Totalt	48 409	49 476	53 829	52 179	48 390

* År 2018 var intäkterna av verksamheten exceptionellt stora på grund av vinster av engångsnatur från försäljning och överlåtelse av aktier och egendom som registrerats här (2,2 miljarder euro).

** Beloppet av extraordinära intäkter var exceptionellt högt 2018 till följd av en korrigering som gällde tidigare år.

*** År 2020 ändrades praxis för elimineringen av budgetekonomins interna poster. Siffrorna för 2019 har ändrats för att motsvara 2020 års praxis. Därför är en del av siffrorna olika stora i bokslutet för 2019 och i regeringens årsberättelse. Siffrorna för övriga år har presenterats i enlighet med vad som rapporterades respektive år.

Den statliga budgetekonomins intäkter 2020 uppgick till totalt 48,4 miljarder euro. Intäkterna minskade med 3,8 miljarder euro (7,3 procent) från året innan. Minskningen i intäkterna beror huvudsakligen på en minskning av de finansiella intäkterna och skatteintäkterna.

De finansiella intäkterna minskade med cirka 0,5 miljarder euro, huvudsakligen beroende på minskningar i de erhållna utdelningarna. År 2020 var de största posterna bland de finansiella intäkterna erhållna utdelningar (cirka 920 miljoner euro), intäktsföring av Finlands Banks vinst (cirka 188 miljoner euro) och intäktsföringar av affärsverkens vinst (cirka 174 miljoner euro). En närmare specificering av utdelningarna finns i bilaga 7 till statens bokslut.

Intäkterna av skatter och obligatoriska avgifter minskade med totalt cirka 3,3 miljarder euro. Mest minskade samfundsskatten (1,4 miljarder euro) och mervärdesskatten (0,8 miljarder euro). Skatteintäkterna behandlas närmare i avsnitt 3.2.4.

Intäkterna av verksamheten, de extraordinära intäkterna och överföringsekonomins intäkter låg på samma nivå som föregående år.

De största posterna i överföringsekonomin intäkter (3,4 miljarder euro) var intäkter från EU och överföringar från statliga fonder utanför budgeten. Dessa behandlas närmare i avsnitt 3.2.5 och 3.2.6.

Tabell 10. Statens avgiftsbelagda verksamhet enligt prestationsslag 2016–2020, miljoner euro.

	2016	2017	2018	2019	2020
Offentligrättsliga prestationer	349	349	352	403	356
Marknadsprestationer*	213	222	229	234	227
Prestationer prissatta med stöd av speciallagar	329	342	353	329	310
Totalt	891	912	934	965	893

* Övriga prestationer med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) som prissatts på företagsekonomiska grunder.

I tabellen över avgiftsbelagd verksamhet ingår inte inkomster från sponsorer, kreditförluster, avgiftsbelagd verksamhet mellan statliga myndigheter (0,2 miljarder 2020) och inte heller ersättningar för kostnader för tjänster från statliga ämbetsverk och inrättningar (0,5 miljarder 2020).

Kostnaderna i statens budgetekonomi uppgick 2020 till sammanlagt 61,1 miljarder euro, ökningen från föregående år var cirka 7,4 miljarder euro (14 procent).

Tabell 11. Kostnader inom budgetekonomin 2016–2020, miljoner euro.

	2016	2017	2018	2019*	2020
Verksamhetskostnader	10 081	9 759	9 952	10 441	11 040
Finansiella kostnader	1 670	1 242	1 265	1 216	891
Extraordinära kostnader	10	11	154	6	26
Överföringsekonomin kostnader	40 574	41 502	41 611	42 105	49 180
Totalt	52 335	52 515	52 981	53 769	61 137

* År 2020 ändrades praxis för elimineringen av budgetekonomin interna poster. Siffrorna för 2019 har ändrats för att motsvara 2020 års praxis. Därför är en del av siffrorna olika stora i bokslutet för 2019 och i regeringens årsberättelse. Siffrorna för övriga år har presenterats i enlighet med vad som rapporterades respektive år.

Den största posten inom verksamhetskostnaderna, 4,8 miljarder euro, var personalkostnaderna. De statsanställda behandlas i avsnitt 3.2.3. Den näst största posten var köp av tjänster, 3,1 miljarder euro.

I de finansiella kostnaderna anges nettobelopp för räntor orsakade av skulder samt emissions-, kapital och kursdifferenser och kreditförluster.

Överföringsekonomin kostnader uppgick till 80 procent av alla kostnader, totalt 49,2 miljarder euro. Det här var cirka 7,1 miljarder euro mer än året innan. I överföringsekonomin kostnader ingår statsbidrag och statsandelar samt övriga vederlagsfria inkomstöverföringar. Överföringsekonomin kostnader för lokalförvaltningen och socialskyddsfonderna (bägge cirka 15,0 miljarder euro) var de största posterna under överföringsekonomin kostnader. I de här två var också ökningen i euro störst jämfört med föregående år. Överföringsekonomin kostnader för lokalförvaltningen ökade med cirka 3,3 miljarder euro, varav största delen beror på kommunernas ökade statsandelar. Den kommunala ekonomin behandlas närmare i avsnitt 3.4.

I överföringsekonomin kostnader för socialskyddsfonderna (ökning totalt cirka 1,2 miljarder euro) skedde ändringar i flera poster, varav de största var de poster som hänförde sig till arbetslöshetsförmåner. De näst största förändringarna gällde överföringsekonomin kostnader för statsförvaltningen (1,0 miljarder euro) och näringslivet (0,8 miljarder euro). I överföringsekonomin kostnader för statsförvaltningen ingår understöd som betalats till företagen via Business Finland Ab som tillfällig finansiering av utveckling av affärsverksamhet i störningssituationer (cirka 0,7 miljarder euro). Med anledning av coronaviruskrisen ökade även stöden till företagen överföringsekonomin kostnader för näringslivet.

Balansräkning

Den statliga budgetekonomin balansräkning ingår i bilaga 2 till regeringens årsberättelse. Balansomslutningen var 63,2 miljarder euro, vilket var cirka 7,1 miljarder euro (cirka 13 procent) mer än året innan.

De största förändringarna i balansräkningen hänför sig till statsskulden och de likvida medlen. Effekterna av coronaviruskrisen återspeglas i båda till följd av ökningen av statens utgifter samt trygghandlet av statens likviditet. Enligt balansräkningen ökade statsskulden med 19,0 miljarder euro till 126,8 miljarder euro. Med statsskuld enligt balansräkningen avses utöver långfristigt främmande kapital även amorteringar av kortfristigt främmande kapital som betalas under följande räkenskapsperiod samt kortfristiga lån i euro. Statsskulden behandlas närmare i avsnitt 3.2.7. Det långfristiga främmande kapitalet i balansräkningen ökade med 15,8 miljarder euro till 102,6 miljarder euro och det kortfristiga främmande kapitalet ökade med 4,0 miljarder euro till 36,1 miljarder euro.

Förändringen i likvida medel framgår i balansräkningen under posten värdepapper som hör till de finansiella tillgångarna och övriga kortfristiga placeringar (minskning 0,3 miljarder euro) och posten kassa, banktillgodohavanden och andra finansiella tillgångar (ökning 5,8 miljarder euro).

De största posterna under anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar är väg- och järnvägskonstruktioner 18,4 miljarder euro (18,2 miljarder euro 2019) samt placeringar i aktier och andra långfristiga placeringar i euro sammanlagt 19,5 miljarder euro (18,9 miljarder euro 2019). Placeringarna i affärsverk uppgick till 6,1 miljarder euro (6,1 miljarder euro 2019). En närmare specificering av placeringarna finns i bilaga 7 till statens bokslut. Statens investeringar presenteras i bilaga 2 (kap. 6) till regeringens årsberättelse. Statens bolagsinnehav behandlas i avsnitt 3.3 och i bilaga 4 till regeringens årsberättelse.

Det negativa egna kapitalet i statens budgetekonomi ökade med 12,7 miljarder euro under 2020 till följd av underskottet.

Tabell 12. Budgetekonomins balansräkning, miljoner euro.

Aktiva	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019*	31.12.2020
Nationalförmögenhet	509	547	549	554	567
Immateriella tillgångar	761	848	959	1 037	1 128
Materiella tillgångar	20 856	20 922	21 142	21 094	21 389
Värdepapper som hör till anläggningstillgångarna och övriga långfristiga placeringar	23 079	23 050	24 728	24 992	25 589
Anläggningstillgångar och övriga långfristiga placeringar sammanlagt	44 695	44 821	46 829	47 123	48 105
Omsättningstillgångar	477	481	484	496	501
Långfristiga fordringar	5 920	5 728	3 631	3 857	4 191
Kortfristiga fordringar	1 697	1 673	1 913	1 501	1 659
Värdepapper som hör till de finansiella tillgångarna och övriga kortfristiga placeringar	1 250	350	10	580	312
Kassa, banktillgodohavanden och övriga finansieringsmedel	2 152	2 833	2 381	2 027	7 863
Omsättnings- och finansieringstillgångar sammanlagt	11 496	11 065	8 418	8 460	14 525
Aktiva totalt	56 700	56 433	55 796	56 137	63 197
Passiva	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019*	31.12.2020
Eget kapital					
Statens kapital	–58 992	–62 031	–61 183	–62 773	–75 520
Fondkapital	9	9	7	9	9
Främmande kapital					
Långfristigt	87 432	92 686	92 575	86 737	102 570
Kortfristigt	28 251	25 768	24 397	32 164	36 139
Främmande kapital, totalt	115 683	118 455	116 972	118 901	138 708
Passiva totalt	56 700	56 433	55 796	56 137	63 197

* År 2020 ändrades praxis för elimineringen av budgetekonomins interna poster. Siffrorna för 2019 har ändrats för att motsvara 2020 års praxis. Därför är en del av siffrorna olika stora i bokslutet för 2019 och i regeringens årsberättelse. Siffrorna för övriga år har presenterats i enlighet med vad som rapporterades respektive år.

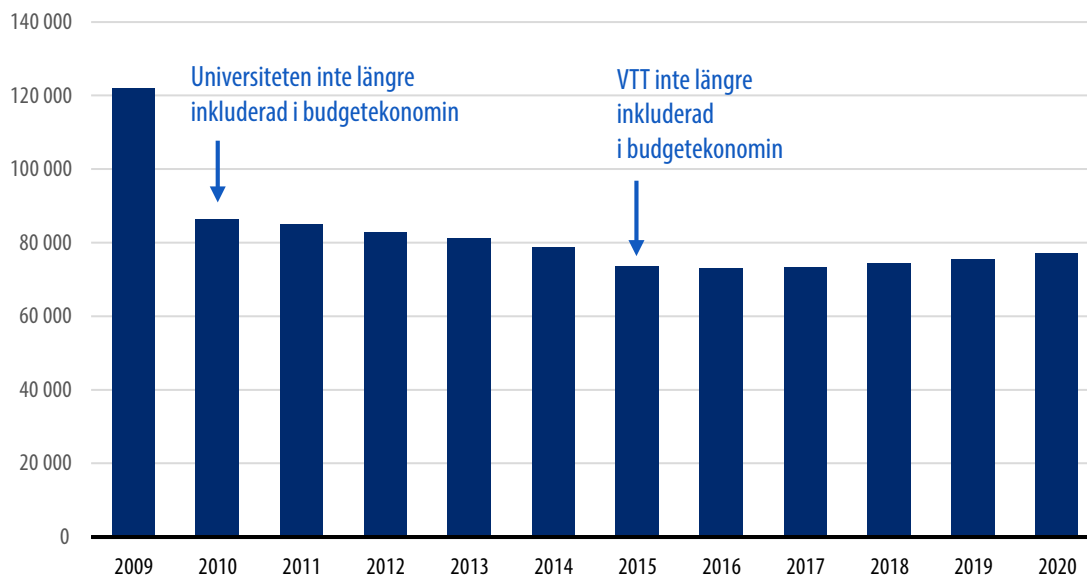
3.2.3 De statsanställda, lokalerna och IKT

De statsanställda

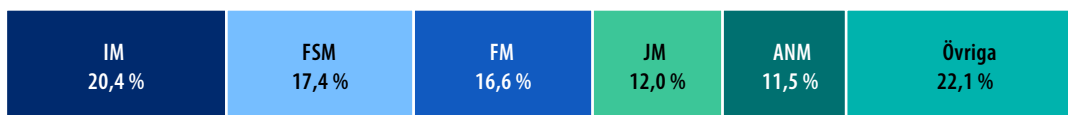
Antalet anställda vid ämbetsverken inom statens budgetekonomi uppgick i slutet av 2020 till 77 151, vilket var 3,0 procent av den sysselsatta arbetskraften. Såsom framgår av figuren har det under 2010-talet skett två stora förändringar i fråga om antalet statsanställda: att universitetssektorn inte längre ingår i budgetekonomin samt, i ett senare skede, bolagiseringen av Teknologiska forskningscentralen VTT. Under 2020 var cirka 10 000 färre anställda vid staten än år 2010.

Över hälften (54,4 procent) av de statsanställda arbetar inom inrikesministeriets, försvarsministeriets och finansministeriets förvaltningsområden, där det finns åtskilliga stora ämbetsverk: polisväsendet, Gränsbevakningsväsendet, Försvarsmakten, Skatteförvaltningen, Tullen och Statens informations- och kommunikationstekniska center Valtori. Av de olika sektorerna är säkerhetsverksamheten den största och omfattar 40 procent av de statsanställda. De näst största sektorerna är näringstjänsterna och skötseln av statsfinanserna samt försäkrings- och finansieringstjänsterna, som båda omfattar cirka 10–11 procent av de statsanställda.

Figur 11. Statliga anställningar 2009–2020, antal.

Figur 12. Anställningar per förvaltningsområde 2020, procent.

I jämförelse med 2019 ökade antalet anställda med 2,4 procent, dvs. cirka 1 800 personer. Antalet årsverken hos staten uppgick under 2020 till 74 960, vilket var 1 058 årsverken fler än året innan. Av ökningen i årsverkerna hänförde sig 62 procent till säkerhetssektorn (362 årsverken) samt till social-, arbetsförmedlings- samt hälso- och sjukvårdstjänster (289 årsverken). Antalet årsverken ökade också i de andra sektorerna, med undantag för verksamheten på ministerienivå, kulturtjänsterna samt undervisnings- och utbildningstjänsterna. Inom förvaltningsområdena hänförde sig en tredjedel av ökningen i årsverkerna till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Antalet årsverken ökade dessutom med över 15 procent jämfört med föregående år inom försvarsministeriets, inrikesministeriets och finansministeriets förvaltningsområden. På ämbetsverksnivå skedde den kraftigaste ökningen av antalet årsverken vid arbets- och näringsbyråerna samt inom försvarsmakten.

Av de anställda var 49,5 procent kvinnor och 50,5 procent män. Genomsnittsåldern bland de anställda var 45,7 år, och något lägre än året innan. Av de anställda hade 56 procent avlagt högskoleexamen och 36 procent högre högskoleexamen. Flertalet var heltidsanställda (95,3 procent) och hade fast anställning (83,2 procent). Andelen heltidsanställda ökade något och andelen visstidsanställda ökade med 0,3 procentenheter jämfört med 2019.

Arbetstillfredsställelsen bland de anställda ökade år 2020 jämfört med året innan. Tillfredsställelsen med ledarskapet ökade med 0,10 enheter, likaså tillfredsställelsen med arbetsmiljön. Sjukfrånvaron minskade avsevärt, 1,2 arbetsdagar per årsverke (14 procent). Den minskade sjukfrånvaron torde bero på att personalen för att begränsa coronavirusepidemin våren 2020 i stor utsträckning och i den mån arbetsuppgifterna tillät överflyttades till distansarbete. De minskade fysiska kontakterna har till exempel kunnat leda till att säsongsbundna sjukdomar såsom förkylning och influensa minskat.

Tabell 13. Arbetshälsa: arbetstillfredsställelse och sjukfrånvaro hos statsförvaltningens personal.

	2016	2017	2018	2019	2020
Total arbetstrivsel*	3,55	3,55	3,59	3,59	3,67
Sjukfrånvaro, arbetsdagar/årsverke	8,5	8,4	8,5	8,6	7,4

* Skala: 1–5: 1=mycket missnöjd – 5=mycket nöjd.

De heltidsanställdas inkomst av ordinarie arbetstid ökade under 2020 med i genomsnitt 1,3 procent jämfört med året innan. Inkomstökningen beror på den generella lönehöjningen på 1,10 procent från och med den 1 augusti 2020. Tack vare höjningarna ökade inkomsterna från ordinarie arbetstid med 0,9 procent och löneglidningen var 0,4 procent. Dessutom upphörde den nedskärning av semesterpenningen som avtalades om i konkurrenskraftsavtalet 2016 under 2020. Effekten av detta motsvarande en genomsnittlig inkomstökning på 0,7 procent. Vid beaktande av arbetsuppgiftens

kravnivå och den varierande lönenivån inom de olika sektorerna framgår det att de statsanställda kvinnornas inkomster uppgick till i genomsnitt 98,7 procent av männens inkomster, vilket är en toppnotering i de sektorsvisa siffrorna.

Lönesumman för personalen inom statens budgetekonomi uppgick till 3,85 miljarder euro och samtliga arbetskraftskostnader till sammanlagt cirka 4,63 miljarder euro. Lönesumman ökade med cirka 4,0 procent från föregående år och arbetskraftskostnaderna med cirka 3,7 procent. Priset för ett årsverke var i genomsnitt 61 737 euro, vilket ökade med 2,2 procent jämfört med året innan.

Tabell 14. Statsförvaltningens personalantal och kostnader, nyckeltal 2016–2020.

	2016		2017		2018		2019		2020	
		%		%		%		%		%
Antal årsverken	72 025	–1,5	71 863	–0,2	72 885	1,4	73 902	1,4	74 960	1,4
Genomsnittsålder, år	46,3	–0,2	46,3	0	46,1	–0,4	45,9	–0,2	45,7	–0,2
Arbetskraftskostnader sammanlagt, miljoner euro	4 304	–1,9	4 191	–2,5	4 308	2,6	4 465	3,6	4 628	3,7
Pris per årsverke, euro*	59 753	–0,5	58 305	–2,2	59 103	1,4	60 388	2,2	61 737	2,2
Andel utförd arbetstid av årsarbetstiden, procent**	80,2	1,3	81,1	1,1	80,9	–0,2	80,8	–0,1	82,5	1,7

* Arbetskraftskostnader/antal årsverken

** Andelen arbetad ordinarie årsarbetstid av den ordinarie årsarbetstiden

Statens lokaler

De lokaler som staten förfogade över 2020 uppgick till sammanlagt cirka 5,3 miljoner kvadratmeter. Hyreskostnaderna uppgick till cirka 570 miljoner euro och lokalkostnaderna som helhet till cirka 745 miljoner euro. Enligt antalet kvadratmeter förfogade försvarsförvaltningen över den största lokalytan. Staten hade 1,15 miljoner kvadratmeter kontorslokaler till sitt förfogande. Den genomsnittliga utrymmeseffektiviteten för kontorslokaler var 19,2 kvadratmeter/årsverke. Målet enligt statens gällande lokalstrategi är 18 kvadratmeter/årsverke. Statens totala antal kundtjänstpunkter för besök var cirka 700. Dessutom fanns det cirka 200 kundtjänstpunkter som är gemensamma för den offentliga förvaltningen.

Digitaliseringen av statens sakkunnigarbete och tjänsteproduktion flyttar arbetet och kundkontaktarna till nätet. Antalet ärendebesök hos staten har halverats sedan 2011. Dessa uppgick 2020 till drygt 4 miljoner på årsnivå. År 2020 arbetade uppskattningsvis cirka hälften av de statsanställda huvudsakligen på distans med anledning av coronavirusepidemin.

Alternativ till den regionala närvaron och servicestrukturen skapas när digitaliseringen frigör arbetet och tjänsterna så att de inte längre är tids- eller platsbundna. För kunden innebär det här bättre service och att man kan sköta sina ärenden flexibelt, och för den anställda ger det en möjlighet att organisera arbete och fritid på ett sätt som passar den egna livssituationen. För den statliga arbetsgivaren ger multilokaliteten flexibilitet, konkurrenskraft och möjlighet till avsevärda besparingar i fråga om lokalkostnader. Inom finansministeriet organiserades utvecklingen av den här strategiska helheten 2020 i form av fyra projekt, som inbördes stöder varandra och inom vilka statens regionala närvaro, service- och lokalnätverket, det multilokala arbetet och lokalstrategin främjas i riktning mot de mål som uppställts i regeringsprogrammet.

Statens IKT

Statens ämbetsverk och inrättningar köpte under berättelseåret externa IKT-tjänster till ett värde av cirka 900 miljoner euro (809 miljoner euro 2019). De interna inköpen av IKT-tjänster uppgick till 401 miljoner euro (437 miljoner euro 2019).

Köpen av externa tjänster och interna IKT-tjänster kan inte räknas ihop, eftersom köpen av externa tjänster även innehåller statens interna servicecentralers och övriga ämbetsverks och inrättnings inköp, som ämbetsverken och inrättningarna i fråga i sin tur har fakturerat sina kunder. Köpen av tjänster från externa leverantörer ökade med cirka 11 procent jämfört med året innan.

Köpen av interna IKT-tjänster minskade däremot med cirka åtta procent jämfört med 2019. Minskningen gäller inköp från andra ämbetsverk än från Statens informations- och kommunikationstekniska center Valtori. På minskningen inverkar förändringar i registreringspraxis, vilket försämrar jämförbarheten för uppgifterna för 2019 och 2020. Köpen från Valtori uppgick till 392 miljoner euro, dessa ökade med cirka 12 procent jämfört med föregående år. Nettoutfallet, det vill säga värdeändringen i balansräkningen, var i fråga om apparater cirka 21 miljoner euro samt i fråga om program och informationssystem cirka 7 miljoner euro.

I följande tabell ges en närmare presentation av informationsförvaltningsutgifterna 2016–2020. De olika åren är inte direkt jämförbara beroende på ändringar i bokföringskontona samt det stegvisa ibruktagandet av statens gemensamma ekonomiförvaltnings informationssystem Kieku. Exempelvis har man i kostnaderna för datakommunikation under tidigare år även inkluderat portokostnader och i sakkunnigtjänsterna även andra än sakkunnigtjänster än informationsteknik. Under granskningsperioden pågick dessutom överföringen av branschoberoende uppgifter från statens olika ämbetsverk och inrättningar till Valtori.

Tabell 15. Informationsförvaltningsutgifterna 2016–2020, miljoner euro.

	2016	2017	2018	2019	2020
Apparathyror	21	19	18	23	25
Licensavgifter, programhyror och drifttjänster	282	299	303	315	347
Datatrafik	133	87	96	90	85
Sakkunnigtjänster inom informationsteknik samt underhålls- och reparationstjänster	603	349	326	381	444
Externa köp totalt	1 039	754	742	809	900
Interna köp av IKT-tjänster	296	360	390	437	401
Apparater	7	9	17	21	21
Program och informationssystem	17	10	11	14	7

Utvecklingen av förvaltningens funktioner och de informationssystem som stöder dessa samt de senaste årens betydande satsningar som stöder digitaliseringen kan antas öka IKT-kostnaderna även under kommande år. Det typiska sättet att organisera utvecklingsåtgärderna vid de statliga ämbetsverken och inrättningarna är i form av projekt som ska tillsättas separat. Lägesbilden över betydande projekt som innefattar utnyttjande av statsförvaltningens informations- och kommunikationsteknik upprätthålls i den gemensamma projektportföljtjänsten som administreras av Myn-digheten för digitalisering och befolkningsdata.

I projektportföljtjänsten hade vid utgången av 2020 rapporterats om cirka 400 projekt på över 1 miljoner euro. Av dessa var 163 projekt i genomförandefasen (120 år 2019), och deras rapporterade budgetar uppgick sammanlagt till 1 386 miljoner euro. Vid den tidpunkt när uppgifterna rapporte-rades befann sig projekten i olika skeden av genomförande, varför budgeten fördelar sig över flera olika år och siffran även innefattar kostnader som realiserats redan under tidigare år. Av de sam-manlagda budgetarna hänförde sig nästan hälften till finansministeriets förvaltningsområde och de därpå mest betydande andelarna hänförde sig till inrikesministeriets samt arbets- och näringsminis-teriets förvaltningsområden.

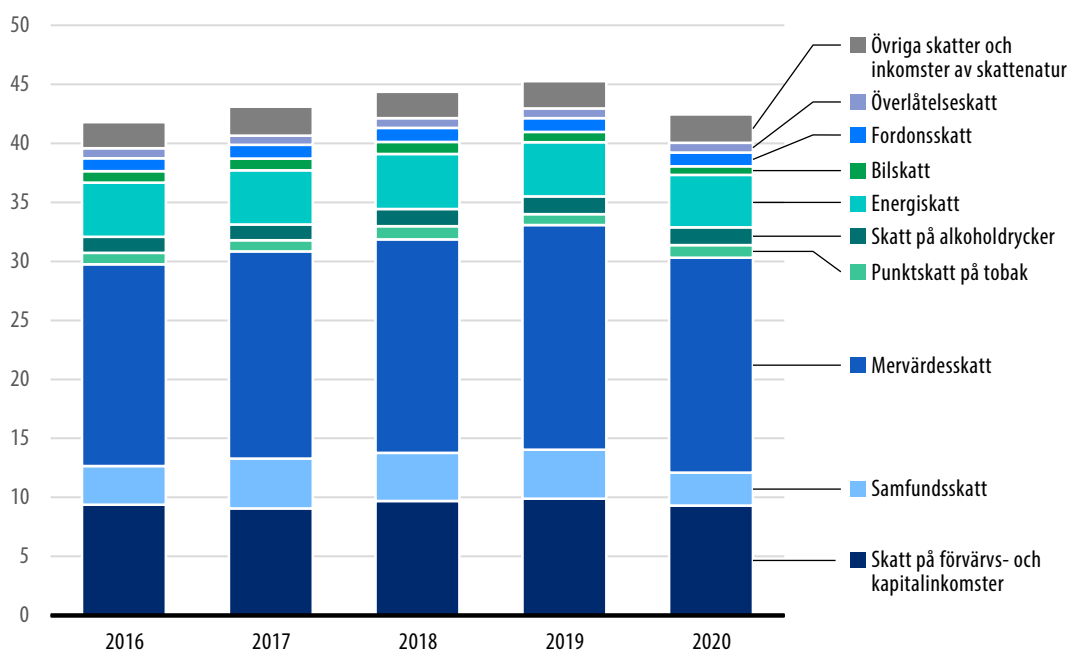
Den ekonomiska nyttopotentialen hade bedömts för 15 procent av projekten i genomförandefa-sen och den sammantagna kumulativa nyttopotentialen uppskattades till cirka 645 miljoner euro. Nyttopotentialerna grundar sig på bedömningar som gjorts av de ämbetsverk som ansvarar för projekten och inbegriper enligt finansministeriets beräkning såväl direkt som indirekt nytta. Gran-skat enligt förvaltningsområde uppkom de största nyttopotentialerna inom inrikesministeriets, finansministeriets samt jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområden. Specificerat enligt projekt har de mest betydande nyttopotentialerna beräknats uppkomma exempelvis inom Migra-tionsverkets projekt Ett smart digitalt ämbetsverk (cirka 361 miljoner euro), utvecklingsprojektet

AuroraAI-nätet vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (cirka 45 miljoner euro) och inom arbetet med att utveckla Suomi.fi-tjänsterna och projektet som gäller stödet för ibruktagandet (cirka 33 miljoner euro). Bedömningen av nyttopotentialen med hjälp av uppgifterna i Projektportföljtjänsten innehåller flera osäkerhetsfaktorer och det saknas tillräckligt enhetliga principer för beräkning av nyttopotentialen för att en tillförlitlig bedömning av totalnyttan ska kunna göras.

3.2.4 Skatteinkomster, skatteutgifter och skattefel

Statens skatter och inkomster av skattenatur uppgick till 42 443 miljoner euro 2020. Coronavirusepidemin, som bröt ut våren 2020, och de anknytande restriktionerna samt regeringens och Skatteförvaltningens åtgärder till stöd för kommuner och företag påverkade det ekonomiska läget och därigenom skatteutfallet 2020. Skatterna och inkomsterna av skattenatur uppgick till 2,8 miljarder euro, det vill säga sex procent mindre än 2019. Utfallet enligt bokslutet var dock 490 miljoner euro (1,2 procent) större än i budgeten, eftersom Finlands ekonomi 2020 krympte mindre än förväntat. Det totala skatteuttaget sjönk från 42,2 till 41,7 procent. Statens andel av den offentliga sektorns alla skatter och avgifter av skattenatur var 47,5 procent.

Figur 13. Statens skatteinkomster 2016–2020, miljarder euro.

Den möjlighet till betalningsarrangemang skattebetalarna sommaren 2020 erbjöds till förmånligare villkor än normalt på grund av epidemin minskade skatteutfallet. Lindringarna i betalningsarrangemangen påverkade i synnerhet intäkterna från mervärdesskatt, förvärvsinkomstskatt och

kapitalskatt och minskade statens skatteutfall 2020 sammanlagt med knappt 700 miljoner euro. Det genomfördes ändringar i skattegrunderna som både ökade och minskade skatteintäkterna, och sammantaget skärptes beskattningen något 2020. Allmänt sett lindrades beskattningen för samfundsskattens del medan punktskatterna skärptes. Ändringarna i skattegrunderna beskrivs närmare i analyserna enligt skatteslag.

Jämfört med föregående år minskade samfundsskatteutfallet för staten mest. Det sjönk med nästan en tredjedel från året innan. Dessutom sågs en tydlig minskning i intäkterna från förvärvs- och kapitalskatt, mervärdesskatt, bilskatt, lotteriskatt och energiskatter. Däremot ökade till exempel intäkterna från arvs- och gåvoskatt, försäkringspremieskatt och alkoholskatt jämfört med föregående år. Också intäkterna från tobaksskatt och läskedrycksskatt ökade bland annat genom skattehöjningarna 2020. I figuren ovan presenteras statens skatteinkomster indelade enligt skatteslag 2016–2020. Utfallskalkyler för statsbudgeten med skatteinkomsterna indelade enligt moment finns i bilaga 2 till regeringens årsberättelse.

Skattebasernas utveckling

I följande tabell presenteras ändringen i procent för de viktigaste skattebasposterna 2016–2020.

Tabell 16. Bedömning av ändringar i fråga om vissa inkomst- och efterfrågeposter som inverkar på de skattepliktiga inkomsterna och skattebasen jämfört med föregående år, procent.

	2016	2017	2018	2019	2020
Skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster	1,5	2,6	4,9	2,9	0,9
Löneinkomster	1,7	2,4	4,2	3,8	−0,5
Pensioner och övriga sociala förmåner	1,8	0,9	0,3	1,9	7,1
Kapitalinkomster	−1,8	12,8	5,8	−0,3	−7,5
Förtjänstnivåindex	0,9	0,2	1,7	2,1	1,8
Mervärdesskattebas	2,9	2,9	2,5	2,0	−2,1
Bensinförbrukning	−0,2	−2,4	−1,3	−1,8	−5,9
Förbrukning av dieselolja	4,8	−0,7	1,0	1,4	−3,8
Elförbrukning	2,0	1,4	2,8	−2,4	−5,7
Konsumtion av beskattad alkohol	0,1	−1,2	0,9	−2,6	1,1
Beskattade nya personbilar, st.	115 300	116 300	117 900	109 000	93 000
procentuell förändring från året innan	9,2	0,8	1,4	−7,5	−14,6
Konsumentprisindex, årsförändring	0,4	0,7	1,1	1,0	0,3

Analysen enligt skattelag

Statens intäkter av **skatten på förvärvs- och kapitalinkomster** uppgick till 9 317 miljoner euro. Skatteintäkterna minskade med 5,9 procent från året innan. Den viktigaste anledningen till minskningen var den försvagade ekonomiska aktiviteten och sysselsättningen till följd av coronavirusepidemin. Skattebaserna för skatten på förvärvs- och kapitalinkomster har enligt uppskattning utvecklats blygsamt 2020. Också källskatteintäkterna blev mindre än 2019, vilket bland annat beror på att de källskattepliktiga utdelningarna minskade.

Ändrade skattegrunder, som indexjusteringen av grunderna för förvärvsinkomstskatten, höjningen av arbetsinkomstavdraget och statsbeskattningens pensionsinkomstavdrag samt en tidsbestämd fördubbling av avskrivningarna på anskaffningsutgifterna för nya maskiner och anläggningar, minskade förvärvs- och kapitalinkomstskatteutfallet. Utfallet förbättrades av att den tidsbundna höjningen av den högsta marginella skatteprocentsatsen i statens inkomstskatteskala förlängdes, hushållsavdraget inskränktes samt den så kallade nyckelpersonslagens giltighet och den inskränkta ränteavdragsrätten för bostadslån förlängdes. Ändringarna i skattegrunderna beräknas ha minskat utfallet av förvärvs- och kapitalinkomstskatten 2020 med sammanlagt 157 miljoner euro. Dessutom uppskattas att lindringen i betalningsarrangemangen minskade utfallet med cirka 39 miljoner euro.

Enligt bokslutet var skatteintäkterna på förvärvs- och kapitalinkomster 110 miljoner euro, det vill säga cirka 1,2 procent mindre än budgeterat. Jämfört med den egentliga budgeten blev utfallet i momentet nästan 1,4 miljarder mindre, det vill säga 13,7 procent. Intäktsprognosen i den andra tilläggsbudgeten reducerades med cirka 1,1 miljarder euro till följd av coronavirusepidemiutbrottet. I den fjärde tilläggsbudgeten höjdes utfallsprognosen med sju miljoner euro efter att konsekvensbedömningen för de lindrade betalningsarrangemangen preciserats. I den sjunde tilläggsbudgeten sänktes prognosen igen utifrån uppgifterna om utfallet samt preliminära uppgifter från den fastställda beskattningen 2019.

Intäkten från **statens samfundsskatt** var 2 788 miljoner euro. Utfallet försämrades med cirka 32,8 procent från året innan. Skatteintäkterna sjönk på grund av den försvagade ekonomiska aktiviteten till följd av coronavirusepidemin och åtföljande åtgärder. Som ett led i de samlade åtgärderna för att stödja kommunerna i coronavirusepidemin höjdes kommunernas andel av samfundsskatteintäkterna med tio procentenheter för skatteåret 2020 och statens andel sänktes i motsvarande mån, vilket minskade statens samfundsskatteutfall. Utfallet sjönk även till följd av bland annat lindringar i betalningsarrangemangen för företagen samt den tidsbundna fördubblingen av avskrivningarna på anskaffningsutgifterna för nya maskiner och anläggningar för skatteåren 2020–2023.

Samfundsskatteutfallet blev cirka 1 579 miljoner euro lägre än i den egentliga budgeten, det vill säga 37,4 procent. Intäktsprognosen sänktes i den andra tilläggsbudgeten med 1 422 miljoner euro och i den fjärde med 368 miljoner euro till följd av coronavirusepidemin och de åtföljande åtgärderna. I den femte tilläggsbudgeten höjdes intäktsprognosen med 139 miljoner euro på basis av uppdaterad utfallsinformation samt preciseringen av konsekvensbedömningen för det lindrade betalningsarrangemanget.

Intäkterna av källskatten på ränteinkomster uppgick till 36 miljoner euro och minskade med cirka 7,3 procent från året innan. Skatteintäkterna är beroende av räntenivån och inlåningen. Genomsnittsräntan på hushållens inlåning minskade jämfört med året innan och var 2020 i genomsnitt cirka 0,08 procent. Vanligen flyter ungefär hälften av källskatten på ränteinkomsterna in under januari och februari, vilket innebär att genomsnittsräntan på inlåningen 2019 också inverkat på den källskatt som inflöt i början av 2020. Skatteintäkterna var 2 miljoner euro (cirka 5,5 procent) lägre än vad som uppskattats i budgeten.

Inflödet av **skatten på arv och gåva** uppgick till 797 miljoner euro, vilket var cirka 6,4 procent mer än året innan. År 2020 debiterades cirka 185 000 rater arvs- och gåvoskatt, vilket var något fler än året innan. Det genomsnittliga värdet på de debiterade raterna sjönk från det föregående årets cirka 4 840 euro till cirka 4 500 euro. Skatteintäkterna var 64 miljoner euro, det vill säga cirka 8,8 procent högre än vad som uppskattats i den egentliga budgeten. Intäktsprognosen höjdes i den andra tilläggsbudgeten med 46 miljoner euro och i den sjunde tilläggsbudgeten med 47 miljoner euro utifrån uppgifter om utfallet.

Det flöt in 18 205 miljoner euro i **mervärdesskatt**. Det var cirka 829 miljoner euro (4 procent) mindre än året innan. I synnerhet den minskade efterfrågan på grund av coronavirusepidemin och företagens möjlighet att ansöka om betalningsarrangemang till lindrigare villkor minskade skatteutfallet. Med betalningsarrangemangen kunde företagen skjuta upp betalningen av skatter som förföll i mars–augusti 2020. Skatteförvaltningen erbjöd även möjligheten att i början av 2020 låna tillbaka redan betald mervärdesskatt genom att föra över den till det lindrade betalningsarrangemanget. Till följd av dessa åtgärder flyttades betalningen av cirka 600 miljoner mervärdesskatt från 2020 till 2021 och 2022. Skatteutfallet minskade även med uppskattningsvis 11 miljoner euro på grund av den temporära nollskattesatsen på varor avsedda för behandling och bekämpning av coronaviruset.

Mervärdesskatteutfallet 2020 var cirka 1,1 miljarder euro, det vill säga 5,9 procent lägre än prognosen i den ursprungliga budgeten. Intäktsprognosen uppdaterades tre gånger under 2020. I den andra tilläggsbudgeten 2020 sänktes intäktsprognosen med 1 654 miljoner euro till följd av coronavirusepidemins utbrott. I den fjärde tilläggsbudgeten minskades intäktsprognosen med ytterligare 895 miljoner euro som en följd av att det lindrade betalningsarrangemanget utvidgades och av nollskattesatsen på produkter som används i bekämpningen av coronavirusepidemin. I den femte tilläggsbudgeten höjdes intäktsprognosen med 992 miljoner euro beroende på att företagen utnyttjade de lindrade betalningsarrangemangen i mindre omfattning än förutsett. Skatteutfallet blev slutligen 408 miljoner euro (2,3 procent) högre än budgeterat.

Det flöt in 820 miljoner euro i **försäkringspremieskatt**. Skatteutfallet var cirka 32 miljoner euro (4 procent) större än året innan. År 2020 utvecklades skatteintäkterna mer positivt än under tidigare år. Skatteutfallet 2020 var cirka 18 miljoner euro (2,2 procent) större än budgeterat.

Intäkterna av **tobaksskatten** uppgick till 1 059 miljoner euro. Intäkterna var 130 miljoner euro, det vill säga 14,0 procent, mer än 2019. Skatten höjdes den 1 januari och den 1 juli 2020 med totalt cirka sju procent. Skatteintäkterna 2019 var mindre än normalt på grund av ändringar i industrins lagerhållning av tobaksprodukter, som även minskade utfallet 2020 något. Den skattepliktiga konsumtionen av cigaretter minskade inte som förväntat under 2020. Detta bedöms till en del förklaras av att den skattefria resandeförseln minskade med 58 procent, vilket i sin tur berodde på att resandet minskade till följd av coronavirusepidemin och reserestriktionerna.

Skatteintäkterna uppgick till 101 miljoner euro, det vill säga 8,7 procent mindre än förväntat i den egentliga budgetpropositionen för 2020. Till följd av att industrins lager av tobaksprodukter var större än förutsett sänktes skatteintäktsprognosen med 149 miljoner euro i den femte tilläggsbudgeten, men i slutet av året ledde förändringarna till att skatteintäkterna ökade mer än uppskattat.

Det flöt in 1 506 miljoner euro i **alkoholskatt**. Utfallet uppgick till 24 miljoner euro mer än 2019, det vill säga 1,6 procent. Skattebasen växte i skatteklassen viner och skatteklassen etylalkoholprodukter, medan den minskade i skatteklassen svaga drycker som tillverkats genom jäsning och skatteklassen mellanprodukter. Skattebasen för öl låg på ungefär samma nivå som föregående år. Detta bedöms till en del förklaras av att den skattefria resandeförseln minskade med 52 procent, som i sin tur berodde på att resandet minskade till följd av coronavirusepidemin och reserestriktionerna. År 2020 påverkades skattebasen även av restriktionerna inom utskänkningsnäringen.

Skatteintäkterna blev som förväntat i den egentliga budgetpropositionen för 2020. Restriktionerna till följd av epidemin förväntades sänka skatteintäkterna. Skatteintäktsprognosen sänktes först med 74 miljoner euro i den andra tilläggsbudgeten, och korrigerades genom att i den femte tilläggsbudgeten höja den med 48 miljoner euro. Till följd av ett flertal samverkande orsaker med effekter i olika riktning ökade skatteintäkterna så att de nådde upp till prognosen i den ursprungliga budgetpropositionen.

Det flöt in 4 459 miljoner euro i **energiskatt**. Skatterna uppgick till 132 miljoner euro, det vill säga 2,9 procent mindre än 2019. Orsaken till de minskade skatteintäkterna var att alla centrala skattebaser krympte jämfört med året innan. Förbrukningen av bensin, diesel, tunn eldningsolja och ersättande biobränslen minskade. Elförbrukningen sjönk i synnerhet i den lägre elskatteklassen II. Mest sjönk dock förbrukningen av uppvärmnings- och kraftverksbränslen. Coronavirusepidemin och de åtföljande restriktionerna, som ledde till en minskning av trafikarbetet och industriproduktionen, bedöms vara den största bidragande faktorn till minskningen av el i elskatteklassen II och trafikbränslena. Den minskade förbrukningen i elskatteklass I, tunn eldningsolja och andra uppvärmnings- och kraftverksbränslen bedöms främst bero på att uppvärmningsbehovet minskade till följd av varmare väder. Höjningen av skattenivåerna för trafikbränslen från och med augusti 2020 bidrog till att öka skatteintäkterna 2020.

Skatteintäkterna uppgick till 207 miljoner euro, det vill säga 4,4 procent mindre än förväntat i den egentliga budgetpropositionen för 2020. Till följd av det varma vädret i början av året samt coronavirusepidemin och de relaterade restriktionerna sänktes prognosen för skatteintäkterna med 212 miljoner euro i den andra tilläggsbudgetpropositionen för 2020, varvid skillnaden stannade på 5 miljoner euro.

Den influtna **punktskatten på läskedrycker** uppgick till 209 miljoner euro. Skatteutfallet ökade med 29 miljoner euro, det vill säga 16,1 procent, huvudsakligen till följd av skattehöjningen som trädde i kraft i början av året. Skatteintäkterna blev 3 miljoner euro, det vill säga 1,4 procent mer än vad som förväntades i den egentliga budgetpropositionen 2020.

Intäkterna av **överlåtelseskatten** sjönk med cirka 1,3 procent och uppgick till 833 miljoner euro. Största delen av skatteintäkterna kommer från bostads- och fastighetshandeln och intäkterna varierar mycket från år till år, bland annat beroende på att antalet företagsomstruktureringar varierar och likaså på konjunktursvängningarna på bostads- och fastighetsmarknaden. Ändringar i bostads- och fastighetshandeln märks på den influtna överlåtelseskatten med upp till ett års fördröjning. Skatteintäktsprognosen sänktes i den andra och femte tilläggsbudgetpropositionen med 54 respektive 62 miljoner euro. Detta baserade sig på uppgifter om utfallet samt på att utvecklingen av bostadsaktiehandeln och fastighetshandeln var svagare än förutsett. Skatteintäkterna blev 45 miljoner euro (cirka 5,1 procent) mindre än förväntat i den egentliga budgeten.

Det flöt in 722 miljoner euro i **bilskatt**. Utfallet var 170 miljoner euro, det vill säga 19,0 procent mindre än 2019. Minskningen berodde på att bilförsäljningens volym minskade och på att de beskattade bilarna var koldioxidsnålare än tidigare, varvid det för dem flyter in bilskatt enligt en lägre procentsats än tidigare. Skatteintäkterna uppgick till 155 miljoner euro, det vill säga 17,7 procent mindre än förväntat i den egentliga budgetpropositionen för 2020. När coronavirusepidemin bröt ut och undantagsåtgärderna sattes in våren 2020 sänktes skatteintäktsprognosen med 126 miljoner euro i den andra tilläggsbudgeten eftersom man förväntade sig att bilförsäljningen skulle gå ned jämfört med året innan. Utfallet var fortfarande 29 miljoner euro lägre än i tilläggsbudgetprognosen vilket i många avseenden berodde på en större andel av elbilar och laddhybrider än förväntat, vilket sänkte beloppet på den genomsnittliga bilskatten mer än förväntat.

Det flöt in 1 168 miljoner euro i **fordonsskatt**. Utfallet var 18 miljoner euro, det vill säga 1,6 procent större än 2019. Ökningen berodde på att utfallet av drivkraftsskatt ökade samt på poststrejken i slutet av 2019 som fördröjde utskicket av skattesedlar och flyttade en del av fordonsskatteutfallet från december 2019 till 2020. Skatteintäkterna uppgick till tre miljoner euro, det vill säga 0,2 procent mer än förväntat i budgetpropositionen för 2020.

Skatteutgifter

Med skatteutgifter (eller skattestöd) avses avvikelser från beskattningens normala grundstruktur sådana som den definieras på det nationella planet. En skatteutgift är inriktad på att stödja vissa funktioner eller grupper av skattskyldiga genom avdrag, skattefrihet, nedsatta skattesatser, skattelättnader eller bestämmelser om senarelagd betalning av skatt. Skatteutgifterna beräknas huvudsakligen enligt principen om förlorad skatteinkomst. Utgifterna orsakas av särregler i skattelagstiftningen och den förlorade skatteinkomsten beräknas schablonmässigt och statistiskt så att övriga bestämmelser förblir oförändrade. Eftersom beteendeeffekter eller eventuella överlappningar i utgifterna inte beaktas, skulle slopandet av skatteutgifterna sannolikt inte öka skatteinkomsterna med motsvarande belopp. Av bland annat dessa anledningar finns det skäl att vara försiktig i tolkningen och jämförelsen mellan åren.

År 2020 kunde 189 olika former av skatteutgifter identifieras. I avsaknad av ett tillräckligt brett och tillförlitligt dataunderlag går det inte att ge uppskattningar i eurobelopp för cirka en tredjedel av de konstaterade skatteutgifterna och för en del kan endast storleksklassen uppskattas. Skatteutgiftsbeloppet beskriver förlusten av skatteintäkter för alla skattetagare. Nästa tabell visar en uppskattning av dessa skatteutgifter i eurobelopp per skatteslag 2020.

Tabell 17. Uppskattning av vissa skatteutgifter per skatteslag 2020, miljoner euro.

Inkomstbeskattning	
Skattefrihet för kalkylerad bostadsinkomst	4 100
Arbetsinkomstavdrag	3 680
Förvärvsinkomstavdrag vid kommunalbeskattningen	1 415
Avdragsgillhet för medlemsavgifter till arbetsmarknadsorganisationer	185
Avdrag för pensionsförsäkringsavgifter	2 470
Avdragsgillhet för arbetslöshetsförsäkrings- och arbetslöshetskasseavgifter	465
Skattefri vinst vid försäljning av egen bostad	1 500
Pensionsinkomstavdrag vid kommunalbeskattningen	1 525
Pensionsinkomstavdrag vid statsbeskattningen	220
Hushållsavdrag	380
Företagaravdrag	115
Näringsbeskattning	
Skatteutgifter för avskrivning av utgifter för anskaffning av lösa anläggningstillgångar i näringsverksamhet*	881 ⁽¹⁾
	0 ⁽²⁾
Högre avkastningsprocent än marknadsräntan för utdelning från onoterade bolag	645
Skattefri överlåtelsevinst på aktier som utgör anläggningstillgångar	365
Jord- och skogsbruksbeskattning	
Skogsavdrag	74
Mervärdesbeskattning och beskattning av försäkringspremie	
Reducerad skattesats för livsmedel	1 298
Reducerad skattesats för restaurang- och måltidstjänster	576
Reducerad skattesats för läkemedel	341
Reducerad skattesats för kollektivtrafik	238
Punktbeskattning	
Reducerad skattesats för dieselbränsle (utgift 760 miljoner euro) och fordonsskattens drivkraftsskatt på person- och paketbilar (sanktion 369 miljoner euro)	391
Lägre elskatteklass för industri och växthus	553
Reducerad skattesats för lätt bränsle som används i arbetsmaskiner	477
Accisåterbäring för energiintensiva företag	225
Skattefrihet för träbaserat bränsle	224
Reducerad skattesats för torv	146
Överlåtelsebeskattning	
Skattefri överlåtelse av värdepapper som är föremål för offentlig handel	2 000
Arvs- och gåvobeskattning	
Skattelättnad för företag vid generationsväxling	420
Fastighetsbeskattning	
Reducerad skattesats för byggnader för stadigvarande boende	761

* (1) skatteeffekt på årsnivå, (2) skattekreditens ränta

År 2020 ökade det totala antalet skatteutgifter till följd av den nya tidsbestämda skatteutgiften för mervärdesskatt som gällde nollskattesats för produkter för skötsel och bekämpning av coronavirus-epidemin. Dessutom listades som ny skatteutgift för inkomstskattens del den delvisa skattefriheten för flyttningskostnader som arbetsgivaren betalar. Antalet skatteutgifter minskade när två skatteutgifter slogs ihop till följd av att bilskattelagen reformerades. Övriga beslutsbaserade ändringar i skatteutgifterna specificeras separat i [PM om skatteutgifter](#). Även övriga skatteutgifter har kunnat förändras i euro till följd av ändringar i skattebaserna och av sådana förändringar i skattegrunderna som påverkat beskattningens normala grundstruktur.

År 2020 minskade skatteutgifternas eurobelopp bland annat av att sjukförsäkringens dagpenningsavgift och arbetslöshetsförsäkringsavgiften för arbetstagare samt det maximala beloppet på hushållsavdraget sänktes. Skatteavgifternas belopp i euro ökade bland annat av höjningen av arbetsinkomstavrdraget samt fördubblingen av avskrivningsrätten på lösa anläggningstillgångar i närings- och gårdsbruksbeskattningen för 2020–2023.

Bedömning av effekterna av skatteutgifter

Skatteutgifterna ska granskas i förhållande till deras varierande mål med hänsyn till eventuella skadliga effekter i relation till andra politiska mål. Det är också ytterst viktigt att bedöma om målen kan nås effektivare på något annat sätt. År 2020 publicerades fyra rapporter om effekterna av skatteutgifter:

Skatteutgiften för torv granskades i [en utredning om utvecklingen av användningen av torv för energiproduktion i Finland](#). Utredningen granskade den nuvarande användningen av energitorv samt utvecklingen av torvanvändningen i Finland vid olika utsläppsriktpriser och skattenivåer för torv, det vill säga genom att minska skatteutgiften, fram till 2040. Utredningen visade att torvanvändningen minskar kraftigt på marknadsvillkor även utan någon betydande minskning av skatteutgiften om priset på utsläppsrikten förblir på en skälig nivå.

I [utredningen av konsekvenserna av skattestöd till diesel](#) granskades effekterna av en skattesänkning på diesel och sloandet av drivkraftsskatten med en totalekonomisk modell. I utredningen granskades vilken inverkan sloandet av skatteutgiften skulle ha för hushållen och ekonomins olika branscher. Enligt utredningen skulle sloandet av skatteutgiften minska trafikutsläppen med tre procent.

Effekterna av skatteutgifterna för trafikrelaterade anställningsförmåner för att minska koldioxidutsläppen utreddes inom ramen för [en mellanrapport av arbetsgruppen för trafikbeskattning](#). Enligt utredningen får man genom att införa skatteutgifter endast små utsläppsminskningar, och åtgärdernas kostnadseffektivitet som metoder för utsläppsminskning förefaller svag.

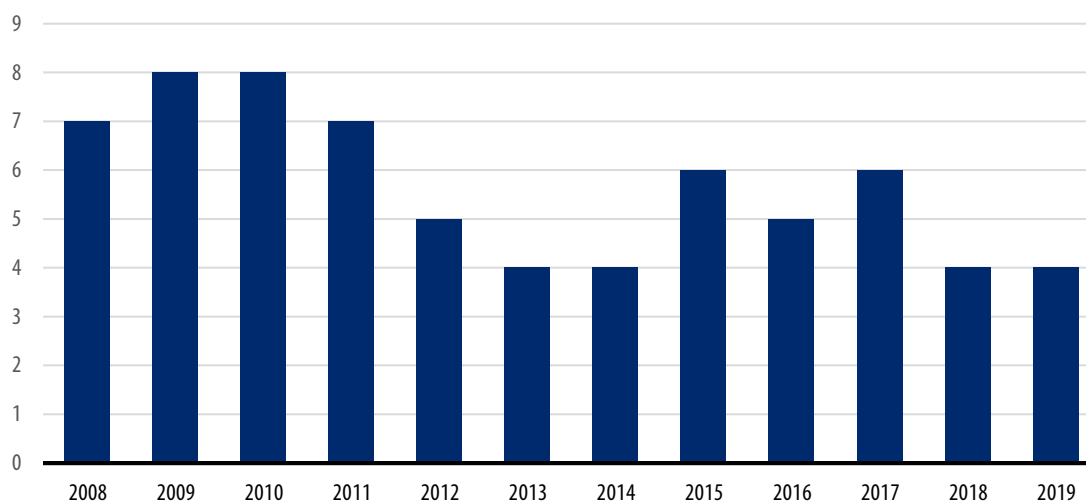
Den arbetsgrupp som utreder reformen av energibeskattningen granskade i sin [slutrapport](#) energibeskattnings skatteutgifter som en del energibeskattnings struktur. I slutrapporten lyfter arbetsgruppen fram att det inte är entydigt hur energiskatteutgifternas effekter bör tolkas som en del av utsläppsstyrningen. Vissa skatteutgifter kan ses som skadliga för miljön, men samtidigt är det möjligt att vissa energiskatteutgifter i sin helhet möjliggör en högre nivå av utsläppsstyrning.

Den styrgrupp för rapportering om skatteutgifter som finansministeriet tillsatte 2020 fortsatte sin verksamhet. Styrgruppen har i uppgift att besluta om ändringar i skattenivåerna och strukturerna i normsystemet för skatteutgiftsberäkning och om nya och slopade skatteutgifter till följd av ändringar i skattegrunderna. Styrgruppen definierade bland annat den sänkta mervärdesskattesatsen för scenkonstnärer samt inkomstskattebehandlingen vid icke-börsnoterade aktiebolags personalemissioner som nya skatteutgifter. Styrgruppens beslut och aktuell information om skatteutgifter finns på finansministeriets webbsida om [skatteutgifter](#).

Skattefel

I Finland beräknas regelbundet storleken på skattefelet i enlighet med internationella standarder. Avsikten är att utveckla den kvantitativa bedömningen och bedömningsprocesserna så att skattefelet bedöms regelbundet för de viktigaste skatteslagen. Finansministeriet har tillsatt en [styrgrupp](#) som utvecklar beräkningsmetoderna, mätningen, uppföljningen och rapporteringen.

Figur 14. Mervärdesskattefelet 2008–2019 i procent av det lagenliga skatteutfallet.

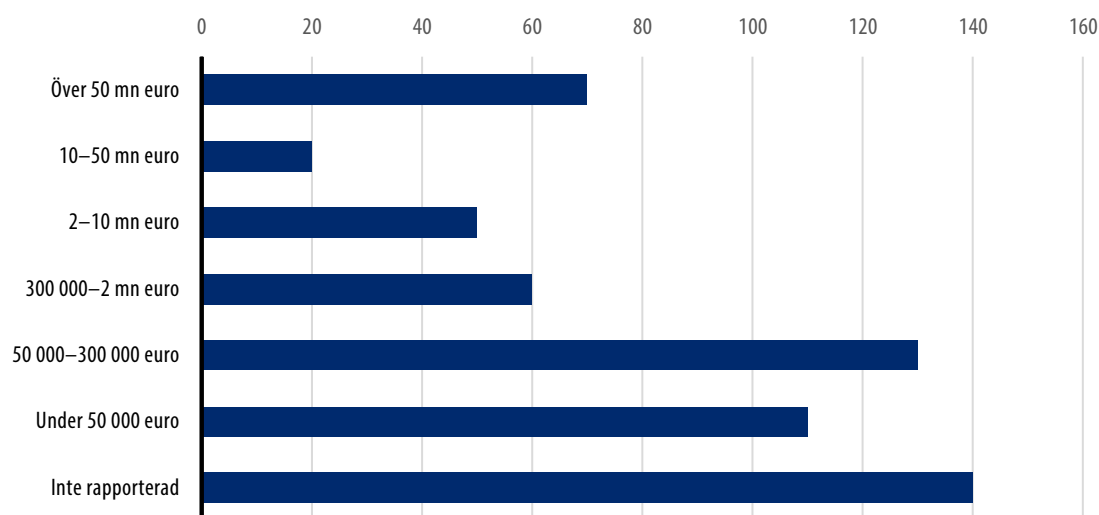
Skatteförvaltningen gör årligen en uppskattning av trenden för och storleken på momsfelet. Beräkningen bygger på en metod som utvecklats av Internationella valutafonden (IMF). Kalkylen är bland annat baserad på Statistikcentralens statistik över nationalräkenskaperna och på

beskattningsuppgifter. Arbetet med att beräkna skattefelet inleddes med mervärdesskatten, eftersom den är det skatteslag som staten får mest inkomster av och det finns avancerade, internationellt standardiserade metoder som kan tillämpas vid beräkningen.

Under de senaste åren har det inte skett någon betydande förändring i fråga om momsfelet. Enligt de senaste tillgängliga preliminära uppgifterna låg skattefelet 2019 på cirka fyra procent av det lagenliga skatteutfallet, cirka 820 miljoner euro. Internationellt sett är momsfelet i Finland relativt litet. Till exempel i EU är medelvärdet 9,6 procent (2019 preliminär uppgift). Eftersom momsfelet baserar sig på uppgifter i nationalräkenskaperna, leder preciserade uppgifter i räkenskaperna även till att uppskattningen av momsfelet preciseras.

Skattefel delas in i två kategorier: skatterester samt fel och brister i deklarationerna. Skatteresterna utgörs av de skatter som påförts utifrån de uppgifter som de skattskyldiga deklarerat eller utifrån övervakningsverksamhet och som är obetalda. Fel och brister i deklarationerna uppstår till exempel av okunskap, fel och grå ekonomi. När det gäller mervärdesskatten uppgick skatteresterna för 2019 till cirka 290 miljoner euro, det vill säga cirka 1,3 procent av det lagenliga skatteutfallet. År 2018 var skatteskulderna 137 miljoner euro (0,6 procent av det lagenliga skatteutfallet). De ökade skatteskulderna 2019 beror på företagens återlån av mervärdesskatt som betalades i januari–februari 2020, eftersom man då i huvudsak betalade mervärdesskatt som deklarerats för november–december 2019. Möjligheten till återlån infördes för att stödja företagen till följd av coronavirusepidemin. Utifrån gällande betalningsarrangemang infaller återbetalningen av lånen under 2021 och 2022.

Skatteförvaltningen utvecklade 2020 en metod som kan uppskatta momsfel på grund av fel och brister i deklarationerna enligt omsättningsklass och bransch. Metodens resultat är inte helt jämförbara med momsfelet uträknat med IMF:s metod, men resultaten går ändå i samma riktning. Granskade enligt omsättning finns det mest skattefel i företag vilkas omsättning är okänd (140 miljoner euro). Antalet sådana kunder är stort och gruppen innehåller alla sådana aktörer inom grå ekonomi som inte alls har deklarerat sin verksamhet. Momsfel är mest frekventa i små företag med en omsättning under två miljoner, vilket beror både på det stora antalet kunder och på att små fel är vanliga. Granskat enligt bransch finns mest skattefel i företag vilkas omsättning är okänd (cirka 100 miljoner euro). Också handel (fel 80 miljoner euro), jordbruk, skogsbruk och fiske (80 miljoner euro), byggande (40 miljoner euro) samt verksamhet i fastighetsbranschen (40 miljoner euro) sticker ut i granskningen enligt bransch. Branschuppgifterna innehåller inte Koncernskattecentralens kunder som uppskattas ha skattefel för 60 miljoner euro.

Figur 15. Momsfel enligt omsättningsklass, 2019, miljoner euro.

Åtgärder för att minska skattefel

Statsrådet meddelade den 11 juni 2020 ett [principbeslut](#) om en nationell strategi för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet för 2020–2023. Enligt principbeslutet kan strategin och åtgärdsprogrammet vid behov uppdateras under dess giltighetstid. Styrgruppen för bekämpning av grå ekonomi beslutade den 10 september 2020 att åtgärdsprogrammet kompletteras med fyra nya projekt. Sammantaget ingår det för närvarande 27 projekt i programmet.

Enligt en enkät av Skatteförvaltningen har finländarna en ytterst positiv inställning till att betala skatt. De upplever att skattesystemet fungerar väl och anser att skattekontrollen är effektiv och att det är svårt att kringgå skatt. Kunderna är nöjda med servicen och anser att det är lätt att hitta Skatteförvaltningens anvisningar. Kundenkäten görs vartannat år, den senaste 2019.

År 2020 fortsatte Skatteförvaltningen att utveckla den samlade planeringen av den skatteriskbaserade styrningen och kontrollen. Framför allt digitaliseringen, globaliseringen och olika fenomen i plattformsekonomin försvagar informationsunderlaget i beskattningen. Skatteförvaltningen har kartlagt effekterna av dessa förändringar och vidtagit åtgärder för att trygga skatteinkomsterna.

Skatteförvaltningen fokuserade i styrningen och kontrollen på lätta, förutseende och i realtid styrande åtgärder. Användningen av dem vid sidan av de traditionella övervakningsmetoderna utökades. Styrningen och kontrollen inriktades på den samlade helheten av källskattepliktiga utdelningar och prestationer, granskningen av skattepliktig och skattefri verksamhet i mervärdesbeskattningen, nya företag samt arbetskraftsdominerade branscher och branscher med kontant betalning som ur skattefelssynvinkel är riskfyllda. Stora insatser inriktades fortsättningsvis på frågor om överföringsprissättning samt internationell placeringsverksamhet. På förändringarna i persontrafiken

reagerade man genom att omfattande granska aktörerna i taxibranschen och genom att skaffa jämförelseuppgifter om aktörer i persontrafik.

År 2020 har alla sammanslutningar haft möjlighet att begära föregripande samtal med Skatteförvaltningen i besvärliga beskattningsfrågor. Syftet är att tillföra förutsebarhet i beskattningen och att handleda sammanslutningarna att agera rätt innan beskattningsarrangemang vidtas.

Möjligheterna till grå ekonomi har förebyggts genom tillsyn och information som påverkar den allmänna opinionen och genom utveckling av förfarandena i anslutning till deklaration och betalning av skatt. Motarbetandet av grå ekonomi fokuserar på att utreda och avvärja allvarliga skattebedrägerier.

Skatteförvaltningens enhet för utredning av grå ekonomi bidrog 2020 till motarbetandet av grå ekonomi med 96 utredningar till stöd för planeringen av kontrollen och 28 andra informationsproduktionsuppdrag samt cirka 828 000 utredningar om fullgörandet av förpliktelser. Enheten för utredning av grå ekonomi sköter den nationella samordningen i den för myndigheterna gemensamma lägesbildsfunktionen för grå ekonomi och ekonomisk brottslighet. I enhetens arbete deltar cirka 20 myndigheter.

Tullen bekämpar uppkomsten av skattefel och säkerställer att beskattningen är korrekt på många sätt, bland annat genom kundrådgivning, tullövervakning, brottsbekämpning och företagsgranskningar. År 2020 påverkades Tullens verksamhetsmiljö kraftigt av coronaviruspandemin och restriktionerna i anslutning till den. I och med restriktionerna i resandet och den efterföljande avsevärt minskade passagerartrafiken koncentrerade Tullen 2020 sina tillsynsresurser mer än tidigare på kontroll av kommersiell godstrafik samt post- och snabbfraktförsändelser. Tullen har också fortsatt att utveckla sitt planmässiga myndighetssamarbete och informationsutbyte med Skatteförvaltningen samt andra inhemska och utländska samarbetsmyndigheter.

Tullens brottsutredning utredde under 2020 sammanlagt 917 skattebedrägerier, av vilka 98 var grova skattebedrägerier, 213 vanliga skattebedrägerier och 588 lindriga skattebedrägerier. Den kalkylerade samhällsnyttan av Tullens utredning av ekonomiska brott uppgick 2020 till sammanlagt cirka 16 miljoner euro. Enligt de företags- och dokumentgranskningar som Tullens riksomfattande företagsgranskning gjorde var utfallet av de presenterade åtgärderna 2020 sammanlagt cirka 3,8 miljoner euro.

3.2.5 Penningflödena mellan EU och Finland

Penningflödena mellan Finlands statsfinanser och EU

År 2020 betalade Finland på statsfinansiell nivå 2 276 miljoner euro till EU:s budget och fick 1 131 miljoner euro. Dessutom betalade Finland 71 miljoner euro till Europeiska utvecklingsfonden.

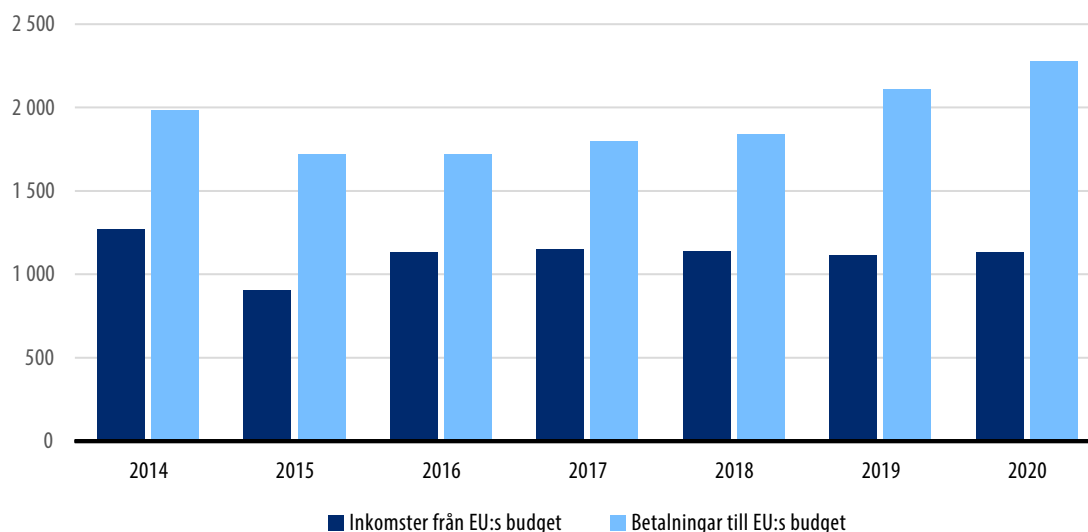
Betalningarna från statsbudgeten till finansieringsposterna i EU:s budget (andel av medlemsavgiften som baserar sig på momsunderlaget, finansiering av Förenade kungarikets avgiftsrabatt och andel av medlemsavgiften som baserar sig på bruttonationalinkomsten) ökade med 167 miljoner euro (7,9 procent) från 2019. Höjningen av Finlands EU-avgifter berodde på att utbetalningarna i anslutning till EU:s program och således också utgifterna i EU-budgeten anhopas till det sista året av unionens budgetramperiod samt framför allt på unionens åtgärder för att stävja coronaviruspandemin och för att stimulera EU-ekonomiernas återhämtning.

Finlands andel av Förenade kungarikets avgiftsrabatt 2020 var 155 miljoner euro, det vill säga 6,8 procent av Finlands avgifter till EU:s budget.

Inkomsterna från EU i statens budgetekonomi ökade med 16 miljoner euro (1,5 procent) från 2019. De strukturpolitiska stöden ökade med 47 miljoner euro (28,6 procent) och jordbruksstöden och stöden för utveckling av landsbygden minskade med 45 miljoner euro (5,1 procent). År 2020 tog Finland ut 174 miljoner euro i tullar och sockeravgifter till EU. I statens bokslut ingår endast en uppboråsprovision, 35 miljoner euro. Till EU överfördes ett belopp på 139 miljoner euro.

Tabell 18. Sammanfattning av EU-inkomsterna och EU-utgifterna i statsfinanserna 2019–2020, miljoner euro.

STATSFINANSIELLA UTGIFTER	2019	2020
Budgetekonomin		
Momsavgift	312	306
BNL-avgift	1 666	1 815
Finansiering av den avgiftsnedsättning som beviljas Förenade kungariket	130	155
EU-avgifter sammanlagt	2 109	2 276
Europeiska utvecklingsfonden	71	71
Budgetekonomin sammanlagt	2 180	2 347
 STATSFINANSIELLA INKOMSTER	 2019	 2020
Budgetekonomin		
Jordbruksstöd	528	530
Utveckling av landsbygden	349	302
Strukturpolitiskt stöd	163	210
Provision för uppbörd av tullar m.m.	38	35
Övriga inkomster (bland annat från fonden för inre säkerhet)	37	54
Budgetekonomin sammanlagt	1 115	1 131
Fondekonomin	0	0
Totalt	1 115	1 131

Figur 16. Inkomsterna från och betalningarna till EU:s budget 2014–2020, miljoner euro.

Ovan beskrivs penningflödet mellan Finlands statsfinanser och EU. Dessutom styrs en del av EU:s finansiering i Finland direkt till privata aktörer. Det finns inga exakta uppgifter om totala belopp för denna finansiering, men den bedöms utgöra cirka 100–150 miljoner euro om året.

Åtgärder på EU-nivå för att lindra de ekonomiska konsekvenserna av coronaviruskrisen

Eurogruppen i inkluderande format nådde 7–9.4.2020 enighet om ett tredelat finansieringssystem för att lindra de ekonomiska förlusterna till följd av coronaviruskrisen och för att trygga tillgången till finansiering. Storleken på det arrangemang som riktades till EU-länderna samt deras medborgare och företag uppgick till sammanlagt 540 miljarder euro.

För att trygga staternas finansiering skapades ett finansiellt stödinstrument för pandemikrisen (PCS, 240 miljarder euro), vilket bygger på Europeiska stabilitetsmekanismens (ESM) instrument för föregripande finansiellt stöd men med anpassade villkor, och varifrån euroländerna kan beviljas lån motsvarande högst 2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten för direkta och indirekta kostnader för hälsovård, erbjuden vård och förebyggande åtgärder som föranleds av coronaviruspandemin.

För att trygga medborgarnas försörjningsmöjligheter skapades det europeiska instrumentet SURE för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation, till ett värde av 100 miljarder euro. Genom instrumentet beviljas medlemsstaterna ekonomisk hjälp i form av lån för att kompensera för de plötsligt ökande offentliga utgifterna för att rädda sysselsättningen.

För att stödja företagen skapades i anslutning till Europeiska investeringsbanken en allmäneuropeisk garantifond, som till ett belopp om högst 200 miljarder euro kan bevilja lån till företag, i synnerhet till små och medelstora företag, överallt i EU.

Skapandet av EU:s återhämtningsinstrument

Vid Europeiska rådets extra möte (17–21.7.2020) nåddes politisk enighet om en flerårig budgetram för åren 2021–2027 samt om EU:s återhämtningsprogram med anledning av coronaviruspandemin, vars mål är ge ekonomin i medlemsstaterna möjlighet att snabbt komma igång igen och påskynda Europas återhämtning efter coronaviruset. Återhämtningsinstrumentet är av engångsnatur och uppgår till 750 miljarder euro (i 2018 års priser). Av detta är 360 miljarder lån och 390 miljarder stöd i form av bidrag.

Den mest betydande delen av EU:s återhämtningspaket är faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF), som omfattar bidrag på 312,5 miljarder euro och lån på 360 miljarder euro. RRF-förordningen har trätt i kraft i februari 2021. RRF-instrumentet ska hjälpa medlemsländerna att hantera de ekonomiska och sociala konsekvenserna av coronaviruspandemin med beaktande av den gröna och digitala omställningen och hållbarhetsperspektiv. För att nå dessa mål stöder instrumentet medlemsstaternas strukturella reformer och investeringar genom beviljande av understöd och lån för deras genomförande. Enligt beräkningar som gjorts på basis av kommissionens höstprognos skulle Finlands stödandel från faciliteten för återhämtning och resiliens uppgå till 1,9 miljarder euro. För att få ta emot stöd från faciliteten för återhämtning och resiliens ska medlemsländerna göra upp nationella planer för återhämtning och resiliens. Utarbetandet av Finlands plan för återhämtning och resiliens inleddes hösten 2020 som en del av programmet för hållbar tillväxt. Regeringen har för avsikt att godkänna den slutliga planen i maj, varefter finansministeriet sänder den till EU.

3.2.6 Statens affärsverk och de statliga fonderna utanför budgeten

Statens affärsverk

Forststyrelsen och Senatfastigheter är statliga affärsverk. Tillsammans med sina dotterbolag bildade de vardera en affärsverkskoncern. Forststyrelsen har dessutom offentliga förvaltningsuppgifter som finansieras med medel under jord- och skogsbruksministeriets och miljöministeriets huvudtitlar.

Affärsverkens ekonomi står utanför budgetekonomin. Affärsverken utgör dock inga självständiga ekonomiska enheter, utan i sista hand är det staten som svarar för deras åtaganden. Resultat- och balansräkningarna för de statliga affärsverken presenteras i den del av regeringens årsberättelse som behandlar statens bokslutskalkyler (bilaga 2, kapitel 2). Affärsverkens resultat rapporteras i bilaga 1 till regeringens årsberättelse.

Tabell 19. Statens affärsverk, affärsverksamhet, miljoner euro.

	Forststyrelsekonscernen, affärsverksamheten och dotterbolagen*		Senatfastigheter, konscernen	
	2019	2020	2019	2020
Omsättning, miljoner euro	356	329	653	645
Förändring i omsättning, %	0,4	–0,1	1,7	–1,2
Rörelsevinst/-förlust, miljoner euro	142	127	127	37
Räkenskapsperiodens resultat, miljoner euro	129	114	122	34
Intäktsföring till statsbudgeten, miljoner euro	103	139	35	35
Avkastning på investerat kapital, %	5,1	4,2	3,1	1,5
Soliditet, %	98	98	66	65
Balansomslutning, miljoner euro	3 059	3 032	4 541	4 597
Personal	626	600	421	461

* Konscernen Forststyrelsen består av affärsverksamheten vid affärsverket Forststyrelsen och dess dotterbolag, som är Forststyrelsen Skogsbruk Ab, MH-Kivi Ab, Siemen-Forelia Ab samt Nuuksiokeskus Ab.

Tabell 20. Statens affärsverk, omsättning, miljoner euro.

	2016	2017	2018	2019	2020
Senatfastigheter, konscernen	603	625	642	653	645
Forststyrelsen, affärsverksamhet och dotterbolag	333	319	355	356	329

Tabell 21. Statens affärsverk, balansomslutning, miljoner euro.

	2016	2017	2018	2019	2020
Senatfastigheter, konscernen	4 705	4 509	4 524	4 541	4 597
Forststyrelsen, affärsverksamhet och dotterbolag	3 017	3 016	3 030	3 059	3 032

Fonderna

Det fanns elva fonder utanför budgeten. Fondernas resultat rapporteras i bilaga 1 till regeringens årsberättelse. Bokslutsuppgifterna presenteras fondspecifikt i den del av regeringens årsberättelse som behandlar statens bokslutskalkyler (bilaga 2, kapitel 3).

Tabell 22. Budgetöverföringar och samlingskontofordringar, miljoner euro.

	Budgetöverföringar*		Samlingskontofordringar	
	2019	2020	2019	2020
Försörjningsberedskapsfonden	-37	0	223	148
Interventionsfonden för jordbruket	0,2	0,2	3,0	3,2
Gårdsbrukets utvecklingsfond	0	167	274	377
Brandskyddsfonden	0	0	23	22
Stabilitetsfonden	0	0	546	651
Statens bostadsfond	-78	-6	2 358	2 691
Statens pensionsfond	-1 894	-1 931	0	0
Statens televisions- och radiofond	519	532	8,2	8,0
Statens kärnavfallshanteringsfond	0	0	4,6	4,7
Statsgarantifonden	0	0	686	691
Oljeskyddsfonden	6	0	36	22
Totalt	-1 484	-1 238	4 163	4 618

* Budgetöverföringar: + = överföring från budgeten till fond, - = överföring från fond till budgeten

Den överföring som gjorts från statens bostadsfond motsvarar den räntekostnad för fondens eget kapital som det ska finnas täckning för i statsbudgeten. Från intäkterna i Statens pensionsfond överförs årligen till statsbudgeten högst 40 procent av statens årliga pensionsutgifter. Till Statens televisions- och radiofond överförs anslag för att täcka kostnaderna för den allmännyttiga verksamheten enligt lagen om Rundradion Ab.

Fonderna har ingen egen kassa, utan deras likvida medel är en del av statskassan (med undantag av Statens pensionsfond). Fonderna uppvisar samlingskontofordringar på staten i sina balansräkningar.

Tabell 23. Fondekonomin intäkts- och kostnadskalkyl, miljoner euro.

	2016	2017	2018	2019	2020
Intäkter av verksamheten	1 928	1 939	2 071	2 465	2 442
Verksamhetskostnader	-229*	71	395	-31**	486
Finansiella intäkter	745	870	646	604	698
Finansiella kostnader	253	332	275	304	206
Extraordinära intäkter och kostnader	0	0	0	0	0
Överföringsekonomin intäkter	46	41	29	-1	0
Överföringsekonomin kostnader	923	817	762	967	1 046
Intäkter och kostnader av skatter och obligatoriska avgifter	76	75	75	73	66
Räkenskapsperiodens intäkts-/kostnadsåterstod	1 848	1 706	1 390	1 839	1 467

* I Försörjningsberedskapsfonden har nedskrivningar av balansvärdena återförts för cirka 340 miljoner euro efter att priset på olja i euro stigit.

** I Försörjningsberedskapsfonden har nedskrivningar av balansvärdena återförts för cirka 182 miljoner euro till följd av ändringar i världsmarknadpriserna på oljeprodukter.

Av intäkterna av verksamheten 2020 utgjordes 1,9 miljarder euro (1,9 miljarder euro 2019) av intäkter från Statens pensionsfond. Av dem var 1,5 (1,5) miljarder euro intäkter av pensionsavgifter och 363 (379) miljoner euro var försäljningsvinster från aktier och andelar. Intäkterna av verksamheten vid Stabilitetsfonden minskade från föregående år och var 341 (490) miljoner euro. Däremot ökade intäkterna av den avgiftsbelagda verksamheten vid Försörjningsberedskapsfonden med 135 miljoner euro jämfört med 2019. I den totala fondekonomin minskade intäkterna av verksamheten med sammanlagt 13 miljoner euro från 2019.

De största förändringarna i kostnaderna för verksamheten inom fondekonomin gällde Försörjningsberedskapsfondens inköp under räkenskapsperioden och förändringar i upplagen. Värdet på Försörjningsberedskapsfondens upplag minskade år 2020 med 123 miljoner euro, medan det år 2019 ökade med 154 miljoner euro. Försörjningsberedskapsfondens inköp under räkenskapsperioden var 142 miljoner euro större än 2019. Försörjningsberedskapsfondens inköp under räkenskapsåret uppgick till 221 (79) miljoner euro.

De totala finansiella intäkterna och kostnaderna ökade med 192 miljoner jämfört med 2019. De finansiella intäkterna ökade med 94 miljoner euro och de uppgick i fondekonomin som helhet till sammanlagt 698 miljoner euro. De finansiella kostnaderna minskade med 98 miljoner euro och de uppgick i fondekonomin som helhet till sammanlagt 206 miljoner euro.

De största posterna i överföringsekonomin kostnader utgörs av överföringen från Statens television- och radiofond på 532 miljoner euro, överföringen på 235 miljoner euro från Stabilitetsfonden till den för bankunionens område gemensamma resolutionsfonden (Single Resolution Fund, SRF) samt understöden till bostadsfonden på 130 miljoner euro. Intäkterna av skatter och obligatoriska avgifter utgjordes huvudsakligen av försörjningsberedskapsavgifter, kärnavfallshanteringsavgifter, oljeskyddsavgifter och brandskyddsavgifter.

Tabell 24. Fondekonomin balansposter, miljoner euro.

Aktiva	2016	2017	2018	2019	2020
Immateriella tillgångar	1	1	1	1	1
Materiella tillgångar	43	40	36	28	39
Värdepapper ingående i anläggningstillgångarna och övriga långfristiga placeringar	19 443	19 534	19 921	19 700	19 061
Omsättningstillgångar	1 313	1 339	1 135	1 284	1 161
Långfristiga fordringar	31	26	24	23	21
Kortfristiga fordringar	2 522	2 123	2 234	2 166	2 267
Kortfristiga placeringar	971	1 031	139	172	145
Kassa, banktillgodohavanden och övriga finansieringsmedel	2 719	3 422	4 142	4 656	5 497
Aktiva totalt	27 042	27 516	27 633	28 031	28 193
Passiva	2016	2017	2018	2019	2020
Fondernas eget kapital	26 955	27 425	27 543	27 954	28 090
Långfristigt främmande kapital	0	0	0	0	0
Kortfristigt främmande kapital	87	91	90	76	103
Passiva totalt	27 042	27 516	27 633	28 031	28 193

Den viktigaste balansposten inom fondekonomin är Statens pensionsfonds aktie-, fond- och övriga placeringar, 14,6 (14,7) miljarder euro i slutet av 2020. Omsättningstillgångarna utgörs till största delen av Försörjningsberedskapsfondens säkerhetsupplag. I finansieringstillgångarna ingår samlingskontofordringar på statens budgetekonomi.

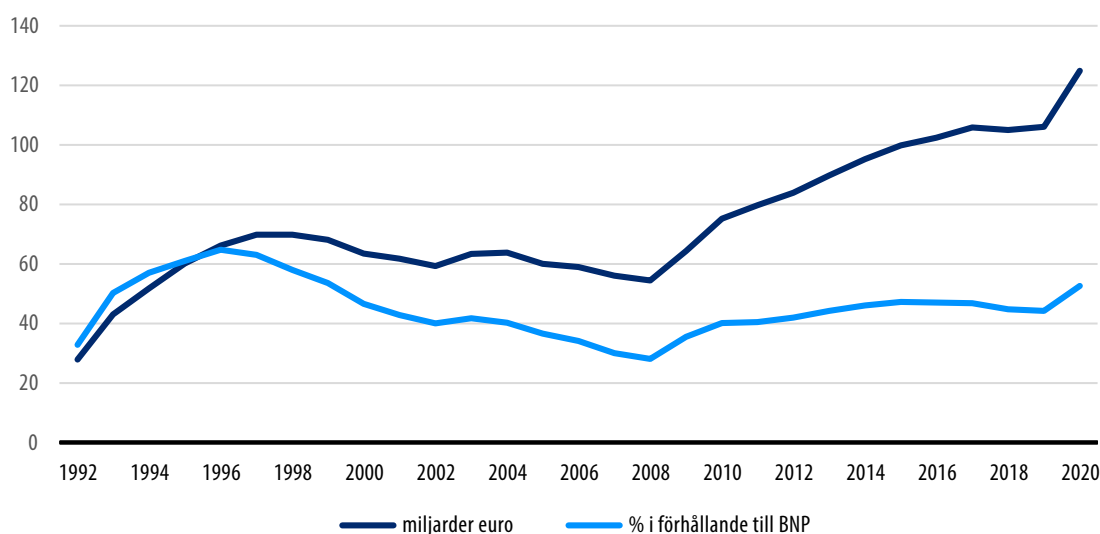
3.2.7 Statsskulden

Statsskuldens belopp i budgetekonomin ökade år 2020. Nya lån togs upp till ett nettobelopp av 19,0 miljarder euro (inklusive emissionsvinster och emissionsförluster), det vill säga 0,7 miljarder euro mindre än vad de av riksdagen godkända budgetarna hade medgett. Statens likviditet möjliggjorde mindre upplåning än budgeterat. Statens likvida medel uppgick till 7,6 miljarder euro vid årets utgång.

Det nominella värdet på statsskulden i statens budgetekonomi inklusive emissionsvinster och emissionsförluster uppgick vid utgången av 2020 till 125,0 miljarder euro, vilket var 18,9 miljarder euro (18 procent) mer än året innan. Ränteutgifterna för skulden var totalt 0,9 miljarder euro. Ränteutgifterna minskade från året innan.

Figur 17. Statsskulden*, nominellt värde miljarder euro och skulden i förhållande till bruttonationalprodukten procent.

Källa: Statskontoret

* I statsskulden ingår de lån som Statskontoret sköter och som tagits upp för budgetekonomin, fondekonomin och affärsverken utom emissionsvinster och emissionsförluster.

Vid utgången av 2020 var 86 procent av skulderna långfristiga och 14 procent kortfristiga (lånetid kortare än ett år). Vid samma tidpunkt uppgick obligationslånen till allmänheten till 106,6 miljarder euro. Dessa innefattade serieobligationer (105,0 miljarder euro) och övriga obligationer till allmänheten (1,6 miljarder euro). I slutet av året utgjorde skuldförbindelserna 18,1 miljarder euro.

Det strategiska målet med statens skuldhantering är att tillgodose lånebehovet och att minimera de långsiktiga kostnaderna för skulderna på en risknivå som bedöms vara godtagbar. Riskerna utgörs av marknadsrisker, finansieringsrisker, kreditrisker, operativa och juridiska risker samt

modellrisker. För att undvika refinansieringsrisker är de nya lånen till största delen långfristiga lån så att refinansieringen av skulden fördelas så jämnt som möjligt över de kommande åren. För långfristig upplåning talar också statens relativa kostnadsfördel till följd av god riskklassificering på marknaden för långfristiga obligationslån.

År 2020 var de effektiva årliga kostnaderna för skulden i medeltal 0,57 procent, det vill säga 0,29 procentenheter lägre än 2019. Kostnaderna för skulden ska huvudsakligen minimeras genom strategiska val av ränteriskenivå.

År 2020 emitterade staten tre nya benchmarklån. Det första, till ett värde av 3,0 miljarder euro, emitterades i februari och förfaller till betalning 2036. Det andra, också till ett värde av 3,0 miljarder euro, emitterades i juni och förfaller till betalning 2040. Det tredje, likaså till ett värde av 3,0 miljarder euro, emitterades i augusti och förfaller till betalning 2030. Vidare anordnades fyra auktioner, på lån som förfaller 2024, 2029, 2030 och 2036 till ett värde av sammanlagt 3,7 miljarder euro. Här ingick benchmarklån till ett värde av 100 miljoner euro som emitterades för Senatfastigheter.

Utöver auktionerna och de syndikerade emissionerna emitterades under våren dessutom benchmarklån i euro i form av så kallade private placement-emissioner. Största delen av emissionerna av dessa benchmarklån i euro gjordes med en maturitet på 5–10 år och med dessa genomfördes en långfristig medelanskaffning på totalt 7,4 miljarder euro.

Statliga skuldförbindelser emitterades till ett värde av 18,1 miljarder euro. Här ingick skuldförbindelser till ett värde av 50 miljoner euro som emitterades för Senatfastigheter.

I maj emitterade staten en tioårig obligation i amerikanska dollar till ett värde av 1,4 miljarder euro. Nya valutalån är skyddade mot valutakursrisken genom avtal om valutaswap. Valutalånen från tiden före avtalen om valutaswap uppgick i slutet av berättelseåret till 5,0 miljarder euro, vilket är 4,0 procent av statsskulden.

Tabell 25. Nettouplåning i statens budgetekonomi, miljoner euro.

	2016	2017	2018	2019	2020
Upptagna lån	25 991	23 464	20 087	23 978	53 880
Amorteringar	23 762	20 403	20 966	22 579	35 565
Poster för skuldhanteringen	245	23	–107	394	647
Nettouplåning sammanlagt	2 474	3 084	–986	1 793	18 962

Tabell 26. Statsskuldens struktur*, miljoner euro.

	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
Långfristig skuld	98 863	98 809	100 645	100 399	106 745
Kortfristig skuld	3 489	6 964	4 328	5 969	18 088
Statsskulden totalt	102 352	105 773	104 973	106 368	124 833
Budgetekonomin	101 701	104 762	103 884	105 283	123 598
Fondekonomin	5	5	3	0	0
Affärsverken	646	1 005	1 086	1 085	1 235
Korrigeringsposter	0	0	0	0	0
Statsskulden totalt	102 352	105 773	104 973	106 368	124 833

* I statsskulden ingår de lån som Statskontoret sköter och som tagits upp för budgetekonomin, fondekonomin och affärsverken utom emissionsvinster och emissionsförluster.

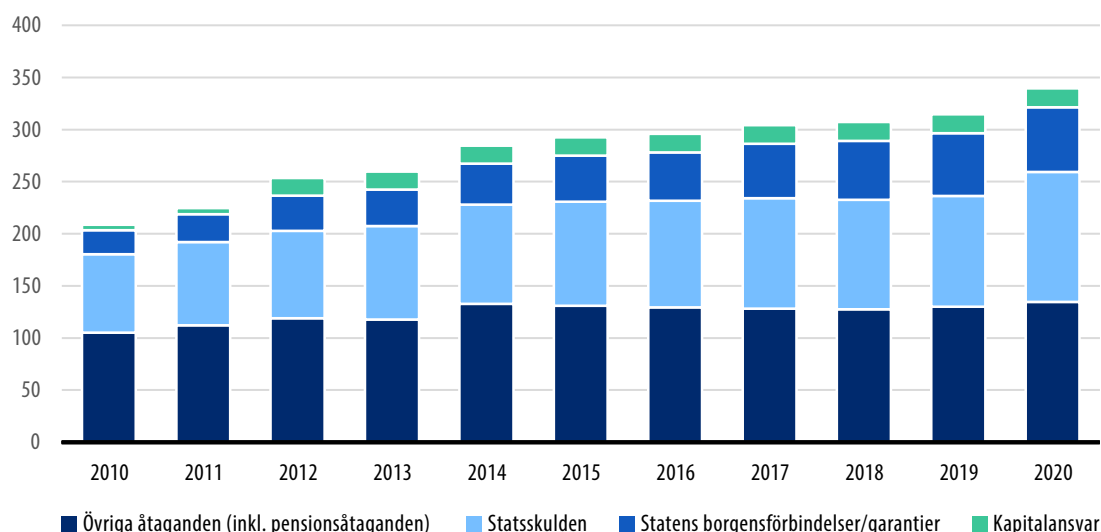
3.2.8 Statsfinansiella åtaganden och risker

Statens finansiella åtaganden och de risker som är förenade med dem kan uppstå på olika håll inom statens budgetekonomi, statens fonder eller statens affärsverk. Statens uttalade (explicita) åtaganden utgörs vid sidan av skulder och pensionsåtaganden närmast av borgensförbindelser och garantier. De uttalade åtagandena grundar sig på lagar eller avtal. Dessutom kan staten ha outtalade (implicita) åtaganden till exempel i samband med tryggheten av kommuner, statsägda bolag eller finansmarknaden. Då kan det uppstå ett behov av att staten åtar sig ett reellt ansvar för att trygga kontinuiteten i någon central funktion i samhället, även om staten inte direkt är förpliktad till detta genom lag eller avtal.

De statsfinansiella åtagandena och riskerna tas upp mer detaljerat i finansministeriets [översikt hösten 2020](#) över statens finansiella åtaganden och risker. Enligt översikten har statens åtaganden ökat kraftigt i antal under de senaste åren och Finlands borgensförbindelser ligger på en hög nivå i internationell jämförelse. Följande översikt publiceras hösten 2021.

Statens definierbara åtaganden är de statliga borgensförbindelserna och garantierna, kapitalansvaret, skulderna samt övriga åtaganden (inklusive pensionsåtaganden). Figuren nedan visar ett sammandrag av utvecklingen av statens huvudsakligen definierbara åtaganden. Pensionsåtagandet på 93,1 miljarder euro ingår i de övriga åtagandena i figuren.

Figur 18. Statens åtaganden, miljarder euro.

I tabellen nedan ingår en sammanfattning av statens tillgångar och av det nominella värdet på vissa definierbara åtaganden. Uppgifterna om statens reala och finansiella förmögenhet baserar sig på finansräkenskaperna. Statistikcentralens statistik över statliga borgensförbindelser avviker från beloppen i tabellen, bland annat på grund av den sektorklassificering som används i officiell statistik. Av de finansiella tillgångarna beskrivs dessutom vissa centrala, börsnoterade aktieinnehav. Utöver dessa äger staten eller är delägare i flera sådana företag för vilka värderingen baserar sig på bokföringsvärdet. Efter 2011 har de finansiella tillgångarna ökat till följd av stigande börskurser.

Tabell 27. Sammanfattning av statens tillgångar och åtaganden, miljarder euro, procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

	2016	2017	2018	2019	2020
Statens realtillgångar ¹	56,8	57,9	58,7	57,9	*
procent i förhållande till BNP	26,1	25,6	25,1	24,1	*
Statens finansiella tillgångar	70,5	70,9	73,3	81,8	98,8
procent i förhållande till BNP, varav	32,4	31,3	31,4	34,0	41,7
• Statskassan	3,1	3,0	2,1	2,3	7,6
• Solidium	7,8	8,6	6,8	7,5	7,6
• Övrigt noterat aktieinnehav	11,5	15,2	15,5	19,0	26,0
• Bostadsfondens fordringar ²	5,2	4,6	4,2	3,7	3,2
Statsskulden	102,3	105,8	105,0	106,4	124,8
procent i förhållande till BNP	47,0	46,8	44,9	44,3	52,6
Kommunernas skuld	19,0	19,2	20,1	23,5	24,6
procent i förhållande till BNP	8,7	8,5	8,6	9,8	10,4
Statsborgen ³	46,1	52,3	56,6	60,2	62,0
procent i förhållande till BNP	21,2	23,1	24,2	25,1	26,1
• Finnvera	22,6	27,7	30,3	32,6	31,6
• Studielån	2,3	2,7	3,4	4,0	4,5
• EFSF	6,3	7,0	7,0	7,0	6,8
• Finlands Bank	0,6	0,4	0,5	0,6	0,6
• Statliga fonder	13,2	13,8	14,6	15,5	16,5
• Övriga	1,1	0,6	0,8	0,5	2,0
Kapitalåtaganden ⁴	18,0	17,9	17,9	17,9	18,2
procent i förhållande till BNP	8,3	7,9	7,6	7,4	7,7
• Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM)	11,14	11,1	11,1	11,1	11,1
• Europeiska investeringsbanken (EIB)	3,10	3,1	3,1	3,1	3,1
• Nordiska investeringsbanken (NIB)	1,09	1,1	1,1	1,1	1,1
• Övriga	2,67	2,5	2,5	2,6	2,8
Övriga åtaganden ⁵	129,5	128,3	127,6	130,0	134,5
procent i förhållande till BNP	59,5	56,8	54,4	54,1	56,7
• Budgetekonomin, varav	126,9	125,5	124,7	127,2	131,6
• pensionsåtaganden	93	92,6	92,1	92,7	93,1
• Fondekonomin	1,2	1,6	1,7	1,7	1,8
• Affärsverken	1,4	1,2	1,2	1,1	1,1

1 Enheter har omklassificerats i räkenskaperna för 2019. Siffrorna har korrigerats för att motsvara tidsserien för alla år.

2 Bostadsfondens fordringar inkluderar aravalånefordringarna i sin helhet för räkenskapsåren. I de tabeller som uppgjorts före 2019 har endast långfristiga lånefordringar rapporterats.

3 Statens borgensförbindelser och garantier presenteras mer ingående i bilaga 2 till regeringens årsberättelse (bilaga 12 till statsbokslutet).

4 Kapital till internationella finansinstitut, som måste betalas om kapitalet behövs för att täcka förluster eller för att undvika insolvens.

5 Till exempel statens pensionsåtaganden och befogenhet att använda budgetanslag.

* Statens realtillgångar 2020 publiceras i Statistikcentralens finansiella räkenskaper 24.9.2021.

Utan elimineringar uppgick åtagandena utanför balansräkningen för statens budgetekonomi, fonder och affärsverk den 31 december 2020 till totalt 194,9 miljarder euro. Ökningen jämfört med året innan är här 5,0 miljarder euro.

Tabell 28. Åtaganden utanför balansräkningen inom statens budgetekonomi, fondeekonomi och statliga affärsverk, miljoner euro.

	31.12.2019	31.12.2020	Förändring mn euro	Förändring %
Åtaganden utanför balansräkningen inom statens budgetekonomi	171 917	175 680	3 763	2,2
• Statens pensionsåtaganden	92 700	93 100	400	0,4
• Befogenhet att använda budgetanslag ¹⁾	9 782	10 706	924	9,4
• Statliga borgensförbindelser och statsgarantier ²⁾	44 759	45 530	771	1,7
• Andra fleråriga åtaganden	24 677	26 345	1 668	6,8
Åtaganden utanför balansräkningen för statens fondeekonomi	17 194	18 328	1 134	6,6
Åtaganden utanför balansräkningen för statliga affärsverk	739	886	147	19,9
Totalt	189 851	194 895	5 043	2,7

1) I regeringens årsberättelse 2019 presenterades felaktigt att användningen av fullmakter föranlett ett anslagsbehov på totalt 10 050 miljoner euro.

2) Fondernas statliga borgensförbindelser och garantier ingår i punkten Åtaganden utanför balansräkningen för statens fondeekonomi.

Borgensförbindelser och garantier

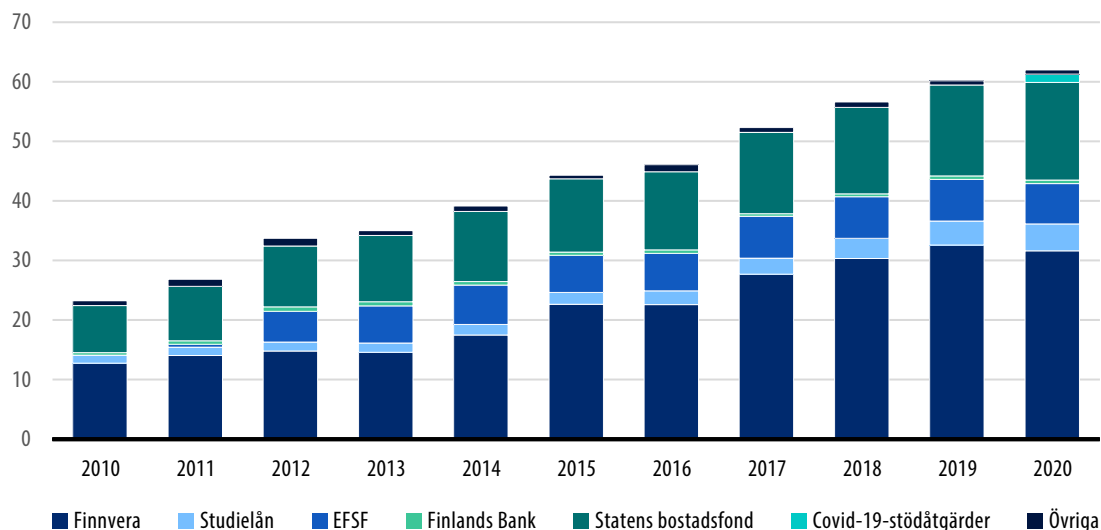
Borgensförbindelser och garantier är huvudsakligen åtaganden som kan jämföras med kreditrisk. Beloppen av de borgensförbindelser och garantier som binder staten har ökat kraftigt under de senaste åren. I statens bokslut rapporteras det disponibla maximibeloppet för borgensförbindelser och garantier, för vilket riksdagen beviljat fullmakt samt som har gällande borgens- och garantiansvar.

Det disponibla maximibeloppet för statliga borgensförbindelser och statsgarantier utgjorde 135,2 miljarder euro vid utgången av 2020. I slutet av 2019 var maximibeloppet 106,5 miljarder euro. Merparten av de ökade fullmakterna utgjordes av de höjningar av borgensfullmakten för Finnveras exportfinansiering och medelsanskaffning som gjordes i början av 2020 samt de borgensfullmakter som under årets lopp beviljats i anslutning till stödåtgärderna med anledning av coronaviruset. Till borgensfullmakterna relaterade till coronavirusepidemin hörde höjningen av Finnveras

borgensfullmakter för inhemsk finansiering från 4,2 miljarder euro till 12 miljarder euro, borgensfullmakterna till Finnair (600 miljoner euro) och till rederier som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen (600 miljoner euro) samt borgensfullmakter för stödåtgärder inom EU-området, varav andelen borgensförbindelser för lån som tagits inom ramen för EU-kommissionens instrument för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation (SURE) uppgick till 432 miljoner euro och Europeiska Investeringsbankens Covid-19-garantifonds andel till 372 miljoner euro. För Sysselsättningsfondens beredskapskreditlimiter godkändes en borgensfullmakt på 800 miljoner euro.

Det gällande beloppet av borgensförbindelser och garantier utgjorde 62,0 miljarder euro vid utgången av 2020. De gällande borgensförbindelserna och garantierna ökade under 2020 med 3,0 procent, i euro 1,8 miljarder. Ökningen av statens borgensförbindelser och garantier har under de senaste tio åren särskilt koncentrerats inom de två största delområdena: borgensförbindelser för Finnvera Abp och Statens bostadsfond som behandlas senare i detta kapitel.

Av de gällande borgens- och garantiåtagandena i slutet av 2020 uppgick den andel som relaterar till Finnveras borgensförbindelser och garantier till 31,6 miljarder euro, Statens bostadsfonds andel till 16,4 miljarder euro, Europeiska finansiella stabiliseringsfacilitetens (EFSF) andel till 6,8 miljarder euro och studielånens andel till 4,5 miljarder euro. De gällande borgensåtagandena relaterade till stödåtgärderna med anledning av coronaviruset uppgick vid årets slut till 1,4 miljarder euro, varav SURE-garantiernas andel var 432 miljoner euro, andelen för Europeiska Investeringsbankens Covid-19-garantifond 372 miljoner euro, andelen för Finnairs lånegaranti 540 miljoner euro och andelen för garantiprogrammet för rederier som är kritiska med tanke på försörjningsberedskapen 48,15 miljoner euro. Allt som allt utgör det nominella värdet på de gällande statliga borgensförbindelserna och garantierna för närvarande 26,1 procent i förhållande till totalproduktionen.

Figur 19. Statens gällande borgensförbindelser och garantier, utveckling*, miljarder euro.

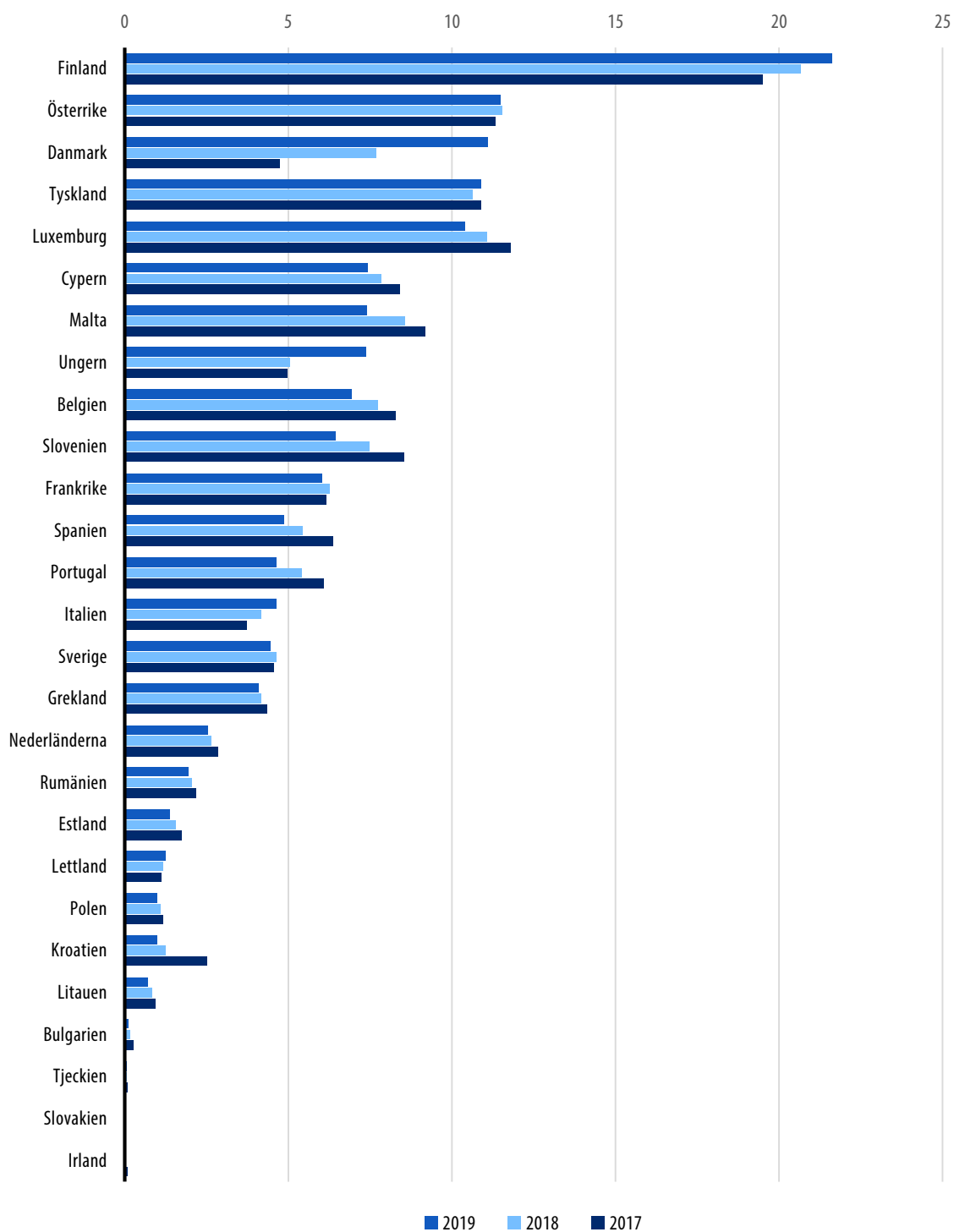
* Statens borgensförbindelse för Finnvera enligt bokslutsrapporteringen utgörs av exportgaranti- och specialborgensverksamhetens ansvarsstock, den inhemska ansvarsstocken och borgensförbindelserna för medelsanskaffningen. I mängden borgensförbindelser och garantier inom exportgaranti- och specialborgensverksamheten beaktas gällande ansvar (lyfta och olyfta), men inte anbudsansvar. Till den del den medelsanskaffning som staten borgat för och som tagits ut under Finnveras EMTN-kreditprogram har använts till att finansiera exportkrediter är statens ansvar inte dubbelt, eftersom det kan realiseras utifrån olika faktorer och vid olika tidpunkter.

Internationellt sett ligger beloppet av de statliga borgensförbindelserna på en hög nivå i Finland. En jämförelse mellan olika länder av det nominella värdet av borgensförbindelserna försvåras bland annat av att länderna har olika praxis för rapportering. Enligt det tillgängliga material som samlats in av Eurostat för 2019 är Finlands statliga borgensförbindelser och garantier de högsta i EU-länderna i förhållande till totalproduktionen (21,6 procent i förhållande till bruttonationalprodukten). De näst högsta nivåerna på borgenstocken efter Finland hade Österrike (11,5 procent), Danmark (11,1 procent) och Tyskland (10,9 procent).

Utöver den finländska statsborgensstockens förhållandevis höga nivå har också ökningen i antalet borgensförbindelser länge legat på en hög nivå. Mellan 2014 och 2019 var Finlands ökning i borgenstocken i förhållande till bruttonationalprodukten den näst snabbaste bland EU-länderna (6,4 procentenheter). Den snabbaste ökningen under granskningsperioden skedde i Danmark (7,4 procentenheter), där borgensförbindelsernas totalnivå i förhållande till bruttonationalprodukten 2019 fortsättningsvis låg på en avsevärt lägre nivå än i Finland. På tredje plats kom Italien med en ökning på 2,2 procentenheter och Ungern med 1,7 procentenheter. Den totala borgenstocken 2019 var 4,6 procent i Italien och 7,4 procent i Ungern. I de övriga EU-länderna var ändringen av borgenstocken under motsvarande period nära noll eller minskade.

Figur 20. EU-ländernas statliga borgensförbindelser* 2017–2019, procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

Källa: Eurostat

* Åtaganden som gäller EU:s ekonomiska kris ingår inte.

Finnvera

Det statsägda specialfinansieringsbolaget Finnvera främjar finländska företags verksamhetsförutsättningar och konkurrenskraft genom att tillhandahålla lån, borgensförbindelser och exportgarantier. Finnvera-koncernen består av moderbolaget Finnvera Abp och dess dotterbolag Finlands Exportkredit Ab. Finnvera-koncernens verksamhetsområde fördelas på inhemsk finansiering och finansiering av export. Under coronaviruspandemin har Finnvera fokuserat på att säkerställa tillgången till lånefinansiering för livsdugliga företag i Finland och att säkerställa att verksamhetsförutsättningarna för exportfinansiering bevaras i krisläget.

Finnvera har cirka 26 500 kunder varav merparten är kunder inom inhemsk finansiering. Finnveras ansvarsstock av lyfta lån och borgensförbindelser för finansiering av små och medelstora företag samt av mid cap-företag utgjorde 2,4 miljarder euro vid utgången av 2020 (1,9 miljarder euro vid utgången av 2019). Mätt i euro ligger Finnveras största åligganden inom exportfinansieringen.

Enligt statens bokslutsrapportering uppgick statens borgens- och garantiåtaganden relaterade till Finnveras verksamhet i slutet av 2020 till 31,6 miljarder euro. I bokslutsrapporteringen inkluderar de statliga borgensförbindelserna och garantierna inom exportgaranti- och specialborgensverksamheten gällande lyfta och olyfta ansvar men inte anbudsansvar. Till den del den medelsanskaffning som staten borgat för och som tagits ut under Finnveras EMTN-kreditprogram har använts till att finansiera exportkrediter är statens ansvar inte dubbelt, eftersom det kan realiseras utifrån olika faktorer och vid olika tidpunkter.

Borgensåtagandena i anslutning till Finnveras verksamhet har under de senaste tio åren ökat avsevärt efter att borgensstocken i slutet av 2010 uppgick till 12,8 miljarder euro. År 2020 bröts tillväxttrenden och jämfört med föregående år skedde en minskning i borgens- och garantistocken på 0,98 miljarder euro. Av de gällande borgensförbindelserna uppgick ansvarsstocken för exportgaranti- och specialborgensverksamheten till 19,5 miljarder euro (2019: 20,9 miljarder euro), den inhemska låne- och borgensansvarsstocken till 2,4 miljarder euro (2019: 1,9 miljarder euro) och borgensåtagandena för medelsanskaffningen till 9,7 miljarder euro (2019: 9,7 miljarder euro).

I slutet av 2020 uppgick ansvaret enligt lagen om statliga exportgarantier till 19,5 miljarder euro (i slutet av 2019 20,8 miljarder euro). Ansvarsstocken inom exportfinansieringen beräknas enligt lagen om statliga exportgarantier utifrån de sammanlagda gällande ansvaren och hälften av anbudsansvaren enligt valutakursen dagen för beslutet. Vid utgången av 2020 utgjorde Finnveras helhetsansvar vad gäller exportgarantier och specialborgen 22,4 miljarder euro (25,5 miljarder euro vid utgången av 2019), varav 11,8 miljarder euro var lyfta ansvar (i slutet av 2019 11,4 miljarder euro). Totalt minskade ansvaret inom exportgaranti- och specialborgensverksamheten med cirka 3,1 miljarder euro under året.

Finnveras ansvar utgör en betydande delsektor av statsborgensförbindelserna och statsgarantierna, vilket ökar betydelsen av riskhanteringen relaterad till Finnveras verksamhet. Riskhanteringen har

en central betydelse också när det gäller att bevara Finnveras risktagningsförmåga. Det mest betydande riskområdet i Finnveras verksamhet är kreditrisken, och i euro mätt är denna som störst i synnerhet inom exportfinansieringen. Till Finnveras kapitalförvaltning hör bland annat marknads- och likviditetsrisker.

Finnveras exportgaranti- och specialborgensverksamhet präglas av bransch- och kundkoncentrationer. Rederi- och varvsbranschens andel är 49 procent (2019: 54 procent), datakommunikationssektorns andel 17 procent (16 procent) och skogsindustribranschens 11 procent (11 procent). Av gällande exportgaranti- och specialborgensansvar samt anbudsansvar vid utgången av 2020 var andelen för de tre största mottagarna av köparfinansiering 44 procent (2019: 49 procent), för de tio största 63 procent (66 procent) och för de 20 största 76 procent (78 procent).

De lagstadgade befogenheterna för exportfinansieringen har höjts 2014, 2016, 2017 och 2020. I Marins regeringsprogram har det slagits fast att Finnveras befogenheter säkerställs med hänsyn till riskhanteringsbehoven. I början av 2020 trädde de befogenhetshöjningar som riksdagen godkände hösten 2019 i kraft, genom dessa höjdes exportgarantibefogenheterna från 27 miljarder euro till 38 miljarder euro, borgensbefogenheterna för Finnveras medelsanskaffning från 15 miljarder euro till 20 miljarder euro, finansieringsbefogenheterna för exportkrediter från 22 miljarder euro till 33 miljarder euro och ränteutjämningsbefogenheten även den från 22 miljarder euro till 33 miljarder euro.

Syftet med höjningarna var att bevara finansieringsmöjligheterna för exporten på samma nivå som i de viktigaste konkurrentländerna, att förbättra företagets verksamhetsförutsättningar och finansmarknadens verksamhet samt att stärka Finlands ekonomi. De befogenhetshöjningar som började gälla från och med ingången av 2020 grundade sig på en prognos från före coronaviruskrisen om ett fortsatt ökande behov av exportfinansiering som tidigare befogenheter inte bedömdes kunna täcka. Under senare år har den offentliga finansiärens roll ökat inom exportfinansieringen, vilket också har bidragit till att öka ansvarsstocken.

Den betydande ökningen i ansvaret för exportfinansieringen under 2010-talet och den bedömning av förväntad fortsatt ökning som gjordes i samband med befogenhetshöjningarna har betonat behovet av riskhantering och riskuppföljning samt vidareutveckling inom exportfinansieringen samt vikten av riskbuffertar. Coronaviruskrisen har dessutom aktualiserat riskerna i anslutning till den befintliga exportfinansieringen, då i synnerhet rederibranschens verksamhet befinner sig i svårigheter till följd av coronaviruspandemin.

Exportfinansieringen och den relaterade riskhanteringen behandlades i arbetsgruppen för utveckling av den offentliga exportfinansieringen (VIRAKE), som i sin rapport 2019 bland annat rekommenderade att Finnveras finansiella tillsyn utvecklas samt att uppföljningsindikatorerna för riskhanteringen regelbundet rapporteras förutom till arbets- och näringsministeriet även till finansministeriet och det finanspolitiska ministerutskottet. Under 2020 fortsatte arbetet med att utveckla

exportfinansieringen i en ny lagstiftningsarbetsgrupp tillsatt av arbets- och näringsministeriet, vars mandatperiod fortsätter fram till slutet av 2021.

I regeringens proposition från hösten 2019 om befogenhetshöjningar för exportfinansieringen konstaterades det att en överföring av den finansiella tillsynen över Finnvera från arbets- och näringsministeriet till Finansinspektionen är under beredning som ett led i den kommande vidareutvecklingen av tillsynen. Utredningsarbete kring överföringen och innehållet har bedrivits sedan hösten 2019 inom ramen för det mer omfattande arbetsgruppsarbetet för att utveckla lagstiftningen om Finnveras finansieringsverksamhet. Avsikten är att regeringens proposition om en överföring av tillsynen ska lämnas till riksdagen sommaren 2021.

I syfte att trygga företagens finansiering under de exceptionella omständigheter som epidemin föranlett höjde riksdagen i maj 2020 Finnveras inhemska finansieringsfullmakter från ett maximibelopp på 4,2 miljarder euro till 12 miljarder euro. Den inhemska finansieringens låne- och borgensstock ökade under året från 1,9 miljarder till 2,4 miljarder euro. För att underlätta företagens finansieringsarrangemang har Finnvera också beviljat amorteringsfria perioder och sänkt borgensavgifterna samt påskyndat handlägningsprocessen i fråga om krediter på under en miljon euro.

Målet med Finnveras verksamhet är att den ska vara självbärande, vilket betyder att bolaget på lång sikt ska täcka kostnaderna för sin verksamhet och den andel av kredit-, borgens- och garantiförluster som bolaget svarar för med intäkterna från sin affärsverksamhet. Granskningsperioden för det uppställda målet att bolaget ska vara självbärande är tio år i fråga om finansieringen för små och medelstora företag och 20 år för exportfinansieringen. År 2020 uppvisade Finnvera-koncernen en förlust på 748 miljoner euro. Föregående år var resultatet för räkenskapsperioden 94 miljoner euro på plus. På grund av coronaviruspandemin och i enlighet med standarden IFRS 9 gjorde Finnvera som en följd av försämrade riskklassificeringar och makroekonomiska prognoser kreditförlustreserveringar på 1 166 miljoner euro för exportgaranti- och specialborgensverksamheten. Målet att Finnveras verksamhet ska vara självbärande har uppfyllts fram till 2019, men efter kreditförlustreserveringarna 2020 uppfylldes inte målet om att exportfinansieringen skulle vara självbärande efter 20 år. Kumulativt sett har dock exportgaranti- och specialborgensverksamheten varit självbärande om granskningen beaktar statsgarantifondens medel, som har influtit som ett resultat av den verksamhet som bedrevs av Finnveras föregångarorganisationer.

Beloppet av de förlustbuffertar som uppkommit inom Finnveras exportgaranti- och specialborgensverksamheten uppgick i slutet 2020 före förlustresultatet till sammanlagt 1,52 miljarder euro (2019: 1,46 miljarder euro). Exportgaranti- och specialborgensverksamhetens förluster täcks i första hand ur fonden för exportgaranti- och specialborgensverksamheten i Finnveras balansräkning, som före förlustresultatet 2020 uppgick till 829 miljoner euro (2019: 773 miljoner euro), och i andra hand ur statsgarantifonden utanför statsbudgeten vars tillgångar uppgick till 691 miljoner euro (2019: 686 miljoner euro). Finnvera har delvis också skyddat sina risker genom återförsäkringar, som möjliggör ersättningar till ett maximibelopp som i slutet av 2020 uppgick till 1,28 miljarder euro, det vill säga

11 procent av de lyfta ansvaren. I sista hand är det staten som ansvarar för de borgensförbindelser och garantier som Finnvera beviljar.

Det negativa resultatet 2020 täcktes i första hand ur fonden för exportgaranti- och specialborgensverksamheten i Finnveras balansräkning samt med en fondbetalning på 349 miljoner euro som beviljats av statsgarantifonden. Fondbetalningen har i Finnveras bokslut registrerats som en fordran från statsgarantifonden. Betalningstidtabellen för fordringen påverkas av en eventuell realisering av förlustreserveringarna. Efter resultatet för räkenskapsperioden 2020 uppgick moderbolaget Finnvera Abp:s buffertmedel för inhemsk finansiering och finansiering av export till 692 miljoner euro. Buffertmedlen utgörs av den inhemska finansieringens fria egna kapital 351 miljoner euro samt statsgarantifondens återstående 342 miljoner euro efter fondbetalningen.

Finnveras soliditet bör vara tillräcklig för att säkerställa bolagets risktäckningskapacitet och för att kostnaderna för medelsanskaffningen ska hållas skäliga. Arbets- och näringsministeriet har ställt minst 15 procent som mål för soliditeten i Finnveras inhemska verksamhet. Koncernen Finnveras Tier 1-soliditet i den inhemska verksamheten var, beräknad i enlighet med beräkningsprinciperna för standarden Basel III, 25,1 procent vid utgången av 2020 (2019: 29,4 procent). Det har enligt internationell praxis inte ställts något kapitaltäckningskrav på Finnveras exportfinansiering. Arbets- och näringsministeriet följer dock hur ansvars- och riskpositionen samt buffertmedlen utvecklas samt bland annat soliditetskravet i fråga om eget kapital, där verksamhetens risker beaktas och kreditriskerna utgör den största risken. Kapitaltäckningskravet för kreditrisken baserar sig på VaR-metoden, som beaktar tillgångarna i fonden för exportgaranti- och specialborgensverksamheten samt statsgarantifonden. Soliditetsberäkningen för exportfinansieringen utvecklas med hjälp av ICAAP-ramen. Exportfinansieringens kapitaltäckning försämrades 2020 till följd av kreditförlustreserveringar och uppgick med beaktande av medlen i fonden för exportgaranti- och specialborgensverksamheten och statsgarantifonden i slutet av 2020 till 1,3 procent (2019: 6,9 procent).

Statens bostadsfond

Statens bostadsfond är en fond utanför budgeten vars finansierings- och borgensbefogenheter fastställs årligen i statsbudgeten. Fonden har ingen egen personal. Nya beslut om finansiering och borgensförbindelser fattas vid Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA). Statskontoret förvaltar låne- och borgensstocken och fattar beslut om saneringsåtgärder i anslutning till upplåningen.

I statens bostadsfonds balansräkning utgörs merparten av fordringarna av långfristiga aravalån som beviljats hyreshus- och bostadsrättssamfund före 2008, och som uppgick till 3,2 miljarder euro vid utgången av 2020 (2019: 3,7 miljarder euro). Fonden får sina intäkter från räntor och amorteringar på aravalån och genom borgensavgifter som hör till statliga borgensförbindelser. Statens bostadsfonds likvida tillgångar var 2,69 miljarder euro vid utgången av 2020 (2019: 2,36 miljarder euro). Fondmedel på 6,0 miljoner euro överfördes till statsbudgeten.

Statens bostadsfonds borgensstock fördubblades under 2010-talet. Borgensstocken för bostadsfinansiering var cirka 16,4 miljarder euro vid utgången av 2020, vilket innebar en ökning på 1,1 miljarder euro jämfört med föregående år. Av bostadsfondens borgensstock utgjordes största delen av borgensförbindelser för byggnadslån och lån för totalrenovering till hyreshus- och bostadsrätts-samfund. Borgensstocken för dem var totalt 14,4 miljarder euro vid årets slut.

Nivån på bevillningsfullmakter för social bostadsfinansiering höjdes på grund av finanskrisen som började 2008. Under toppåren 2009 och 2010 användes 1,5–1,7 miljarder euro om året av borgensfullmakterna för bostadsbyggandet. Därefter har det årliga utnyttjandet av borgensfullmakter under 2010-talet i medeltal uppgått till 1,1 miljarder euro om året. Åren 2018 och 2019 uppgick de nya borgensbesluten till nästan 1,5 miljarder euro per år och år 2020 till 1,7 miljarder euro.

Hyreshussamfundens ekonomiska problem har ökat under de senaste åren. Ur riskhanteringsperspektiv ligger de största riskerna i låne- och borgensstocken för hyreshus- och bostadsrätts-samfund i att fastigheternas utnyttjandegrad sjunker i regioner där befolkningen minskar. Statistikcentralen publicerade färsk kommunspecifika befolkningsprognoser i september 2019 och de förutspår en snabbare minskning av befolkningen än väntat i regionerna utanför tillväxtcentra. Därmed kan även problemen i anslutning till hyreshusfinansieringen antas öka i fortsättningen. Den negativa befolkningsutvecklingen minskar utnyttjandegraden och värdet på garantifastigheterna. Vid social bostadsfinansiering leder också ändringar i befolkningsstrukturen, långa lånetider (högst 45 år), progressiv amortering samt hög belåningsgrad (85–95 procent) till utmaningar.

Hyreshusfinansieringens risker minimeras bland annat genom att frigöra objekt från begränsningar och bevilja hyreshussamfund saneringsåtgärder som definieras i lag. År 2020 frigjordes 4 063 bostäder från begränsningar (2019: 5 422 bostäder). År 2020 beviljades rivningsackord för 3,96 miljoner euro (2019: 3,07 miljoner euro) och rivningsunderstöd beviljades för 5,6 miljoner euro (2019: 4,6 miljoner euro). Inga begränsningsackord beviljades överhuvudtaget under 2020 (2019: 1,4 miljoner euro).

I och med de författningsändringar som trädde i kraft 2019 utökades möjligheterna att åtgärda ekonomiska problem i hyreshussamfund i regioner där befolkningen minskar. Tack vare författningsändringarna kunde man vidta mer föregripande saneringsåtgärder och höja maximiantalet ackord. Även höga räntor på aravalån sänktes.

Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ARA och Statskontoret ansvarar tillsammans för riskhanteringen i fråga om låne- och borgensstocken i Statens bostadsfond. För riskhanteringen gäller den riskhanteringsanvisning som ämbetsverken fått av direktionen för Statens bostadsfond, och riskhanteringen samordnas i ARAs och Statskontorets gemensamma riskgrupp.

Av aravalånebeståndet för finansiering av hyreshus och bostadsrättshus på 3,2 miljarder euro har 0,84 miljarder (25,9 procent) placerats inom riskfyllda områden enligt Statskontorets

riskklassificering av kommuner (C: måttlig risk, D: hög risk och E: synnerligen hög risk). Av borgensstocken på 14,4 miljarder euro för finansieringen av hyreshus och bostadsrättshus har cirka 2,21 miljarder euro (15,3 procent) placerats inom motsvarande riskfyllda områden. Av den finansiering för nyproduktion som beviljades 2020 gick ändå 89 procent till tillväxtcentra.

I statsborgensstocken för privatpersoners bolån har inga betydande ändringar skett under de senaste åren. Borgensstocken för personlån har sedan 2012 varierat mellan 2,0 och 2,1 miljarder euro. Vid utgången av 2020 var borgensstocken 1,96 miljarder euro, vilket innebar en minskning på 78 miljoner euro jämfört med året innan.

Förbindelsestocken för bostadsfondens räntestödsbelåning utgjorde 18,4 miljarder euro vid utgången av 2020, vilket innebar en ökning på 1,35 miljarder euro från föregående år. Av räntestödslånen uppgick samfundslånen andel i slutet av 2020 till 13,86 miljarder euro och andelen för privatpersoners ägarbostadslån till 4,49 miljarder euro. På grund av den låga räntenivån betalades endast 2,7 miljoner euro ut i räntestöd 2020. En allmän höjning av räntenivån kan i framtiden innebära en risk för att räntestödsbetalningarna ökar avsevärt.

Borgensavgifter (borgensprovisioner) och borgensersättningar

En borgensavgift tas ut för statsborgen och statsgarantier som enligt lagen om statens långivning och statsborgen (449/1988) beviljas med riksdagens samtycke om inget annat föreskrivs i någon annan lag eller förordning som utfärdats med stöd av den lagen. Avgiftsbeloppet regleras i statsrådets förordning om avgifter som uppbärs för statsborgen (20/2003).

Borgensavgifterna för statsborgen och statsgarantier som hör till finansministeriets förvaltningsområde uppgick 2020 till 12,4 miljoner euro. Intäkterna bestod av borgensavgifter av låneborgen föranledda av coronaviruskrisen samt av lån som statens affärsverk upptagit och för borgensförbindelser som affärsverken beviljat sina dotterbolag. Inga borgensersättningar betalades inom förvaltningsområdet 2020.

Statens bostadsfond fick 4,45 miljoner euro i borgensavgifter 2020. Intäkterna består av avgifter som tagits ut för statsborgen för bostadslån för ägarbostäder, för lån som beviljats för byggande av hyresbostäder och för totalrenovering av bostadsaktiebolag. År 2020 betalades 0,3 miljoner euro i borgensersättningar för borgensförbindelser i anslutning till privatpersoners bolån (2019: 0,2 miljoner euro). I borgensersättningar för borgensförbindelser för samfundslån betalades 0,2 miljoner euro.

Finnvera Abp, som hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde, tar ut provisioner för de borgensförbindelser och garantier som bolaget beviljar. Beloppet för Finnveras intäkter från arvoden uppgick 2020 i fråga om exportgaranti- och specialborgensverksamheten till 105,3 miljoner euro och för de inhemska borgensförbindelsernas del till 40,6 miljoner euro.

Enligt lagen om statens specialfinansieringsbolags kredit-, borgens- och kapitalplaceringsverksamhet (445/1998) ersätter staten Finnvera för de kredit- och borgensförluster som eventuellt uppkommer i kredit- och borgensverksamheten. År 2020 uppgick statens ersättning av förluster till Finnvera till 36,2 miljoner euro.

På basis av statsborgen för studielån som administreras av FPA betalades 2020 ut 24,9 miljoner euro i ersättningar till banker. Borgensfordringar krävdes in till ett belopp av 14,7 miljoner euro.

Gårdsbrukets utvecklingsfond fick in 1,2 miljoner euro i borgensavgifter 2020. Fonden betalade 1,66 miljoner euro i borgensersättningar.

Risker

De statsfinansiella riskerna kan i vid bemärkelse definieras som avvikelser från den utveckling som förväntades då budgeten och den ekonomiska prognosen gjordes upp, och som inverkar negativt på statsfinansernas balans eller finansiella ställning. Risker kan förorsakas av makroekonomiska chocker, ingå i statens tillgångar och statsskulden och ha samband med indirekta åtaganden.

Makroekonomiska risker

Makroekonomiska risker kan uppstå på grund av internationella, europeiska och ibland även inhemska ekonomiska förändringar. Det mest typiska är att makroekonomiska konsekvenser uppstår i realekonomin genom påverkan från internationella ekonomiska konjunkturer. Makroekonomiska risker kan också orsakas till exempel av ändringar i priserna på råvaror och energi. Även snabba branschspecifika strukturomvandlingar kan orsaka risker för den samhällsekonomiska utvecklingen och för statsfinanserna. Lågkonjunkturer i realekonomin och övriga negativa ekonomiska förändringar påverkar även den offentliga ekonomin snabbt i form av sjunkande beskattningsutfall och ökande utgifter för social trygghet. Makroekonomiska risker på europeisk nivå har på 2010-talet också lett till problem som har samband med finansieringssystemet och enskilda staters ekonomier. Gemensamma administrativa system och stödsystem har byggts för att åtgärda dem.

I början av 2020 gav den globala coronaviruspandemin upphov till en alldeles ny makroekonomisk chock som har vittomfattande följder. Krisen har påverkat samhället och näringslivet negativt på många olika delområden. Staten har under denna exceptionella kris blivit tvungen att öka sina utgifter och genomföra stödåtgärder inom olika samhälleliga och ekonomiska delområden samtidigt som skatteinkomsterna har minskat. Coronaviruskrisen har lett till ett tryck på ökad statsskuld och ökat borgensansvar.

Den makroekonomiska utvecklingen analyseras i årsberättelsens avsnitt 3.1.

Risker som hänför sig till statens balansräkning

Statens balansräkning kan innehålla risker i fråga om både skulder och tillgångar. Statsskulden har mer än fördubblats sedan 2007. På grund av att räntorna sjunker har de årliga ränteutgifterna för statsskulden under en lång tid hållits på ungefär samma nivå och till och med sjunkit en aning. Ränteriskerna ingår i statens skuldebrev, likvida medel samt andra instrument för skuldhanteringen. Ränterisken i samband med skuldhanteringen kan analyseras genom begreppet budgetrisk, där ändringar i ränteutgifterna undersöks när den allmänna räntenivån permanent stiger med en procentenhet. En sådan uppgång ökar statens ränteutgifter genom att den nuvarande skulden prissätts på nytt så att de årliga ränteutgifterna för skulden till exempel 2023 skulle vara cirka 566 miljoner euro högre jämfört med prognosen.

Statens lånefordringar kan även innehålla risker. Statens bostadsfonds lånefordringar uppgick vid utgången av året till 3,2 miljarder euro. I finansieringen av hyres- och bostadsrättssamfund ingår regionala risker då hyreshusens utnyttjandegrader sjunker i regioner där befolkningen minskar. Business Finlands lånefordringar uppgick vid utgången av året till 1,13 miljarder euro. Lånestocken bestod huvudsakligen av produktutvecklingsfinansiering utan säkerhet, vars risker snabbt korrelerar med de ekonomiska konjunkturförändringarna.

Risker som beror på kursfluktuationer hör till statens bolagsinnehav. Statens ekonomiska ställning enligt balansräkningen, det vill säga helheten av tillgångar, skulder och åtaganden, är delvis svårtolkad eftersom en betydande del av statskoncernens tillgångsposter och åtaganden finns i enheter utanför budgeten: i fonder, affärsverk och statsägda bolag. Statens tillgångar förvaltas numera bland annat inom ramen för statens budgetekonomi, av statens affärsverk, Solidium Oy, och Statens pensionsfond. Det försvårar den övergripande riskhanteringen och målsättningarna i samband med risker som gäller statskoncernens balansräkning.

Risker i samband med villkorliga åtaganden

De explicita borgens- och garantiförbindelserna som hör till de villkorliga åtagandena består huvudsakligen av åtaganden i samband med skuldförbindelser, varvid borgenären bär kreditrisken på samma sätt som vid direkt utlåning. Vid borgensförbindelser kan riskhanteringen dock anses mer utmanande än i en direkt roll som borgenär. Riskhanteringen vid villkorliga åtaganden kräver god kommunikation mellan parterna i skuld- och borgensförbindelser. Vid betalningssvårigheter är det med tanke på den borgensansvariga problematiskt att eventuella arrangemang görs mellan gäldenären och borgenären. Borgensmannen bär kreditrisken men kan inte nödvändigtvis flexibelt påverka finansiella saneringsåtgärder till exempel vid tillfälliga betalningssvårigheter.

I anslutning till euroområdet stabilitetsmekanismer kan Finland åläggas betalningsskyldigheter för att trygga kapitalet i den europeiska stabilitetsmekanismen (ESM) eller med stöd av borgensförbindelserna till den europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF). En sådan situation kan till exempel uppstå om en stat som fått finansiellt stöd inte betalar räntorna eller återbetalar stödet. Dessa risker behandlas senare i detta kapitel.

De nya borgensansvaren utgörs av de arrangemang som vidtagits för skötseln av den europeiska coronaviruskrisen, varav EU-kommissionens instrument för tillfälligt stöd för att minska risken för arbetslöshet i en krissituation (SURE) har en andel på 432 miljoner euro och Europeiska Investeringsbankens Covid-19-garantifonds andel är 372 miljoner euro. Utöver dessa har man i EU som en del av det nya beslutet om egna medel fattat beslut om ett återhämtningsinstrument och om finansieringen av det. De lån som tas med anledning av återhämtningsinstrumentet ökar den Europeiska unionens åtaganden med totalt 750 miljarder euro (uttryckt i 2018 års priser). Finlands kalkylerade andel uppskattas uppgå till cirka 13 miljarder euro. Finlands betalningar som realiseras efter 2027 hänför sig till understöd i form av lån inom ramen för återhämtningsinstrumentet, varav Finlands andel är uppskattningsvis totalt 6,6 miljarder euro. Återhämtningsinstrumentets ikraftträdande som en del av beslutet om egna medel förutsätter godkännande från alla medlemsstaters nationella beslutsfattande organ.

Sammanfattning av riskerna

Riskerna i anslutning till de offentliga finanserna är vanligen på många sätt kopplade till den allmänna ekonomiska utvecklingen. I ett exceptionellt svårt ekonomiskt läge kan de offentliga finanserna försvagas genom samtidig påverkan av flera olika faktorer. Riskerna i samband med makroutvecklingen, den offentliga skuldsättningen, den offentliga sektorns ägande, beviljade borgen och garantier samt riskerna i samband med övriga åtaganden inom den offentliga sektorn korrelerar med varandra. Under normala konjunkturväxlingar realiseras vanligen bara en del av riskerna.

Framtidens utmaningar och trycket på utgifterna riktas på hela den offentliga sektorn. Statsskulden och statens borgensåtaganden har nästan kontinuerligt ökat allt sedan finanskrisen började 2008. De statliga åtgärder som coronaviruskrisen föranlett och de minskade skatteinkomsterna har på kort tid orsakat en avsevärd ökning i nivån på statens åtaganden.

Den kommunala ekonomin står inför betydande ekonomiska utmaningar särskilt i samband med ordnandet av social- och hälsojourer. Situationen försvåras av befolkningens åldrande och den regionala centraliseringen. Genom den aktuella social- och hälsovårdsreformen eftersträvas en överföring av social- och hälsovårdens organiseringsansvar till större förvaltningsenheter. Beredningen av social- och hälsovårdsreformen, som är av central betydelse för den ekonomiska hållbarheten, framskred under 2020 i enlighet med regeringsprogrammet. I december 2020 lämnades en regeringsproposition om reformen, enligt vilken ansvaret för att ordna social- och hälsovården samt räddningsväsendet överförs från kommunerna, sjukvårdsdistrikten och andra samkommuner till välfärdsdistrikten den 1 januari 2023. Vilka effekter reformen kommer att ha på kostnadsutvecklingen inom den offentliga sektorn kan bedömas närmare först på längre sikt. Det är också svårt att i detta skede göra en noggrann bedömning av kommunernas roll samt effekterna av balans- och finansieringsstrukturen.

Kostnaderna för realisering av statens åtaganden kan utgöra en betydande börda för samhällsekonomin. Detta accentuerar vikten av en noggrann riskbedömning och riskhantering vid finansiella

beslut som är bindande för staten och vid hanteringen och uppföljningen av åtagandena. Man försöker kontinuerligt klarlägga och utveckla förfaringsätt och praxis, uppföljning och rapportering som hänför sig till riskhanteringen. Coronakrisen, som utbröt i början av 2020 och som fortsättningsvis pågår under 2021, ställer ännu större krav än tidigare på riskhanteringen i samband med statens åtaganden och den samlade bedömningen av den belastning som de olika åtgärderna orsakar.

Åtaganden och risker i samband med hanteringen av stabiliteten i euroområdet

Finska staten har som medlem av EU och euroområdet deltagit i åtgärder för att stödja den ekonomiska och finansiella stabiliteten i EU och euroområdet genom olika arrangemang under 2008–2018. Arrangemangen genomfördes som en del av gemensamt avtalade ekonomiska anpassningsprogram med finansiellt stöd i olika former. Riksdagens revisionsutskott har konstaterat i sitt betänkande (ReUB 8/2017 rd – B 14/2017 rd – B 9/2017 rd) att utskottet ser det som viktigt att rapporteringen om exponeringarna i samband med de finansiella stödprogrammen för euroländerna och om riskerna som hänför sig till dem är så heltäckande som möjligt i regeringens årsberättelse.

EU- och euroländernas finansiella stöd beviljades som finansiellt stöd av stabilitetsmekanismerna som grundades under krisen eller som bilaterala lån mellan stater. Särskilt genom euroområdets finansiella stödprogram har betydande och långfristiga åtaganden i form av kapital- och borgensförbindelser samt lånefordringar uppkommit för finska staten. Riskerna i anslutning till de finansiella stöden och återbetalningen av dem begränsas bland annat genom villkorliga, förmånliga lånevillkor samt genom krav på enighet i beslutsfattandet. Medlemsstaterna kan inte heller ta över andra medlemsstaters skulder (artikel 125 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt).

Nya finansiella stöd som riktas till länder i euroområdet genomförs i första hand via Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM). De enskilda beslut om finansiellt stöd som fattas där ökar inte finska statens åtaganden, och separata beslut fattas om höjning av ESM:s kapital. Indirekta åtaganden för finska staten uppstår genom Europeiska finansiella stabiliseringsfacilitetens (EFSF), Europeiska finansiella stabiliseringsmekanismens (EFSM), EU:s betalningsbalansstöds och Internationella valutafondens (IMF) finansiella stöd. Riksdagen godkänner Finlands deltagande i dessa institutioners verksamhet och de stödprogram som beviljas via dem. För närvarande pågår inom euroområdet inga aktiva finansiella stödprogram via EFSF eller ESM.

Finlands Bank har deltagit i euroområdets krishantering som en del av eurosystemet och rapporterar självständigt om sina risker och åtaganden.

Sammandrag över förbindelser, åtaganden och fordringar

I följande tabell presenteras ett sammandrag över Finlands förbindelser, åtaganden och fordringar i samband med stabiliseringen i euroområdet, som behandlas närmare nedan.

Tabell 29. Finska statens förbindelser, åtaganden och fordringar för hanteringen av den europeiska finans- och skuld-krisen 31.12.2020, miljarder euro.

Europeiska stabilitetsmekanismen			Kapital
Finlands andel av hela kapitalet			12,6
Betald kapitalandel			1,4
Infodringsbar andel			11,1
ESM:s finansieringsstöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Spanien	Programmet slut	23,7	0,42
Cypern	Programmet slut	6,3	0,11
Grekland	Programmet slut	59,9	1,07
Totalt	Inga pågående program	89,9	1,60
EFSF:s program för kapitalanskaffning	Program	I användning	Inklusive nettoräntor
Godkänt program för kapitalanskaffning	241,0	197,1	222,4
Finlands andel av borgensförbindelserna	4,65	3,80	4,29
Med överborgen	-	6,06	6,84
EFSF:s finansiella stöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Irland	Programmet slut	17,7	0,34
Portugal	Programmet slut	24,0	0,46
Grekland	Programmet slut	130,9	2,53
Totalt	Inga pågående program	172,6	3,33
Ställande av säkerhet	Finansieringsstöd	Stödbelopp	Säkerhetens marknadsvärde
Grekland	EFSF	130,9	0,91
Spanien	ESM	23,7	0,29
Totalt		154,6	1,20
Bilaterala lån	Förbindelse	Saldo	Ränteintäkter
Grekland	Programmet slut	1,0	0,074
EFSM:s finansieringsstöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Irland	Programmet slut	22,5	0,36
Portugal	Programmet slut	24,3	0,39
Totalt	Inga pågående program	46,8	0,75
EU:s betalningsbalansstöd	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Lettland	Programmet slut	0,2	0,003
Totalt	Inga pågående program	0,2	0,003
IMF:s finansieringsstöd till EU-länder*	Förbindelse	Saldo	Finlands kalkylerade andel
Grekland	Programmet slut	5,4	0,028
Cypern	Programmet slut	0,0	0,000
Totalt	Inga pågående program	5,4	0,028

Obs! Summorna stämmer inte nödvändigtvis till följd av avrundningar och valutakurser.

* Statens garanti för Finlands Banks IMF-åtaganden är cirka 8,2 miljarder euro. Det totala beloppet i användning (31.12.2020) är 0,64 miljarder euro. Finlands kalkylerade andel är en kalkylerad andel beräknad utifrån de av IMF beviljade lånen till euroområdet enligt Finlands kvotandel (cirka 0,51 procent).

Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM)

ESM är ett internationellt finansiellt institut som euroländerna har grundat i Luxemburg och som fungerar med eget kapital. Det är den huvudsakliga mekanismen för hantering av stabiliteten i euronrådet. ESM:s kapital består av placerat kapital samt infordringsbart kapital. Anslaget för den inbetalda kapitalandelen ingick i statens andra tilläggsbudget 2012.

Kapitalet som betalats till ESM uppgår till 80,55 miljarder euro, varav Finlands andel är 1,4 miljarder euro. Det infordringsbara kapitalet är 624,3 miljarder euro, varav Finlands andel är 11,1 miljarder euro. Det totala kapitalet uppgår således till sammanlagt 704,8 miljarder euro. Finlands andel av det är sammanlagt 12,6 miljarder euro.

I enlighet med ESM-avtalet gjordes en tillfällig korrigerings i vissa länders andel av ESM:s grundkapital och den gällde i 12 år efter ibruktage av euron. Slovakien tog i bruk euron 1.1.2009, varmed korrigeringen för Slovakiens del upphörde att gälla den 1 januari 2021. Tillfälliga korrigerings av fördelningsgrunden tillämpas för närvarande även på Lettland, Litauen och Estland.

ESM:s styrelse godkände den 21 november 2020 de ändringar i ESM:s kapitalandelar som föranleddes av att den tillfälliga korrigeringen av Slovakiens kapitalandel upphörde att gälla. Till följd av detta betalade Slovakien sin andel av det betalda kapitalet motsvarande korrigeringen till ESM, och ESM betalade Finlands andel av den anpassade kapitalandelen till Finland.

Ändringen i kapitalandelarna ökade Slovakiens andel av det betalda kapitalet med 134,15 miljoner euro. Finlands andel av det betalda kapitalet minskade i motsvarande mån med 2,43 miljoner euro. Efter ändringen är Finlands andel av det betalda kapitalet 1 434 640 000 euro. Den minskande kapitalandelen betalades tillbaka till Finland den 9 december 2020. Finlands kapitalandel sjunker i motsvarande mån från 1,7841 procent till 1,7811 procent.

ESM har nu inga pågående finansiella stödprogram. ESM:s lånekapacitet är 500 miljarder euro, varav 89,9 miljarder euro var i användning den 31 december 2020 för Spaniens, Cyperns och Greklands program. Finlands kalkylerade andel av den utnyttjade lånekapaciteten är cirka 1,60 miljarder euro.

Det tredje programmet för finansiellt stöd som beviljades Grekland sommaren 2015 slutade i augusti 2018. Omfattningen fastställdes till 86 miljarder euro, varav 61,9 miljarder euro betalades ut. I februari 2017 återbetalade Grekland ESM totalt 2,0 miljarder euro av det finansiella stöd landet fått för kapitalisering av banker. Det aktuella saldot för det finansiella stödet till Grekland är således 59,9 miljarder euro.

Av ESM:s lånekapacitet den 31 december 2020 var 23,7 miljarder euro bundet vid det finansiella stöd som betalats till Spanien. Hittills har Spanien återbetalat 17,3 miljarder euro i förtid av sitt finansiella stöd på 41,3 miljarder euro.

ESM har betalat Cypern 6,3 miljarder euro. Den sista posten betalades i oktober 2015 och återbetalningarna inleds 2025.

Som svar på coronaviruskrisen skapades i maj 2020 för ESM ett temporärt PCS-stödinstrument (Pandemic Crisis Support, PCS) genom en anpassning av villkoren för instrumentet för föregripande finansiellt stöd. För instrumentet har reserverats en volym om 240 miljarder euro, varav Finlands andel är sammanlagt cirka 4,3 miljarder euro. Inget land har ännu anhallit om stödet och det är sannolikt att hela summan inte kommer att utnyttjas. Stödet kan sökas fram till utgången av 2022. Pandemiinstrumentet finansieras med ESM:s nuvarande kapital. Statsrådet lämnade i maj till riksdagen sin fortsatta utredning i ärendet E 7/2020 rd – E 26/2020 rd.

Utveckling av ESM

I december 2017 gav euroländernas statsöverhuvuden eurogruppen bestående av euroländernas finansministrar mandat att diskutera utvecklingen av ESM som en del av fördjupningen av ekonomiska och monetära unionen. Utvecklingsarbetet genomfördes inte utifrån kommissionens förslag till förordning om Europeiska valutafonden från december 2017, utan på basis av fördraget mellan regeringarna. Statsrådet lämnade i juni 2019 sin kompletterande utredning EJ 5/2019 vp om utvecklandet av ESM.

Eurogruppen och eurotoppmötet nådde enighet i frågan om utvecklingsriktlinjerna i december 2018 och om revideringen av ESM-avtalet i juni–juli 2019. Förhandlingar om de detaljerade avtalstexter som förutsätts för att ändra ESM-avtalet fortsatte under hösten 2019. I december 2019 godkände eurotoppmötet de framsteg som eurogruppen gjort i fråga om de tekniska detaljerna och anvisningarna för förnyandet av ESM. I november 2020 nådde eurogruppen samförstånd om att tidigarelägga ibruktagandet av den säkerhetsmekanism i form av lån som ska genomföras utifrån bankernas resolutionsfond ESM. Avsikten är att det förnyade avtalet ska träda i kraft från och med början av 2022, efter de nationella ratificeringsprocesserna.

Överenskommelsen om helheten inkluderar en kompromiss om ESM:s nya uppgifter och också om dess roll som en del av bankunionen. I samband med finslipandet av bankunionen fastställdes att ESM kompletterar finansieringen av bankernas gemensamma resolutionsfond (SRF) i situationer när SRF:s egna medel tillfälligtvis har sinat, dock genom ett finansieringssystem i form av lån upp till högst 68 miljarder euro. Detta arrangemang ersätter bankernas tidigare direkta kapitaliseringsinstrument, vilket inte längre ingår bland ESM:s instrument.

Europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF)

EFSF är ett aktiebolag som euroländerna grundat i Luxemburg, och som fungerade som temporärt krishanteringsverktyg för euroområdet tills ESM:s verksamhet inleddes. Nya lån kan inte beviljas från EFSF. Euroländernas garantier gällde finansieringen av EFSF från finansmarknaden och

dess förmåga att klara av sina externa betalningsskyldigheter, inte de lån som beviljats inom ramen för de finansiella stödprogrammen. Detta påverkar till exempel låtnader i villkoren för beviljade skulder.

EFSF:s sista program upphörde i juni 2015. Inga nya program har beviljats av EFSF efter 2013 och inga finansiella stöd har betalats ut efter 2014. EFSF:s kapitalanskaffning fortsätter dock tills de finansiella stöd som det har betalat till programländerna har återbetalats. EFSF:s lånefordringar för Greklandsprogrammet utgör cirka 130,9 miljarder euro, för Irlands program 17,7 miljarder euro och för Portugals program 24,0 miljarder euro. Hösten 2019 återbetalade Portugal 2,0 miljarder euro finansieringsstöd i förtid.

Av maximibeloppet på 241 miljarder euro i programmet för kapitalanskaffning som EFSF godkände i februari 2012 var i december 197,1 miljarder euro i användning för finansiering av stödprogrammen för Grekland, Irland och Portugal. När nettoräntorna räknas med uppgår summan till 222,4 miljarder euro. Jämfört med slutet av 2019 minskade beloppet på Finlands borgensåtaganden en aning.

Finlands andel av det använda kapitalbeloppet och nettoräntorna utgjorde cirka 4,29 miljarder euro, och inklusive överborgen uppgick beloppet till cirka 6,84 miljarder euro. Variationerna i beloppet för borgensansvaret beror såväl på tidtabellerna för när EFSF:s skuldebrev förfaller och emissionen av dem som på ändringar i kapitalanskaffningen som hänför sig till skuldlättnadsåtgärder som Grekland beviljats på kort sikt.

EFSF:s skuldlättnader

Lättnader i lånevillkoren har gjorts för Greklands, Irlands och Portugals EFSF-program efter att de beviljades. År 2011–2012 avtalades om en amorteringsfri period på 10 år för dessa program. Dessutom förlängdes de viktade genomsnittliga lånetiderna för Irlands och Portugals del till 21 år och för Greklands del till 32,5 år. Amorteringarna av Greklands lån börjar 2023, Portugals lån 2025 och Irlands lån 2029. Räntorna sänktes så att de motsvarar EFSF:s kostnader för kapitalanskaffning.

För Greklandsprogrammets del avtalades 2012 att räntorna för Greklands EFSF-lån läggs till lånekapitalet de första 10 åren efter att låneposten betalats ut. Kapitaliseringen av Greklands låneräntor måste täckas med ny kapitalanskaffning, och då kan EFSF:s behov av kapitalanskaffning ännu öka under de närmaste åren även om nya lån inte längre betalas. Den låga räntenivån dämpar dock ökningen i kapitalanskaffningen. Beloppet börjar minska först när återbetalningen av lånen börjar.

I samband med det tredje programmet för Grekland avtalade eurogruppen om ytterligare lättnader i villkoren för Greklands EFSF-skuld vid behov och om Grekland har genomfört programmet enligt överenskommelse. Åtgärderna fördelades på kort, medellång och lång sikt. Åtgärderna på kort sikt genomfördes 2017. I samband med godkännandet av den sista halvtidsöversynen av Greklands

ESM-program i juni 2018 fattade eurogruppen beslut om att bevilja Grekland skuldlättnader på medellång sikt för att underlätta Greklands återvändo till finansmarknaden och stödja den grekiska skuldhållbarheten. Skuldlättnadernas effekter behandlades i statsrådets kompletterande utredning till riksdagen (EJ 16/2018 vp) våren 2018 om upphörandet av Greklands program.

I eurogruppens resolution från juni 2018 förband man sig också att hålla sig inom ramen för borgensförbindelsen på 241 miljarder euro för EFSF:s kapitalanskaffning. Samtidigt förband sig Grekland att hålla det primära överskottet i de offentliga finanserna på nivån 3,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten fram till 2022 och därefter på nivån minst 2,2 procent fram till 2060. Eurogruppen fastställde redan tidigare att målnivån för bruttofinansieringsbehoven är 15 procent i relation till bruttonationalprodukten på medellång sikt och 20 procent på lång sikt, så att skuldhållbarheten kan stabiliseras. I syfte att nå målet avtalades särskilt om följande åtgärder:

- Den höjda räntemarginalen (2 procent) för låneraten i samband med EFSF-lånet (11,3 miljarder euro) slopas. Beslut om avskrivning fattas årligen, om villkoren för avskrivning uppfylls.
- Intäktsföringen till Grekland av intäkterna från grekiska statens skuldebrev, som är i förvar hos euroländernas nationella centralbanker, fortsätter efter att programmet slutat. Intäktsföringar görs 2019–2022 varje halvår enligt hur Grekland framskrider i sina fortsatta ekonomiska reformer. Finland bidrar till intäktsföringen med 58,7 miljoner euro 2019–2027.
- De viktade genomsnittliga lånetiderna för Greklands lån från EFSF förlängdes med 10 år till 42,5 år och inledningen av amorteringarna och räntebetalningarna för Greklands EFSF-lån sköts upp med ytterligare 10 år utöver de nuvarande 10 amorteringsfria åren. De åtgärder som eurogruppen enats om gäller en andel på cirka 96,4 miljarder euro av det totala beloppet av Greklands EFSF-lån på 130,9 miljarder euro. Greklands amorteringar på speciallåneandelen på 34,6 miljarder euro, som inte inkluderades i arrangemanget, inleds 2023.

Finlands mål vid förhandlingarna var att säkerställa att återbetalningen av Greklands bilaterala lån sker på överenskommet sätt före 2041 och att Finlands finansiella åtaganden inte ökar. Dessa mål uppnåddes.

Därtill kom eurogruppen överens om att eventuella vidare åtgärder fastställs senare vid behov, senast 2032 när den amorteringsfria perioden för de EFSF-lån som förlängdes i detta skede går ut. Eurogruppen beslutar vid behov separat om åtgärder på lång sikt. Om dessa blir aktuella fastställer statsrådet Finlands ståndpunkt i fråga om förslagen om dem i samarbete med riksdagen. Då bedöms särskilt konsekvenserna för Finlands åtaganden.

Bilaterala lån

Cirka 1,005 miljarder euro av Finlands bilaterala lån till Grekland betalades. Grekland inledde återbetalning av lånet som avtalat i juni 2020. Grekland amorterade fram till den 31 december 2020 sammanlagt 13,2 miljoner euro och det aktuella lånesaldot vid årets slut var 992,4 miljoner euro. För lånet har Finland fått totalt 68,9 miljoner euro i ränteintäkter och 5,0 miljoner euro i arvoden. Den sista betalningsposten förfaller år 2041.

Europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM)

Via Europeiska unionens stabiliseringsmekanismen EFSM har Finland kalkylerade åtaganden för givna finansieringsstöd för cirka 0,75 miljarder euro. EFSM lånade under krisen ut 22,5 miljarder euro till Irland och 24,3 miljarder euro till Portugal. Båda ländernas program har upphört och de har med framgång återvänt till obligationsmarknaden.

EU:s betalningsbalansstöd

EU kan ge sina medlemsstater utanför euroområdet betalningsbalansstöd. Efter 2008 har det beviljats Lettland, Rumänien och Ungern. Av det finansiella stödet till Lettland hade totalt 0,2 miljarder euro ännu inte återbetalats den 31 december 2020. Finlands kalkylerade andel av det använda betalningsbalansstödet är cirka 0,003 miljarder euro.

Internationella valutafonden (IMF)

Av euroområdets länder är det bara Grekland som ännu har obetald stödfinansiering som hör till IMF-program, sammanlagt cirka 5,4 miljarder euro. Irland, Portugal och Cypern återbetalade sina IMF-lån i förtid.

För Finlands andel av IMF-finansieringen svarar Finlands Bank. Staten har gett Finlands Bank statsgaranti för att täcka de eventuella förluster som orsakas Finlands Bank av IMF:s verksamhet. Av statens totala garanti på cirka 8,2 miljarder euro för Finlands Banks IMF-åtaganden var vid utgången av året 0,64 miljarder euro i användning, vilket täcker alla IMF-program. Finlands enligt kvotandelen kalkylerade andel (cirka 0,51 procent) av euroländernas IMF-lån till Grekland är cirka 28 miljoner euro.

Hantering av risker som föranleds av euroområdets stabilitetsmekanismer

Euroområdet har inga pågående program för finansiellt stöd och nya programpengar betalas inte ut för närvarande. De tidigare programländerna omfattas av kontrollen efter programmet. Kontrollbesök efter programmet görs två gånger om året tills landet har återbetalat 75 procent av det finansiella stöd det fått. Grekland är ett undantag med skärpt kontroll efter programmet varje kvartal. I

kontrollrapporterna utvärderas bland annat landets ekonomiska läge och skuldbetalningsförmåga. Kontrollen genomförs av kommissionen i samarbete med ESM, IMF och ECB.

Riskerna till följd av det finansiella stödet har begränsats genom att minska stödtagarlandets kreditrisker i refinansieringen. Genom att sänka räntorna på det finansiella stödet, bevilja amorteringsfria perioder, förlänga lånetiderna och bygga upp en säker kassabuffert för programländerna har man strävat efter att trygga stödtagarlandets förmåga att återbetala sitt finansiella stöd. Åtgärderna kan anses ha en tryggande effekt för programlandets återbetalningsförmåga, men ökar samtidigt de operativa refinansieringsriskerna i stabiliseringsmekanismerna.

De risker som gäller finansieringen på marknadsvillkor och balansräkningen har kontrollerats genom effektiv intern riskhantering i mekanismerna, tryggande av god kreditvärdering med tillräckliga kapital och borgensförbindelser för medelsanskaffning samt medlemsländernas starka politiska engagemang.

De låga räntorna på lånen för finansiellt stöd och de långa återbetalningstiderna minskar programländernas räntekostnader och begränsar de årliga finansieringsbehoven, vilket ger programländerna tid att genomföra reformer för att förbättra konkurrenskraften och den offentliga ekonomin och därigenom minska risken i samband med återbetalningen av lånen. Förmånliga stödlån och program förenade med krav på reformer höjer konkurrenskraften och hållbarheten i den offentliga ekonomin i länderna i ett program, speciellt på medellång och lång sikt. Reformerna förbättrar ländernas förmåga att klara av återbetalningen av lånen och minskar den totala risken för Finlands åtaganden.

Risken för ESM och därmed även för euroländerna begränsas i praktiken av att ESM har prioriterad status i förhållande till andra fordringsägare genast efter IMF. Status som prioriterad borgenär är till sin natur en politisk förbindelse i euroländerna. För bilaterala lån och EFSF-lån har ingen motsvarande status överenskommits.

Finska staten erhöll säkerhetsarrangemang för det andra stödprogrammet för Grekland och programmet för Spanien, vilkas belopp är baserade på de lånebelopp som EFSF beviljat Grekland och ESM beviljat Spanien. Värdet på säkerhetsarrangemangen motsvarade en andel på 40 procent av Finlands kalkylerade låneandel. Säkerhetens andel av den givna krediten var grundad på kreditvärderingsinstitutet Standard & Poor's antagande om förluster som skuldebrevsinnehavarna tidigare har orsakats vid statliga skuldsaneringar. Säkerheten täcker den kreditrisk som är förenad med staten som får stödet. Säkerheternas belopp grundar sig inte på beloppet för säkerheten som EFSF ger för kapitalanskaffning, eftersom riskerna inte hör till kreditrisken i samband med staten som får stöd, utan på risker som hänförs till EFSF:s verksamhet som staterna i euroområdet svarar för tillsammans. Säkerheten för de båda finansiella stödprogrammen har erhållits i sin helhet i enlighet med avtal.

I Spaniens program uppgick marknadsvärdet på säkerheten i slutet av året till cirka 291,8 miljoner euro och i Greklands program till cirka 907,8 miljoner euro. Totalt uppgick alltså marknadsvärdet på de säkerheter som finska staten fått i december 2020 till cirka 1,20 miljarder euro. De säkerheter som betalats i euro har placerats i obligationer i eurostater med hög kreditvärdighet och i kontanta medel.

Bedömning av risker som föranleds av euroområdet stabilitetsmekanismer

För ESM, som fungerar med eget kapital, täcks eventuella förluster i första hand med medel från en reservfond, som i slutet av december innehöll 2,64 miljarder euro. Om det här inte räcker till täcks förlusterna av inbetalt kapital. ESM:s inbetalda kapital på 80,55 miljarder euro har investerats i konstanter och värdepapper med högt kreditbetyg, som med tiden också genererar intäkter som kan användas till att utöka reservfonden. Om dessa tillsammans inte räcker ska förlusterna täckas av infordringsbart kapital. Om förluster har täckts med inbetalt kapital kan man med enkel majoritet besluta att återställa nivån av inbetalt kapital.

EFSF:s finansieringsstruktur grundar sig på de borgensförbindelser som euroländerna gett för dess kapitalanskaffning. Om en stat som fått finansieringsstöd av EFSF inte på avtalat sätt betalar räntorna eller återbetalar stödet kan också Finland bli tvunget att betala till EFSF enligt sin borgensandel för att EFSF ska kunna betala sina finansörer enligt sina egna förbindelser. Dessutom hör operativa risker samt motpartsrisker och marknadsrisker till EFSF:s strategi för kapitalanskaffning, och de kan delvis realiseras också oberoende av betalningsförmågan hos staten som fått stöd.

Risker som Finland orsakas av krishantering i euroområdet kan bedömas på olika sätt. Ett sätt är att beräkna helhetsåtaganden som hör till olika finansieringsinstrument för Finlands del och bedöma om de äventyrar hållbarheten i Finlands offentliga finanser, om de i extrema fall realiseras i sin helhet.

Ett annat sätt att bedöma riskerna i Finlands åtaganden är att göra upp scenarier utgående från till exempel befintlig marknadsinformation, det vill säga åtaganden utöver åtagandena även om sannolikheten för betalningsstörningar i nuvarande och potentiella stater som får förmåner och om det förväntade värdet av eventuell ekonomisk skada vid omorganisering av fordringar.

För att beräkna förväntat värde vid eventuell ekonomisk skada måste man göra förenklade antaganden till exempel på följande sätt: 1) sannolikheten för betalningsstörningar hos nuvarande och eventuella kommande krisstater antas i genomsnitt vara 30 procent, 2) i en insolvenssituation antas nedskrivningen av EFSF-finansieringen vara 40 procent och för ESM:s del 10 procent. IMF har inte varit tvungen att realisera nedskrivningar av krisfinansieringen av stigande ekonomier på grund av sin ställning som prioriterad borgenär och således kan man för ESM:s del schablonmässigt anta en nedskrivningsprocent på 10 procent. Dessutom 3) som totalt belopp för finansieringsstödet tas

utöver Irlands, Portugals och Greklands program för EFSF-finansieringsstöd hela ESM:s finansieringskapacitet, det vill säga sammanlagt 700 miljarder euro.

Med dessa antaganden är det förväntade värdet på eventuell ekonomisk skada som hör till Finlands åtaganden cirka 700 miljoner euro av den krisfinansiering som beviljats av EFSF och ESM. Om sannolikhetsantagandet för insolvens stiger till 50 procent, ökar det förväntade värdet på Finlands åtaganden vid eventuell ekonomisk skada till cirka 1,2 miljarder euro. Riskbedömningen är bara riktgivande och mycket förenklad. Den är förenad med stor osäkerhet. Exempelvis sannolikheterna för insolvens kan antingen under- eller övervärdera riskerna. Sannolikheten för insolvens påverkas också av den förväntade procenten för nedskrivning. Om den senare ändras påverkas också den förra. Dessutom realiserar eventuella förluster inte på en gång utan under lång tid.

3.3 Statens bolagsinnehav

I detta avsnitt beskrivs statens ägarstyrning på allmän nivå. En närmare redogörelse (inklusive premiering, styrelseval och samhällsansvar) för hur det statliga innehavet utvecklats ekonomiskt samt beskrivningar av de statligt ägda bolagen finns i bilaga 4 till denna årsberättelse.

I ägarstyrningen av bolag som drivs på kommersiella grunder hålls regleringen separat från ägandet. De viktigaste instrumenten för ägarstyrningen är styrelseval, ägarens satsningar på bolagens ledningsresurser och ledningens engagemang, utveckling av god förvaltningssed samt oberoende bolagsanalyser och beredning av en ägarstrategi som också beaktar samhällsansvaret och samhälls-
lellig hållbarhet.

Statens bolagsinnehav fördelade sig vid utgången av 2020 på 66 bolag, av vilka 36 var kommersiellt verksamma bolag och 30 bolag med specialuppgifter.

Statsrådets kansli ansvarar i första hand för ägarstyrningen av de kommersiella bolagen. Vid utgången av berättelseåret återfördes bolagsinnehaven i Statens utvecklingsbolag Vake Oy, utom andelen på 8,3 procent i Neste Abp, till statsrådets kansli för direkt ägarstyrning. Styrningen av Vake övertogs av arbets- och näringsministeriet och bolaget ändrades till Klimatfonden Ab. Ändringen grundade sig på ett beslut av Marins regering i början av 2020 om att grunda en klimatsfond utifrån Vake.

Det helt statsägda investeringsbolaget Solidium Oy ansvarar för ägarstyrningen av minoritetsinnehavet i tolv börsbolag. I fråga om bolagen med specialuppgifter är det huvudsakligen statsrådets kansli och de övriga ministerierna som ansvarar för ägarstyrningen. Andra statliga bolag, myndigheterna inom de olika förvaltningsområdena och affärsverken ansvarar för ägarstyrningen i de bolag de äger.

Den parlamentariska delegationen för ägarstyrning utgörs av representanter för riksdagsgrupperna. Delegationens ordförande är den minister som ansvarar för ägarstyrningen. Delegationen sammanträder fyra gånger om året. På sammanträdena behandlas rapportering, samhällsansvar och premiering inom ramen för statens bolagsinnehav, relaterade branscher samt andra teman som delegationen tar upp för behandling. Nio bolag har ett av ägaren tillsatt förvaltningsråd och tre har en delegation.

3.3.1 Samhälleliga effekter

Utgångspunkten för ägarpolitiken är att den ska generera ett långsiktigt värde, en utdelningsström och ett samhälleligt och företagsekonomiskt hållbart resultat. En väsentlig aspekt är också statens roll när samhällsviktiga projekt inte startar eller annars blir genomförda enbart av den privata sektorn. Trots den stora samhälleliga betydelsen är staten bara en ägare bland andra i kommersiella företag. Staten leder inte företagen och deras affärsverksamhet, och andra mål som inte omfattas av det ägarpolitiska principbeslutet ska inte förväxlas med innehav.

Med avseende på intäkterna var året utmärkt trots coronavirusepidemin. I mars orsakade epidemin en kraftig nedgång i börskurserna som också syntes i statens börsportfölj. Värdet på de direktägda börsbolagen sjönk som mest med nästan 40 procent jämfört med nivån vid utgången av föregående år. Värdet på statens totala börsinnehav utvecklades positivt under berättelseåret i jämförelse med marknadsutvecklingen. Intäkterna av hela börsinnehavet var 35,4 (25,3) procent och 46,0 (29,5) procent för bolag som ägs direkt av staten. Intäkterna ökade främst tack vare att Nestes aktiekurs steg med 91 procent under berättelseåret.

I budgeten för 2020 höjdes inkomstposten för kapitalinkomster i och med finansieringen av regeringens framtidsinvesteringar. Coronaviruskrisen ledde dock till att inkomstposten för kapitalinkomster 2020 sänktes med 1 126,4 miljoner euro till 1 050 miljoner euro, eftersom aktieförsäljningen inte förväntades ge inkomster till följd av marknadsläget och inkomstposterna för framtidsinvesteringarna sköts fram till 2021 och 2022. De influtna kapitalinkomsterna 2020 uppgick till 937 miljoner euro.

Statsrådets kansli erhöll 823 (1 301) miljoner euro i vinstutdelning under berättelseåret. Vinstutdelningen minskade närmast till följd av coronavirusepidemin: Finnair och Finavia betalade inte ut utdelning och beslut fattades om att endast betala ut en andel på 100 miljoner euro av VR:s utdelning och kapitalåterbäring på 350 miljoner euro. Utbetalningen sköts fram till 2021. Inte heller Solidium betalade ut vinstutdelning 2020.

Omsättningen i de statligt ägda bolagen och de bolag som Solidium Oy äger var 2020 sammanlagt cirka 142,6 miljarder euro (2019: 111,5 miljarder euro). De sysselsatte totalt 313 500 anställda (2019: 316 000 anställda).

Det sammanlagda värdet på statens bolagsinnehav är cirka 46,8 miljarder euro. Marknadsvärdet på börsinnehavet var cirka 37 miljarder euro vid utgången av 2020 (2019: 29 miljarder euro), vilket motsvarar cirka 12 procent av Helsingforsbörsens marknadsvärde (2019: 10,9 procent). Av detta uppgick statens direkta börsinnehav, inklusive Klimatfonden, till 30 miljarder euro (2019: 21 miljarder euro) och Solidium Oy:s innehav till 8 miljarder euro (2019: 8 miljarder euro). De olistade bolagsinnehavens sammanräknade värde var enligt ägarstyrningens värdering vid utgången av året 9,5 miljarder euro (2019: 10,4 miljarder euro).

De statligt ägda bolagen betalade och redovisade sammanlagt 8,6 miljarder euro i skatter. År 2020 gav bolagsinnehaven staten intäkter till ett sammanlagt belopp av 0,9 (1,5) miljarder euro. År 2020 bestod intäkterna av vinstutdelning och kapitalåterbäringar. Intäkterna från Solidium Oy:s aktieförsäljning 2020 var 0,6 miljarder euro och aktieplaceringarna 0,5.

De samhällseliga effekterna för varje enskilt bolag beskrivs i bilaga 4.

3.3.2 Händelser 2020

Statsrådets nya ägarpolitiska principbeslut "Välstånd genom ansvarsfullt ägarskap" publicerades i april. Principbeslutet framhävde i synnerhet samhällsansvarsfrågor. I jämförelse med tidigare beslut var klimatfrågor ett tydligt insatsområde. De statligt ägda bolagen ska identifiera climateffekterna av sin verksamhet, ställa upp ambitiösa mål för dem och också identifiera klimatförändringens konsekvenser för bolagets affärsverksamhet. Ägarens förväntningar i samhällsansvarsfrågor introducerades i bolagen i samband med förankringen av principbeslutet. Det praktiska genomförandet av principbeslutet stöddes genom kommunikation, utbildning och styrelsearbete både inom statsrådet och utåt mot företagen.

Statens utvecklingsbolag Vake Oy överfördes till arbets- och näringsministeriets ägarstyrning i december, varefter Klimatfonden Ab grundades utifrån Vake. Samtidigt återfördes Vakes innehav i Altia Abp, Nordic Morning Oy, Posti Abp och Vapo Ab till statsrådets kansli. Innehavet i Neste Abp på 8,3 procent lämnades kvar i Klimatfondens ägo, men statsrådets kansli har befogenheterna för hela innehavet i Neste, även om det till följd av överföringen splittras på statsrådets kansli och Klimatfonden.

Fusionen mellan Altia och Arcus offentliggjordes och förordades av staten. Postis roll, att på bred basis och på marknadsvillkor delta i den riksomfattande produktionen av offentliga tjänster, utvärderades i en statssekreterarbetsgrupp. Solidiums nya instruktion behandlades i finanspolitiska ministerutskottet.

Veikkaus Ab:s resultat minskade betydligt 2020 dels till följd av bolagets åtgärder för att förebygga spelproblem, dels till följd av coronavirusepidemin. I enlighet med regeringsprogrammet strävade

statsrådets kansli efter att stärka Veikkaus verksamhetsförutsättningar och ekonomi i projektet för revidering av lotterilagen. I början av januari 2021 gav statsrådets kansli Veikkaus tillstånd att inleda den tekniska beredningen av ny affärsverksamhet mellan företagen.

Till de bolag som styrs av statsrådets kansli utnämndes 2020 totalt 184 (191) styrelseledamöter, varav totalt 158 (155) av staten. Av dem var 31 (33) nya ledamöter. År 2020 ökade andelen kvinnor bland de styrelseledamöter som staten utnämner till 46 (43) procent. Staten utnämner årligen sammanlagt över 300 styrelseledamöter. Andelen kvinnor bland styrelseordförandena ökade till 27 (19) procent.

Samhällsansvarsanalyserna genomfördes som ett led i det ägarstrategiska arbetet. Ägarstyrningens modell för analys av samhällsansvaret utvecklades till att omfatta bland annat de nya helheterna i principbeslutet. Bolagen rapporterar om sitt samhällsansvar på bolagsstämmorna och diskuterar det under stadgeenliga möten med bolagsledningen.

Sedan ingången av 2020 hör Finlands gasnät till det baltiska gasnätet via Balticconnector-sammanlänkningen. Finlands naturgasmarknad öppnades för konkurrens. EU-lagstiftningen förutsätter att gasöverföringen separeras från gasförsäljningen på den öppna marknaden. Detta krav gäller också ägarstrukturerna i de nuvarande bolagen. I början av året fördes gasöverföringsaffärsverksamheten från Gasum Oy över till ett separat bolag, Gasgrid Finland Oy. Specialuppgiftsbolaget Gasonia Oy äger Gasum tillsammans med staten. När Gasonia Oy delades upp bildades specialuppgiftsbolaget Suomen Kaasuverkko Oy. Staten och Suomen Kaasuverkko äger Gasgrid Finland. Finansministeriet ansvarar för ägarstyrningen av dessa bolag.

Satssekreterararbetsgruppen, som tillsattes av statsrådet i början av året, publicerade sin utredning om behoven av att revidera postlagen i augusti. Enligt utredningen ska postutbärningen samtidigt övergå till en tre dagars utdelningsskyldighet och införa ett tidsbegränsat informationsförmedlingssunderstöd för glesbygden. Tre dagars utdelningsskyldigheten bör tillämpas från 2022. Satssekreterararbetsgruppen hade till uppgift att bedöma behovet av att revidera postlagen och utreda alternativ för att trygga utdelningen av post och tidningar i hela landet i syfte att säkerställa informationsförmedling via flera kanaler. Dessutom utvärderade gruppen Posti Group Abp:s roll att på bred basis och på marknadsvillkor delta i den riksomfattande produktionen av offentliga tjänster.

FinnHEMS Oy kapitaliserades genom att bolaget fick överta statens aktier i Neste Abp för ett värde av cirka 18,5 miljoner euro. FinnHEMS Oy, som omfattas av social- och hälsovårdsmåsteriets ägarstyrning, är ett helt statsägt riksomfattande statligt bolag med ansvar för läkarhelikopterverksamheten.

3.3.3 Coronavirusepidemins konsekvenser

Ägarstyrningen intensifierade uppföljningen, prognostiseringen och analysen av bolagens finansiella ställning på grund av coronavirusepidemin. Epidemins konsekvenser för bolagen i transportsektorn var exceptionellt allvarliga, och bolagens strukturella saldo och affärsutsikter försämrades betydligt. Ägaren stödde under våren med framgång en förbättring av Finnairs strukturella saldo genom både deltagande i bolagets aktieemission och statsborgen. I december offentliggjordes förberedelserna för Finnairs hybridlån. Kapitaliseringen av Finavia förbereddes och den tidigare fastställda VR-vinstutdelningen minskades.

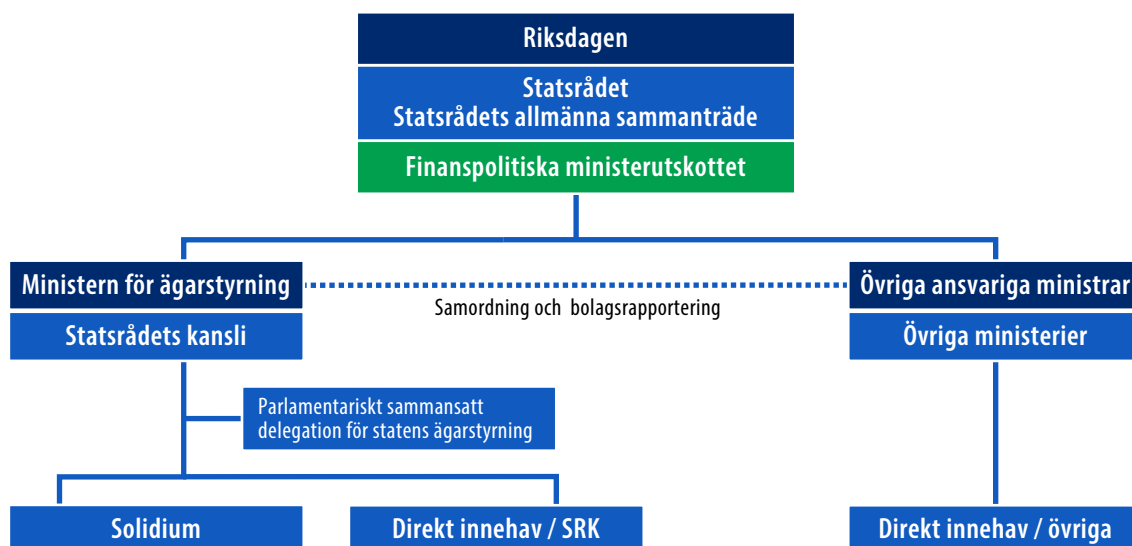
Det ägarstrategiska arbetet pågick aktivt under berättelseåret. Coronavirusepidemin och de ägaråtgärder den föranledde särskilt i transportsektorns bolag krävde betydande insatser av avdelningen för ägarstyrning. För finansieringsarrangemangen vid Finnair anhölls på våren om ett anslag på totalt 700 miljoner i statsbudgeten. Finavias kapitalisering på 350 miljoner euro förbereddes och VR:s tidigare fastställda utdelning på 350 miljoner euro sänktes till 100 miljoner euro.

Förutom i transportsektorn hade coronavirusepidemin betydande konsekvenser för Veikkaus Ab:s resultat. För att förhindra spridningen av coronaviruset stängde bolaget alla sina spelplatser och tog sina penningsspelautomater ur bruk i mars 2020. Automaterna togs i bruk på nytt stegvis under sommaren. Spelbidragen från penningsspelautomaterna och vadslagningen rasade i början av året. När coronavirusepidemin på nytt förvärrades mot slutet av året infördes nya nedstängningar i områden i spridnings- och accelerationsfasen. Bolagets resultat för räkenskapsperioden, 680,2 miljoner euro, var över 300 miljoner euro mindre än resultatet för året innan. Bolagets nya samhällsansvarsåtgärder och den obligatoriska identifieringen av spelare i de utplacerade spelautomaterna sedan januari 2021 minskar avsevärt intäkterna från Veikkaus penningsspel även under kommande år.

Coronaviruskrisen ledde till att inkomstposten för kapitalinkomster 2020 sänktes med 1 126,4 miljoner euro, eftersom aktieförsäljningen inte förväntades ge inkomster till följd av marknadsläget. Statsrådets kansli erhöll 823 (1 301) miljoner euro i vinstutdelning under berättelseåret. Minskningen föranleddes närmast av coronavirusepidemin: Finnair och Finavia betalade inte ut vinstutdelning och VR:s utdelning minskades och utbetalningen sköts fram till 2021.

3.3.4 Statens ägarstyrning

Den högsta makten inom statens ägarstyrning utövas av riksdagen. Riksdagens plenum beslutar om bolagiseringar samt köp och försäljningar. Finanspolitiska ministerutskottet tar ställning till ägarpolitiken och ägarstyrningen. Avdelningen för ägarstyrning vid statsrådets kansli ansvarar för ägarstyrningens riktlinjer i statens hela bolagsinnehavsportfölj på statsrådets nivå. Statsrådets kansli sköter i första hand ägarstyrningen av de kommersiella bolagen och ägarstyrningen av specialuppgiftsbolagen hör i huvudsak till de övriga ministeriernas ansvar.

Figur 21. Statens ägarstyrning administrativ modell.

3.4 Den kommunala ekonomin

3.4.1 Styrning av den kommunala ekonomin

Styrningen av den kommunala ekonomin stärktes 2015 genom ändringar i kommunallagen. Med dem skärptes bland annat kommunernas ekonomibestämmelser och framhävdes betydelsen av en helhetsstyrning i den kommunala ekonomin.

Kommunekonomiprogrammet tas fram som en del av beredningen av planen för de offentliga finanserna och av budgetpropositionen inom ramen för statens och kommunernas samrådsförfarande. I programmet ingår en analys av balansen mellan kommunernas uppgifter och deras finansiering samt hur den grundlagsskyddade finansieringsprincipen följs. Där bedöms också förändringar i kommunernas omvärld samt i efterfrågan på tjänster och kommunernas uppgifter. Dessutom ingår en utvärdering av den kommunala ekonomins utveckling. Den kommunala ekonomin bedöms som en helhet, som en del av den offentliga ekonomin och enligt kommungrupp.

I sin första plan för de offentliga finanserna hösten 2019 satte statsminister Rinnes/Marins regering ett mål för den kommunala ekonomins strukturella saldo i nationalräkenskapstermer. Enligt målet får den lokala förvaltningens (den kommunala ekonomins) underskott vara högst 0,5 procent i förhållande till den totala produktionen 2023.

I det rådande exceptionella coronavirusläget sattes 2020 inga mål för de offentliga sammanslutningarnas strukturella saldo i vårens plan för de offentliga finanserna. Utfallet bedömdes inte heller. Det här gäller även målet för det strukturella saldot på lokalförvaltningsnivå.

Enligt finansministeriets prognos från december 2020 bedöms lokalförvaltningen vara så gott som i balans 2020. Jämfört med 2019 stärktes det strukturella saldot huvudsakligen som en följd av regeringens insatser för att stödja den kommunala ekonomin. Det bör dock beaktas att regeringens tillfälliga stödinsatser till kommunerna inte på lång sikt löser den strukturella obalansen mellan inkomster och utgifter i lokalförvaltningen.

Utöver målet för lokalförvaltningens strukturella saldo förutsätter de nationella bestämmelserna om planen för de offentliga finanserna att regeringen beslutar om en så kallad begränsning av utgifterna inom den kommunala ekonomin. Utgiftsbegränsningen är ett eurobelopp som angetts som gräns för den förändring i omkostnaderna som statens åtgärder får medföra för den kommunala ekonomin.

Den fastställda utgiftsbegränsningen hösten 2019 dimensionerades enligt planen för de offentliga finanserna 2020–2024 och budgetpropositionen för 2020. Bedömningen av kostnaderna för ändringen av vårdardimensioneringen i äldreomsorgslagen, som ingick i regeringsprogrammet, förändrades emellertid avsevärt från bedömningen hösten 2019. Även till andra delar var de uppgifter och åligganden som ingår i kommunernas utgiftsbegränsning förknippade med osäkerhet och i och med coronavirusläget och införandet av beredskapslagen var effekterna på den kommunala ekonomin inte kända när planen för de offentliga finanserna utarbetades våren 2020. Med beaktande av det ovanstående överskreds utgiftsbegränsningen som sattes hösten 2019. Enligt uppskattningen våren 2020 är nettoeffekten av regeringens åtgärder 2023 en ökning av den kommunala ekonomins nettoutgifter med 552 miljoner euro jämfört med den tekniska planen för de offentliga finanserna.

Det är viktigt att det enligt den gällande lagstiftningen anvisas en hundra procentig statsandel till kommunernas nya eller utvidgade tjänster och åligganden. Den sammanlagda effekten av åtgärderna i regeringens utgiftsbegränsning bedöms bli neutral. Även om regeringens åtgärder ökar kommunernas utgifter, ökar det statliga stödet för dem nästan lika mycket. Således försvagar överskridningen av utgiftsbegränsningen inte lokalförvaltningens strukturella saldo i och med att staten bär fullt finansieringsansvar för de nya och utvidgade uppgifterna och åtgärderna via statsandelarna.

3.4.2 Den kommunala ekonomin: inkomster, utgifter och balans

Det ekonomiska läget inom kommunerna (kommuner och samkommuner) förbättrades avsevärt från 2019. Verksamhetsbidraget minskade med cirka 3,0 procent 2020. Försämringen 2019 var 4,6 procent. Skatteinkomsterna ökade med mer än 900 miljoner euro och statsandelarna med hela 2,35 miljarder euro jämfört med 2019.

Inom den kommunala ekonomin försämrades kommunernas verksamhetsbidrag med cirka 0,9 miljarder euro. Denna försämring berodde i huvudsak på ökade social- och hälsovårdsutgifter.

Kommunernas statsandelar ökade med hela 2,35 miljarder euro, huvudsakligen på grund av stöd som staten beviljade kommunerna till följd av coronavirusepidemin. Stöden för 2020 uppgick till cirka 1,5 miljarder euro. För utvecklingen av kommunernas skatteinkomster var året igen exceptionellt eftersom skatteutfallet ökade till följd av det ändrade förskottsinnehållningsförfarandet och införandet av inkomstregistret 2019. Detta flyttade över cirka 250 miljoner euro i skatteinkomster till 2020. Dessutom höjdes kommunernas andel av samfundsskatteintäkterna med tio procentenheter. Enligt finansministeriets uppskattning ökade detta samfundsskatteintäkterna med cirka 450 miljoner euro. Kommunernas fastighetsskatteinkomster sjönk däremot eftersom cirka 200 miljoner euro sköts framåt för att redovisas först 2021. Detta berodde på att man i fastighetsbeskattningen övergick till så kallat flexibelt färdigställande och ett nytt it-system.

För hela den kommunala ekonomin fördubblades årsbidraget och uppgick till 4,59 miljarder euro. Räkenskapsperiodens resultat förbättrades och blev positivt. Förbättringen berodde till stor del på att verksamhetskostnaderna ökade endast lite och på att skattefinansieringen utvecklades positivt. Resultatet 2020 var cirka 1,66 miljarder euro, mot resultatet 2019 på minus 300 miljoner euro.

Kommunernas och samkommunernas lånestock ökade med cirka 1,5 miljarder euro till cirka 24,6 miljarder euro.

Den kommunala ekonomins nettoinvesteringar ökade med cirka 700 miljoner euro. Verksamhetens kassaflöde (årsbidrag + extraordinära poster, netto + korrektivposter till internt tillförda medel) räckte i den totala kommunala ekonomin inte helt till för att täcka nettoinvesteringskostnaderna på 4,7 miljarder euro och låg också under avskrivningarna.

Antalet kommuner med ett negativt årsbidrag minskade tydligt jämfört med 2019 då de var 65. Enligt bokslutsprognosen för 2020 fanns det endast två sådana kommuner. Båda kommunerna har under 2 500 invånare.

Eftersom antalet kommuner med svag ekonomi minskade jämfört med 2019 torde det bli aktuellt med ett utvärderingsförfarande för färre nya kriskommuner än man uppskattat, 1–3 kommuner. De försämrade utsikterna inom kommunernas ekonomi under de närmaste åren leder sannolikt till att ytterligare kommuner kommer att omfattas av utvärderingsförfarandet de närmaste åren.

Tabell 30. Ändring i den kommunala ekonomin 2019–2020, miljoner euro.

	Bokslut 2019	Boksluts prognos 2020	Förändring md euro	Förändring %
Verksamhetsbidrag	–29,7	–30,6	0,9	3,0
Skatteinkomster	22,9	23,8	0,9	3,9
Statsandelar, driftsekonomin	8,6	11,0	2,4	27,9
Skattefinansiering totalt	31,6	34,8	3,2	10,1
Finansieringsposter, netto	0,5	0,4	–0,1	–20,0
Årsbidrag	2,3	4,6	2,3	100,0
Avskrivningar	2,9	3,0	0,1	3,4
Årsbidrag – avskrivningar	–0,6	1,6	2,2	
Nettoinvesteringar	–4,0	–4,7	0,7	17,5
Årsbidrag – nettoinvesteringar	–1,7	–0,1	1,6	
Lånestock	23,1	24,6	1,5	6,5
Likvida medel	6,3	7,8	1,5	23,8
Skattesats, viktad	19,90	19,98		0,08 %-enh.

3.4.3 Statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin

De statliga åtgärderna som påverkar den kommunala ekonomin 2020 kan indelas dels i de åtgärder som ingick i den egentliga budgeten, dels i dem som närmast anknyter till tilläggsbudgetarna och stödpaketen orsakade av coronavirusepidemin.

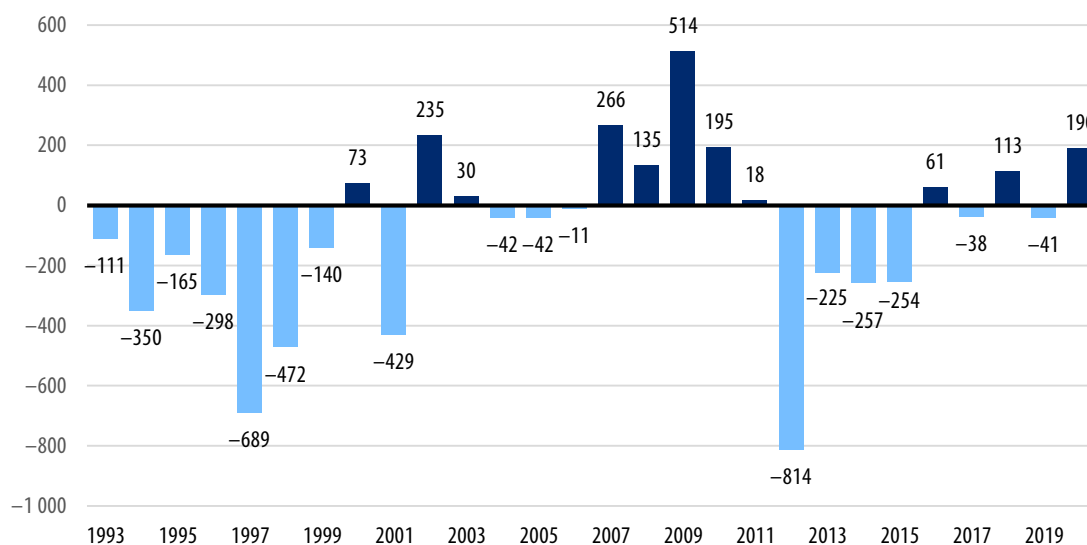
Enligt den egentliga budgeten för 2020 uppgick de statliga stöden till kommunerna till sammanlagt 11,6 miljarder euro, vilket är cirka 0,9 miljarder euro mer än 2019. Ökningen förklaras bland annat av indexhöjningarna, justeringen av kostnadsfördelningen mellan kommunerna och staten samt av att minskningen av statsandelen i anknytning till konkurrenskraftsavtalet delvis slopades.

Vid sidan av åtgärderna i den egentliga budgeten påverkades den kommunala ekonomin avsevärt av de beslut som regeringen fattade i tilläggsbudgetarna 2020. Till följd av coronavirusepidemin lämnade regeringen flera tilläggsbudgetpropositioner under 2020 där kommuner och sjukvårdsdistrikt tilldelades avsevärt stöd på grund av de ekonomiska utmaningar som krisen föranledde. Det

totala stödbeloppet till kommunerna med beaktande av tilläggsbudgetarna I–VII var cirka 14,5 miljarder euro 2020.

Effekten av de statliga åtgärderna stärkte enligt den egentliga budgeten för 2020 den kommunala ekonomin med cirka 200 miljoner euro när man inte beaktar den lagstadgade justeringen av kostnadsfördelningen mellan kommunerna och staten. Diagrammet nedan åskådliggör de uppskattade effekterna av statens åtgärder på kommunernas ekonomi 1993–2020. Jämförelsen görs mellan de egentliga budgetarna. Stöden på cirka 3 miljarder euro i tilläggsbudgetarna 2020 till den kommunala ekonomin på grund av coronavirusepidemin beaktas således inte i diagrammet.

Figur 22. De statliga åtgärdernas inverkan på den kommunala ekonomin 1993–2020 jämfört med budgeten för föregående år, miljoner euro*.

* Beskrivningen har ändrats jämfört med regeringens årsberättelse för föregående år på så sätt att diagrammet inte beaktar justeringen av kostnadsfördelningen mellan kommunerna och staten.

Statsandelarna för den kommunala basservicen uppgick i den egentliga budgeten för 2020 till cirka 7 miljarder euro. Dessutom fick kommunerna en ersättning på cirka 2,3 miljarder euro för förlust av skatteinkomster. Jämfört med 2019 var budgetökningen cirka 600 miljoner euro. Med beaktande av de fastställda tilläggsbudgetarna för 2020 var statsandelarna för basservicen sammanlagt cirka 8,6 miljarder euro. Därav utgjorde de tillagda statsandelarna för hanteringen av coronaviruskrisen cirka 1,4 miljarder euro. I kompensation för förlorade skatteinkomster anvisades kommunerna i tilläggsbudgetarna 114 miljoner euro mer än i den egentliga budgeten.

Statsandelsprocentsatsen för 2020 var 25,46 och inkluderar en ökning med 0,09 procentenheter jämfört med 2019. Ändringen innehåller både ökning och minskning: Ökningen (0,10 procentenheter) anknyter till genomförandet av de nya och utvidgade uppgifterna på så sätt att statsandelen är 100 procent. Minskningen (0,01 procentenheter) anknyter till att tre permanenta avdrag av de tidsbestämda tilläggen och minskningarna under momentet för statsandel till kommunerna för ordnande av basservice flyttades till statsandelsprocentsatsen.

Tabell 31. Statsbidrag till kommuner och samkommuner 2016–2020, miljoner euro.

	2016	2017	2018	2019	2020, BUDG.	2020, BUDG. + TILLÄGGSBUDG.
Kalkylerade statsandelar	9 955	9 539	9 493	9 656	8 098	9 701
Finansministeriet, statsandel för basservice	9 028	8 606	8 577	8 729	7 074	8 652
Undervisnings- och kulturministeriet	928	933	916	928	1 024	1 049
varav samkommuner	1 041	905	967	978	1 040	1 478
Finansministeriet, statens ersättning till kommuner för förlust av skatteinkomster till följd av ändringar i skattegrunderna*					2 269	2 383
Övriga statsbidrag enligt förvaltningsområde	1 123	1 088	1 112	1 003	1 216	2 423
Justitieministeriet	-	10	30	20	0	0
Inrikesministeriet	5	5	5	5	5	6
Finansministeriet	26	61	149	43	110	490
Undervisnings- och kulturministeriet	222	231	219	215	231	405
Jord- och skogsbruksministeriet	5	6	6	6	6	7
Kommunikationsministeriet	5	37	54	60	49	311
Arbets- och näringsministeriet	193	223	225	219	196	211
Social- och hälsovårdsministeriet	601	490	398	405	538	877
Miljöministeriet	34	26	26	30	81	116
Statsbidragen sammanlagt	11 078	10 627	10 605	10 659	11 583	14 507

* Statens ersättning till kommunerna för förluster av skatteinkomster till följd av ändringar i skattegrunden separerades i statens budget för 2020 från momentet för statsandelar 28.90.30 till ett separat moment 28.90.35.

3.5 Arbetspensionsanstalterna och övriga socialskyddsfonder

Arbetspensionsanstalterna, bland annat privata pensionsbolag, Keva och Statens pensionsfond, är en del av de offentliga finanserna och de står för finansieringen av arbetspensionsskyddet. Enligt Pensionsskyddscentralens uppskattning uppgick pensionsåtagandena 2017 till 712,1 miljarder euro. (Intjänade pensionsrättigheter: Beloppet beräknat med en reell diskonteringsränta på 2,5 procent fram till 2028 och 3,5 procent från och med 2029. Med en reell diskonteringsränta på 1,5 procent fram till 2028 och 2,5 procent från och med 2029 blir beloppet av åtagandena 835,2 miljarder euro.)

Arbetspensionsanstalterna har förberett sig på utbetalningen av framtida pensioner med ett kumulativt överskott för att på lång sikt hålla sin ekonomi på hållbar grund. På lång sikt påverkas arbetspensionsanstalternas ekonomi av hur befolkningsstrukturen, sysselsättningen, inkomstnivån och avkastningen på placeringar utvecklas. Arbetspensionsutgifterna växer snabbt i och med det ökade antalet pensionärer. Pensionsutgifterna ökar dessutom till följd av indexhöjningar och en högre genomsnittlig pensionsnivå, som beror på att de kommande pensionerna är högre än de pensioner som redan betalas ut.

År 2020 minskade arbetspensionsanstalternas överskott drastiskt till 0,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. De privata arbetsgivarnas arbetspensionsavgift sänktes temporärt 2020 i syfte att lindra konsekvenserna av coronavirusepidemin. Dessutom minskade kapitalinkomsterna. Arbetspensionsanstalternas överskott har krympt avsevärt jämfört med vad det var i början av 2010-talet, något som framför allt beror på ökade pensionsutgifter.

De övriga socialskyddsfonderna är i första hand FPA, som ansvarar för den grundläggande sociala tryggheten, och Sysselsättningsfonden, som ansvarar för den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen. FPA:s utgifter finansieras med medel från statsbudgeten, med arbetsgivarnas och arbetstagarnas socialförsäkringsavgifter och till en liten del av inkomstöverföringar från kommunerna. Den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier som tas ut av löntagare och arbetsgivare, med statsandelar och till en liten del med arbetslöshetskassornas medlemsavgifter.

År 2020 visade de övriga socialskyddsfondernas strukturella saldo ett underskott på 0,1 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Detta berodde en ökning i beloppet av sociala förmåner till följd av epidemin, i synnerhet arbetslöshetsförmånerna.

De sociala trygghetsförmånerna, socialbidragen och sjukvårdsersättningarna ökade med 6,2 procent, det vill säga 2,5 miljarder euro och var 2020 cirka 18,3 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Före finanskrisen 2007 var relationstalet cirka 15 procent. Den ökade belastningen beror bland annat på ökade pensionsutgifter till följd av den åldrande befolkningen.

4 Utlåtande av kontrollern vid statsrådet om huruvida uppgifterna i regeringens årsberättelse är riktiga och tillräckliga

4.1 Utlåtandets syfte och rättsliga grund

Finanscontrollerfunktionen har i enlighet med 24 f § 1 mom. 1 punkten i lagen om statsbudgeten för statsrådet säkerställt att de redogörelser för statsfinanserna och skötseln av statsfinanserna samt resultat av statens verksamhet som tas in i regeringens årsberättelse på det sätt som föreskrivs i 18 § i denna lag ger riktiga och tillräckliga uppgifter om hur budgeten har följts och om statens intäkter och kostnader, om statens ekonomiska ställning och resultat (en rättvisande bild). Med anledning av utvärderingen och säkerställandet av uppgifterna lämnar kontrollern vid statsrådet inom ramen för förfarandena i den interna kontrollen ett utlåtande om regeringens årsberättelse för 2020.

4.2 Metoder som ligger till grund för utlåtandet

Riktigheten och tillräckligheten beträffande uppgifterna i regeringens årsberättelse har utvärderats i enlighet med den anvisning som finanscontrollerfunktionen meddelade den 12 april 2017 ([VM/778/00.00.00/2017](#)).

Finanscontrollerfunktionen har haft tillgång till preliminära uppgifter om iakttagelserna i Statens revisionsverks revision av statens centralbokföring och statsbokslutet. Statens revisionsverk lämnar senare en separat berättelse om revisionen av statsbokslutet.

Finanscontrollerfunktionen har försäkrat sig om att de bokslutskalkyler för statens affärsverk och fonder som ingår i regeringens årsberättelse bygger på fastställda bokslut som är granskade av externa revisorer.

4.3 Uppgifter om statsbokslutet och statsfinanserna samt om hur statsfinanserna har skötts

Regeringens årsberättelse 2020 och bilagorna 1 och 2 till den ger riktiga och tillräckliga uppgifter om hur statsbudgeten har följts, om statens intäkter och kostnader och statens ekonomiska

ställning samt om hur statsfinanserna har skötts. Den ger sammantaget sett och i skäligen omfattning riktiga och tillräckliga uppgifter om hur resultatet i huvudsak har utvecklats.

Uppgifterna och uppskattningarna om statsekonomin och den offentliga ekonomin presenterade i berättelsedelen till statsrådets årsberättelse kompletterar den bild av statens ekonomiska ställning som statsbokslutet ger. Coronavirusepidemins exceptionella konsekvenser för de offentliga finanserna under berättelseåret har beskrivits tillräckligt omfattande och informativt i kapitel 3 i berättelsedelen.

Regeringens årsberättelse innehåller en översikt över intäkterna och kostnaderna för den helhet som består av budgetekonomin, de statliga affärsverken och de statliga fonderna utanför budgeten samt balansräkningen och ansvar utanför balansräkningen (statens totalresultaträkning och balansräkning). Uppgifterna i de totala resultat- och balansräkningarna är informativa, kalkylerna grundar sig på enheternas officiella bokslut, men de har inte reviderats.

De bokslutskalkyler som gäller statens affärsverk och de statliga fonderna utanför budgeten är fastställda och har granskats av externa revisorer. Vid revisionerna har inga anmärkningar framställts mot bokslutsuppgifternas riktighet eller tillräcklighet. Bokslutsuppgifterna kompletteras av uppgifterna om affärsverkens och fondernas resultat i bilaga 1. Uppgifterna om resultaten ger i huvudsak en rättvisande bild av affärsverkens och fondernas resultat.

4.4 Uppgifterna om utvecklingen av den statliga verksamhetens samhälleliga effekter

I regeringens årsberättelse utvärderas genomförandet av regeringsprogrammet. Den allmänna översikt över coronavirusepidemin, regeringens åtgärder och de allmänna konsekvenserna av epidemin under 2020 som presenteras i kapitel 1 i berättelsedelen ger en överblick över året. I ministeriernas resultatöversikter i bilaga 1 presenteras i regel också epidemins viktigaste konsekvenser för ministerierna när det gäller omvärlden och förändringarna på verksamhetsområdet. Uppgifterna i regeringens årsberättelse och i bilaga 1 ger i sin helhet tillräckligt heltäckande information om hur de samhälleliga effektmålen i statsbudgeten för 2020 har uppfyllts.

Alla ministerier har rapporterat utfallet av sina effektmål på motiveringarna till budgetens huvudklasser med en samordnad betygsskala och även presenterat korta motiveringar för sina bedömningar. Ministerierna har gjort bedömningen som en intern bedömning. Därmed är bedömningen subjektiv och tillämpningen av betygsskalan varierar. När målen ställs upp är det viktigt att man på ett tillräckligt omfattande och entydigt sätt planerar vilken information som ska tas fram till stöd för bedömningen samt en process för att förbereda och slutföra bedömningarna om måluppfyllelsen. Förvaltningsområdenas rapportering har också harmoniserats genom att man i allt större

utsträckning använt mätbar, indikatorbaserad information. Med tanke på informationens tillförlitlighet går utvecklingen i rätt riktning. Med den nuvarande beredningstidtabellen har alla utfall för 2020 inte varit tillgängliga. Därmed har rapporteringen av resultatet och verkningarna delvis grundat sig på förhandsuppgifter.

Rapporteringen om samhälleliga effektmål har utvecklats och harmoniserats, och i rapporteringen har uppmärksamhet ägnats åt en klarare analys av hur effektmålen har uppnåtts. Beskrivningen bör fortsättningsvis fokusera på effektivitetsanalys i stället för beskrivningar av verksamheten och utförandet. Man bör fortfarande fästa vikt vid att stärka sambandet mellan anslagen och målen. Analysen av verksamhetens resultat presenteras huvudsakligen med hjälp av de länkar till boksluten för varje ministerium och ämbetsverk inom förvaltningsområdet som finns i slutet av ministeriernas resultatdelar. De viktigaste uppgifterna som kompletterar analysen av samhällelig verkningsfullhet, såsom uppgifterna om verksamhetens resultat samt de viktigaste resultaten av utvärderingarna, skulle kunna sammanfattas också i årsberättelsen.

Innehållet i bedömningen av riskerna varierar mellan ministerierna. Behandlingen av risker bör bli mer analytisk, riskerna bör tydligare betraktas i förhållande till regeringsprogrammets och ministeriernas mål, och riskbedömningen bör integreras i organisationens verksamhet och måluppsättning.

Årsberättelsen har blivit mer informativ och läsbar till exempel tack vare tabeller och diagram som åskådliggör framställningen samt relevanta länkar till webbplatser. Användningen av länkar gör det möjligt att ge bakgrundsinformation till dem som läser årsberättelsen på nätuppkopplade enheter. När länkar används måste man dock säkerställa att årsberättelsen kan läsas som ett fristående dokument och att både innehållet i det länkade materialet och länkarna är permanenta. Vid bedömningen av huruvida uppgifterna i regeringens årsberättelse är riktiga och tillräckliga har datainnehållet i de länkade dokumenten inte verifierats.

4.5 Beredningen och utvecklingen av regeringens årsberättelse

Regeringens årsberättelse har beretts av en redaktionsgrupp som i januari 2021 lämnade anvisningar om beredningen till ministerierna. Den behandlade texterna från ministerierna och begärde kompletteringar och justeringar av ministerierna. Redaktionsgruppen arbetade under ledning av statsrådets kansli. Finanscontrollerfunktionen var med och utarbetade anvisningarna och behandlade förslagen från ministerierna redan under beredningen för att kunna försäkra sig om att berättelsen ger riktiga och tillräckliga uppgifter på det sätt som 18 § i lagen om statsbudgeten föreskriver.

Precis som under tidigare år bör man fortsätta att utveckla regeringens årsberättelse. För att förbättra innehållet i årsberättelsen och kvaliteten i rapporteringen bör utvecklingsåtgärderna inriktas på styrningen av verksamheten och ekonomin redan i planeringsfasen.

Under de senaste åren har tidsplanen för regeringens årsberättelse etablerats till slutet av april för att riksdagen ska hinna behandla berättelsen under vårsessionen. Med tanke på säkerställandet av tillförlitligheten och kvaliteten på uppgifterna i årsberättelsen skulle det vara viktigt att Statens revisionsverks revisionsberättelse om statens bokslut skulle finnas tillgänglig innan regeringens årsberättelse lämnas till riksdagen. Statsbokslutet med noter ingår i bilaga 2 till regeringens årsberättelse.

Upprättandet av statsbokslutet och noterna innehåller många manuella arbetsmoment som kräver noggrannhet, vilket ökar risken för fel. Tillbörlig uppmärksamhet ska ägnas åt att identifiera och förebygga risker i samband med processen för att upprätta bokslutet.

Samstämmigheten mellan språkversionerna av regeringens årsberättelse har inte kunnat säkerställas.

Helsingfors den 22 april 2021

Controller vid statsrådet Jaana Kuusisto

Konsultativ tjänsteman Sirpa Korkea-aho

SNELLMANSGATAN 1 A, HELSINGFORS
PB 23, 00023 STATSRÅDET
valtioneuvosto.fi/sv/
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN: 978-952-383-931-1 PDF
ISBN: 978-952-383-915-1 tryckt
ISSN: 2490-0966 PDF
ISSN: 2490-0613 tryckt